

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Titlul proiectului: "Împună pentru integritate, responsabilitate socială și dezvoltare durabilă"
Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial
Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 - INVESTEȘTE ÎN OAMENI !

ARII DE CONFORMITATE

Directii de lucru

Policies

Regulations

Business

COMPLIANCE

Requirements

Transparency

Rules

Standards

Law

cuvintele devin virtuți

Coordonator:

Victor ALISTAR

Contribuții:

Ioana CĂRTĂRESCU PETRICĂ

Violeta DEFTA

Ruxandra MITICĂ

Ioana LUNGU

Miruna MAIER

Cristian DUCU

Tehnoredactare și design:

Cristina SLOVINEANU

Transparency International - România

Bld. Nicolae Bălcescu Nr.21

Etj. 2, București, 010044

România

Contact CIB

Tel: +4 031 660 60 00

Fax: +4 031 660 60 06

E-mail: office@businessintegrity.ro

www.businessintegrity.ro

Acest raport nu poate fi reprodus sau retipărit sub nici o formă și pe nici un fel de suport fără acordul scris obținut în prealabil de la Transparency International - România.

CUPRINS:

1. ARII DE CONFORMITATE	1
2. MECANISME DE CONFORMITATE	2
2.1. Guvernare corporativă	8
2.1.1. Practici de transparență organizațională	9
2.1.2. Relațiile cu acționariatul	13
2.1.3. Implicarea stakeholderilor	15
2.1.4. Managementul riscurilor	19
2.2. Practici în domeniul muncii	21
2.2.1. Relațiile de muncă	24
2.2.2. Politici și practici care țin de managementul muncii	28
2.2.3. Sănătatea și securitatea în muncă	31
2.2.4. Dezvoltarea profesională continuă a angajaților	35
2.2.5. Combaterea muncii forțate și a exploatării pentru muncă	36
2.3. Anti-corupție	38
2.3.1. Practici anti-mită	41
2.3.2. Practici împotriva spălării de bani	43
2.3.3. Practici corecte în achiziții publice	45
2.3.4. Politica responsabilă de investiții	47
2.3.5. Transparență în influențarea deciziilor publice	48
2.4. Mediu	49
2.4.1. Practici privind protecția mediului	50
2.4.2. Protecția biodiversității	55
2.4.3. Practici de reducere a deșeurilor și emisiilor	57
2.5. Practici de marketing	64
2.5.1. Publicitatea	66
2.5.2. Protecția minorilor și categoriilor vulnerabile	67
2.5.3. Confidențialitatea	68
2.5.4. Consum sustenabil	69
2.5.5. Protecția consumatorilor	70
2.6. Responsabilitatea pentru produs	71
2.6.1. Siguranța și calitatea produsului	73
2.6.2. Transparența produsului	76
2.6.3. Integritatea pe lanțul de producție-distribuție	78
2.6.4. Etichetarea produsului	79
2.7. Practici concurențiale	84
2.7.1. Practici anti-monopol	85
2.7.2. Practici concurențiale	87
3. SECURIZAREA PROCESULUI DECIZIONAL	95
3.1. Peer Decision	95
3.2. Shared Decision	96
3.3. Avertizarea de integritate	97
4. ACȚIUNILE COLECTIVE ÎMPOTRIVA CORUPȚIEI	100
4.1. Combaterea corupției prin sancțiuni pentru conduită neconformă	100
4.2. Stimulente pentru implementarea unor standarde de integritate	101
4.3. Instrumente pentru motivarea unor comportamente anticorupție	101
4.4. Principii pentru a schimba atitudinea unei companii	105
4.4.1. Impactul	
4.4.2. Comunicarea	
4.4.3. Monitorizarea	
4.4.4. Multiplicarea impactului sancțiunilor și stimulentei	
4.4.5. Responsabilitatea	
4.4.6. Evaluarea	
4.5. Factori externi ce pot avea impact asupra aplicării de sancțiuni și stimulente	107
REFERINȚE BIBLIOGRAFICE	109

1. ARII DE CONFORMITATE

Experiența ultimilor ani, în care companii renumite au sfârșit prin a-și închide operațiunile ca urmare a descoperirii unor probleme majore de guvernare corporativa, a adus în centrul dezbaterilor întrebări legitime despre cum și de ce s-a ajuns acolo. De asemenea, au apărut întrebări despre motivul pentru care nu există mecanisme de protecție (sau cele existente sunt insuficiente) și despre existența unei persoane care să observe problemele încă din stadiul lor incipient, făcând astfel posibilă prevenirea lor. Răspunsul este la fel de firesc precum întrebările: astfel de mecanisme există, iar modul în care sunt ele aplicate și respectate formează sistemul de conformitate al unei companii. Dovada că sistemele de conformitate pot să asigure supraviețuirea unei companii chiar și în timpuri tulburi, sunt celelalte sute și mii de companii care au reușit să-și păstreze integritatea și să obțină, în același timp, profit. Sistemele de conformitate sunt cele care indică modul în care organizația își îndeplinește obligațiile în afaceri, prevăzute de lege, de standardele internaționale, de acționari sau de oricare alte organisme de guvernare.

Reducerea riscurilor de neconformitate presupune însă un proces mai amplu decât simpla definire a standardelor. Presupune dezvoltarea propriului program de conformitate, care să cuprindă toate acele obligații asumate, atât legale cât și voluntare, care definesc compania. Asumarea programului de conformitate ca parte a culturii organizaționale a unei companii și insuflarea sa angajaților și partenerilor de afaceri dau măsura avantajului competitiv pe piață și a profitului.

Paginile ce urmează se doresc a fi o trecere în revistă a principalelor standarde de conformitate aplicabile, în România, tuturor categoriilor de companii, indiferent de

domeniul în care operează, și care converg către o conduită integră în afaceri. Studiul se adresează cu precădere ofițerilor de conformitate care doresc fie să pună bazele unui astfel de sistem în companiile pentru care lucrează, fie să îl testeze sau revizuiască pe cel existent.

În același timp, după cum este de la sine înțeles, companiile nu operează în vid. Ele operează într-un mediu economic și social, în care acțiunile lor se răsfrâng asupra comunității și partenerilor de afaceri. Iar aceștia pot și trebuie să ceară companiilor să fie responsabile pentru acțiunile și conduita lor. Tocmai de aceea, acest material se constituie și într-un instrumentar de monitorizare a respectării standardelor de conformitate de către organizațiile societății civile, partenerii sociali, presă sau chiar partenerii de afaceri care operează în alte zone de activitate.

Nu în ultimul rând, respectarea setului de standarde identificate aici poate să constituie un bun barometru pentru a decide cu ce fel de companii se doresc relații de afaceri viitoare, care sunt companiile ai căror clienți ne dorim să fim, sau care sunt acele companii față de care comunitatea dorește să ia atitudine și să le sancționeze pentru conduită neconformă prin puterea cuvântului sau a opțiunii de afaceri. O sancțiune din partea clienților sau partenerilor de afaceri poate costa uneori mai mult decât o sancțiune legală. La fel cum un stimulent comercial poate determina conformarea voluntară a mult mai multor companii.

Așadar conformitatea trebuie să fie cuvântul de ordine atunci când vorbim de conduită. O conduită conformă este o conduită corectă, iar o conduită corectă este profitabilă pe termen mediu și lung!

2. MECANISME DE CONFORMITATE

Capitolul de față descrie în manieră analitică o serie de indicatori de conformitate care pot fi utilizați de orice tip de companie pentru a verifica nivelul de integritate organizațională și pentru a dezvolta în interior mecanisme de prevenire a comportamentelor neetice și ilegale. Indicatorii au fost dezvoltați atât pe baza legislației naționale, cât și pe baza celei europene, alături de recomandări, standarde, ghiduri, strategii și convenții care sunt aplicate pe plan internațional ori regional (e.g., ISO26000, GRI v3.1, SA8000, Recomandarea 2009/384/EC, Declarația Tripartită de Principii cu privire la Întreprinderile Multinaționale și Politica Socială, etc.). Setul de indicatori a fost împărțit în 7 arii de acoperire:

- **Guvernare corporativă**
- **Practici în domeniul muncii**
- **Anti-Corupție**
- **Mediu**
- **Practici de marketing**
- **Responsabilitatea pentru produs**
- **Practici concurențiale**

Pentru fiecare arie de acoperire există subsecțiuni care particularizează indicatori pe tipuri de activități. Iar pentru fiecare indicator în parte există trei niveluri de conformitate: conformitatea totală, conformitatea parțială și neconformitatea. Conformitatea totală presupune îndeplinirea maximală a criteriilor corespunzătoare indicatorului specific, în timp ce conformitatea parțială

presupune respectarea doar anumitor prevederi, de regulă, de natură legală. Neconformitatea este reprezentată de situația în care organizația în cauză nu respectă nici unul dintre criteriile de cuantificare a conformității. Evaluarea pe baza indicatorilor incluși în acest document trebuie să fie permanentă, nu doar la final de an, pentru realizarea unui document ce va rămâne într-un sertar sau într-un colț al Internetului. Două argumente stau la baza acestei idei: în primul rând, Comisia Europeană a emis în 2013 două propuneri privind raportarea non-financiară în cazul companiilor mari, iar acestea vor trebui să se conformeze mai devreme sau mai târziu. Setul de indicatori din documentul de față oferă o abordare destul de generoasă pentru raportarea non-financiară dorită de Comisia Europeană. În al doilea rând, la nivel internațional se lucrează la un cadru general de raportare integrată (International Integrated Reporting Council) menit să uniformizeze raportările companiilor. Indicatorii ce urmează pot reprezenta un punct de plecare pentru raportarea integrată realizată de companiile din România. Dintr-o altă perspectivă, indicatorii de conformitate prevăzuți în cele ce urmează sunt derivați în principal din legislația românească. Acest lucru presupune un grad foarte mare de personalizare pentru companiile din România, care sunt nevoite adesea să apeleze la standarde care nu au legătură cu experiența mediului de afaceri local (cum este cazul cu SA 8000, unde munca minorilor sau a prizonierilor de război, de exemplu, nu sunt probleme des întâlnite).

2.1. Guvernare corporativă

2.1.1. PRACTICI DE TRANSPARENȚĂ ORGANIZAȚIONALĂ

INDICATOR 1 Asigurarea unui cadru al transparenței implementat de către managementul organizației, aplicabil tuturor palierei interne ale acesteia.

INDICATOR 2 Raportarea de informații clare, inteligibile, complete și relevante pentru cei afectați de activitatea organizației și cu care intră în contact aceasta, indiferent de locul de desfășurare al activității propriu-zise.

INDICATOR 3 Stabilirea unor canale de comunicare care să asigure o foarte bună acoperire de informare a intereselor tuturor stakeholderilor.

INDICATOR 4 Asigurarea de către companie a obiectivității în auditarea anuală a activității sale financiare

2.1.2. RELAȚIILE CU ACȚIONARIATUL

INDICATOR 5 Dezvoltarea unor politici de comunicare sistematică, consultare și implicare a tuturor acționarilor companiei

INDICATOR 6 Asigurarea respectării drepturilor acționarilor minoritari.

2.1.3. IMPLICAREA STAKEHOLDERILOR

INDICATOR 7 Instituirea și implementarea în cadrul companiei a unui sistem operațional de management al stakeholderilor.

INDICATOR 8 Realizarea și aplicarea la nivelul companiei a unui plan de implicare a stakeholderilor în activitățile organizației.

INDICATOR 9 Asigurarea unei transparențe reale față de stakeholderii companiei.

2.1.4. MANAGEMENTUL RISCURILOR

INDICATOR 10 Elaborarea unei analize a riscurilor față de care compania este vulnerabilă (riscuri de management, cum sunt riscul de brand și reputație, riscul reprezentat de concurență, riscul generat de clientelă, riscul indus de furnizori și riscul de faliment, despre riscuri operaționale, cum sunt riscul comercial, riscul de personal, riscul tehnologic și E-riscul, și despre riscuri financiare).

INDICATOR 11 Asigurarea de măsuri pentru reducerea riscurilor la care compania este expusă, prin adaptarea comportamentului strategic și operațional la specificul mediului concurențial.

2.2. Practici în domeniul muncii

2.2.1. RELAȚIILE DE MUNCĂ

INDICATOR 1 Compania descurajează în mod activ munca „la negru” (fără forme legale și nefiscalizată), asigurându-se că propriile entități precum și cele care fac parte din propriul său lanț de producție și distribuție nu utilizează angajați, colaboratori și voluntari în astfel de condiții, contrare legislației naționale, europene și prevederilor Organizației Internaționale pentru Muncă.

INDICATOR 2 Compania își remunerează angajații în mod corect și echitabil, conform unor politici de remunerare transparente și comunicate personalului. Nivelul remunerației angajaților și colaboratorilor nu trebuie să fie discrepant mai redus decât media națională pe ramura respectivă și nu trebuie să coboare sub salariul minim pe economie.

INDICATOR 3 Compania respectă dreptul angajaților la o normare rezonabilă a muncii și la odihnă, neîncălând prevederile legale și contractuale în acest sens. Angajații nu sunt constrânși să efectueze ore suplimentare necompensate sau să renunțe la zile libere din concediu sau de sărbătorile legale.

INDICATOR 4 Compania recunoaște și sprijină dreptul angajaților de a se asocia în cadrul unor structuri de tip sindical sau sub orice altă formă permisă de lege, de a participa la negocieri colective și la acțiuni colective de protest (în limite legale). Nu sunt luate niciun fel de măsuri de natură să restricționeze acest drept sau să constrângă angajații să nu se folosească de el.

2.2.2. POLITICI ȘI PRACTICI CARE ȚIN DE MANAGEMENTUL MUNCII

INDICATOR 5 Compania descurajează discriminarea de orice natură, oferind șanse egale la angajare și promovare tuturor persoanelor calificate, indiferent de sex, rasă, etnie, religie, orientare sexuală etc. De asemenea, remunerația pentru persoanele care realizează aceeași muncă este egală, indiferent de caracteristicile menționate.

INDICATOR 6 Compania combate activ hărțuirea de orice fel la locul de muncă, indiferent de cauzele acesteia. Ea deține cadrul necesar pentru raportarea și soluționarea unor astfel de situații și ia măsuri pentru protejarea celor care au făcut sesizări de eventuale represalii din partea colegilor sau superiorilor vizați.

2.2.3. SĂNĂTATEA ȘI SECURITATEA ÎN MUNCĂ

INDICATOR 7 Compania asigură toate condițiile de siguranță, igienă și sănătate a muncii, în conformitate cu legea și cu bunele practici la nivel național și internațional. Spațiile și instrumentele de lucru sunt verificate și igienizate în mod constant iar angajații au acces la toate echipamentele de protecție necesare.

INDICATOR 8 Compania consultă, informează și pregătește personalul în domeniul sănătății și siguranței la locul de muncă. Există proactivitate în prevenirea accidentelor și îmbolnăvirilor prin educarea și conștientizarea angajaților cu privire la normele de igienă și de siguranță pe care aceștia trebuie să le respecte.

2.2.4. DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ A ANGAJAȚILOR

INDICATOR 9 Compania facilitează accesul tuturor angajaților săi la programe de dezvoltare profesională și de formare continuă. Angajații sunt încurajați să urmeze periodic cursuri de perfecționare, iar cei cu performanțe sub standard sunt ajutați să urmeze programe prin care să-și amelioreze activitatea.

2.2.5. COMBATEREA MUNCII FORȚATE ȘI A EXPLOATĂRII PENTRU MUNCĂ

INDICATOR 10 Compania respinge în mod activ orice formă extremă de exploatare prin muncă: nu profită și nu realizează parteneriate pe lanțul de producție-distribuție cu nici o entitate care profită în mod direct sau indirect de pe urma muncii forțate sau a exploatării prin muncă a copiilor sau a persoanelor din categorii vulnerabile.

INDICATOR 11 Compania utilizează munca persoanelor private de libertate doar cu respectarea strictă a prevederilor legale, aceasta fiind fiscalizată și remunerată în mod corespunzător. Lucrătorii privați de libertate beneficiază de aceleași drepturi în ce privește sănătatea și siguranța în muncă precum angajații liberi.

2.3. Anti-corupție

2.3.1. PRACTICI ANTI-MITĂ

INDICATOR 1 Compania dezvoltă un program de contracarare a mitei care să prevadă valorile, politicile și procedurile ce urmează să fie utilizate pentru a preveni mita la nivelul tuturor activităților.

2.3.2. PRACTICI ÎMPOTRIVA SPĂLĂRII DE BANI

INDICATOR 2 Compania se asigură că afacerile/tranzacțiile financiare sunt conduse cu respectarea legislației și a standardelor etice în vigoare. Compania va adopta măsuri de prevenire și combatere a operațiunilor de spălare de bani și monitorizare a oricărei suspiciuni de spălare de bani.

2.3.3. PRACTICI CORECTE ÎN ACHIZIȚII PUBLICE

INDICATOR 3 Compania este proactivă în dezvoltarea și implementarea de politici și proceduri interne pentru prevenirea practicilor de corupție în domeniul achizițiilor publice în calitate de ofertant sau de solicitant.

2.3.4. POLITICA RESPONSABILĂ DE INVESTIȚII

INDICATOR 4 Compania se asigură că investițiile sale nu reprezintă nici un risc pentru societate și mediu.

2.3.5. TRANSPARENȚĂ ÎN INFLUENȚAREA DECIZIILOR PUBLICE

INDICATOR 5 Compania va fi proactivă în respectarea principiului de transparență cu privire la acțiunile de lobby pe care le întreprinde ea sau terții în numele său. Compania va stabili un set de reguli și principii directe privind desfășurarea activității de influențare a deciziei publice, având ca scop creșterea respectării principiului de transparență cu privire la: instituțiile de decizie vizate, consultarea cu stakeholderii și rezultatele inițiativei.

2.4. Mediu

2.4.1. PRACTICI PRIVIND PROTECȚIA MEDIULUI

INDICATOR 1 Compania trebuie să-și desfășoare toate activitățile, la nivelul întregului lanț de producție și/sau distribuție, astfel încât să reducă la minim poluarea și să ia măsuri pentru reducerea impactului asupra mediului pe care acțiunile sale anterioare sau produsele sale îl au. De asemenea, compania trebuie să se asigure că și colaboratorii săi acționează în mod similar.

INDICATOR 2 Compania implementează inițiative și măsuri de reducere a consumului de energie electrică generat de clădiri, transport, procese de producție, servicii și echipamente electrice și electronice aflate în uz. Pe lângă asta, ea efectuează modificări ale proceselor sale de producție în vederea eficientizării acestora în ceea ce privește consumul de energie electrică.

INDICATOR 3 Compania efectuează o trecere de la de la sursele convenționale de energie electrică la surse regenerabile.

INDICATOR 4 Compania implementează inițiative și măsuri de reducere a consumului de apă generat de activitățile sale, de conservare a surselor de apă și de reutilizare a apei folosite. Totodată, ea efectuează modificări ale proceselor sale de producție în vederea eficientizării acestora în ceea ce privește consumul de apă.

2.4.2. PROTECȚIA BIODIVERSITĂȚII

INDICATOR 5 Compania ia măsuri pentru reducerea efectelor negative ale activității sale asupra habitatelor naturale și implementează inițiative de protejare și restaurare a acestora. În plus, ea își reduce sau chiar elimină în totalitate colaborările cu alte companii ale căror activități pun în pericol habitatele naturale și speciile de animale protejate.

2.4.3. PRACTICI DE REDUCERE A DEȘEURILOR ȘI EMISIILOR

INDICATOR 6 Activitățile companiei generează deșeuri de diverse tipuri. Prin urmare, compania implementează măsuri de reducere a cantității de deșeuri generată de activitatea sa prin eficientizarea procesului de producție și utilizarea de cât mai multe materiale reciclabile sau reciclate.

INDICATOR 7 Deșeurile reciclabile generate de activitatea companiei sunt colectate, procesate și reciclate în centre speciale, urmând a fi reutilizate de către companie, atât în cadrul procesului de producție, cât și în cadrul altor activități.

INDICATOR 8 Compania are un proces de eliminare finală a deșeurilor sigur, transparent și atent monitorizat. Deșeurile ce nu pot fi reciclate sunt distruse într-un mod care să nu pună în pericol mediul înconjurător, iar deșeurile ce nu pot fi nici reciclate, nici distruse sunt transportate și depozitate la cele mai înalte standarde de siguranță.

INDICATOR 9 Compania se află într-un proces continuu de eficientizare și îmbunătățire a procesului său de producție, a activităților sale și a produselor sale, astfel încât să reducă emisiile de substanțe nocive în atmosferă, generate de acestea.

INDICATOR 10 Compania își eficientizează și îmbunătățește procesul de producție, activitățile și produsele, astfel încât să micșoreze cantitatea de substanțe toxice generate de activitățile sale eliberate în apă și sol, prin înlocuirea acestora cu substanțe mai puțin toxice și prin distrugerea sau depozitarea acestora în locuri sigure, unde nu vor pune în pericol mediul înconjurător.

2.5. Practici de marketing

2.5.1. PUBLICITATEA

INDICATOR 1 Compania promovează o publicitate decentă, corectă și se asigură că realizatorul de publicitate nu folosește publicitatea subliminală.

2.5.2. PROTECȚIA MINORILOR ȘI CATEGORIILOR VULNERABILE

INDICATOR 2 Comunicările comerciale nu provoacă daune morale, fizice sau mentale minorilor; nu instigă, în mod direct, minorii să cumpere un produs sau serviciu, nu exploatează naivitatea acestora și nu fac uz de încrederea pe care minorii o au în părinți, profesori sau alte persoane adulte.

2.5.3. CONFIDENȚIALITATEA

INDICATOR 3 Compania asigură protecția datelor personale; atunci când sunt cerute date cu caracter personal compania are obligația de a face cunoscut consumatorului/clientului scopul utilizării datelor, parcursul datelor, și să-i prezinte avizul în baza căruia are dreptul de a utiliza date cu caracter personal.

2.5.4. CONSUM SUSTENABIL

INDICATOR 4 Compania promovează consumul sustenabil și dezvoltă, la nivel intern, o politică privind dezvoltarea durabilă.

2.5.5. PROTECȚIA CONSUMATORILOR

INDICATOR 5 Publicul are acces la informații complete privind produsul / serviciul (componente, metode de obținere a componentelor).

2.6. Responsabilitatea pentru produs

2.6.1. SIGURANȚA ȘI CALITATEA PRODUSULUI

INDICATOR 1 Compania este proactivă în a se asigura că produsele sale sunt sigure și nu prezintă risc pentru sănătatea consumatorului. Toate ingredientele/componentele utilizate în procesul de producție respectă normele dar și standardele de bună practică naționale și europene și sunt supuse unor teste regulate de siguranță și de calitate atât înaintea punerii în vânzare, cât și ulterior acesteia.

INDICATOR 2 Atunci când constată că unul dintre produsele sale prezintă defecte, punând în pericol sănătatea sau siguranța consumatorului, compania oprește producția și îl retrage în mod prompt de pe piață, rechemând unitățile deja vândute, cu compensarea corespunzătoare a cumpărătorilor.

INDICATOR 3 Produsele destinate anumitor categorii de consumatori cu nevoi speciale (ex. persoane aflate la dietă, femei gravide, bebeluși, persoane bolnave sau cu dizabilități, persoane vârstnice etc.) nu au în compoziția lor substanțe sau elemente care, deși sigure pentru restul populației, pot reprezenta un risc pentru respectivele categorii.

2.6.2. TRANSPARENȚA PRODUSULUI

INDICATOR 4 Compania informează consumatorii în mod corect și complet cu privire la procesul de producție-distribuție, solicită în mod activ feedback din partea acestora și ține cont de feedback-ul primit pentru îmbunătățirea produselor și a proceselor.

INDICATOR 5 Compania afișează prețurile produselor sale în mod onest și transparent, nepercepând costuri ascunse, pe care clientul le descoperă la un moment ulterior deciziei de cumpărare.

2.6.3. INTEGRITATEA PE LANȚUL DE PRODUCȚIE-DISTRIBUȚIE

INDICATOR 6 Compania realizează diligența necesară pentru a se asigura că toți colaboratorii săi de pe întreg lanțul de producție-distribuție respectă legislația națională și europeană în domeniu și nu întreprind nici un fel de acțiuni imorale sau ilegale de natură să afecteze calitatea sau siguranța produsului.

2.6.4. ETICHETAREA PRODUSULUI

- INDICATOR 7** Aditivii sau substanțele care prezintă risc moderat pentru sănătate sunt trecute pe eticheta produsului în mod clar, complet și vizibil, utilizând acolo unde este posibil și denumirea familiară publicului larg, fără a se încerca disimularea prezenței respectivelor ingrediente sau inducerea consumatorului în eroare cu privire la natura acestora.
- INDICATOR 8** Produsele care prezintă sau care au în componența lor substanțe care prezintă un risc ridicat pentru siguranța și/sau sănătatea consumatorilor în general sau a unei anumite categorii de consumatori în special, afișează pe ambalaj elemente de avertizare vizibile cu privire la acest lucru, ele nefiind specificate doar în secțiunea de compoziție.
- INDICATOR 9** Produsele etichetate de companie ca fiind obținute prin procedee specifice (eco, bio, organic etc) sau ca având o componență adecvată anumitor regimuri alimentare (vegetarian, cușer, de post, dietetic etc.) respectă în cele mai mici detalii cerințele pentru respectiva încadrare.
- INDICATOR 10** Produsele alimentare obținute prin procedee controversate, precum modificarea genetică, clonare, metode ce pot fi considerate deosebit de crude de pregătire și/sau sacrificare a animalelor etc. conțin pe ambalaj avertismente vizibile cu privire la acest lucru.

2.7. Practici concurențiale

2.7.1. PRACTICI ANTI-MONOPOL

- INDICATOR 1** Organizația se asigură că respectă normelor privind pozițiile dominante pe piață.
- INDICATOR 2** Organizația se implică în inițiative de promovare a integrității în mediul de afaceri și de prevenire a acțiunilor de monopolizare a pieței într-o anumită ramură de activitate.

2.7.2. PRACTICI CONCURENȚIALE

- INDICATOR 3** Instituirea în interiorul companiei a unui cadru de respectare a practicilor loiale de concurență.
- INDICATOR 4** Asigurarea gestionării adecvate a informației confidențiale din interiorul companiei.
- INDICATOR 5** Promovarea unor practici concurențiale bazate pe onestitate și corectitudine în raport cu ceilalți comercianți.
- INDICATOR 6** Promovarea și încurajarea de către companie a practicilor anti-cartel.
- INDICATOR 7** Compania nu participă la nici o colaborare între companii, atât pe orizontală, cât și pe verticală, cu scopul de a controla sau influența un anumit sector al pieței.
- INDICATOR 8** Compania nu participă la fuziuni sau alte asocieri similare care creează dezechilibre pe piață, care limitează în mod semnificativ libera concurență sau care favorizează abuzurile din partea celor aflați în poziții dominante.
- INDICATOR 9** Compania nu beneficiază de nici un ajutor din partea statului care îi oferă un avantaj necuvenit față de companii din același domeniu de activitate, atât din statul de care aparține compania în cauză cât și din alte state, punând astfel în pericol libera concurență.

2.1. Guvernare corporativă

Conceptul de „*guvernare corporativă*” a devenit o noțiune din ce în ce mai utilizată și răspândită în mediul actual de afaceri, aflat în continuă schimbare. Cu toate că primul impuls este de a-l percepe ca un termen ce face referire numai la managementul unei entități și structurile acesteia, literatura de specialitate a recunoscut că sfera sa cuprinde și probleme importante legate de responsabilitatea socială și etica în afaceri.

Nu există o definiție unanim acceptată a acestui termen datorită diferitelor variante vehiculate. În 2009 **Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică** vorbea, cu referire la acest concept, despre distribuția drepturilor și responsabilităților dintre diferitele categorii de persoane implicate în conducerea companiei (consiliul de administrație, directorii, acționarii și alte categorii), stabilind regulile și procedeele de luare a deciziilor privind activitatea acesteia. În același an, **Banca Mondială** considera că scopul guvernării corporative este acela de a promova corectitudinea, transparența și responsabilitatea corporativă, în timp ce în *Raportul Cadbury* se făcea referire la un sistem prin care companiile sunt conduse și controlate. Deși nu există un consens general cu privire la ce este „*guvernarea corporativă*”, în sensul prezentului document ea va fi înțeleasă ca ansamblul mecanismelor de la nivelul unei organizații prin care se asigură buna funcționare a acesteia în vederea atingerii obiectivelor prestabilite, urmărind în același timp protejarea intereselor tuturor factorilor interesați cu care organizația interacționează.

Cadrul normativ

Recunoscând importanța deosebită a construirii unui mediu de afaceri integru, responsabil și sustenabil, **Comisia Europeană** a adoptat *Cartea Verde - Cadrul de guvernare corporativă al UE*, prin care s-a lansat până pe 22 iulie 2011 o consultare publică pe tema modalităților de îmbunătățire a guvernării corporative a societăților europene. La sfârșitul anului 2012, Comisia Europeană a adoptat un *Plan de Acțiune* privind inițiativele în domeniul dreptului societăților comerciale și al guvernării corporative. Temele centrale ale Planului vizează creșterea nivelului de transparență între societăți și acționarii lor în vederea îmbunătățirii guvernării corporative, inițiative menite să încurajeze și să faciliteze implicarea acționarilor pe termen lung și inițiative în domeniul dreptului societăților comerciale menite să sprijine societățile europene și să încurajeze dezvoltarea și competitivitatea acestora.

Principiile Guvernării Corporative ale **Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică** (OECD), unul dintre primele și cel mai utilizate standarde din acest domeniu, fac referire la asigurarea unei baze pentru un sistem eficient de guvernare corporativă, drepturile acționarilor și ale persoanelor cu funcții cheie, tratamentul echitabil al acționarilor, rolul părților interesate în guvernarea corporativă, transparență și responsabilitățile Consiliului de Administrație. Asemănător, principiile OECD pentru companiile multinaționale cuprind recomandări referitoare la practici de business responsabile, adresate companiilor indiferent de domeniul în care activează, vizând drepturile omului, protecția mediului înconjurător, interesele consumatorului, corupția și concurența. Alături de aceste linii directoare, mai putem menționa despre recomandările OCEG cuprinse în *GRC Compatibility Model „Red Book”* care fac referire la guvernarea corporativă, managementul riscului și aspecte de conformitate, precum și standardele *GRI 3.1 Sustainability Reporting Guidelines* și *ISO26000*. Directiva 2007/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 iulie 2007 stabilește cerințele minime pentru facilitarea exercitării drepturilor acționarilor în cadrul adunărilor generale ale societăților comerciale cotate la bursă, în special la nivel transfrontalier. De asemenea, directiva urmărește să țină cont de posibilitățile reprezentate de tehnologiile moderne. Prevederile acestei Directive au fost transpuse în setul de modificări aduse Legii nr. 297/2004 privind piața de capital.

În **România**, singurul act normativ în vigoare la această oră, care privește în mod direct guvernarea corporativă este Ordonanța de urgență nr. 109/2011, care este strict dedicată acestui aspect, însă numai în ceea ce privește întreprinderile publice (companii cu capital de stat, regii autonome, societăți comerciale la care statul este acționar majoritar). Prevederile sale sunt reduse ca număr și insuficiente ca și conținut pentru a putea genera o schimbare reală în întreprinderile publice românești. Deși există mențiuni sporadice, în diferite capitole, cu privire la obligațiile CA față de acționari, drepturile și

îndatoririle acestora din urmă nu sunt tratate suficient de pe larg și se vorbește prea puțin despre relația ce trebuie să existe între aceștia și conducerea companiei. Legea societăților comerciale nr. 31/1990 reprezintă principalul act normativ care reglementează activitatea din sectorul economic public și privat, abordând categoriile de societăți comerciale existente, stabilind organizarea și funcționarea diferitelor organe de conducere ale acestora – adunarea generală a acționarilor, consiliul de administrație, comitetul de direcție, comitetul de supraveghere. Totodată, sunt stabilite obligații minimale privind publicarea informațiilor și transparența în activitățile firmelor, precum și procedurile de înregistrare și evidență în registrul acționarilor care asigură protecția dreptului de proprietate asupra acțiunilor. Companiile care tranzacționează pe bursă trebuie să-și declare anual, în mod oficial, conformarea față de *Codul de guvernare corporativă al Bursei de Valori București*. Acesta conține reglementări stricte privind transparența, consiliul de administrare (structură, numire, remunerare) și conflictele de interese. În rândul companiilor nelistate la bursă, *Codul de Guvernare Corporativă al AmCham* este una dintre primele inițiative care propun un set de principii de bună guvernare corporativă. Ca și Codul de guvernare corporativă al Bursei de Valori București, și acest îndrumar se ghidează după principiul „aplică sau explică”, pe care îl recomandă întreprinderilor care doresc să îl adopte, însă spre deosebire de acela, Codul AmCham are un caracter strict voluntar și destul de flexibil, intenția celor care l-au elaborat fiind de a pune la dispoziția sectorului privat un set de principii și bune practici generale, adaptabile la realitatea specifică a fiecărei companii și la schimbările legislative care vor avea loc în viitor.

Mecanisme de conformitate

2.1.1. PRACTICI DE TRANSPARENȚĂ ORGANIZAȚIONALĂ

INDICATOR 1: *Asigurarea unui cadru al transparenței implementat de către managementul organizației, aplicabil tuturor palierelor interne ale acesteia.*

Repere normative: Așa cum se precizează și într-unul dintre *Principiile OECD* privind guvernarea corporativă, este dezirabil ca o companie să asigure un cadru optim al transparenței. Elaborarea, adoptarea și implementarea unei strategii de transparență ar afișa angajamentul conducerii pentru un anumit tip de comportament din partea fiecărui membru în parte. Potrivit *standardului ISO 26000*, principiul transparenței este legat de activitățile și deciziile unei organizații care produc un impact asupra societății și mediului. *Planul de Acțiune al Comisiei Europene* privind inițiativele în domeniul dreptului societăților comerciale și al guvernării corporative prevede că societățile trebuie să ofere investitorilor și societății în general o mai bună informare cu privire la guvernarea lor corporativă. În același timp, societăților ar trebui să li se permită să-și cunoască acționarii, iar investitorii instituționali ar trebui să fie mai transparenți cu privire la politicile lor de vot, astfel încât să poată avea loc un dialog mai fructuos cu privire la chestiunile de guvernare corporativă.

Criteria de cuantificare:

-Existența unei strategii de transparență adoptată de board-ul/președintele organizației:

- *Conformitate totală:* Compania a adoptat o strategie privind transparența.
- *Conformitate parțială:* Compania urmărește în activitatea sa o serie de aspecte ale principiului transparenței, însă nu are adoptată o strategie în acest sens.
- *Neconformitate:* Compania nu are adoptată o strategie privind transparența desfășurării propriei activități și nici nu aplică metode/ instrumente prin care să raporteze și să se publice informații despre propriul business.

- Existența unui angajament public față de strategia de transparență:

- *Conformitate totală:* Compania și-a asumat angajamentul public față de strategia de transparență prin publicare pe pagina proprie de Internet, conferințe de presă, etc.).
- *Conformitate parțială:* Compania nu a făcut public angajamentul față de strategia de transparență, acesta există, dar este cunoscut doar de către personalul propriu organizației (mediul intern al acesteia).
- *Neconformitate:* Compania nu și-a asumat nici un fel de angajament vis-a-vis de strategia de transparență sau de politicile pe care le urmărește în acest sens.

- Dezvoltarea de politici și proceduri de transparență:

- *Conformitate totală:* Compania a adoptat sau sunt în curs de adoptare o serie de politici și proceduri pentru implementarea angajamentului față de transparență.
- *Conformitate parțială:* Compania urmărește o serie de proceduri informale pentru implementarea angajamentului față de transparență, însă nu a adoptat la nivel de conducere nici o politică pentru formalizarea acestor practici.
- *Neconformitate:* Compania nu a dezvoltat politici și proceduri pentru implementarea angajamentului față de transparență.

- Existența unui personal informat și instruit privind politicile și procedurile organizației:

- *Conformitate totală:* Compania comunică și își instruește periodic proprii angajați cu privire la politicile și procedurile organizației.
- *Conformitate parțială:* Compania își informează ocazional personalul privind politicile și procedurile organizației, însă nu a organizat nici un curs/ modul de training în acest sens.
- *Neconformitate:* Compania nu informează, nu instruește proprii angajați și nici nu a arătat intenția de a organiza astfel de activități.

- Existența și aplicarea unui plan de informare al celorlalți actori relevanți pentru activitatea organizației cu privire la strategia de transparență:

- *Conformitate totală:* Compania a adoptat la nivelul board-ului și a pus în aplicare un plan de informare cu privire la strategia de transparență față de toți ceilalți actori cu care intră în contact, de la angajați, parteneri și acționari, până la autorități, beneficiari/ clienți ai serviciilor oferite și societatea în general.
- *Conformitate parțială:* Compania nu poate demonstra existența unui plan de informare cu privire la strategia de transparență, însă aplică o serie de metode de informare a principalilor stakeholderi legate de această strategie.
- *Neconformitate:* Compania nu poate demonstra nici existența unui plan de informare, nici intenția de a elabora un astfel de document cu privire la strategia de transparență și nici nu există proceduri de informare a persoanelor interesate.

- Elaborarea unei politici de transparentizare a votului în Consiliul de Administrație:

- *Conformitate totală:* Compania a adoptat / sunt în curs de adoptare o serie de politici și proceduri pentru transparentizarea votului în Consiliul de Administrație.
- *Conformitate parțială:* Compania urmărește o serie de proceduri pentru transparentizarea votului în cadrul Consiliului de Administrație, însă nu a adoptat la nivel de conducere nici o politică pentru formalizarea acestor practici.
- *Neconformitate:* Compania nu a dezvoltat politici și proceduri pentru transparentizarea votului în cadrul Consiliului de Administrație.

INDICATOR 2: Raportarea de informații clare, inteligibile, complete și relevante pentru cei afectați de activitatea organizației și cu care intră în contact cu aceasta, indiferent de locul de desfășurare al activității propriu-zise.

Repere normative: Așa cum este precizat și în ISO26000, o organizație ar trebui să raporteze într-o manieră rezonabilă și cu acuratețe, într-un timp rezonabil, politicile, deciziile și activitățile sale. Toți cei implicați direct sau indirect în activitatea organizației ar trebui să aibă acces, nu doar la informațiile de bază reglementate de cadrul normativ în vigoare¹ ci și la celelalte informații de interes public. Transparența filialelor din fiecare țară unde activează compania va asigura o mai mare eficiență în monitorizarea impactului asupra dezvoltării economice locale. Referiri privind raportarea informațiilor cu care o organizație lucrează pot fi întâlnite în raportul *Transparency in Corporate Reporting* al organizației Transparency International unde se vorbește despre trei dimensiuni fundamentale ale conceptului de transparență: **transparența organizațională** (care privește informațiile despre filiale, asociați, acționariat etc și care oferă informații legate de contractele și fluxurile financiare ale organizației), **raportarea publică a politicilor anti-corupecție** (incluzând cele împotriva dării de mită, taxelor de urgență, contribuțiilor politice, politici de whistleblowing etc), și **raportarea informațiilor financiare în fiecare țară în care activează compania** (care se referă la accesibilitatea publicului din fiecare țară la informații financiare locale). Recomandările Codului de guvernare corporativă al AmCham fac referire la divulgarea informațiilor importante către acționari, în timp

util și cu exactitate, cel puțin cu privire la următoarele aspecte principale: (i) rezultatele financiare și o strategie corporativă clară, (ii) politica de remunerare a membrilor consiliilor și a pozițiilor cheie din conducere, (iii) membrilor consiliilor ar trebui să li se ceară divulgarea intereselor în tranzacții sau orice alte aspecte care ar afecta societatea, (iv) tranzacții cu companii afiliate și vehicule de investiții, (v) informații importante legate de deținerile de capital, de ex. modificări ale pragurilor de deținere etc.

Criteria de cuantificare:

- Existența unei evaluări a impactului organizației asupra stakeholderilor și cunoașterea așteptărilor provenite din partea acestora:

- *Conformitate totală:* Compania efectuează periodic evaluări privind impactul organizației asupra stakeholderilor săi (acționari, clienți/consumatori, parteneri, etc.) și utilizează frecvent instrumente relevante pentru determinarea nevoilor acestora.
- *Conformitate parțială:* Compania a utilizat în ultimul an cel puțin un instrument pentru a cunoaște așteptările stakeholderilor săi, însă nu a efectuat nici o evaluare a impactului organizației asupra acestora.
- *Neconformitate:* Compania nu a efectuat analiza impactului pe care activitatea organizației îl are asupra actorilor săi relevanți și nici nu a realizat în ultimii 2 ani vreo analiză de nevoi a așteptărilor acestora.

- Revizuirea periodică a informațiilor considerate de stakeholderi relevante, utilizând unul dintre mijloacele de comunicare agreate și dezvoltate de organizație:

- *Conformitate totală:* Compania realizează anual o revizuire a informațiilor considerate de stakeholderi ca fiind relevante pentru aceștia, prin instrumente dezvoltate de managementul organizațional.
- *Conformitate parțială:* Compania cunoaște care sunt informațiile pe care stakeholderii le consideră importante, însă nu a fost folosit nici un mijloc de comunicare pentru revizuirea acestora în ultimii 2 ani.
- *Neconformitate:* Compania nu poate demonstra că informațiile făcute publice sunt relevante față de stakeholderilor săi.

- Existența unor raportări periodice care să conțină și informații relevante care exced cadrul normativ privind activitatea organizației. Raportarea suplimentară va cuprinde următoarele informații: informații legate de întreg procesul de producție (locație, forță de muncă, politica de salarizare); politicile anti-corupție ale companiei (incluzând cele împotriva dării de mită, contribuțiilor politice, politici de whistleblowing); conținutul codului sau politicii de guvernare corporativă și procesul prin care este pus în aplicare; indicatorii cheie de performanță; modul în care sunt implicați stakeholderii în luarea deciziilor; factorii de risc previzibili; politica de remunerare pentru membrii consiliului și directorii-cheie; calificările și procesul de selecție al membrilor consiliului și al directorilor-cheie.

- *Conformitate totală:* Compania arată proactivitate în raportarea informațiilor care exced cadrul legal de reglementare (a se vedea cele enumerate anterior), existând actualizări semestriale ale acestor informații.
- *Conformitate parțială:* Compania se conformează cadrului legal prin transparența anumitor informații ce privesc activitatea sa.
- *Neconformitate:* Compania nu aduce dovezi de raportare nici măcar a informațiilor minimale cerute de lege.

INDICATOR 3: : Stabilirea unor canale de comunicare care să asigure o foarte bună acoperire de informare a intereselor tuturor părților interesate.

Repere normative: Este esențial ca una dintre preocupările de bază ale unei companii să fie comunicarea și modul în care organizația relaționează cu mediul de afaceri și cu societatea, în general. Conform **legislației din România** (OUG nr 109/2011 privind guvernanta corporativă în întreprinderile publice), singura modalitate clar precizată este pagina proprie de internet a respectivei întreprinderi publice. Tot astfel, în *Codul de guvernanta corporativă al AmCham* există o recomandare care presupune ca toate informațiile importante să fie făcute publice pe pagina de internet a societății, la sediile societății sau la cererea acționarilor în limite rezonabile, în conformitate cu procedurile interne ale societății.

Criteria de cuantificare:

- Existența unei pagini proprii de internet scrisă în limba română, tradusă într-o limbă de circulație internațională și actualizată în permanență:

- *Conformitate totală:* Compania îndeplinește condiția de mai sus.
- *Conformitate parțială:* Compania are o pagină proprie de Internet, însă nu este actualizată și nici nu este tradusă în altă limbă de circulație internațională.
- *Neconformitate:* Compania nu are o pagină de Internet proprie a organizației.

- Raportarea informației către media, indiferent de mijlocul utilizat pentru difuzare:

- *Conformitate totală:* Compania demonstrează că informațiile relevante pentru mediul extern organizației au fost transmise către mass-media locală și centrală.
- *Conformitate parțială:* Compania raportează către media locală și centrală doar o parte a informațiilor pe care stakeholderii săi doresc să le cunoască.
- *Neconformitate:* Compania nu utilizează ca mijloc de comunicare mass-media.

- Participarea/organizarea de forumuri și întâlniri anuale în care să fie prezentate principalele evenimente, noutăți privind activitatea organizațională, realizarea de schimburi de idei (networking):

- *Conformitate totală:* Compania demonstrează că a organizat/ a participat în ultimii 5 ani de activitate la întâlniri anuale în vederea construirii unor rețele de networking și a cunoașterii noutăților din aria de interes.
- *Conformitate parțială:* Compania demonstrează că a organizat/ participat la cel puțin un forum/ întâlnire anuală în ultimii 3 ani din domeniul său de activitate.
- *Neconformitate:* Compania nu a organizat/ participat la nici un forum/ întâlnire anuală în ultimii 3 ani din domeniul său de activitate.

- Dezvoltarea unor canale de revizuire/feedback a serviciilor/produselor organizației și a calității informației transmise (chestionare aplicate furnizorilor/ angajaților, sondaje de opinie, focus grupuri pentru clienți, consumatori, etc.):

- *Conformitate totală:* Compania arată că a desfășurat activități prin care a solicitat feedback-ul tuturor categoriilor de stakeholderi în ultimul an de activitate privind serviciile/produsele organizației și calitatea informației transmise.
- *Conformitate parțială:* Compania demonstrează că în ultimul an a colectat informații doar de la anumite categorii de stakeholderi privind calitatea serviciilor/produselor organizației.
- *Neconformitate:* Compania nu are dezvoltat nici un canal de revizuire/ feedback.

INDICATOR 4: Asigurarea de către companie a obiectivității în auditarea anuală a activității sale financiare.

Repere normative: Situațiile financiare ale societăților comerciale, așa cum sunt reglementate atât Legea contabilității nr. 82/1991, republicată, cât și de Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale (Secțiunea a Via), supuse obligației legale de auditare vor fi verificate de către auditori financiari - persoane fizice sau persoane juridice. Norma însă nu prevede criteriile sau modalitatea de selecție a acestor auditori. Pentru celelalte societăți comerciale, ale căror situații financiare nu sunt supuse auditului financiar, legea prevede că adunarea generală ordinară a acționarilor va hotărî contractarea auditului financiar sau numirea cenzorilor, după caz, fără a oferi alte detalii suplimentare. În cazul întreprinderilor publice, acestea organizează auditul intern în conformitate cu dispozițiile Legii nr. 672/2002 privind auditul public intern.

Criteria de cuantificare:

- Apelarea la un auditor extern independent, care să respecte standardele internaționale în domeniu, și care să fie selectat în mod transparent:

- *Conformitate totală:* Compania a apelat în ultimul an la un auditor extern independent și a făcut publice criteriile de selecție și de performanță ale acestuia.
- *Conformitate parțială:* Compania a apelat în ultimii 3 ani la un auditor extern, însă nu poate face dovada stabilirii și afișării criteriilor de selecție a acestuia.
- *Neconformitate:* Compania nu a făcut niciodată dovada contractării vreunui auditor financiar extern independent.

- **Stabilirea și afișarea pe pagina de internet a companiei a criteriilor de selecție a auditorilor externi, din punct de vedere al competenței și al calificărilor acestora:**

- *Conformitate totală:* Compania a adoptat la nivelul board-ului / președintelui și a publicat pe pagina web a organizației lista criteriilor de selecție a auditorilor externi, din punct de vedere al competenței și al calificărilor acestora.
- *Conformitate parțială:* Compania demonstrează existența unor criterii de selecție a auditorilor externi, însă acestea nu sunt cunoscute publicului larg prin publicarea lor pe pagina proprie de Internet.
- *Neconformitate:* Compania nu a stabilit și nu a afișat pe pagina de internet a companiei criteriile de selecție a auditorilor externi, din punct de vedere al competenței și al calificărilor acestora.

- **Stabilirea explicită și raportarea criteriilor de performanță pentru activitatea desfășurată de către auditorii externi:**

- *Conformitate totală:* Compania a adoptat la nivelul board-ului/ președintelui criteriile de performanță pentru activitatea desfășurată de către auditorii externi, existând și o raportare periodică a acestora.
- *Conformitate parțială:* Compania demonstrează existența unor criterii de performanță pentru activitatea desfășurată de către auditorii externi, însă acestea nu sunt făcute publice.
- *Neconformitate:* Compania nu a stabilit și nu a afișat criteriile de performanță pentru activitatea desfășurată de către auditorii externi.

2.1.2. RELAȚIILE CU ACȚIONARIATUL

INDICATOR 5: Dezvoltarea unor politici de comunicare sistematică, consultare și implicare a tuturor acționarilor companiei.

Repere normative: Principala provocare în ceea ce privește acționarii companiilor este, din perspectiva *Comisiei Europene (Green Paper)*, implicarea lor efectivă în procesul decizional din cadrul companiei și responsabilizarea acestora cu privire la asumarea de riscuri și la consecințele votului exprimat.

Așa cum se precizează și în *Principiile OECD* privind guvernanta corporativă, acționarii au dreptul de a fi suficient informați și de a participa la luarea deciziilor referitoare la schimbările corporative fundamentale, cum ar fi: 1) *amendamentele la statutele, sau articole constitutive sau documente similare de conducere ale societății;* 2) *autorizarea de acțiuni suplimentare;* și 3) *tranzacții excepționale, inclusiv transferarea tuturor sau doar a activelor substanțiale care vor duce în final la vânzarea companiei.*

Capitolul privind drepturile acționarilor și a persoanelor cu funcții cheie din același document menționează că:

- *acționarii trebuie să aibă posibilitatea de a participa și de a vota în adunările generale ale acționarilor. Ei ar trebui să fie informați cu privire la reguli, inclusiv la procedura de vot care există în cadrul adunărilor generale ale acționarilor;*
- *piețelor de control corporativ trebuie să li se permită să funcționeze într-un mod eficient și transparent;*
- *exercitarea dreptului de proprietate ar trebui încurajat pentru toți acționarii, inclusiv pentru investitorii instituționali;*
- *acționarilor, inclusiv acționarilor instituționali, ar trebui să li se permită să se consulte reciproc cu privire la aspecte legate de drepturile lor fundamentale, așa cum sunt definite în Principii, sub rezerva excepțiilor de prevenire a abuzului.*

Principiile AmCham în ceea ce privește acționarii vizează în primul rând necesitatea respectării drepturilor acestora și încurajării participării lor active în procesele decizionale ale întreprinderii. Toți acționarii trebuie să fie convocați în timp util pentru Adunarea Generală a Acționarilor și trebuie să li se asigure un tratament egal tuturor. În același timp însă, trebuie luate și măsuri pentru protejarea acționarilor minoritari împotriva acțiunilor abuzive ale celor majoritari (prin dezvăluirea de informații, aplicarea majorității calificate pentru anumite decizii sau acordarea de drepturi de preemțiune).

Criteria de cuantificare:

- Existența unor politici de comunicare privind informațiile ce țin de aspectele financiare ale acționarilor, precum și cele legate de hotărârile adunării generale:

- *Conformitate totală:* Compania a adoptat sau sunt în curs de adoptare o serie de politici de comunicare privind informațiile ce țin de aspectele financiare ale acționarilor, precum și cele legate de hotărârile adunării generale.
- *Conformitate parțială:* Compania urmărește o serie de proceduri pentru comunicarea aspectelor financiare ale acționarilor, precum și cele legate de hotărârile adunării generale, însă nu a adoptat la nivel de conducere nici o politică pentru formalizarea acestor practici.
- *Neconformitate:* Compania nu a elaborat și implementat politici și proceduri pentru comunicarea hotărârilor adunării generale și a aspectelor financiare ale acționarilor săi.

- Existența unor consultări trimestriale elaborate la nivelul companiilor, adresate acționarilor acelei companii (Chestionare, focus-grupuri, întâlniri publice sau private, ateliere de lucru, comitete consultative, mecanisme de feedback online):

- *Conformitate totală:* Compania demonstrează că toți acționarii au avut posibilitatea să ia parte la deciziile adunărilor generale și că au fost informați trimestrial cu privire la schimbările corporative fundamentale.
- *Conformitate parțială:* Compania organizează doar ocazional consultări ale acționarilor, fără a exista o regulă instituțională în acest sens.
- *Neconformitate:* Compania nu-și informează acționarii nici măcar prin mijloacele tradiționale de comunicare (e-mail, afișare pe site-ul organizației) asupra deciziilor corporative importante.

- Existența și publicarea unui raport anual privind activitatea de votare a acționarilor:

- *Conformitate totală:* Compania redactează și publică un raport anual privind activitatea de votare a acționarilor.
- *Conformitate parțială:* Compania consemnează participarea acționarilor la vot în cadrul adunării generale, însă nu publică acest aspect într-un raport anual.
- *Neconformitate:* Compania nu demonstrează preocuparea de a avea și publica un raport anual privind activitatea de votare a acționarilor.

INDICATOR 6: Asigurarea respectării drepturilor acționarilor minoritari.

Repere normative: Modificările aduse legii societăților comerciale au vizat consolidarea drepturilor acționarilor minoritari: facilitarea convocării adunării generale la solicitarea acționarilor minoritari; modernizarea regulilor cu privire la acțiunile derivate, prin care acționarii depun plângere, în numele societății, împotriva administratorilor pentru acoperirea pierderilor, atunci când introducerea unei acțiuni directe a fost omisă; instituirea unei reguli cu privire la înlăturarea vălului corporativ, ceea ce ar permite ca în anumite cazuri, clar determinate, administratorii sau acționarii majoritari să răspundă pentru datoriile societății; reforma dreptului de cesionare a acțiunilor și de retragere din societate.

Procedura de vot prin reprezentare este menționată în Directiva 2007/36/CE privind exercitarea anumitor drepturi ale acționarilor în cadrul societăților comerciale cotate la bursă, prin care statele membre sunt îndemnate la crearea unor mecanisme de prevenire a posibilelor abuzuri ale votului prin reprezentant. De asemenea, Ordonanța de urgență nr. 109/2011 privind guvernanta corporativă a întreprinderilor publice precizează la art. 45, alin. (5) și alin. (6) că acționarii pot vota prin corespondență sau prin mijloace electronice înainte de adunarea generală, iar întreprinderile publice au obligația de a crea condițiile pentru exercitarea dreptului de vot al acționarilor. Legat de societățile comerciale, Legea nr. 31/1190 precizează la art. 1171 alin (1) că au dreptul de a cere introducerea unor noi puncte pe ordinea de zi unul sau mai mulți acționari reprezentând, individual sau împreună, cel puțin 5% din capitalul social. Cererile acestora se înaintează consiliului de administrație, respectiv directoratului, în cel mult 15 zile de la publicarea convocării, în vederea publicării și aducerii acestora la cunoștință celorlalți acționari.

Criteria de cuantificare:

- **Existența unor mijloace / canale de transmitere de către acționarii unei companii a propunerilor referitoare la adăugarea de subiecte noi pe ordinea de zi a Adunării Generale a Acționarilor** sau pentru transmiterea proiectelor de hotărâri pentru acele subiectele de pe ordinea de zi:

- *Conformitate totală:* Compania demonstrează că toți acționarii au avut posibilitatea de a transmite propuneri referitoare la adăugarea de subiecte noi pe ordinea de zi a Adunării Generale a Acționarilor sau de a transmite proiecte de hotărâri pentru acele subiectele de pe ordinea de zi.
- *Conformitate parțială:* Compania demonstrează că există anumite mijloace/canale de transmitere a propunerilor acționarilor, acestea nefiind funcționale/ puse în practică.
- *Neconformitate:* Compania nu are dezvoltat nici un canal de primire din partea actorilor interesați a propunerilor legate de ședințele Adunării Generale.

- **Existența unei persoane responsabile cu primirea și soluționarea întrebărilor scrise din partea acționarilor, referitoare la punctele de pe ordinea de zi a Adunărilor Generale ale Acționarilor:**

- *Conformitate totală:* În cadrul companiei este desemnată o persoană responsabilă cu înregistrarea și transmiterea răspunsului oricărui acționar interesat care face propuneri/ întrebări legate de subiectele de pe ordinea de zi a Adunării Generale a Acționarilor.
- *Conformitate parțială:* Compania arată că poate primi atât propunerile cât și întrebările acționarilor, însă nu dovedește că oferă/ a oferit vreun feedback acestora.
- *Neconformitate:* Compania nu a desemnat o persoană responsabilă cu primirea și soluționarea întrebărilor scrise din partea acționarilor, referitoare la punctele de pe ordinea de zi a Adunărilor Generale ale Acționarilor.

- **Acordarea unei posibilități de exercitare a dreptului de vot în cadrul Adunării Generale pentru acei acționari care nu pot participa fizic:**

- *Conformitate totală:* Compania a implementat o modalitate de votare atât on-line, cât și clasică (prin corespondență/ prin reprezentanți împuterniciți prin procură specială) pentru acei acționari care nu pot participa fizic la ședințele Adunării Generale a Acționarilor.
- *Conformitate parțială:* Compania are doar o procedură clasică de votare prin corespondență, greu accesibilă acționarilor interesați.
- *Neconformitate:* Compania nu a implementat nici o modalitate prin care acționarii care nu pot participa fizic pot vota la ședințele AGA.

2.1.3. IMPLICAREA STAKEHOLDERILOR

INDICATOR 7: *Instituirea și implementarea în cadrul companiei a unui sistem operațional de management al relației cu stakeholderii.*

Repere normative: Conform *standardului AA 1000*, unul dintre cele mai cunoscute standarde în domeniu, implicarea stakeholderilor este procesul prin care o organizație încearcă să-și motiveze stakeholderii relevanți să urmeze un anumit scop comun, pentru atingerea unor rezultate convenite. Aceasta este considerată a fi, de asemenea, un excelent mecanism de răspundere, deoarece obligă companiile să se implice în identificarea, interpretarea și răspunderea la probleme de sustenabilitate și să le dea acestora raportul cu privire la propria activitate, răspunzând în fața lor pentru deciziile luate și activitatea prestată. **Conform AA1000 Stakeholder Engagement Standard**, condițiile pentru o implicare de succes a stakeholderilor sunt: angajamentul față de *principiile AA1000APS*, definirea clară a ariei de cuprindere, existența unui proces decizional convenit, concentrarea pe probleme instrumentale pentru organizație și/ sau stakeholderi, crearea oportunităților de dialog, integritatea în ceea ce privește guvernarea organizației, transparența, existența unui proces potrivit de implicare a stakeholderilor, acționarea din timp, flexibilitatea și atitudinea constructivă. Un alt standard important de considerat este *ISO26000* care vorbește despre identificarea și angajarea stakeholderilor ca elemente cheie pentru abordarea responsabilității sociale a companiei.

Criterii de cuantificare:

- **Existența unei situații privind identificarea stakeholderilor relevanți pentru activitatea companiei** (care sunt entitățile cu care compania relaționează / comunică în prezent? Cu ce entități ar putea comunica/colabora în viitor? Cu cine mai colaborează cei cu care relaționează / comunică compania?):

- *Conformitate totală:* Compania a realizat anual o analiză pentru identificarea actorilor relevanți pentru activitatea desfășurată.
- *Conformitate parțială:* Compania nu și-a revizuit în ultimii 3 ani stakeholderii relevanți, cunoscându-i doar pe cei de la începutul activității sale cu care ar putea relaționa și comunica.
- *Neconformitate:* Compania nu fost interesată de a-și identifica stakeholderii din aria sa de activitate, neefectuând nici o activitate în acest sens.

- **Existența unei analize a stakeholderilor cât mai exacte.** Se pot utiliza criteriile:

- *Contribuția (valoarea) – are respectivul stakeholder bunuri, informații, expertiză sau alt tip de aport care ar putea fi de folos companiei?*

- *Legitimitatea – cât de îndreptățite sunt interesele respectivilor stakeholderi?*

- *Interesul de a se implica – în ce măsură ar fi dispus respectivul stakeholder să întreprindă acțiuni în beneficiul companiei, împreună cu aceasta sau împotriva sa?*

- *Influență – cât de influent este efectiv respectivul stakeholder?*

- *Necesitatea de a fi implicat – ar exista efecte pozitive semnificative de pe urma implicării respectivului stakeholder în activitatea companiei sau dimpotrivă, efecte negative dacă acesta nu este implicat?*

• *Conformitate totală:* Compania a realizat anual o analiză a stakeholderilor săi, utilizând diferite criterii exacte pentru cunoașterea acestora.

• *Conformitate parțială:* Compania realizează ocazional analize ale stakeholderilor săi, fără a exista o regularitate sau procedură concretă stabilită la nivel de conducere.

• *Neconformitate:* Compania nu are dezvoltată nici o politică/ procedură de cunoaștere și gestionare a stakeholderilor săi.

- **Existența unor criterii de prioritizare a nevoilor și cerințelor stakeholderilor:**

• *Conformitate totală:* Compania are stabilită o grilă a criteriilor prin care nevoile și cerințele actorilor relevanți sunt prioritizate și actualizate periodic.

• *Conformitate parțială:* Compania demonstrează că-și cunoaște stakeholderii, însă nu a stabilit criterii clare pentru prioritizarea nevoilor acestora.

• *Neconformitate:* Compania nu-și cunoaște stakeholderii și nici nu are interes în evaluarea nevoilor acestora conform unor criterii clare.

- **Realizarea periodică de audituri sociale și de mediu care evaluează impactul strategiilor utilizate până la acel moment și adaptarea lor în funcție de evoluția stakeholderilor:**

• *Conformitate totală:* Compania dovedește că a realizat periodic audituri sociale și de mediu privind impactul activității organizației.

• *Conformitate parțială:* Compania nu a realizat o monitorizare continuă a evoluției impactului asupra mediului și societății, și nici o reevaluare a programelor și strategiilor cu privire la stakeholderi în conformitate cu această evoluție.

• *Neconformitate:* Compania nu a evaluat niciodată impactul strategiilor utilizate asupra societății în general, respectiv asupra evoluției stakeholderilor.

INDICATOR 8: Realizarea și aplicarea la nivelul companie a unui plan de implicare a stakeholderilor în activitățile organizației.

Repere normative: Standardul ISO26000 menționează la capitolul privind identificarea și implicarea stakeholderilor că există o varietate de forme de implicare a stakeholderilor unei companii: întâlniri individuale, conferințe, ateliere de lucru, audieri publice, mese rotunde, comitete consultative, forumuri. Acest proces poate fi inițiat de o organizație sau poate începe ca un răspuns al organizației față de una sau mai multe părți interesate. Implicarea stakeholderilor ar trebui să fie interactivă și are scopul de a oferi posibilitatea ca opiniile părților interesate să fi audiate. Caracteristica sa esențială este de a exista o comunicare în două sensuri: dinspre organizație către stakeholderii săi și invers.

Criteria de cuantificare:

- **Existența unor consultări periodice a stakeholderilor în vederea cooperării, ca nivel minim de implicare al acestora** (chestionare, focus-grupuri, întâlniri publice sau private, ateliere de lucru, comitete consultative, mecanisme de feedback online):

- *Conformitate totală:* Compania a aplicat în ultimul an cel puțin 2 mecanisme de consultare a stakeholderilor săi.
- *Conformitate parțială:* La nivelul companiei există o procedură de consultare a stakeholderilor, dar nu a fost aplicată niciodată (nu se poate face dovada acestui lucru).
- *Neconformitate:* Compania nu poate face dovada existenței și aplicării vreunui mecanism de consultare a stakeholderilor.

- **Participarea la negocieri colective cu muncitorii prin intermediul sindicatelor:**

- *Conformitate totală:* Compania a participat de fiecare dată când au fost organizate, la negocieri colective cu angajații, prin intermediul sindicatelor.
- *Conformitate parțială:* Compania a participat ocazional la astfel de negocieri colective cu angajații.
- *Neconformitate:* Compania nu poate dovedi că a participat vreodată la negocieri colective cu angajații prin intermediul sindicatelor.

- **Implicarea în proiecte comune, asocieri comerciale, parteneriate, inițiative cu implicarea mai multor stakeholderi:**

- *Conformitate totală:* Compania dovedește că în ultimul an au fost derulate cel puțin 2 inițiative cu implicarea stakeholderilor relevanți.
- *Conformitate parțială:* Compania a fost implicată în ultimii 3 ani în cel puțin 2 proiecte prin care au fost antrenați mai mulți stakeholderi.
- *Neconformitate:* Compania nu a fost implicată niciodată în proiecte comune alături de stakeholderii săi.

- **Comunicarea output-urilor implicării stakeholderilor: realizarea și transmiterea către participanții a minuterilor evenimentelor și întâlnirilor, a rapoartelor, a consemnării rezoluțiilor și planurilor de acțiune realizate împreună cu stakeholderii, etc.:**

- *Conformitate totală:* Compania demonstrează că la nivelul său sunt implementate politici și mecanisme prin care compania îi ia în calcul pe toți stakeholderii săi, oferind feedback contribuțiilor aduse la procesul decizional.
- *Conformitate parțială:* Compania demonstrează că există dezvoltate canale de comunicare cu anumiți stakeholderi, însă nu cu toți (anumite categorii nu sunt considerate ca aducând valoare adăugată activității).
- *Neconformitate:* Compania recunoaște valoarea input-ului pe care stakeholderii săi o poate aduce, însă alege să-și desfășoare activitatea fără a comunica și a-i implica pe acești actori în procesul decizional.

- **Implicarea angajaților în adoptarea de măsuri și în conturarea de strategii, menținerea angajaților informați cu privire la situația companiei, la contextul extern și la motivațiile din spatele hotărârilor conducerii:**

- *Conformitate totală:* Compania are elaborată o strategie privind implicarea angajaților săi în activitatea desfășurată, arătând preocupare față de aceștia prin permanenta informare și transparența motivării hotărârilor conducerii.
- *Conformitate parțială:* Compania nu acționează proactiv în relație cu propriii angajați (nu oferă feedback, păreri/ concluziile recepționate nu au fost fructificate/ luate în considerare de către companie, deși au fost colectate).
- *Neconformitate:* Compania nu arată interes în implicarea angajaților săi în adoptarea de măsuri și în conturarea de strategii. Condiția de mai sus nu este realizată.

- **Dezvoltarea unui canal de comunicare, bidirecțional, între companie și consumatori, prin care aceștia din urmă să transmită feedback-ului lor privind produsele/ serviciile/ lucrările companiei:**

- *Conformitate totală:* Compania are dezvoltat un canal de comunicare eficient, bidirecțional, între companie și consumatori.
- *Conformitate parțială:* Compania a pus la dispoziția consumatorilor o procedură dificil de accesat pentru ca aceștia să transmită feedback-ul lor privind produsele/serviciile/ lucrările companiei.

- *Neconformitate*: Compania nu a pus la dispoziția consumatorilor nici un canal de comunicare prin care părerea acestora privind produsele/ serviciile/lucrările sale să fie cunoscută organizației.

INDICATOR 9: Asigurarea unei transparențe reale față de stakeholderii companiei.

Repere normative: Standardul internațional GRI 3.1 Sustainability Reporting Guidelines conține printre itemii de raportare a informațiilor, și referiri la implicarea stakeholderilor. Standardul oferă o listă exemplificativă a principalelor categorii de stakeholderi (societatea civilă, consumatorii, angajații, comunitățile locale, acționarii, furnizorii), urmând ca organizația să dezvolte o strategie de definire a acestor grupuri de stakeholderi. Și în *standardul ISO26000* găsim precizări cu referire la transparența pe care o organizație ar trebui să o afișeze în relația cu stakeholderii săi, vorbind despre un proces ”corect și adecvat”. Legislația din România nu face nici o precizare privind implicarea stakeholderilor într-un proces participativ de adoptare a deciziilor. Ordonanța de urgență nr. 109/2011 privind guvernarea corporativă a întreprinderilor publice stabilește numai regulile privind raportarea către acționari și către cei interesați, fără a preciza și alte obligații pentru implicarea efectivă a stakeholderilor. Art. 51 alin (2) stabilește că situațiile financiare anuale și raportările contabile semestriale, rapoartele consiliului de administrație sau, după caz, ale consiliului de supraveghere și raportul de audit anual sunt păstrate pe pagina de internet a întreprinderii publice pe o perioadă de cel puțin 3 ani. În ceea ce privește societățile comerciale, Legea nr. 31/1990 instituie obligații de publicare a diferitelor documente (registre, situațiile financiare anuale, raportul cenzorilor sau raportul auditorilor financiari, raportul consiliului de administrație), urmând ca administratorii să ofere, la cerere, oricărui solicitant informații privind structura acționariatului respectivei societăți (art. 178).

Criteria de cuantificare:

- **Existența unei consultări cu stakeholderii companiei pentru identificarea intereselor/ informațiilor relevante și necesare acestora.** Nu întotdeauna ceea ce este considerat relevant pentru managementul unei companii se suprapune și pe ceea ce doresc diferitele categorii de stakeholderi să afle cu privire la activitatea acesteia:

- *Conformitate totală*: Compania realizează consultări semestriale cu toate categoriile de stakeholderi pentru identificarea intereselor/ informațiilor relevante și necesare acestora.
- *Conformitate parțială*: Compania a realizat în ultimii 3 ani cel puțin două astfel de consultări cu principalii săi stakeholderi.
- *Neconformitate*: Compania nu a realizat niciodată o consultare, reală, a stakeholderilor săi și nici nu are intenția de a implementa astfel de mecanisme.

- **Stabilirea unor mecanisme de comunicare bidirecțională a informației, specifice fiecărei categorii de stakeholderi:**

- *Conformitate totală*: După identificarea categoriilor de actori relevanți pentru activitatea sa, compania a implementat, pentru fiecare, instrumente de comunicare a informației.
- *Conformitate parțială*: Compania dovedește că doar pentru o parte a stakeholderilor săi aplică mecanisme de informare.
- *Neconformitate*: Compania nu asigură nici o modalitate prin care informația să fie raportată către grupurile sale de actori relevanți.

- **Elaborarea unor indicatori care să permită monitorizarea și evaluarea procesului de implicare a stakeholderilor și demonstrarea impactului acestui proces:**

- *Conformitate totală*: Compania demonstrează că la nivelul conducerii există și aplică o grilă de indicatori pentru monitorizarea și evaluarea procesului de implicare a stakeholderilor săi.
- *Conformitate parțială*: Compania efectuează o monitorizare și evaluare a implicării stakeholderilor săi, însă nu există o serie de indicatori adoptați prin care acest proces se desfășoară.
- *Neconformitate*: Compania nu efectuează monitorizarea și evaluarea procesului de implicare a stakeholderilor săi.

- **Elaborarea și comunicarea de rapoarte periodice cu privire la demersurile de gestionare și implicare a stakeholderilor și la rezultatele acestora.** Raportul poate fi distribuit ca atare sau poate reprezenta un capitol de sine stătător al raportului de CSR:

- *Conformitate totală:* Compania elaborează și publică anul situația privind gestionarea și implicarea stakeholderilor săi.
- *Conformitate parțială:* Compania elaborează ocazional o anumită situație privind gestionarea stakeholderilor, însă nu există o comunicare a acestei situații.
- *Neconformitate:* Compania nu a realizat niciodată o monitorizare a demersurilor de gestionare și implicare a stakeholderilor.

- **Comunicarea potențialelor riscuri pe care compania poate prezenta pentru viitoarele parteneriate și modul de acțiune pentru diminuarea și combaterea acestor riscuri:**

- *Conformitate totală:* Compania face publice riscurile pe care le-ar putea întâmpina potențialii parteneri, și planul de acțiune pentru diminuarea și combaterea acestora.
- *Conformitate parțială:* Compania are elaborată o analiză a potențialelor riscuri ale business-ului său și modul de acționare pentru diminuarea și combaterea acestora, însă nu este comunicată potențialilor parteneri.
- *Neconformitate:* Compania nu a elaborat o analiză a potențialelor riscuri ale business-ului său.

- **Asumarea feedback-ului primit din partea stakeholderilor, prin aplicarea de corecții și îmbunătățiri aduse calității activității desfășurate de companie:**

- *Conformitate totală:* Compania dovedește că a luat în considerare feedback-ul primit din partea stakeholderilor privind activitatea desfășurată de companie, prin aplicarea de corecții și îmbunătățiri.
- *Conformitate parțială:* Compania arată că a colectat feedback-ul primit din partea stakeholderilor, însă nu a luat nici un fel de acțiune pentru sporirea calității serviciilor/produselor/lucrărilor prestate.
- *Neconformitate:* Compania nu își implică stakeholderii în procesul decizional (nu există nici un mecanism prin care aceștia sunt consultați și nici feedback-ul lor acestora nu este considerat a fi valoros – nu a fost nici măcar solicitat).

2.1.4. MANAGEMENTUL RISCURILOR

INDICATOR 10: *Elaborarea unei analize a riscurilor față de care compania este vulnerabilă (riscuri de management, cum sunt riscul de brand și reputație, riscul reprezentat de concurență, riscul generat de clientelă, riscul indus de furnizori și riscul de faliment, despre riscuri operaționale, cum sunt riscul comercial, riscul de personal, riscul tehnologic și E-riscul, și despre riscuri financiare).*

Repere normative: Conform *standardelor ISO 31000*, procesul de management al riscului trebuie să fie o parte integrală a proceselor organizaționale, să fie sistematic, structurat și transparent, dinamic și sensibil la schimbare. Trebuie să fie dezvoltat pe baza celor mai bune informații disponibile, capabil să aducă o îmbunătățire și o dezvoltare continuă a companiei. Procesul și activitățile de management al riscului (alături de instrumentele și mecanismele sale) trebuie să poată fi modificate în funcție de necesități, reevaluate periodic sau chiar în mod continuu. De asemenea, trebuie să fie luați în considerare și factorii umani. Potrivit recomandărilor OCEG cuprinse în **GRC Compatibility Model "Red Book"**, managementul riscului cuprinde 3 pași esențiali: identificarea riscurilor (identificarea obiectivelor și operațiunilor afectate, identificarea schimbărilor factorilor interni și externi care influențează riscul, identificarea riscurilor etice și de integritate, operaționale, de raportare, economice, identificarea riscurilor care pot crea oportunități, tendințelor și relațiilor dintre riscuri, desemnarea responsabilității de monitorizare), analizarea și optimizarea lor (evaluarea tacticilor și activităților de optimizare a riscului, elaborarea indicatorilor de risc, dezvoltarea unui plan de reducere a riscului).

Criterii de cuantificare:

- **Existența unei hărți a riscurilor cu care compania se confruntă în activitatea sa.** Pașii de urmat în elaborarea acesteia ar putea fi următorii: identificarea riscurilor, a factorilor care declanșează aceste riscuri și a factorilor ce le pot ține sub control, identificarea

consecințelor riscurilor și a factorilor ce ajută la reducerea acestora, calcularea gradului de probabilitate ca riscurile să devină realitate:

- *Conformitate totală*: Compania dovedește că la nivelul conducerii a fost elaborată o hartă a riscurilor, care este actualizată anual.
- *Conformitate parțială*: În cadrul companiei există o hartă a riscurilor, însă aceasta nu este actualizată de către nivelul de management în ultimii 3 ani.
- *Neconformitate*: Compania nu a realizat niciodată o hartă a riscurilor pentru activitatea pe care o desfășoară.

- **Existența posibilității ca angajații să sesizeze superiorii ierarhici sau comisia de etică cu privire la situațiile care au potențialul de a genera sau mări riscurile de neintegritate:**

- *Conformitate totală*: Compania a dezvoltat mecanisme prin care angajații să sesizeze superiorii ierarhici sau comisia de etică cu privire la situațiile care au potențialul de a genera sau mări riscurile de neintegritate.
- *Conformitate parțială*: Compania nu a adoptat o modalitate adresată angajaților de a face astfel de sesizări, însă putem spune că există o practică instituțională (cutumiară), fără a avea o bază de reglementare concretă.
- *Neconformitate*: În cadrul companiei nu există nici măcar o practică instituțională prin care angajații pot face sesizări cu privire la potențialele situații de risc.

- **Desfășurarea de activități adresate angajaților** (din toate nivelele și departamentele, cu grade diverse de senioritate) **ce pot genera informații relevante**, ca de exemplu chestionare, workshop-uri, interviuri, sondaje și focus grupuri pe tema riscurilor de etică și conformitate:

- *Conformitate totală*: Compania arată că în ultimul an a desfășurat activități adresate tuturor nivelurilor de angajați pe tema riscurilor de etică și conformitate.
- *Conformitate parțială*: Compania arată că în ultimii 3 ani a desfășurat activități adresate cel puțin nivelului de top management pe tema riscurilor de etică și conformitate.
- *Neconformitate*: Compania nu a desfășurat niciodată astfel de activități

- **Existența unor criterii de evaluare a riscurilor identificate:**

- *Conformitate totală*: Compania demonstrează existența unor criterii de evaluare a riscurilor identificate.
- *Conformitate parțială*: Compania cunoaște riscurile la care este expusă, însă nu există criterii de evaluare a acestora.
- *Neconformitate*: Compania nu este interesată să cunoască riscurile afacerii sale, cu atât mai mult nu poate face o evaluare a acestora.

- **Existența unei prioritizări a riscurilor identificate și analizate în ordinea importanței lor, în funcție de probabilitatea acestora de a avea loc și de severitatea consecințelor lor:**

- *Conformitate totală*: Compania realizează periodic o prioritizare a riscurilor identificate și analizate în ordinea importanței lor.
- *Conformitate parțială*: Compania și-a identificat riscurile la care este expusă, însă nu poate demonstra că a recurs și la analiza acestora în funcție de probabilitatea lor de a se produce și de severitatea consecințelor.
- *Neconformitate*: Compania nu este interesată să cunoască riscurile afacerii sale, cu atât mai mult nu poate recurge la analiza și prioritizarea lor. Compania nu a elaborat și nici nu a apelat la consultanți externi pentru elaborarea unui plan de identificare și analizare a riscurilor.

INDICATOR 11: *Asigurarea de măsuri pentru reducerea riscurilor la care compania este expusă, prin adaptarea comportamentului strategic și operațional la specificul mediului concurențial.*

Repere normative: Pentru a face față diferitelor categorii de riscuri cu care se poate confrunta o companie, *Green Paper-ul Comisei Europene*, privind cadrul de guvernare corporativă, precizează că trebuie elaborate și implementate politici clare și bine definite de management al riscurilor, stabilite de către consiliul director (cărui îi revine această responsabilitate). Pe lângă acestea, pentru o cât mai bună gestionare a neprevăzutului, este important ca fiecare angajat să-și cunoască rolul și ceea ce-i revine de făcut într-o situație de risc. *Codul de guvernare corporativă al BVB*, dar și cel al *Camerei de Comerț Americane în România* vorbește despre administrarea riscului, recomandând CA să înființeze un Comitet de audit, format din membrii săi, pentru a-l asista în îndeplinirea responsabilităților sale

in domeniul raportării financiare, al controlului intern și acela al administrării riscului. Până la înființarea unui Comitet de audit, CA va prelua aceste sarcini și responsabilități, în strânsă colaborare cu auditorii interni și externi; in acest scop CA se va întruni, cel puțin de două ori pe an, cu auditorii interni și externi pentru a discuta chestiuni legate de raportarea financiară, controlul intern și administrarea riscului. Principiile OECD vorbesc despre responsabilitățile membrilor board-ului de administrație printre ale cărei funcții cheie se numără și revizuirea politicii de risc și existența unui sistem adecvat de control (pentru managementul riscului, controale financiare și operaționale).

Criterii de cuantificare:

- Existența și implementarea unui plan de management al riscului:

- *Conformitate totală:* Compania aplică o strategie privind managementul riscului.
- *Conformitate parțială:* Compania urmărește o anumită conduită în a gestiona potențialele riscuri pentru activitatea sa, însă nu are adoptat un plan concret adresat managementului riscului.
- *Neconformitate:* Compania nu îndeplinește condiția de mai sus, în sensul că nu a luat în calcul nici un fel de risc și prin urmare, nu a elaborat nici un plan de management al riscului.

- Existența unei analize SWOT a organizației pe baza căreia urmează să fie valorificate oportunitățile și reduse amenințările la adresa acesteia:

- *Conformitate totală:* Compania poate demonstra existența unei analize SWOT.
- *Conformitate parțială:* Compania are în vedere, în derularea activității sale, urmărirea reducerii vulnerabilităților și valorificarea oportunităților, însă nu are elaborată în acest sens o analiză.
- *Neconformitate:* Compania nu a realizat niciodată o analiză SWOT a organizației și nici nu poate dovedi că este în lucru elaborarea uneia.

- Desemnarea unui ofițer de risc, formarea unei echipe speciale sau contractarea unui consultant extern care să se ocupe de elaborarea și implementarea unei strategii de management a acestor riscuri:

- *Conformitate totală:* Compania are alocată resursa umană responsabilă cu elaborarea și implementarea unei strategii de management a riscului.
- *Conformitate parțială:* Compania are în desfășurare proceduri interne de a stabili responsabilul pentru managementul riscului, fără a exista o finalitate a acestui proces.
- *Neconformitate:* Compania nu a luat nici o măsură de alocare a resursei umane responsabile cu elaborarea și implementarea unei strategii de management a riscului.

- Analiza eșecurilor sau succeselor eforturilor anterioare în acest sens, dacă au existat.

În urma acestei analize, există o reevaluare a strategiei de reducere a riscurilor organizației:

- *Conformitate totală:* Compania poate demonstra că strategia de reducere a riscurilor a fost analizată și reevaluată în ultimul an de activitate.
- *Conformitate parțială:* Compania a analizat strategia de reducere a riscurilor organizaționale, însă aceasta nu a fost niciodată reevaluată și ajustată conform noilor realități.
- *Neconformitate:* Compania nu poate demonstra că există o analiză și reevaluare a strategiei de reducere a riscurilor organizaționale.

2.2. Practici în domeniul muncii

Conform standardului internațional ISO 26000, practicile din domeniul muncii reprezintă ansamblul tuturor politicilor sau practicilor legate de munca pe care o organizație o efectuează atât prin intermediul resursei umane proprii, cât și prin intermediul unor entități subcontractate. Aceste politici și practici nu se rezumă însă la simpla relație dintre o întreprindere și angajații săi sau la responsabilitatea pe care organizația o are față de locurile de muncă pe care le deține. Ele au și alte componente importante, precum proceduri și practici legate de recrutarea, promovarea, sancționarea, transferarea sau încetarea contractului de muncă al angajaților. În același timp, prin intermediul lor se asigură respectarea drepturilor acestora, cum ar fi acela la siguranța și sănătatea muncii, la normarea adecvată a timpului de muncă și de repaus, la remunerare echitabilă, la dezvoltare și formare profesională continuă, la nediscriminare, la liberă asociere și dialog social etc.

Indicatorii din această secțiune înglobează tot ceea ce înseamnă:

- **relații de muncă** - contracte individuale și colective de muncă, remunerare și beneficii, promovare și sancționare, activitate sindicală, relația cu antreprenorii independenți sau subcontractanții etc.;
- **politici și practici care țin de managementul muncii** - asigurarea oportunităților egale la recrutare, nediscriminarea, politicile împotriva hărțuirii la locul de muncă, politicile de angajare etc.;
- **asigurarea igienei, sănătății și siguranței la locul de muncă** - protocoale de protecția muncii, stabilirea de reguli specifice de siguranță etc.;
- **dezvoltarea profesională continuă a angajaților** - oferirea posibilității ca aceștia să urmeze cursuri de perfecționare;
- **combaterea muncii forțate și a exploatării pentru muncă** - eliminarea traficului de persoane pentru muncă și a exploatării prin muncă a copiilor sau a altor categorii de persoane vulnerabile.

Cadrul normativ

STANDARDE INTERNAȚIONALE:

În aria practicilor în domeniul muncii există o serie de standarde ce conțin recomandări cu caracter facultativ, care pot fi consultate. Unul dintre acestea este, *International Standard 26000*, care oferă, printre reperele sale de responsabilitate socială, recomandări cu privire la aceste practici, împărțite pe mai multe dimensiuni: relații de muncă, condiții de muncă și protecție socială, dialog social, sănătate și siguranță în muncă și dezvoltare și formare la locul de muncă. O structură foarte similară au urmat-o și *Global Reporting Initiative (GRI)* și standardul *Social Accountability 8000*, acestea acordând o atenție deosebită problematicii abuzurilor în muncă (exploatarea copilului prin muncă, munca forțată etc.). *International Labor Organization* a emis, la rândul său, propriul standard, intitulat Declarația Tripartită de Principii cu privire la Întreprinderile Multinaționale și Politica Socială.

CADRU LEGISLATIV:

La nivel internațional, *Organizația Internațională a Muncii* a încheiat o serie de 189 de convenții și numeroase recomandări cu privire la practicile din domeniul muncii. Dintre cele aproape două sute de convenții ILO, opt sunt considerate a fi fundamentale în ceea ce privește practicile de muncă. Acestea sunt următoarele:

Convenții reprezentative pentru dimensiunea relațiilor de muncă:

- C98 - referitoare la negocierile colective;
- C87 - care are în vedere protejarea libertății de asociere și organizare a angajaților;

Convenții reprezentative pentru dimensiunea politicilor și practicilor care țin de managementul muncii:

- C111 - care vizează nediscriminarea la locul de muncă;
- C100 - care reglementează egalitatea remunerației între bărbați și femei pentru aceeași muncă prestată;

Convenții reprezentative pentru dimensiunea combaterii formelor abuzive de muncă:

- C138 - cu privire la vârsta minimă permisă pentru angajare;
- C182 - vizând combaterea exploatării prin muncă a copiilor;
- C29 - cu privire la combaterea muncii forțate;
- C105 - privind abolirea muncii forțate;

La nivel european, practicile de muncă sunt reglementate printr-o serie de directive emise de către Comisia Europeană, de către Consiliul Uniunii Europene sau de către Parlamentul European. Acestea sunt ulterior transpuse în legislația națională a muncii. Unele dintre cele mai importante dintre acestea, acoperind o mare parte dintre dimensiunile practicilor în domeniul muncii, sunt următoarele:

Directive europene reprezentative pentru dimensiunea relațiilor de muncă:

- Directiva 96/34/CE privind acordul-cadru referitor la concediul pentru creșterea copilului încheiat de UNICE, CEEP și CES;
- Directiva 2003/88/CE, privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru;
- Directiva 2002/14/CE de stabilire a unui cadru general de informare și consultare a lucrătorilor din Comunitatea Europeană;
- Directiva 2001/23/CE privind apropierea legislației statelor membre referitoare la menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprinderi, unități sau părți de întreprinderi sau unități;
- Directiva 91/533/CEE, privind obligația angajatorului de a informa lucrătorii asupra condițiilor aplicabile contractului sau raportului de muncă;
- Directiva 96/71/CE, privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii;
- Directiva 2008/104/CE, privind munca prin agent de muncă temporară;
- Directiva 2008/94/CE, privind protecția lucrătorilor salariați în cazul insolvenței angajatorului;
- Directiva 1999/70/CE privind acordul-cadru cu privire la munca pe durată determinată, încheiat între CES, UNICE și CEEP;
- Directiva 98/59/CE, privind apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la concedierile colective;

Directive europene reprezentative pentru dimensiunea politicilor și practicilor care țin de managementul muncii:

- Directiva 75/117/CEE referitoare la aplicarea principiului egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin;
- Directiva 2000/78/CE de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă;

Directive europene reprezentative pentru dimensiunea asigurării igienei, sănătății și siguranței la locul de muncă:

- Directiva 91/383/CEE, de completare a măsurilor destinate să promoveze îmbunătățirea securității și sănătății la locul de muncă în cazul lucrătorilor care au un raport de muncă pe durată determinată sau un raport de muncă temporară;
- Directiva 89/391/CEE, privind punerea în aplicare de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și sănătății lucrătorilor la locul de muncă;

Directive europene reprezentative pentru combaterea formelor abuzive de muncă:

- Directiva 94/33/CE, privind protecția tinerilor la locul de muncă;
- Directiva 2011/36/EU, privind combaterea traficului de carne vie și protejarea victimelor acestuia;

În ceea ce privește **cadrul normativ național**, România a ratificat 55 dintre cele 189 de convenții ILO și a transpus în lege directivele europene cu privire la practicile în domeniul muncii. Legislația națională în acest domeniu este destul de vastă, având ca document fundamental Codul Muncii (Legea nr. 53/2003 – republicată), care conține prevederi ce acoperă întreaga sferă a practicilor din domeniul muncii. Alte acte normative importante care reglementează această arie sunt următoarele:

Acte normative naționale reprezentative pentru dimensiunea relațiilor de muncă:

- Ordinul nr. 64/2003 al Ministerului Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice (MMFPSV) pentru aprobarea modelului cadru al contractului individual de muncă modificat și completat prin Ordinul MFPSPV nr. 1616/2011;
- Legea nr. 62/2011, a dialogului social;
- Legea nr. 76/2002 - cu modificări și completări privind asigurările pentru somaj;
- Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice;
- H.G. nr. 250/1992 – republicat – modificată și completată prin – privind concediile de odihnă și alte concedii ale salariaților din administrația publică, din regiile autonome cu specific deosebit și din unitățile bugetare;
- OUG nr. 96/2003 privind protecția maternității la locurile de muncă;

Acte normative naționale pentru dimensiunea politicilor și practicilor care țin de managementul muncii:

- O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată;
- Legea nr.202/2002 privind egalitatea de șanse între femei și bărbați; republicată;

Acte normative naționale pentru dimensiunea asigurării igienei, sănătății și siguranței la locul de muncă:

- Legea 319/2006, a sănătății și securității în muncă;
- Legea nr.346/2002 privind asigurarea pentru accidente de muncă și boli profesionale;
- HG 1048/2006 - modificată și completată - privind cerințele minime de securitate și sănătate pentru utilizarea de către lucrători a echipamentelor de protecție la locul de muncă;

Acte normative naționale pentru dimensiunea combaterii formelor abuzive de muncă:

- Legea nr. 768/2001, privind prevenirea și combaterea traficului de persoane;

Mecanisme de conformitate

2.2.1. RELAȚIILE DE MUNCĂ

INDICATOR 1: *Compania descurajează în mod activ munca „la negru” (fără forme legale), asigurându-se că propriile entități precum și cele care fac parte din propriul lanț de producție și distribuție nu utilizează angajați, colaboratori și voluntari în astfel de condiții, contrare legislației naționale, europene și prevederilor Organizației Internaționale pentru Muncă.*

Repere normative: Conform Inspectoratului Teritorial de Muncă, munca „la negru” reprezintă desfășurarea unei activități profitabile în afara cadrului legal în vigoare. Acest tip de muncă este nefiscalizat și neevidențiat scriptic. Există mai multe tipuri de contract în baza cărora o persoană fizică poate presta servicii pentru o companie, în funcție de specificul activității prestate: contract individual sau colectiv de muncă (în baza Codului Muncii), contract de prestare de servicii (în baza Codului Civil și Codului Fiscal), contract de cesiune a drepturilor de autor (în baza legii nr.8/1996), contract de voluntariat (în baza legii nr. 195/2001) etc., absența oricărei forme de contract între cel care prestează activitatea profitabilă și entitatea în beneficiul căreia este prestată fiind împotriva legii. Conform Codului muncii, o companie care angajează mai puțin de 5 persoane fără forme legale săvârșește o contravenție soldată cu amendă (art. 260, alin. (1), pct. e), iar dacă numărul angajaților „la negru” depășește 5 persoane, fapta devine infracțiune, angajatorul riscând 1-2 ani de închisoare sau amendă penală (art. 264, alin.(3)).

Criterii de cuantificare:

- Existența formelor legale corespunzătoare pentru toate persoanele fizice care prestează o activitate profitabilă în beneficiul companiei:

- *Conformitate totală:* Toate persoanele fizice care prestează o activitate profitabilă în beneficiul companiei au formele legale corespunzătoare.
- *Conformitate parțială:* Angajații au contracte de muncă, însă internii, voluntarii și/sau alte tipuri de colaboratori nu-și desfășoară activitatea în baza unui contract.
- *Neconformitate:* Compania utilizează munca la negru.

-Existența unei politici de angajare transparente și cuprinzătoare, prin care sunt interzise încercările de a „ocoli creativ” prevederile legale cu privire la contractarea de personal:

- *Conformitate totală:* Compania deține o politică de angajare transparentă și comprehensivă.
- *Conformitate parțială:* Compania urmează o serie de principii pentru a asigura conformitatea cu legea la angajare, însă nu are politici coerente în acest sens.
- *Neconformitate:* Compania face angajări în mod arbitrar.

- Solicitarea din oficiu a unei inspecții anuale din partea ITM privind existența și legalitatea contractelor angajaților proprii și publicarea raportului pe pagina de internet:

- *Conformitate totală:* Compania solicită din oficiu o inspecție anuală din partea ITM privind existența și legalitatea contractelor angajaților proprii și publică raportul rezultat pe pagina sa de internet.
- *Conformitate parțială:* Compania nu solicită o inspecție anuală din partea ITM, însă raportul inspecției din inițiativa ITM, este publicat pe website-ul companiei.
- *Neconformitate:* Compania este necooperantă cu organismele de control din domeniul muncii și păstrează secretele rapoartele făcute de aceștia în urma inspecțiilor.

- Condiționarea colaborării cu alte firme de pe lanțul de producție-distribuție de demonstrarea de către aceștia că nu utilizează munca „la negru”:

- *Conformitate totală:* Compania solicită în mod activ din partea celorlalte firme de pe lanțul de producție-distribuție dovezi că nu utilizează munca la negru.
- *Conformitate parțială:* Compania nu solicită din partea celorlalte firme de pe lanțul de producție-distribuție dovezi că nu utilizează munca la negru, însă realizează pe cont propriu diligența necesară pentru a se asigura de acest lucru.
- *Neconformitate:* Compania se arată neinteresată de practicile din domeniul muncii ale celorlalte firme de pe lanțul de producție-distribuție.

INDICATOR 2: *Compania își remunerează angajații în mod corect și echitabil, conform unor politici de remunerare transparente și comunicate personalului. Nivelul remunerației angajaților și colaboratorilor nu trebuie să fie discrepant mai redus decât media națională pe ramura respectivă și nu trebuie să coboare sub salariul minim pe economie.*

Repere normative: Politicile de remunerare conțin informații cu privire la nivelul de bază de salarizare pentru diferitele posturi din cadrul organizației, dar și la condițiile care trebuie îndeplinite pentru obținerea unor mărimi de salariu sau prime. Publicarea lor asigură un nivel de obiectivitate în salarizare și permite verificarea legalității și echității salariilor oferite. Conform art. 260, alin.1, pct a) din Codul Muncii, remunerarea unui angajat cu o sumă mai mică decât salariul minim brut pe economie constituie contravenție. Recomandarea 2009/384/EC a Comisiei Europene prevede implementarea de politici de remunerare pentru instituțiile care prestează servicii financiare, ca o măsură de management al riscului, însă adoptarea acestora este la fel de necesară și pentru companiile din alte domenii.

Criterii de cuantificare:

- Implementarea și comunicarea oficială către toți angajații a unei politici de salarizare comprehensive și transparente:

- *Conformitate totală:* Compania deține o politică de salarizare comprehensivă și transparentă, iar conținutul său a fost făcut cunoscut tuturor angajaților.
- *Conformitate parțială:* Compania deține o politică de salarizare, însă conținutul său este cunoscut doar de management / Compania deține anumite principii generale cu privire la salarizare, cunoscute de angajați, dar nu deține o politică coerentă.
- *Neconformitate:* Managementul companiei remunerează în mod arbitrar angajații.

- Inexistența unor salarii sub minimul legal pe economie în cadrul companiei:

- *Conformitate totală:* Niciun angajat al companiei nu este remunerat sub nivelul salariului minim pe economie.
- *Conformitate parțială:* Anumite categorii de angajați sunt remunerați sub nivelul salariului minim pe economie, însă primesc alte beneficii în compensare (bonuri de masă, asigurare medicală, cazare gratuită etc.).
- *Neconformitate:* Există în cadrul companiei unele remunerații subvenționate minim brut stabilit prin lege, fără compensații suplimentare / Compania a primit în ultimii 3 ani o sancțiune pentru oferirea de remunerații necorespunzătoare cu prevederile legale.

- Nu există mari discrepanțe între media remunerației angajaților companiei și media generală de salarizare a angajaților în poziții similare pe respectiva ramură de activitate:

- *Conformitate totală:* Media remunerației angajaților companiei nu este cu mai mult de 15% mai scăzută decât media generală de salarizare a angajaților în poziții similare pe respectiva ramură de activitate.

- *Conformitate parțială*: Media remunerației angajaților companiei nu este cu mai mult de 25% mai scăzută decât media generală de salarizare a angajaților în poziții similare pe respectiva ramură de activitate.
- *Neconformitate*: Media remunerației angajaților companiei este cu peste 50% mai scăzută decât media generală de salarizare a angajaților în poziții similare pe respectiva ramură de activitate.

INDICATOR 3: *Compania respectă dreptul angajaților la o normare rezonabilă a muncii și la odihnă, neîncălucând prevederile legale și contractuale în acest sens. Angajații nu sunt constrânși să efectueze ore suplimentare necompensate sau să renunțe la zile libere din concediu sau să lucreze de sărbătorile legale.*

Repere normative: Titlul III al Codului Muncii este dedicat prevederilor cu privire la timpul de muncă și cel de odihnă. Conform acestuia, munca suplimentară reprezintă orice muncă desfășurată în afara normei săptămânale reglementate prin lege (pentru angajații cu normă întreagă, 40 ore - 8 ore pe zi) și prin contractul de muncă. Angajatul nu poate fi constrâns să efectueze ore suplimentare fără acordul său, cu excepția cazurilor de forță majoră definite prin lege (Art. 120, alin (2)). Conform art. 122, alin. (1), orele suplimentare se compensează prin acordarea unui număr egal de ore libere în următoarele 60 de zile, iar dacă acest lucru nu este posibil, ele vor fi compensate prin adăugarea unui spor corespunzător la salariul pe luna următoare (art. 123, alin. (1)). În ceea ce privește concediul, conform Codului Muncii, acesta nu poate face obiectul unei renunțări din partea angajatului sau a unei limitări (art. 144, alin. (2)), iar compensarea în bani a concediului neefectuat este permisă numai în cazul încetării contractului individual de muncă (art. 146, alin. (4)). Trebuie, de asemenea, acordată atenție deosebită art. 147, care stipulează că angajații care lucrează în condiții grele sau periculoase, minorii și persoanele cu dizabilități beneficiază de cel puțin 3 zile de concediu în plus.

Criteria de cuantificare:

- **Există o politică internă transparentă, comunicată angajaților, privind condițiile în care sunt realizate orele suplimentare și modul lor de compensare:**

- *Conformitate totală*: Compania deține o politică internă transparentă, comunicată angajaților privind regimul orelor suplimentare.
- *Conformitate parțială*: Compania deține o politică privind regimul orelor suplimentare, însă conținutul său nu este cunoscut decât de management. Compania deține anumite principii generale cu privire regimul orelor suplimentare, care sunt cunoscute de angajați, însă nu o politică elaborată coerent.
- *Neconformitate*: Compania nu compensează sau compensează arbitrar orele suplimentare realizate de angajați.

- **Există un sistem performant de păstrare a evidenței orelor de muncă realizate de fiecare angajat:**

- *Conformitate totală*: Compania deține un sistem de pontaj electronic pentru păstrarea evidenței orelor de muncă realizate de fiecare angajat.
- *Conformitate parțială*: Compania deține un sistem clasic de pontaj, pe baza unei condiții de prezență.
- *Neconformitate*: Compania nu tine evidența orelor de muncă ale fiecărui angajat.

- **Compania și-a achitat toate datoriile legale în ceea ce privește acordarea concediilor de odihnă și compensarea orelor suplimentare realizate de angajați anul anterior:**

- *Conformitate totală*: Compania poate demonstra că a acordat în totalitate concediile de odihnă și a compensat orele suplimentare realizate de către angajații săi anul anterior.
- *Conformitate parțială*: Compania a acordat în totalitate concediile de odihnă convenite angajaților săi, însă nu a compensat și orele suplimentare. / Compania a acordat parțial concediile de odihnă convenite angajaților săi (minim 14 zile și minim 5 zile legate), și a compensat parțial orele suplimentare.
- *Neconformitate*: Au existat angajați care nu au beneficiat nici măcar de 7 zile de concediu și/sau nu au fost compensate orele suplimentare în anul anterior.

- **Compania deține un mecanism intern functional prin intermediul căruia angajații pot semnala în mod confidențial nereguli cu privire la încărcarea de sarcini și la respectarea timpului lor de muncă și odihnă de către superiorii direcți:**

- *Conformitate totală:* Compania deține un mecanism intern functional și confidențial de semnalare a neregulilor în domeniul muncii.
- *Conformitate parțială:* Compania deține un mecanism intern de semnalare a neregulilor în domeniul muncii, însă acesta este mai degrabă de formă.
- *Neconformitate:* Compania nu deține niciun mecanism intern de semnalare a neregulilor în domeniul muncii.

INDICATOR 4: *Compania recunoaște și sprijină dreptul angajaților de a se asocia în cadrul unor structuri de tip sindical sau sub orice altă formă permisă de lege, de a participa la negocieri colective și la acțiuni colective de protest (în limite legale). Nu sunt luate niciun fel de măsuri de natură să restricționeze acest drept sau să constrângă angajații să nu se folosească de el.*

Repere normative: În ceea ce privește dialogul social, statele membre ILO au formulat două convenții, ratificate și de către România: C98 - referitoare la negocierile colective și C87, care are în vedere protejarea libertății de asociere și organizare a angajaților. Prin intermediul acestor tratate, este consacrat faptul că angajații au dreptul de se grupa în sindicate, federații și confederații sindicale, pentru a-și proteja interesele în fața angajatorilor și a milita pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă. Tot prin prevederile lor, membrii formațiunilor sindicale sunt protejați de discriminări, intimidări sau represalii din partea angajatorilor, din pricina acestei afiliații. În **legislația românească**, aceste prevederi sunt transpuse în legea nr. 62/2011, a dialogului social. Aceasta definește dialogul social ca fiind procesul voluntar prin care partenerii sociali se informează, se consultă și negociază în vederea stabilirii unor acorduri în probleme de interes comun, iar sindicatul - ca fiind o formă de organizare voluntară a angajaților, în scopul apărării drepturilor și promovării intereselor lor profesionale, economice și sociale în relația cu angajatorul. Conform prevederilor sale, intervenția angajatorului în scopul limitării dreptului angajaților de a se organiza și a activa în cadrul unor structuri sindicale constituie contravenție, sancționându-se cu amendă (art. 217, alin. (1), pct. a). Tot contravenție reprezintă și refuzul angajatorului de a începe negocierile cu reprezentanții sindicatelor pentru contractul colectiv de muncă (art. 217, alin. (1), pct. b). Alte infracțiuni sunt împiedicarea unui angajat să participe la o grevă sau luarea de măsuri pentru a împiedica angajații cu funcții de conducere să-și exercite atribuțiile, infracțiuni ce se sancționează cu închisoare sau amendă penală (art. 218, alin. (1),(2)).

Criteria de cuantificare:

- **Existența unei politici transparente de comunicare și consultare cu sindicatele sau asociațiile angajaților:**

- *Conformitate totală:* Compania deține o politică transparentă de comunicare și consultare cu sindicatele sau asociațiile angajaților.
- *Conformitate parțială:* Compania se consultă ocazional cu sindicatele sau asociațiile angajaților, însă nu deține o politică specifică în acest sens.
- *Neconformitate:* Compania refuză dialogul și consultarea cu sindicatele sau asociațiile angajaților.

- **Reprezentanții angajaților sunt implicați în mod activ de către management în procesul decizional, fiind consultați cu privire la deciziile care-i afectează:**

- *Conformitate totală:* Compania solicită în mod activ implicarea reprezentanților angajaților în procesul decizional.
- *Conformitate parțială:* Comisia acceptă implicarea reprezentanților angajaților în procesul decizional, la solicitarea acestora.
- *Neconformitate:* Compania nu permite sub nicio formă implicarea reprezentanților angajaților în procesul decizional.

- **Sunt organizate întâlniri periodice de lucru cu reprezentanții angajaților, pentru identificarea de moduri de a îmbunătăți condițiile de lucru și satisfacția în muncă:**

- *Conformitate totală:* Compania organizează cel puțin două întâlniri pe an cu reprezentanții angajaților, pentru identificarea modurilor de a îmbunătăți condițiile

de lucru și satisfacția în muncă.

- *Conformitate parțială:* Compania participă la întâlnirile convocate de reprezentanții angajaților.
- *Neconformitate:* Compania nu inițiază și nu participă la niciun fel de întâlnire cu reprezentanții angajaților, arătând dezinteres pentru satisfacția cu munca a angajaților.

2.2.2. POLITICI ȘI PRACTICI CARE ȚIN DE MANAGEMENTUL MUNCII

INDICATOR 5: *Compania descurajează discriminarea de orice natură, oferind șanse egale la angajare și promovare tuturor persoanelor calificate, indiferent de sex, rasă, etnie, religie, orientare sexuală etc. De asemenea, remunerația pentru persoane care realizează aceeași muncă este egală, indiferent de caracteristicile menționate.*

Repere normative: Atât la **nivel internațional** (prin convențiile C100 și C111), cât și la nivel european (prin directivele 75/117/CEE și 2000/78/CE), discriminarea la angajare și promovare, cât și diferențele de salarizare datorate exclusiv unor caracteristici demografice ale angajaților sunt combătute cu vehemență. Conform Convenției C111, discriminarea presupune orice tip de excludere sau favorizare realizată în baza rasei, sexului, religiei, opțiunilor politice, originilor naționale sau sociale, care au ca efect anularea sau perturbarea egalității de șanse și de tratamente în domeniul muncii. În ceea ce privește **legislația națională**, un accent deosebit este pus pe discriminarea de gen. Astfel, Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse între femei și bărbați face distincția între discriminarea de gen directă – atunci când o persoană este favorizată sau defavorizată în mod explicit pe criteriul sexului și cea indirectă – atunci când deși genul nu este utilizat în mod explicit ca motivație pentru tratament inegal, măsurile luate sunt de natură să (de)favorizeze în mod vădit unul dintre sexe. Tot conform acestei reglementări, discriminarea multiplă apare atunci când o persoană este defavorizată din prisma mai multor dintre caracteristicile sale demografice. Mai mult, prin Ordonanța 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, este stabilită obligația angajatorilor și persoanelor responsabile de recrutare de a trata în mod egal și nediscriminatoriu toți candidații, indiferent de aceste caracteristici (Art. 6, alin. 3). Conform ordonanței, constituie contravenție discriminarea în domeniul muncii în ceea ce privește încheierea, suspendarea, modificarea sau încetarea raportului de muncă, stabilirea și modificarea atribuțiilor de serviciu, locului de muncă sau a salariului, acordarea altor drepturi sociale decât cele reprezentând salariul, formarea, perfecționarea, reconversia și promovarea profesională, aplicarea măsurilor disciplinare, dreptul de aderare la sindicat și accesul la facilitățile acordate de acesta și orice alte condiții de prestare a muncii, potrivit legislației în vigoare (Art. 6). Aceeași încadrare juridică o au și refuzul unei companii de a angaja o anumită persoană pe criterii discriminatorii sau publicarea unui anunț de angajare prin care sunt căutate în mod specific sau excluse persoane din categorii defavorizate (5, 8).

Criteria de cuantificare:

- Există o politică de diversitate și de nediscriminare la nivelul companiei:

- *Conformitate totală:* Compania a implementat o politică de diversitate și nediscriminare la locul de muncă.
- *Conformitate parțială:* Compania urmează niște principii generale cu privire la diversitate și nediscriminare la locul de muncă, însă acestea nu sunt concretizate într-o politică unitară.
- *Neconformitate:* Compania este dezinteresată de asigurarea diversității și nediscriminării la locul de muncă / Compania a fost sancționată în ultimii 3 ani pentru încălcarea principiilor cu privire la diversitate și nediscriminare.

- Sunt realizate periodic training-uri de nediscriminare pentru management și angajați:

- *Conformitate totală:* Compania realizează cel puțin două sesiuni anuale de training pentru nediscriminare pentru management și angajați.
- *Conformitate parțială:* Compania realizează cel puțin o sesiune anuală de training pentru nediscriminare pentru management și angajați.
- *Neconformitate:* Compania nu a desfășurat nicio sesiune de training pentru nediscriminare pentru management și angajați în ultimii doi ani.

- Există un mecanism intern prin care pot fi raportate situațiile de discriminare, sub garanția discreției și a protecției împotriva persecuției:

- *Conformitate totală:* Compania a implementat un mecanism intern eficient pentru raportarea situațiilor de discriminare, sub garanția confidențialității.
- *Conformitate parțială:* Compania deține un mecanism pentru raportarea situațiilor de discriminare, însă nu garantează anonimatul avertizorilor.
- *Neconformitate:* Compania nu deține niciun mecanism intern pentru raportarea situațiilor de discriminare.

- Istoricul de angajare și de promovare al companiei reflectă angajamentul față de diversitate și nediscriminare:

- *Conformitate totală:* Structura etnică, de vârstă și de gen a personalului companiei este diversă, atât la nivel de execuție, cât și la nivel de management.
- *Conformitate parțială:* Structura etnică, de vârstă și de gen a personalului companiei este diversă la nivel de execuție, însă la nivel de management nu există diversitate.
- *Neconformitate:* Structura etnică, de vârstă și de gen a personalului companiei este omogenă la toate nivelurile, nelăsând loc diversității.

- Eventualele sesizări de discriminare sunt tratate cu seriozitate și soluționate prompt:

- *Conformitate totală:* Compania deține o situație actualizată a sesizărilor de discriminare și a soluționărilor primite de acestea. Fiecare sesizare a fost cercetată și a primit o soluționare într-un termen rezonabil (maxim 30 de zile).
- *Conformitate parțială:* Compania deține o situație actualizată a sesizărilor de discriminare și a soluționărilor acestora, însă nu toate sesizările au fost cercetate și soluționate într-un termen rezonabil (maxim 30 de zile) / Compania nu deține o situație actualizată a sesizărilor de discriminare și a soluționărilor, însă cercetează și soluționează sesizările într-un termen rezonabil (maxim 30 de zile) atunci când apar.
- *Neconformitate:* Compania nu ia nicio măsură pentru a înregistra, cerceta și soluționa sesizările de discriminare la nivel instituțional.

- Compania menține un dialog constant cu partenerii sociali și organizațiile nonguvernamentale de profil privind modurile de a preveni și combate discriminarea:

- *Conformitate totală:* Compania întreține dialogul cu partenerii sociali și organizațiile nonguvernamentale de profil și solicită în mod activ informații cu privire la discriminare și modurile de a o preveni și a o combate.
- *Conformitate parțială:* Compania nu este proactivă în a se informa cu privire la discriminare și modurile de a o preveni și a o combate, însă acceptă invitațiile la dialog pe această temă din partea partenerilor sociali și a organizațiilor nonguvernamentale de profil.
- *Neconformitate:* Compania este refractară la orice tip de dialog cu partenerii sociali și organizațiile nonguvernamentale de profil pe tema modurilor de a preveni și combate discriminarea.

INDICATOR 6: *Compania combate activ hărțuirea de orice fel la locul de muncă, indiferent de cauzele acesteia. Ea deține cadrul necesar pentru raportarea și soluționarea unor astfel de situații și ia măsuri pentru protejarea avertizorilor de eventuale represalii din partea colegilor sau superiorilor vizati.*

Repere normative: Pe lângă reglementările cu privire la discriminare, Directiva nr. 2000/78/CE a Consiliului, de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă vorbește și despre combaterea hărțuirii la locul de muncă. Aceasta este definită juridic ca fiind orice comportament nedorit având ca obiect sau ca efect lezarea demnității persoanei în cauză și crearea unui mediu de intimidare, ostil, degradant, umilitor sau jignitor. O formă des întâlnită (însă nu unică) a acestui fenomen este hărțuirea sexuală, care, conform legii 202/2002, este reprezentată de un comportament nedorit cu conotație sexuală, exprimat fizic, verbal sau nonverbal, având ca obiect sau ca efect lezarea demnității unei persoane și, în special, crearea unui mediu de intimidare, ostil, degradant, umilitor sau jignitor. Alte forme ar fi hărțuirea pe criterii etnice, rasiale, de gen, de orientare sexuală sau politică, aceasta fiind considerată a fi o formă de discriminare (directiva 2000/78/CE, art. 2, alin. (3)). Conform *Agenciei Europene pentru Securitate și Sănătate în muncă*, pe lângă acestea, ar mai exista și hărțuirea psihologică sau

morală la locul de muncă, aceasta fiind în ultima perioadă cunoscută și sub numele de *mobbing*. Pentru combaterea acesteia din urmă, nu există însă legislație în acest moment.

Criteria de cuantificare:

-Există o politică specifică în ceea ce privește hărțuirea la locul de muncă și modurile de prevenire, sancționare și combatere a acesteia:

- *Conformitate totală*: Compania a implementat o politică specifică împotriva hărțuirii (sexuale și de altă natură) la locul de muncă.
- *Conformitate parțială*: Compania deține o serie de principii după care se ghidează pentru prevenirea, combaterea și sancționarea hărțuirii la locul de muncă, însă nu le-au concretizat într-o politică specifică.
- *Neconformitate*: Compania nu deține niciun instrument intern pentru prevenirea, combaterea și sancționarea hărțuirii la locul de muncă, manifestând dezinteres față de acest subiect. În ultimii 3 ani, au existat cazuri în care angajații ai companiei au apelat la autoritățile competente pentru soluționarea unor probleme de hărțuire, în urma incapacității managementului de a le gestiona corespunzător pe plan intern.

- Sunt organizate periodic seminarii sau cursuri pentru angajați și management pe tema combaterii hărțuirii la locul de muncă:

- *Conformitate totală*: Angajații și managementul companiei beneficiază de cel puțin 2 ori pe an de seminarii sau cursuri pe tema prevenirii și combaterii hărțuirii la locul de muncă.
- *Conformitate parțială*: Angajații și managementul companiei beneficiază cel puțin o dată pe an de seminarii sau cursuri pe tema prevenirii și combaterii hărțuirii la locul de muncă.
- *Neconformitate*: Angajații și managementul companiei nu au beneficiat în ultimii doi ani de vreun seminar/curs pe tema prevenirii și combaterii hărțuirii la locul de muncă.

- Există un mecanism intern prin care pot fi raportate situațiile de hărțuire la locul de muncă, sub garanția discreției și a protecției împotriva persecuției:

- *Conformitate totală*: Compania a implementat un mecanism intern eficient pentru raportarea situațiilor de hărțuire la locul de muncă, sub garanția confidențialității.
- *Conformitate parțială*: Compania deține un mecanism pentru raportarea situațiilor de hărțuire la locul de muncă, însă nu garantează anonimatul avertizorilor.
- *Neconformitate*: Compania nu deține niciun mecanism intern pentru raportarea situațiilor de hărțuire la locul de muncă.

- Sesizările cu privire la hărțuirea la locul de muncă sunt tratate cu seriozitate și soluționate prompt:

- *Conformitate totală*: Compania deține o situație actualizată a sesizărilor de hărțuire la locul de muncă și a soluționărilor primite de acestea. Fiecare sesizare a fost cercetată și a primit o soluționare într-un termen rezonabil (maxim 30 de zile).
- *Conformitate parțială*: Compania deține o situație actualizată a sesizărilor de hărțuire la locul de muncă și a soluționărilor primite de acestea, însă nu toate sesizările au fost cercetate și soluționate într-un termen rezonabil (maxim 30 de zile) / Compania nu deține o situație actualizată a sesizărilor de hărțuire la locul de muncă și a soluționărilor primite de acestea, însă cercetează și soluționează sesizările într-un termen rezonabil (maxim 30 de zile) atunci când apar.
- *Neconformitate*: Compania nu ia nicio măsură pentru a înregistra, cerceta și soluționa sesizările de hărțuire la locul de muncă la nivel instituțional / În ultimii 3 ani, au existat cazuri în care angajați/angajate ai/ale companiei au apelat la autoritățile competente pentru soluționarea unor probleme de hărțuire, în urma incapacității managementului de a le gestiona corespunzător pe plan intern.

- Compania menține un dialog cu partenerii sociali și organizațiile nonguvernamentale privind modul de prevenire și combatere a hărțuirii la locul de muncă:

- *Conformitate totală*: Compania întreține dialogul cu partenerii sociali și organizațiile nonguvernamentale de profil și solicită în mod activ informații cu privire la hărțuirea la locul de muncă și modurile de a o preveni și a o combate.
- *Conformitate parțială*: Compania nu este proactivă în a se informa cu privire la hărțuirea la locul de muncă și modurile de a o preveni și a o combate, însă acceptă

invitațiile la dialog pe această temă din partea partenerilor sociali și a organizațiilor nonguvernamentale de profil.

- *Neconformitate:* Compania este refractară la orice tip de dialog cu partenerii sociali și organizațiile nonguvernamentale de profil pe tema modurilor de a preveni și combate hărțuirea la locul de muncă.

2.2.3. SĂNĂTATEA ȘI SECURITATEA ÎN MUNCĂ

INDICATOR 7: *Compania asigură toate condițiile de siguranță, igienă și sănătate a muncii, în conformitate cu legea și cu bunele practici la nivel național și internațional. Spațiile și instrumentele de lucru sunt verificate și igienizate în mod constant, iar angajații au acces la toate echipamentele de protecție necesare.*

Repere normative: Directiva 89/391/CEE privind punerea în aplicare de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și sănătății lucrătorilor la locul de muncă este transpusă în Legea nr. 319/2006, a securității și sănătății în muncă. Conform acesteia, securitatea și sănătatea în muncă reprezintă ansamblul de activități instituționalizate având ca scop asigurarea celor mai bune condiții în desfășurarea procesului de muncă, apărarea vieții, integrității fizice și psihice, sănătății lucrătorilor și a altor persoane participante la procesul de muncă (Art. 5, lit. n). Deși această lege are prevederi obligatorii atât pentru angajatori, cât și pentru angajați, principalul responsabil pentru prevenirea accidentelor și bolilor profesionale și pentru evaluarea și minimizarea riscurilor ca acestea să se producă rămâne angajatorul. Nerespectarea acestor îndatoriri reprezintă în cel mai bun caz contravenție (Art. 39-44), iar în situația în care se constată că prin această nerespectare, s-a generat un pericol iminent de accidentare sau îmbolnăvire sau a rezultat un astfel de eveniment, fapta devine infracțiune, pedepsindu-se, în funcție de gravitatea urmărilor sale, cu până la 1-3 ani de închisoare (Art. 37, 38). Pe lângă aceste reglementări cu caracter general, angajatorii trebuie să acorde o atenție deosebită prevederilor legale specifice vizând categoriile de angajați vulnerabili (angajați minori, angajați vârstnici, angajate gravide sau lehuze, angajați cu dizabilități sau afecțiuni cronice etc), angajații care depun muncă grea sau periculoasă sau angajații care lucrează în mediu toxic sau cu substanțe toxice. Pentru aceste categorii de personal, există fie prevederi specifice în Codul Muncii (ex. art. 147) și în Legea 319 (ex. art. 35, 36), fie legi de sine stătătoare (ex. HG1875/2005 privind protecția sănătății și securității lucrătorilor fata de riscurile datorate expunerii la azbest, HG nr. 1.136/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate referitoare la expunerea lucrătorilor la riscuri generate de câmpuri electromagnetice etc).

Criterii de cuantificare:

- **Se realizează periodic o analiză a riscurilor pentru sănătatea și siguranța personalului, care se extinde asupra spațiilor și dotărilor tuturor punctelor de lucru, tuturor ustensilelor și tuturor substanțelor utilizate în procesul de producție:**

- *Conformitate totală:* Compania realizează de cel puțin două ori pe an o analiză completă a riscurilor pentru sănătatea și siguranța personalului.
- *Conformitate parțială:* Compania realizează cel puțin o dată pe an o analiză completă a riscurilor pentru sănătatea și siguranța personalului.
- *Neconformitate:* Compania nu a realizat în ultimii doi ani nici o analiză completă a riscurilor pentru sănătatea și siguranța personalului.

- **Se asigură în condiții optime curățarea, aerisirea și igienizarea punctelor de lucru:**

- *Conformitate totală:* Curățarea și aerisirea punctelor de lucru se realizează zilnic, iar de minim două ori pe an, se realizează o igienizare generală a acestora.
- *Conformitate parțială:* Curățarea și aerisirea punctelor de lucru se realizează zilnic, iar anual, se realizează o igienizare generală a acestora.
- *Neconformitate:* Punctele de lucru nu sunt aerisite curățate zilnic și/sau nu a avut loc o igienizare generală a punctelor de lucru în ultimii 2 ani / Compania a fost sancționată în ultimii 3 ani pentru nerespectarea condițiilor de igienă, sănătate și siguranță în muncă.

- **Pe durata anotimpurilor cu temperaturi extreme, spațiul de lucru este climatizat corespunzător, iar uniformele angajaților sunt adecvate temperaturii:**

- *Conformitate totală*: Compania asigură climatizarea corespunzătoare a spațiilor de lucru și furnizează uniforme adecvate temperaturii.
- *Conformitate parțială*: Compania asigură climatizarea corespunzătoare a spațiilor de lucru, însă uniformele furnizate angajaților nu sunt adaptate temperaturii / Compania nu asigură decât în condiții extreme climatizarea spațiilor de lucru, însă furnizează uniforme adaptate temperaturii.
- *Neconformitate*: Compania nu asigură în climatizarea spațiilor de lucru și nu furnizează angajaților uniforme adaptate temperaturii.

- Angajații beneficiază în mod gratuit de toate echipamentele de protecție și de produsele igienice necesare pentru a-și desfășura activitatea în condiții sigure și sănătoase:

- *Conformitate totală*: Compania pune la dispoziția angajaților, în mod gratuit, toate echipamentele de protecție și produsele igienice necesare pentru a-și desfășura activitatea în condiții sigure și sănătoase. Echipamentele de protecție sunt înlocuite în mod gratuit în cazul deteriorării sau pierderii lor, inclusiv dacă acest lucru se petrece din culpa angajatului.
- *Conformitate parțială*: Compania pune la dispoziția angajaților, în mod gratuit, minimul legal de echipamentele de protecție și de produse igienice necesare pentru a-și desfășura activitatea în condiții sigure și sănătoase. Echipamentele sunt înlocuite contra cost în cazul deteriorării sau pierderii lor, dacă acest lucru se petrece din culpa angajatului.
- *Neconformitate*: Compania nu pune la dispoziția angajaților, în mod gratuit, nici măcar minimul legal de echipamentele de protecție și de produse igienice necesare pentru a-și desfășura activitatea în condiții sigure și sănătoase.

- Angajații beneficiază de condiții salubre în ceea ce privește instalațiile sanitare și dispun de spații special organizate pentru servirea mesei și pentru repaos:

- *Conformitate totală*: Compania asigură condiții salubre în ceea ce privește instalațiile sanitare (grup sanitar complet, dotat cu toate consumabilele igienice necesare, curățat minim o dată pe zi) și pune la dispoziția angajaților spații special organizate pentru servirea mesei și/sau pentru repaos.
- *Conformitate parțială*: Compania asigură condiții salubre în ceea ce privește instalațiile sanitare (grup sanitar complet, dotat cu toate consumabilele igienice necesare, curățat minim o dată pe zi), însă nu deține spații special organizate pentru servirea mesei și/sau pentru repaos.
- *Neconformitate*: Compania nu asigură un minim de condiții de salubritate în ceea ce privește instalațiile sanitare și nu deține spații special organizate pentru servirea mesei și/sau pentru repaos.

- Fiecare punct de lucru are o trusă de prim ajutor accesibilă și dotată corespunzător:

- *Conformitate totală*: În cadrul fiecărui punct de lucru există o trusă de prim ajutor accesibilă și dotată cu o gamă largă de medicamente și materiale sanitare, ținându-se cont în dotarea sa inclusiv de afecțiunile de care suferă sau de tipurile de accidente la care sunt predispuși angajații.
- *Conformitate parțială*: În cadrul fiecărui punct de lucru există o trusă de prim ajutor accesibilă și dotată în limita specificațiilor minime legale.
- *Neconformitate*: Nu există o trusă de prim ajutor accesibilă și dotată în limita specificațiilor minime legale în cadrul fiecărui punct de lucru.

- În caz de pericol, punctele de lucru pot fi evacuate ușor și în siguranță:

- *Conformitate totală*: Există ieșiri de urgență marcate corespunzător, pentru cazul în care este necesară evacuarea. Acestea nu sunt obstrucționate, nu sunt dependente de o sursă de curent electric și dacă sunt încuiate, cheile sunt ușor accesibile, în imediata lor apropiere.
- *Conformitate parțială*: Există ieșiri de urgență marcate corespunzător, însă acestea sunt dependente de o sursă de curent electric, deschiderea manuală nefiind accesibilă. / Există ieșiri de urgență marcate corespunzător, însă acestea sunt încuiate, cheia fiind în posesia unei persoane desemnate și nu depozitată într-un loc accesibil tuturor.
- *Neconformitate*: Nu există ieșiri de urgență, sau acestea sunt permanent obstrucționate de structuri masive.

- Angajații au în permanență acces la o sursă de apă potabilă:

- *Conformitate totală:* Angajații au în permanență acces la o sursă de apă potabilă la temperaturi optime consumului și purificată prin intermediul unor filtre moderne.
- *Conformitate parțială:* Angajații au în permanență acces la apă potabilă din sursa publică (de la robinet).
- *Neconformitate:* Angajații nu au acces la nicio sursă de apă potabilă.

- Compania oferă beneficii compensatorii angajaților care lucrează în condiții grele sau cu substanțe periculoase, oferindu-le suplimentele/beneficiile corespunzătoare:

- *Conformitate totală:* Pe lângă achitarea obligațiilor legale în ceea ce privește beneficiile/suplimentele ce trebuie oferite angajaților care lucrează în condiții grele sau cu substanțe periculoase, compania le oferă acestora și alte beneficii, cum ar fi asigurare medicală privată gratuită, abonament la masaj/fizioterapie etc.
- *Conformitate parțială:* Compania respectă strict prevederile legale specifice pentru angajații care lucrează în condiții grele sau cu substanțe periculoase, oferindu-le acestora suplimentele/beneficiile corespunzătoare.
- *Neconformitate:* Compania nu oferă angajaților care lucrează în condiții grele sau cu substanțe periculoase nici măcar acele beneficii/suplimente garantate prin lege.

INDICATOR 8: *Compania consultă, informează și pregătește personalul în domeniul sănătății și siguranței la locul de muncă. Există proactivitate în prevenirea accidentelor și îmbolnăvirilor prin educarea și conștientizarea angajaților cu privire la normele de igienă și de siguranță pe care aceștia trebuie să le respecte.*

Repere normative: Așa cum responsabilitatea pentru sănătatea și siguranța în muncă revine în primul rând angajatorului, tot acestuia îi revine și misiunea de a se asigura că personalul său cunoaște și își interiorizează normele de protecție și de igienă. Astfel, prin articolele 16 și 17 ale legii nr. 319/2006, a securității și sănătății în muncă, acesta este obligat să informeze în mod corect și complet angajații cu privire la riscurile cu care se confruntă în activitatea lor profesională și la măsurile de protecție a muncii existente pentru a le diminua. Astfel, angajații au dreptul să acceseze evaluarea de risc, evidența și rapoartele privind accidentele de muncă și informații din interior și de la autoritățile competente în ceea ce privește măsurile de protecție. Mai mult, conform Directivei 89/391/CEE privind punerea în aplicare de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și sănătății lucrătorilor la locul de muncă, dar și legii nr. 319, angajații trebuie să fie nu numai informați, ci și consultați în probleme de sănătate și securitate a muncii. Conform art. 18 din lege, reprezentanții lucrătorilor cu răspunderi specifice privind securitatea și sănătatea lucrătorilor au dreptul să solicite angajatorului să ia măsurile corespunzătoare și să îi prezinte propuneri cu scopul de a îndepărta riscurile la care sunt expuși lucrătorii și/sau de a elimina sursele de pericol, fiind liberi să apeleze la autoritățile competente fără teamă de represalii în condițiile în care acesta nu acționează corespunzător. De asemenea, conform art. 20 și 21, angajatorul este obligat să ofere personalului o formare suficientă și corespunzătoare în domeniul protecției muncii. Formarea se realizează atât la angajare, cât și periodic, ea având loc în timpul programului de lucru. Încălcarea acestor obligații constituie contravenție și se sancționează prin amendă.

Criterii de cuantificare:

- Angajații sunt formați și informați la angajare și periodic cu privire la măsurile de sănătate și siguranță în muncă:

- *Conformitate totală:* Compania formează și informează toți noii salariați în momentul angajării cu privire la măsurile de sănătate și siguranță în muncă, reluând apoi anual această sesiune de formare-informare.
- *Conformitate parțială:* Compania formează și informează toți noii salariați în momentul angajării cu privire la măsurile de sănătate și siguranță în muncă, însă nu reia ulterior sesiunea de formare-informare.
- *Neconformitate:* Compania nu formează și informează toți noii salariați în momentul angajării cu privire la măsurile de sănătate și siguranță în muncă.

- Angajații sau reprezentanții acestora sunt consultați punctual, dar și periodic, în ceea ce privește măsurile de igienă, sănătate și siguranță a muncii adoptate de companie:

- *Conformitate totală*: Compania solicită în mod activ, periodic, feedback din partea angajaților sau a reprezentanților acestora în ceea ce privește măsurile de igienă, sănătate și siguranță a muncii adoptate de companie.
- *Conformitate parțială*: Compania acceptă feedback oferit din inițiativa angajaților sau a reprezentanților acestora în ceea ce privește măsurile de igienă, sănătate și siguranță a muncii adoptate.
- *Neconformitate*: Compania nu își îndeplinește nici măcar obligațiile minime legale de informare și consultare a angajaților în domeniul sănătății și siguranței muncii.

- Angajații au acces la evaluarea riscurilor asupra sănătății și siguranței în muncă și la evidența și rapoartele asupra accidentelor de muncă:

- *Conformitate totală*: Compania pune la dispoziția angajaților, la solicitarea acestora, evaluările riscurilor asupra sănătății și siguranței în muncă și evidența și rapoartele asupra accidentelor de muncă.
- *Conformitate parțială*: Compania pune la dispoziția angajaților, la solicitarea acestora, evaluările riscurilor asupra sănătății și siguranței în muncă, însă nu și evidența și rapoartele asupra accidentelor de muncă.
- *Neconformitate*: Compania tratează în regim de confidențialitate evaluările riscurilor asupra sănătății și siguranței în muncă, evidența și rapoartele accidentelor de muncă.

- Există planuri de evacuare și proceduri concrete în caz de accident sau de calamități naturale, fiecare angajat cunoscându-și sarcinile și pașii de urmat.

- *Conformitate totală*: Compania a elaborat planuri și proceduri concrete în caz de accident sau de calamități naturale, fiecare angajat fiind informat cu privire la propriile sarcini și pașii care trebuie urmați într-o asemenea eventualitate.
- *Conformitate parțială*: Compania a elaborat planuri și proceduri concrete în caz de accident sau de calamități naturale, însă nu a informat toți angajații cu privire la distribuția sarcinilor și la pașii de urmat într-o asemenea eventualitate.
- *Neconformitate*: Compania nu deține planuri de evacuare sau proceduri concrete în caz de accident sau de calamități naturale.

- Sunt realizate periodic simulări ale unor accidente sau calamități naturale, pentru a familiariza personalul cu procedurile de urmat:

- *Conformitate totală*: Compania realizează de cel puțin 2 ori pe an, cu ajutorul unor specialiști, simulări ale unor accidente sau calamități naturale, pentru a familiariza personalul cu procedurile de urmat.
- *Conformitate parțială*: Compania realizează cel puțin o dată pe an, pe cont propriu sau cu ajutorul unor specialiști, simulări ale unor accidente sau calamități naturale, pentru a familiariza personalul cu procedurile de urmat.
- *Neconformitate*: Compania nu a realizat în ultimii 2 ani simulări ale unor accidente sau calamități naturale, pentru a familiariza personalul cu procedurile de urmat.

- În cadrul fiecărui punct de lucru sunt persoane care au urmat cursuri de prim ajutor:

- *Conformitate totală*: Compania finanțează participarea angajaților la cursuri de prim ajutor, astfel încât în cadrul fiecărui punct de lucru să existe cel puțin o persoană care să dețină competențe în acest domeniu, adăugându-se câte o persoană suplimentară pentru fiecare 7 angajați din cadrul aceluși punct de lucru.
- *Conformitate parțială*: Compania finanțează participarea angajaților la cursuri de prim ajutor, astfel încât în cadrul fiecărui punct de lucru să existe o persoană care să dețină competențe în acest domeniu.
- *Neconformitate*: Compania nu finanțează participarea angajaților la cursuri de prim ajutor și nu se preocupă să existe o persoană cu competențe în acest domeniu în cadrul fiecărui punct de lucru.

- Compania colaborează cu autoritățile publice competente și cu organizațiile de profil pentru îmbunătățirea măsurilor, strategiilor, procedurilor în domeniul sănătății și securității muncii și a modului în care acestea sunt transmise angajaților:

- *Conformitate totală*: Compania solicită în mod activ ajutorul autorităților publice competente și al organizațiilor de profil pentru îmbunătățirea măsurilor, strategiilor și procedurilor în domeniul sănătății și securității muncii și pentru îmbunătățirea modului în care acestea sunt transmise angajaților.

- *Conformitate parțială*: Compania acceptă, la inițiativa acestora, ajutorul autorităților publice competente și al organizațiilor de profil pentru îmbunătățirea măsurilor, strategiilor și procedurilor în domeniul sănătății și securității muncii și pentru îmbunătățirea modului în care acestea sunt transmise angajaților.
- *Neconformitate*: Compania refuză ajutorul autorităților publice competente și al organizațiilor de profil pentru îmbunătățirea măsurilor, strategiilor și procedurilor în domeniul sănătății și securității muncii și pentru îmbunătățirea modului în care acestea sunt transmise angajaților.

2.2.4. DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ A ANGAJAȚILOR

INDICATOR 9: *Compania facilitează accesul tuturor angajaților săi la programe de dezvoltare profesională și de formare continuă. Angajații sunt încurajați să urmeze periodic cursuri de perfecționare, iar cei cu performanțe sub standard sunt ajutați să urmeze programe prin care să-și amelioreze activitatea.*

Repere normative: Conform articolului nr. 194 din Codul Muncii, angajatorii au obligația de a asigura participarea la programe de formare profesională pentru toți salariații cel puțin o dată la 2 ani, dacă au cel puțin 21 de salariați sau cel puțin o dată la 3 ani, dacă au sub 21 de salariați. Costurile acestor programe de formare sunt suportate în întregime de către companie. De asemenea, conform art. 195 art. (1), angajatorul persoană juridică având mai mult de 20 de salariați elaborează anual și aplică planuri de formare profesională, cu consultarea sindicatului sau, după caz, a reprezentanților salariaților. În momentul în care angajatorul are inițiativa de a înscrie un angajat la un program de formare sau perfecționare profesională, compania va suporta în mod obligatoriu costurile acestuia (art.197, alin. (1)). Iar dacă angajatul dorește să participe din proprie inițiativă la un program de formare, acesta are dreptul să beneficieze de concediu de formare, cu sau fără plată (art. 154). Acest concediu poate fi solicitat și pentru susținerea unor examene necesare promovării în cadrul instituțiilor de învățământ superior (art. 156, alin. 2), angajatorul putând respinge solicitarea salariatului numai dacă absența salariatului ar prejudicia grav desfășurarea activității (art. 155, alin (2)).

Criteria de cuantificare:

- Compania realizează o planificare specifică și realistă în ceea ce privește formarea profesională continuă a angajaților:

- *Conformitate totală*: Compania elaborează anual un plan de formare profesională continuă, pe baza unei analize prealabile a nevoilor de formare a angajaților.
- *Conformitate parțială*: Compania deține un plan de formare profesională continuă a angajaților, însă acesta nu este actualizat anual și/sau nu este realizat pe baza unei analize prealabile a nevoilor de formare a angajaților.
- *Neconformitate*: Compania nu deține un plan de formare profesională continuă.

- Compania oferă angajaților posibilitatea de a participa periodic la programe de formare ale căror costuri sunt suportate de către angajator:

- *Conformitate totală*: Compania oferă angajaților posibilitatea de a participa în mod gratuit la un curs de formare profesională continuă în fiecare an.
- *Conformitate parțială*: Compania oferă angajaților posibilitatea de a participa în mod gratuit la un curs de formare profesională continuă o dată la 2 sau 3 ani, în funcție de cerințele minime legale.
- *Neconformitate*: Compania nu oferă angajaților posibilitatea de a participa la cursuri de formare ale căror costuri sunt suportate de către angajator și/sau obstrucționează în mod sistematic accesul acestora la programe de dezvoltare profesională urmate din proprie inițiativă.

- Compania încurajează angajații să participe din proprie inițiativă la programe de dezvoltare profesională și aprobă în acest scop cererile acestora de concediu de formare:

- *Conformitate totală*: Angajații sunt încurajați în mod activ să participe la programe de dezvoltare profesională continuă și le sunt aprobate cererile de concediu de formare

- *Conformitate parțială*: Angajații nu sunt încurajați în mod activ să participe la programe de dezvoltare profesională continuă, însă le sunt aprobate cererile de concediu de formare.
- *Neconformitate*: Angajații sunt descurajați de la a participa la programe de dezvoltare profesională continuă și le sunt refuzate cererile de concediu de formare.

- Compania solicită feedback din partea angajaților cu privire la programele de formare profesională urmate la inițiativa angajatorului:

- *Conformitate totală*: Angajaților le este solicitat în mod activ feedback-ul cu privire la programele de formare profesională urmate la inițiativa angajatorului.
- *Conformitate parțială*: Compania este receptivă la feedback-ul angajaților cu privire la programele de formare profesională urmate la inițiativa angajatorului.
- *Neconformitate*: Compania nu solicită și nu acceptă feedback cu privire la programele de formare profesională urmate la inițiativa angajatorului.

2.2.5. COMBATAREA MUNCII FORȚATE ȘI A EXPLOATĂRII PENTRU MUNCĂ

INDICATOR 10: *Compania respinge în mod activ orice formă extremă de exploatare prin muncă: nu profită și nu realizează parteneriate pe lanțul de producție-distribuție cu nicio entitate care profită în mod direct sau indirect de pe urma muncii forțate sau a exploatării prin muncă a copiilor sau a persoanelor cu din categorii vulnerabile.*

Repere normative: Conform Convenției C29 - cu privire la combaterea muncii forțate - a ILO, munca forțată este definită ca orice tip de activitate pe care o persoană este constrânsă să o îndeplinească sub amenințarea unei pedepse și pentru care respectiva persoană nu și-a dat acordul în mod voluntar. Prin prevederile C29, dar și prin ale C105 cu privire la abolirea muncii forțate, utilizarea acestui tip extrem de exploatare prin muncă este considerat ilegal pentru orice entitate, cu excepția autorităților publice, în situații strict reglementate de lege. Atât prin prevederile Directivei 2011/36/EU privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor, dar și prin cele ale Legii 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, constituie infracțiune de trafic de persoane recrutarea, transportarea, transferarea, cazarea sau primirea unei persoane, prin amenințare, violență sau prin alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă ori înșelăciune, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința, ori prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase pentru obținerea consimțământului persoanei care are autoritate asupra altei persoane, în scopul exploatării acestei persoane. Această exploatare poate fi inclusiv exploatare pentru muncă, pedeapsa fiind, în sistemul judiciar românesc, închisoare de la 3 la 25 ani și suspendarea unor drepturi, în funcție de gravitatea consecințelor asupra victimei (art. 12). Conform alin. (2) și (3) ale art. 265 din Codul Muncii, se sancționează cu închisoare de la 1 la 2 ani primirea la muncă a unei persoane aflate în situație de ședere ilegală în România, cunoscând că aceasta este victimă a traficului de persoane, iar dacă munca prestată de persoana respectivă este de natură să îi pună în pericol viața, integritatea sau sănătatea, pedeapsa este închisoarea de la 6 luni la 3 ani. În ceea ce privește munca prestată de către persoane minore, Convenția nr. 138 stabilește vârsta minimă la care un minor poate fi încadrat în muncă la 15 ani, aceasta putând scădea la 14 ani în statele subdezvoltate (art.2). În **legislația românească**, limita de vârstă pornind de la care un minor poate fi angajat în mod legal, conform Codului Muncii, este de 15 ani, minorii neputând însă fi angajați pentru prestarea de munci grele, vătămătoare sau periculoase. Conform art 265, alin. 1, încadrarea în muncă a minorilor cu nerespectarea condițiilor legale de vârstă sau folosirea acestora pentru prestarea unor activități cu încălcarea prevederilor legale referitoare la regimul de muncă al minorilor constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 1 an la 3 ani.

Criterii de cuantificare:

- Compania poate demonstra faptul că nu utilizează munca forțată și nu exploatează prin muncă persoane cu dizabilități sau copii pe teritoriul țării sau în afara acesteia.

- *Conformitate totală*: Compania poate prezenta documente care atestă clar legalitatea și consensualitatea relațiilor de muncă în ceea ce privește personalul utilizat atât pe teritoriul țării, cât și în afara granițelor.

- *Conformitate parțială*: Compania poate prezenta documente care atestă clar legalitatea și consensualitatea relațiilor de muncă în ceea ce privește resursele umane utilizate pe teritoriul țării, însă nu și pentru acelea utilizate în afara granițelor.
- *Neconformitate*: Compania a fost sancționată în ultimii 5 ani pentru utilizarea de muncă forțată sau pentru exploatarea prin muncă a persoanelor cu dizabilități sau a copiilor, pe teritoriul țării sau în afara acesteia.

- Compania a întreprins demersurile necesare pentru a se asigura că nici colaboratorii săi nu utilizează munca forțată și nu exploatează prin muncă persoanele cu dizabilități sau copiii nici pe teritoriul țării și nici în afara granițelor acesteia:

- *Conformitate totală*: Există dovezi în formă scriptică ale faptului că întreprinderea a îndeplinit o diligență temeinică în ceea ce privește entitățile cu care colaborează pe lanțul de producție-distribuție, din care a reieșit că aceștia nu utilizează munca forțată și nu exploatează prin muncă persoanele cu dizabilități sau copiii nici pe teritoriul țării și nici în afara granițelor acesteia.
- *Conformitate parțială*: Există dovezi în formă scriptică ale faptului că întreprinderea a îndeplinit o diligență temeinică în ceea ce privește entitățile cu care colaborează pe lanțul de producție-distribuție, din care a reieșit că aceștia nu utilizează munca forțată și nu exploatează prin muncă persoanele cu dizabilități sau copiii pe teritoriul țării, însă diligența nu a fost extinsă și asupra activității din afara granițelor a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Compania nu a efectuat diligența necesară pentru a se asigura că nici colaboratorii săi nu utilizează munca forțată și nu exploatează prin muncă persoanele cu dizabilități sau copiii. Compania are colaboratori pe lanțul de producție-distribuție care au fost sancționați în ultimii 3 ani pentru utilizarea muncii forțate sau pentru exploatarea copiilor sau a persoanelor cu dizabilități.

INDICATOR 11: *Compania utilizează munca persoanelor private de libertate doar cu respectarea strictă a prevederilor legale, aceasta fiind fiscalizată și remunerată în mod corespunzător. Lucrătorii privați de libertate beneficiază de aceleași drepturi în ce privește sănătatea și siguranța în muncă precum angajații liberi.*

Repere normative: Actul normativ care reglementează munca persoanelor private de libertate la nivel național este legea nr. 23/1969 privind executarea pedepselor, unde se specifică faptul că munca deținuților se organizează potrivit programului de lucru stabilit de comandantul penitenciarului și se desfășoară cu respectarea normelor referitoare la protecția muncii (art. 7). Programul de lucru nu poate depăși 12 ore pe zi, sau 8 ore pentru femeile gravide și pentru deținuții care lucrează într-un mediu toxic sau vătămător (art. 8), munca prestată este remunerată potrivit normelor și tarifelor de salarizare stabilite în ramura de activitate în care sunt folosiți (art.11).

Criterii de cuantificare:

- Munca persoanelor private de libertate este fiscalizată conform legii:

- *Conformitate totală*: Compania poate demonstra scriptic faptul că și-a îndeplinit toate obligațiile legale ce decurg din munca persoanelor private de libertate.
- *Conformitate parțială*: Compania poate demonstra scriptic faptul că și-a îndeplinit toate obligațiile legale ce decurg din utilizarea muncii persoanelor private de libertate în cazul unei lucrări realizate, însă pe lângă respectiva lucrare, a mai utilizat muncitori privați de libertate și pentru diverse alte sarcini nefiscalizate (ex. curățarea sau renovarea sediului firmei, spălarea autoturismelor companiei etc.).
- *Neconformitate*: Compania nu poate demonstra că și-a îndeplinit toate obligațiile legale rezultate din munca persoanelor private de libertate, sau a fost sancționată în ultimii 3 ani pentru munca în condiții ilegale a persoanelor private de libertate.

- Compania asigură toate condițiile de igienă, sănătate și protecția muncii pentru muncitorii privați de libertate:

- *Conformitate totală*: Compania pune la dispoziție în mod direct muncitorilor privați de libertate echipamentele de siguranță și produsele și dotările igienice necesare desfășurării activității în condiții optime.
- *Conformitate parțială*: Compania achită costurile echipamentelor de siguranță și

produselor și dotărilor igienice necesare desfășurării activității în condiții optime, însă se bazează pe direcția penitenciarului pentru a le achiziționa și pune efectiv la dispoziția muncitorilor privați de libertate.

- *Neconformitate*: Compania nu oferă condițiile de igienă, sănătate și securitatea muncii pentru muncitorii privați de libertate.

- **Muncitorii privați de libertate sunt remunerați în mod corect și echitabil:**

- *Conformitate totală*: Muncitorii privați de libertate sunt remunerați în conformitate cu tarifele de salarizare stabilite în ramura de activitate în care sunt folosiți, având posibilitatea de a primi bonusuri pentru rezultate deosebite.

- *Conformitate parțială*: Muncitorii privați de libertate sunt remunerați în conformitate cu tarifele de salarizare stabilite în ramura de activitate în care sunt folosiți, indiferent de rezultatele obținute.

- *Neconformitate*: Muncitorii sunt remunerați sub nivelul tarifelor de salarizare stabilite în ramura de activitate în care sunt folosiți.

- **Compania se asigură că muncitorii privați de libertate sunt tratați cu demnitate și corectitudine**, nesupunându-i la tratamente înjositoare sau de natură să le provoace suferință fizică sau morală:

- *Conformitate totală*: Compania tratează muncitorii privați de libertate cu demnitate și corectitudine, nesupunându-i la tratamente înjositoare sau de natură să le provoace suferință fizică sau morală și se asigură că și personalul din cadrul penitenciarului răspunzător de supravegherea lor la locul de muncă îi tratează în același mod.

- *Conformitate parțială*: Compania tratează muncitorii privați de libertate cu demnitate și corectitudine, nesupunându-i la tratamente înjositoare sau de natură să le provoace suferință fizică sau morală, însă nu intervine în cazul în care personalul din cadrul penitenciarului răspunzător de supravegherea lor la locul de muncă nu îi tratează în același mod.

- *Neconformitate*: Compania supune muncitorii privați de libertate la tratamente nedemne, înjositoare, de natură să le provoace suferință fizică sau morală.

2.3. Anti-coruupție

Prevenirea și combaterea corupției în sectorul privat reprezintă, conform prezentului document, totalitatea instrumentelor și standardelor internaționale relevante, a mecanismelor legale instituite de stat, dar și ansamblul mecanismelor interne dezvoltate de firme pentru a determina un comportament al angajaților și managementului.

Indicatorii din această secțiune se referă la următoarele tipuri de activități:

- **practici anti-mită** – modul în care compania se conformează cadrului legislativ privitor la corupție și dezvoltă programe anti-mită în rândul angajaților.

- **practici împotriva spălării de bani** – modalitatea în care compania se conformează cadrului legislativ privitor la spălarea banilor și dezvoltă programe interne prin care să prevină această practică ilegală.

- **practici corecte în achiziții publice** – măsura în care compania respectă standardele, condițiile și procedurile legale de atribuire a contractelor de achiziție publică (în calitate de ofertant sau solicitant) și dezvoltă mecanisme și instrumente interne care să contribuie la contracararea fenomenului de corupție în procesul de achiziții publice.

- **transparență în influențarea deciziei publice** – măsura în care companiile pun la dispoziția publicului informații legate de procesul de lobby pe care îl desfășoară în mod direct sau prin intermediul unor terți.

- **politica responsabilă de investiții** – măsura în care companiile pun la dispoziția publicului informații privind investițiile, donațiile, sponsorizările și beneficiarii finali ai acestora.

Cadrul normativ național:

Acte normative naționale relevante privind practicile anti-mită:

- 1997 Codul penal republicat.
- Legea nr.78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, cu modificările și completările ulterioare.
- Hotărâre nr. 215/2012 privind aprobarea Strategiei naționale anticorupție pe perioada 2012-2015, a Inventarului măsurilor preventive anticorupție și a indicatorilor de evaluare, precum și a Planului național de acțiune pentru implementarea Strategiei naționale anticorupție 2012-2015

Acte normative naționale relevante privind spălarea de bani:

- Legea 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism,.

Acte normative naționale relevante privind achiziții publice:

- O.U.G. nr. 74 din 29/06/2005 privind înființarea Autorității Naționale pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice.
- OUG 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii.
- H.G. nr. 925 din 19/07/2006 pentru aprobarea normelor de aplicare a prevederilor referitoare la atribuirea contractelor de achiziție publică din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii.
- OUG nr. 30 din 12/04/2006 privind funcția de verificare a aspectelor procedurale aferente procesului de atribuire a contractelor de achiziție publică, cu modificările și completările ulterioare.
- OUG nr. 34 din 19/04/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii, cu modificările și completările ulterioare.
- Legea nr. 111 din 27/04/2006 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 74/2005 privind înființarea Autorității Naționale pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice.
- OUG nr. 52 / 2011 pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 30/2006 privind funcția de verificare a aspectelor procedurale aferente procesului de atribuire a contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii.
- Legea privind aprobarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 77/2012 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii.

Acte normative naționale relevante privind achiziții publice:

- Legea 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, publicata Monitorul Oficial nr. 510 din 22.7.2010.

Cadrul normativ internațional:

Standarde internaționale relevante privind practicile anti-mită:

- Orientările OCDE 2000 pentru Întreprinderile Multinaționale.

Standarde internaționale relevante privind achiziții publice:

- OCDE 2005: Combaterea Corupției și Promovarea Integrității în Achizițiile Publice
- OCDE 2007: Mita în Domeniul Achizițiilor Publice: Metode, Actori și Măsuri de Contracărăre.
- Recomandarea OCDE 2008 privind Creșterea Integrității în Domeniul Achizițiilor Publice.

- Comisia Europeană 2011 - Cartea verde privind modernizarea politicii UE în domeniul achizițiilor publice și o piață mai eficientă de achiziții publice europene.
- 2011 Comisia Europeană, Directoratul General pentru Politică Regională, Evaluarea Sistemului de Achiziții Publice din România - Raport Final.

Standarde internaționale relevante privind achiziții publice:

- Principiile ONU pentru investiții responsabile.
- Orientările OCDE pentru Întreprinderile Multinaționale: complementarități și contribuții distincte.

Recomandări privind practicile anti-mită

- OCDE - Recomandare privind Mita și Creditele la Export care Beneficiază de Sprijin Oficial.
- OCDE - Recomandare privind Măsurile Fiscale Suplimentare pentru Combaterea Corupției Funcționarilor Publici Străini în Tranzacțiile Comerciale Internaționale.

Recomandări privind spălarea de bani:

- Financial Action Task Force (FATF) – Cele Patruzeci de Recomandări ale Financial Action Task Force pe Spălarea de Bani 2001 - Nouă Recomandări Speciale privind Finanțarea Terorismului, octombrie 2001
- Financial Action Task Force (FATF) - Cele Patruzeci de Recomandări
- Financial Action Task Force (FATF) - Recomandări FATF Revizuite - Standarde Internaționale de Combatere a Spălării Banilor și Finanțării Terorismului și Proliferării

Recomandări privind politica responsabilă de Investiții:

- Consiliul Europei - Comitetul Miniștrilor - Recomandarea (2003) 4 cu privire la regulile comune împotriva fenomenului de corupție în finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale.

Convenții reprezentative pentru dimensiunea privind practicile anti-mită:

- Convenția OCDE din 1997 privind Combaterea Mituirii Funcționarilor Publici Străini în Tranzacțiile Comerciale Internaționale
- Consiliul Europei 1999 - Convenția Penală privind Corupția și Protocolul său adițional (2003).
- Rezoluția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei (97) 24 din 1999 - Convenția Civilă privind Corupția și cele Douăzeci de Principii Directoare împotriva Corupției.
- Convenția Națiunilor Unite împotriva Corupției 2008, Decizia 2008/801/CE a Consiliului.
- Decizia 2003/568/JHA a Consiliului Uniunii Europene privind combaterea corupției în sectorul privat.

Directive europene relevante privind spălarea de bani:

- Directiva Consiliului privind Prevenirea Utilizării Sistemului Financiar în Scopul Spălării Banilor [91/308/EEC]
- Directiva 2001/97/CE a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a directivei 91/308/CEE a consiliului pentru prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor.
- Directiva 2005/60/CE - Parlamentul European și Consiliul privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului.
- Directiva 2008/20/CE a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivei 2005/60/CE privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului, în ceea ce privește puterile de implementare conferite comisiei.

Directive europene relevante privind achiziții publice:

- Directiva Consiliului 89/665/EEC privind coordonarea legilor, regulamentelor și actelor administrative referitoare la aplicarea procedurilor de recurs la atribuirea

- contractelor de achiziții publice și a contractelor de lucrări publice (13 dec. 1989).
- Directiva Consiliului 92/50/EEC privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice de servicii (18 iunie 1992).
- Directiva Consiliului 93/36/EEC privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice (14 iunie 1993).
- Directiva 2004/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind coordonarea procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții publice se lucrări, de bunuri și de servicii.
- Directiva 2007/66/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie de modificare a Directivelor Consiliului 89/665/EEC și 92/13/EEC cu privire la ameliorarea eficacității procedurilor de revizuire ale atribuirii contractelor de achiziții publice.
- Directiva 2009/81/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 privind coordonarea procedurilor de atribuire a anumitor contracte de lucrări, de bunuri și de servicii de către autoritățile sau entitățile contractante în domeniile apărării și securității, și de modificare a Directivelor 2004/17 / CE și 2004/18/CE.

Convenții reprezentative pentru dimensiunea privind spălarea de bani:

- 2005 Convenția Consiliului Europei privind Spălarea, Descoperirea, Sechestrarea și Confiscarea Bunurilor Obținute din infracțiuni și Finanțarea Terorismului
- 2013 UNODC: O trecere în revistă a Convenției ONU și a altor standarde internaționale cu privire la combaterea spălării banilor și combaterea finanțării terorismului.

Mecanisme de conformitate

2.3.1. PRACTICI ANTI-MITĂ

INDICATOR 1: *Compania dezvoltă un program de contracarare a mitei care să prevadă valorile, politicile și procedurile ce urmează să fie utilizate pentru a preveni mita la nivelul tuturor activităților.*

Repere normative: Pentru companiile care doresc dezvoltarea de programe anti-mită, există o serie de standarde și instrumente dezvoltate la nivel internațional care oferă repere pentru implementarea și dezvoltarea acestora. Un astfel de instrument este cel dezvoltat de *Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică* - "Convenția privind combaterea corupției funcționarilor publici străini în tranzacțiile comerciale internaționale" care are drept scop încurajarea sancționării practicilor corupte în tranzacțiile internaționale și punerea la dispoziția companiilor a unor recomandări prin intermediul cărora pot detecta, preveni și combate mita. Printre măsurile recomandate în cadrul convenției se regăsesc: realizarea de campanii de conștientizare care să aibă drept scop prevenirea și combaterea mitei, dezvoltarea de mecanisme care să asigure raportarea infracțiunilor de luare de mită, dezvoltarea de instrumente interne de control a eticii și conformității. Decizia Consiliului privind combaterea corupției în cadrul sectorului privat are ca scop incriminarea mitei active și pasive: „...să garanteze că atât corupția pasivă, cât și cea activă din sectorul privat constituie infracțiuni penale în toate statele membre, că persoanele juridice, de asemenea, pot răspunde în fața legii pentru astfel de infracțiuni și că aceste infracțiuni atrag pedepse reale, proporționale și descurajatoare.” De asemenea, decizia prevede incriminare ca infracțiuni a două tipuri de comportament, care pot fi rezumate după cum urmează:

- a promite, a oferi sau a da direct sau printr-un intermediar, unei persoane care în orice capacitate, coordonează sau lucrează pentru o entitate din sectorul privat, avantaje necuvenite de orice fel, pentru acea persoană sau pentru o terță parte, pentru ca acea persoană să efectueze sau să se abțină de la efectuarea oricărei acțiuni, încălcându-și astfel obligațiile.
- a solicita sau a primi foloase necuvenite de orice fel sau a accepta promisiunea unor astfel de avantaje necuvenite, direct sau printr-un intermediar, pentru sine sau pentru o terță persoană, în exercitarea activității în sectorul privat, pentru a îndeplini sau a se abține de la a îndeplini un act, încălcându-și astfel obligațiile.

Prevenirea și lupta împotriva corupției reprezintă de mult timp una din prioritățile CE. O serie de instrumente juridice pentru combaterea corupției au fost adoptate de către CE începând din 1995, înainte de adoptarea Acțiunii comune privind corupția în sectorul privat. Aceste prime măsuri au fost următoarele:

- *Convenția din 1995 privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene și protocoalele conexe.*²
- *Convenția din 1997 privind lupta împotriva corupției în care sunt implicați funcționari ai Comunităților Europene sau funcționari din statele membre ale Uniunii Europene.*³

Ulterior atenția s-a îndreptat spre sectorul privat, fiind elaborată Acțiunea comună privind corupția în sectorul privat [Acțiunea comună din 22 decembrie 1998 (98/742/JAI)][6].⁴ Acțiunea comună a fost considerată o primă etapă în lupta împotriva efectelor corupției asupra pieței interne și asupra comerțului internațional. Ea a făcut apel la statele membre:

- *să stabilească drept infracțiuni penale atât faptele de corupție pasivă, cât și cele de corupție activă din sectorul privat, cel puțin în cazurile în care acest comportament atrage după sine denaturarea concurenței în legătură cu atribuirea contractelor;*
- *să stabilească răspunderea în fața legii a persoanelor juridice în legătură cu actele de corupție activă.*

Consiliul European a prevăzut, de asemenea, o serie de măsuri și instrumente pentru abordarea diferitelor aspecte ale corupției, printre care identificăm Convenția penală privind corupția. Convenția a inclus articole privind corupția în sectorul privat (corupția activă – articolul 7 și corupția pasivă – articolul 8). **Națiunile Unite**, de asemenea, au abordat corupția din sectorul privat. Articolul 12 din Convenția Națiunilor Unite privind corupția (UNCAC) din 2003 nu obligă statele participante să incrimineze drept infracțiuni penale actele de corupție din sectorul privat. El se limitează, în esență, la încurajarea statelor participante să adopte măsuri pentru prevenirea corupției în sectorul privat, să consolideze standardele de contabilitate și audit, să promoveze transparența și să prevadă sancțiuni civile, administrative și penale în cazul nerespectării acestora. **La nivel național**, prevederile normative care reglementează lupta împotriva corupției sunt prevăzute de textul Codului Penal, precum și de legea 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, cu modificările și completările ulterioare. În cadrul acestor acte normative sunt reglementate infracțiunile de corupție.⁵

Criterii de cuantificare:

- Compania va dezvolta și implementa un sistem de management al riscurilor de neintegritate:

- *Conformitate totală:* Presupune identificarea riscurilor, a factorilor care declanșează aceste riscuri, a consecințelor riscurilor și a factorilor care ajută la reducerea acestora.
- *Conformitatea parțială:* Cartografierea riscurilor de neintegritate fără a se identifica mecanisme eficiente de prevenire și combatere a acestora.
- *Neconformitatea:* Lipsa unui sistem de management al riscurilor de neintegritate.

- Compania va dezvolta și implementa programe de informare și educarea a angajaților în scopul prevenirii și combaterii mitei:

- *Conformitate totală:* Presupune dezvoltarea și implementarea de programe de training pentru angajați prin intermediul cărora se va urmări informarea, conștientizarea și educarea angajaților cu privire la măsurile prin care aceștia pot preveni să participe la infracțiunilor de corupție.
- *Conformitatea parțială:* Presupune dezvoltarea și implementarea de programe de training pentru angajați prin intermediul cărora se va urmări informarea acestora cu privire la existența infracțiunilor de corupție, fără a li se aduce la cunoștință măsurile prin care aceștia pot preveni să participe la infracțiunile de corupție.
- *Neconformitatea:* Compania nu dezvoltă programe de training privind informarea, conștientizarea și educarea angajaților cu privire la măsurile prin care aceștia pot preveni să fie parte a infracțiunilor de corupție.

- Compania va dezvolta și implementa mecanisme de avertizare care să încurajeze angajații să sesizeze neregulile și faptele de corupție de la nivelul companiei.

- *Conformitate totală:* Presupune dezvoltarea și implementarea de mecanisme de avertizare și mecanisme de protecție împotriva represaliilor survenite ca urmare a avertizărilor efectuate. De asemenea, compania va dezvolta programe de training pentru o bună implementare și respectare a mecanismului de raportare, prin intermediul cărora să se comunice angajaților drepturile și obligațiile lor atunci când fac acte de avertizare.
- *Conformitatea parțială:* Dezvoltarea unui mecanism de raportare a practicilor de corupție și de protecție împotriva represaliilor, fără realizarea unui training la nivelul angajaților pentru o bună implementare și respectare a mecanismului de raportare.
- *Neconformitatea:* Compania nu dezvoltă programe de training privind informarea, conștientizarea și educarea angajaților cu privire la măsurile prin care aceștia pot preveni să fie parte a infracțiunilor de corupție și să raporteze practicile de corupție.

- Compania va dezvolta și implementa programe de instruire speciale pentru angajații expuși riscului de corupție.

- *Conformitate totală:* Efectuarea unei analize comprehensive cu privire la riscurile de corupție și identificarea funcțiilor celor mai expuse la corupție. De asemenea, dezvoltarea și implementarea unui program special de instruire pentru contracararea riscurilor la corupție.
- *Conformitatea parțială:* Dezvoltarea și implementarea unui program special pentru angajații, fără efectuarea în prealabil a unei analize comprehensive cu privire la riscurile de corupție și identificarea funcțiilor celor mai expuse la corupție.
- *Neconformitatea:* Lipsa unei analize comprehensive cu privire la riscurile de corupție, identificarea funcțiilor celor mai expuse la corupție și absența unor programe de instruire.

- Compania va dezvolta și adopta măsuri adecvate de control intern (control adaptat, eficient și efectiv) privind respectarea măsurilor de prevenire și detectare a practicilor de corupție.

- *Conformitate totală:* Presupune dezvoltarea unui sistem de control intern atât pe orizontală, cât și pe verticală, prin care să se asigure verificarea respectării procedurii interne de conformitate a companiei privind lupta împotriva practicilor de corupție.
- *Conformitatea parțială:* Dezvoltarea unui sistem de control doar pe orizontală sau verticală, fără a urmări dezvoltarea și implementarea acestuia pe ambele linii.
- *Neconformitatea:* Compania nu dezvoltă un sistem de control a respectării standardelor de conformitate.

- Compania va disemina angajamentele sale în lupta împotriva infracțiunilor de corupție.

- *Conformitate totală:* Presupune dezvoltarea unui sistem de comunicare a mecanismelor interne de prevenire a infracțiunilor de corupție/un sistem intern de diseminare a informațiilor privind conformitatea la toate nivelurile organizației, în rândul angajaților, acționarilor, clienților.
- *Conformitatea parțială:* Dezvoltarea unui mecanism de diseminare a informațiilor privind conformitatea doar în rândul angajaților și acționarilor.
- *Neconformitatea:* Compania nu diseminează informațiile privind conformitatea la toate nivelurile organizației, în rândul angajaților, acționarilor, clienților.

2.3.2. PRACTICI ÎMPOTRIVA SPĂLĂRII DE BANI

INDICATOR 2: *Compania se asigură că afacerile/tranzacțiile financiare respectă legislația și standardele etice în vigoare. Compania va adopta măsuri de prevenire și combatere a operațiunilor de spălare de bani și monitorizare a oricărei suspiciuni de spălare de bani.*

Repere normative: Conform Directivei 2001/97/CE a Parlamentului European și a Consiliului termenul „spălarea banilor” desemnează:

- *conversia sau transferul de proprietate, știut fiind că proprietatea provine dintr-o activitate criminală sau din participarea la o astfel de activitate, în scopul de a ascunde sau de a denatura proveniența ilicită a proprietății sau de a sprijini o*

persoană implicată în comiterea acestor activități pentru a se sustrage consecințelor juridice ale acțiunii sale;

- ascunderea sau denaturarea naturii, provenienței, amplasării, dispunerii, circulației și drepturilor referitoare la proprietate sau la dreptul de proprietate în legătură cu care autorul știe că provin prin sau dintr-o activitate criminală;
- achiziționarea, deținerea sau utilizarea proprietății, știindu-se, în momentul primirii, că proprietatea provine dintr-o activitate criminală sau din participarea la o astfel de activitate;
- participarea la oricare din acțiunile menționate la alineatele anterioare, asocierea în vederea comiterii acestora, tentativa de comitere și asistența, instigarea, facilitarea și consilierea în vederea comiterii acțiunilor menționate.

De asemenea, **cadru legislativ național** definește infracțiunea de spălare de bani ca fiind:

- schimbarea sau transferul de bunuri, cunoscând că provin din săvârșirea de infracțiuni, în scopul ascunderii sau al disimulării originii ilicite a acestor bunuri sau în scopul de a ajuta persoana care a săvârșit infracțiunea din care provin bunurile să se sustragă de la urmărire, judecată sau executarea pedepsei;
- ascunderea sau disimularea adevăratei naturi a provenienței, a situației, a dispoziției, a circulației sau a proprietății bunurilor ori a drepturilor asupra acestora, cunoscând că bunurile provin din săvârșirea de infracțiuni;
- dobândirea, deținerea sau folosirea de bunuri, cunoscând că acestea provin din săvârșirea de infracțiuni.

Conform Legii 652/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism, persoanele fizice sau juridice au obligația de a adopta măsuri de prevenire a spălării banilor și sunt obligate ca în desfășurarea activităților să sesizeze organele și autoritățile competente atunci când au suspiciuni că operațiunea ce urmează să fie efectuată are ca scop spălarea banilor.

Criterii de cuantificare:

- **Compania va dezvolta și implementa politici și proceduri interne prin intermediul cărora acestea se vor alinia normelor juridice, standardelor și reglementărilor în scopul prevenirii și combaterii infracțiunii de spălare de bani** (exemple: declarație de principii⁶, declarație de misiune, codul de etică, politici de prevenire a spălării de bani, politici de avertizare de integritate, desemnarea unui ofițer de etică și conformitate, un program continuu de instruire a angajaților, program anti-spălare de bani etc.). Adoptarea de către companie a unui program anti spălare de bani care să urmărească arhivarea și înregistrarea tuturor tranzacțiilor astfel încât, să se prevină ca aceasta să fie folosită ca mijloc de spălare de bani: Sistem de verificare a persoanelor fizice și juridice cu care compania realizează tranzacții (reputațional); Sistem de arhivare a tuturor tranzacțiilor efectuate de companie; Stabilirea unui Ofițer de Conformitate care să asigure că politicile și procedurile interne sunt respectate/ Numirea unui specialist pentru prevenirea spălării banilor; Realizarea de traininguri pentru angajați pentru aplicarea măsurilor de prevenire a infracțiunii de spălare de bani.⁷

- **Conformitate totală:** Presupune alinierea companiei la prevederile cadrului de reglementare privind prevenirea și sancționarea infracțiunii de spălare de bani, și dezvoltarea de mecanisme complementare care să asigure asumarea normelor, dezvoltarea și implementarea de politici și proceduri interne care să aducă plus valoare conformității companiei.
- **Conformitatea parțială:** Presupune acceptarea și respectarea mecanică de către companie a prevederilor cadrului de reglementare, fără a se urmări dezvoltarea de mecanisme complementare care să asigure o mai bună implementare a conținutului normelor juridice, fără pregătire unor instrumente particulare care să servească aplicării sale în organizația respectivă.
- **Neconformitatea:** Compania a fost anchetată și implicată în scandaluri de spălare de bani în ultimii 5 ani.

- **Compania va coopera cu instituțiile competente pentru a preveni și combate existența practicilor de spălare de bani** (sistem de raportare/procedură internă de raportare a tranzacțiilor suspecte ce au ca scop spălarea de bani):

- **Conformitate totală:** Presupune dezvoltarea și implementarea (informarea și educarea angajaților) de către companie a unui sistem de raportare a tranzacțiilor suspecte.
- **Conformitatea parțială:** Dezvoltarea unui mecanism de raportare, fără realizarea unui training la nivelul angajaților pentru o bună implementare și respectare a mecanismului de raportare.
- **Neconformitatea:** Compania nu dezvoltă nici un mecanism prin care să se asigure raportarea tranzacțiilor suspecte a avea ca scop spălarea de bani.

2.3.3. PRACTICI CORECTE ÎN ACHIZIȚII PUBLICE

INDICATOR 3: *Compania este proactivă în dezvoltarea și implementarea de politici și proceduri interne pentru prevenirea practicilor de corupție în domeniul achizițiilor publice în calitate de ofertant sau de solicitant.*

Repere normative: Pe plan național, în baza legislației primare din România privind achizițiile publice, Ordonanța de Urgență a Guvernului - OUG 34/2006 prevede în mod expres principiile fundamentale de la baza atribuirii contractelor de achiziție publică: nediscriminarea; tratamentul egal; recunoașterea reciprocă; transparența; proporționalitatea; eficiența utilizării fondurilor și asumarea răspunderii, cu scopul de a răspunde într-o măsură cât mai ridicată nevoilor publice. De asemenea, sunt prevăzute **regulile care trebuie urmate pentru evitarea conflictului de interese:**

- Pe parcursul aplicării procedurii de atribuire, autoritatea contractantă are obligația de a lua toate măsurile necesare pentru a evita situațiile de natură să determine apariția unui conflict de interese și/sau manifestarea concurenței neloiale.
- Persoana fizică sau juridică care a participat la întocmirea documentației de atribuire are dreptul, în calitate de operator economic, de a fi ofertant, ofertant asociat sau subcontractant, dar numai în cazul în care implicarea sa în elaborarea documentației de atribuire nu este de natură să distorsioneze concurența.
- Persoanele fizice sau juridice care participă direct în procesul de verificare/evaluare a candidaturilor/ofertelor nu au dreptul de a fi candidat, ofertant, ofertant asociat sau subcontractant, sub sancțiunea excluderii din procedura de atribuire.
- Nu au dreptul să fie implicați în procesul de verificare/evaluare a candidaturilor/ofertelor următoarele persoane: persoane care dețin părți sociale, părți de interes, acțiuni din capitalul subscris al unuia dintre ofertanți/candidați sau subcontractanți ori persoane care fac parte din consiliul de administrație/organul de conducere sau de supervizare a unuia dintre ofertanți/candidați sau subcontractanți; soț/soție, rudă sau afin, până la gradul al patrulea inclusiv, cu persoane care fac parte din consiliul de administrație/organul de conducere sau de supervizare a unuia dintre ofertanți/candidați; persoane despre care se constată că pot avea un interes de natură să le afecteze imparțialitatea pe parcursul procesului de verificare/evaluare a candidaturilor/ofertelor. persoane care în exercitarea funcției pe care o dețin la nivelul autorității contractante se află în situația existenței unui conflict de interese astfel cum este acesta reglementat de Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, cu modificările și completările ulterioare.
- Ofertantul/Candidatul/Ofertantul asociat / Subcontractantul / Terțul susținător care are drept membri în cadrul consiliului de administrație/organ de conducere ori de supervizare și/sau are acționari ori asociați persoane care sunt soț/soție, rudă sau afin până la gradul al patrulea inclusiv ori care se află în relații comerciale, astfel cum sunt acestea prevăzute la art. 69 lit. a), cu persoane ce dețin funcții de decizie în cadrul autorității contractante, este exclus din procedura de atribuire.

De asemenea, este foarte important de precizat că în cadrul procesului de achiziție publice sunt întâlnite și practici de cartel care au ca scop denaturarea concurenței. Conform Legii Concurenței nr. 21/1996 sunt interzise „orice înțelegeri exprese sau tacite între agenții economici sau asociațiile de agenți economici, orice decizii luate de asociațiile de agenți economici și orice practici concertate care au ca obiect sau pot avea ca efect restrângerea, împiedicarea sau denaturarea concurenței pe piața românească sau pe o parte a acesteia”.

Detectarea unor asemenea practici intra în atribuțiile Consiliului Concurenței și, odată dovedite, sunt pedepsite de legislația în vigoare. Ca o metodă pentru combaterea acestor fenomene, **Consiliul Concurenței** a stabilit prin instrucțiuni, condițiile și criteriile de aplicare a unei politici de clemență, în vederea încurajării agenților economici care au recurs la practici interzise de lege de a coopera cu Consiliul Concurenței pentru a descoperi și sancționa încălcările grave ale legislației în domeniul concurenței, suma amenzilor aplicate acestora putând fi redusă parțial sau total. **Politica de clemență** este un tratament favorabil aplicat de Consiliul Concurenței agenților economici implicați într-un cartel, care cooperează cu autoritatea de concurență în vederea descoperirii acestor practici anticoncurențiale. Există, de asemenea, o serie de standarde, instrumente dezvoltate la nivel internațional care oferă repere pentru dezvoltarea unui proces coerent în domeniul achizițiilor publice. Un astfel de instrument este cel dezvoltat de Comisia Națiunilor Unite pentru dreptul comercial internațional, drept model privind achizițiile publice. Acesta conține proceduri și principii menite să reducă abuzurile în procesul de achiziții publice și să crească eficiența acestora. Un alt instrument în același domeniu este **Integritatea achizițiilor publice: bunele practici de la A la Z**, OECD care oferă o perspectivă practică a modului în care achizițiile publice evoluează pentru a face față cereri din ce în ce mai mari pentru integritate, în urma experiențelor practicanților implicați în procesul de achiziții publice și de asemenea, a specialiștilor în audit, concurență și anti-coruupție oferă o analiză comparativă a practicilor menite a spori integritatea de-a lungul întregului ciclu de achiziții publice, de la evaluarea nevoilor la gestionarea contractelor. Aceasta include, de asemenea, numeroase “*elemente de bune practici*” identificate nu numai în țările OECD, dar și în Brazilia, Chile, Dubai, India, Pakistan, România, Slovenia și Africa de Sud.

Criteria de cuantificare:

- **Compania va dezvolta și implementa politici de prevenire a conflictelor de interese în procesul achizițiilor publice, pentru a preveni apariția unui conflict de interese și/sau manifestarea concurenței neloiale.**

- *Conformitate totală:* Dezvoltă și implementează politici de prevenire a conflictelor de interese.
- *Conformitatea parțială:* Lipsa de implementare/aplicare a politicilor de de prevenire a conflictelor de interese.
- *Neconformitatea:* Nu dezvoltă politici privind prevenirea conflictului de interese în domeniul achizițiilor publice în calitate de ofertant sau de solicitant.

- **Compania va asigura instruirea și specializarea personalului implicat în procesul de achiziții publice.**

- *Conformitate totală:* Compania va organiza sesiuni de formare continuă/specializare pentru personalul implicat în procesul de achiziții publice.
- *Conformitatea parțială:* Compania oferă doar o instruire de bază pentru personalul implicat în procesul de achiziții publice, fără a urmări specializarea și aprofundarea cunoștințelor.
- *Neconformitatea:* Lipsa programelor de instruire pentru personalul implicat în procesul de achiziții publice.

- **Compania va urmări dezvoltarea și implementarea pactelor de integritate cu privire la respectarea practicilor de integritate și evitarea oricărei forme de corupție pe perioada derulării procedurii de achiziție publică (pact de integritate între autoritatea contractuală și posibilia ofertanți la licitație).**

- *Conformitate totală:* Compania dezvoltă și încheie pacte de integritate în toate procesele de achiziții publice derulate. De asemenea, compania va monitoriza respectarea pactelor de integritate.
- *Conformitatea parțială:* Compania dezvoltă și încheie pacte de integritate fără a monitoriza respectarea acestora.
- *Neconformitatea:* Lipsa de dezvoltare și implementare a pactelor de integritate.

- **Compania va efectua o analiză a riscurilor/vulnerabilităților la corupție în fiecare etapă a procesului de achiziție publică și va identifica măsuri de reducere/contracurarea a riscurilor.**

- *Conformitate totală:* Compania va efectua o analiză a riscurilor/vulnerabilităților

la corupție și va lua măsurile adecvate pentru reducerea/contracarea acestora.

- *Conformitatea parțială*: Compania va efectua o analiză a riscurilor/vulnerabilității la corupție, fără a lua măsuri pentru reducerea/contracarea acestora.
- *Neconformitatea*: Lipsa unei analize a riscurilor/vulnerabilităților la corupție în procesul de achiziție publică.

- Compania va dezvolta și adopta măsuri adecvate de control intern privind respectarea procedurilor și mecanismelor interne pentru contracarea practicilor de corupție în domeniul achizițiilor publice.

- *Conformitate totală*: Presupune dezvoltarea unui sistem de control intern prin care să se asigure verificarea respectării procedurii interne de conformitate ale companiei privind lupta împotriva practicilor de corupție în domeniul achizițiilor publice și luare de măsuri adecvate pentru diminuarea vulnerabilităților.
- *Conformitatea parțială*: Dezvoltarea unui sistem de control, fără a se lua măsuri în privința reducerii perpetuării vulnerabilităților.
- *Neconformitatea*: Compania nu dezvoltă un sistem de control a respectării standardelor de conformitate în domeniul achizițiilor publice.

- Compania va dezvolta mecanisme de avertizare/de raportare a faptele de corupție și a neregulile din cadrul procesului de achiziție publică.

- *Conformitate totală*: Presupune dezvoltarea și implementarea (informarea și educarea angajaților) de către companie a unui sistem de raportare a faptele de corupție și a neregulile din cadrul procesului de achiziție publică.
- *Conformitatea parțială*: Dezvoltarea unui mecanism de raportare, fără realizarea unui training la nivelul angajaților pentru o bună implementare și respectare a mecanismului de raportare.
- *Neconformitatea*: Compania nu dezvoltă nici un mecanism prin care să se asigure raportarea faptelor de corupție și a neregulilor din cadrul procesului de achiziție publică.

2.3.4. POLITICA RESPONSABILĂ DE INVESTIȚII

INDICATOR 4: *Compania se asigură că investițiile sale nu va reprezintă nici un risc pentru societate și mediu.*

Repere normative: *Principiile ONU pentru investiții responsabile* ("IRP") este unul dintre cele mai importante instrumente de responsabilitate dezvoltate de sectorul financiar, în timp ce *Ghidul OECD* pentru întreprinderile multinaționale este instrumentul cel mai cuprinzător de responsabilitate corporativă voluntară realizat de către Guverne pentru întreprinderile multinaționale. Ambele instrumente împărtășesc obiectivul comun de a spori contribuția pozitivă a sectorului privat la progresul economic, social și de mediu, în vederea realizării unei dezvoltări durabile.

Criterii de cuantificare:

- Compania va dezvolta și implementa o politică de investiții responsabilă și etică care să răspundă realității, urmărind prevenirea fenomenului de corupție în investițiile sale, respectând mediul înconjurător și societatea.

- *Conformitate totală*: Presupune dezvoltarea și implementarea (informarea și educarea angajaților) de către companie a unei politici de investiții responsabile și etice care să aibă ca obiectiv prevenirea fenomenului de corupție în implementarea investițiilor sale, respectarea normelor etice, a societății și a mediului înconjurător. De asemenea, compania va dezvolta și un program de monitorizare a respectării politicii de investiții responsabile și etice.
- *Conformitatea parțială*: Dezvoltarea unei politici de investiții responsabile și etice, fără realizarea unui training la nivelul angajaților pentru o bună implementare și respectare a acesteia.
- *Neconformitatea*: Compania nu dezvoltă nici un mecanism prin care să asigure respectarea normelor etice, protejarea mediului înconjurător și a societății ca urmare a investițiilor realizate de companie.

- **Compania va realiza o analiză a impactului și a efectelor pe care investițiile sale le-ar putea avea, asupra mediului înconjurător și asupra societății.**

- *Conformitate totală:* Presupune efectuarea unei analize comprehensive asupra impactului pe care investițiile le-ar putea avea asupra mediului înconjurător și asupra societății și luarea de măsuri pentru contracararea efectelor negative.
- *Conformitatea parțială:* Presupune efectuarea unei analize comprehensive asupra impactului pe care investițiile le-ar putea avea asupra mediului înconjurător și asupra societății fără a se lua măsuri pentru contracararea efectelor negative ale acestor.
- *Neconformitatea:* Compania nu realizează nici o analiză a impactului pe care activitatea sa îl are asupra mediului înconjurător și asupra societății.

- **Compania va urmări dezvoltarea și implementarea de instrumente de transparentizare a investițiilor sale, donațiilor, sponsorizărilor și a beneficiarilor (instrumentele și mecanismele dezvoltate pentru respectarea principiului transparenței).**

- *Conformitate totală:* Compania va dezvolta și implementa instrumente de transparentizare a investițiilor sale, donațiilor, sponsorizărilor și a beneficiarilor. De asemenea, companiile vor pune la dispoziția publicului informații privind investițiile sale, donațiile, sponsorizările și beneficiarii acestora (instrumentele și mecanismele dezvoltate pentru respectarea principiului transparenței).
- *Conformitatea parțială:* Compania va dezvolta și implementa instrumente de transparentizare a investițiilor sale, donațiilor, sponsorizărilor și a beneficiarilor, fără a le da publicității.
- *Neconformitatea:* Lipsa unor instrumente de transparentizare a investițiilor sale, donațiilor, sponsorizărilor și a beneficiarilor.

2.3.5. TRANSPARENTĂ ÎN INFLUENȚAREA DECIZIILOR PUBLICE

INDICATOR 5: *Compania va fi proactivă în respectarea principiului de transparență cu privire la acțiunile de lobby pe care le întreprind ea însăși sau terți în numele său. Compania va stabili un set de reguli și principii directoare privind desfășurarea activității de influențare a deciziei publice, având ca scop creșterea respectării principiului de transparență cu privire la: instituțiile de decizie vizate, consultarea cu stakeholderii și rezultatele inițiativei.*

48

Repere normative: *Convenția Penală privind Corupția* incriminează ca infracțiune:

- „faptul de a propune, de a oferi sau a da, direct ori indirect, orice folos necuvenit, cu titlu de remunerație, oricui afirmă sau confirmă că este capabil să exercite o influență în luarea unei decizii de către oricare dintre persoanele vizate la art. 2, art. 4-6, și de art. 9-11, indiferent dacă folosul necuvenit este pentru sine sau pentru altcineva” dar și
- „faptul de a solicita, de a primi sau de a accepta, oferta ori promisiunea, cu titlu de remunerație, pentru o astfel de influență, indiferent dacă influența este sau nu este exercitată ori dacă influența presupusă produce sau nu produce rezultatul dorit.”

Condiția menționată de articolul menționat este ca „actul să fi fost comis intenționat”, cu alte cuvinte, cel care propune, oferă sau dă să săvârșească fapta cu bună știință. Iar un astfel de comportament este vădit direcționat către determinarea unei anumite decizii printr-un act imoral: lipsa de moralitate constă pe de o parte în faptul că decizia pe care decidentul trebuie să o ia este determinată de obținerea unor „foloase necuvenite”, nu de interesul public pe care acesta din urmă trebuie să-l servească, iar pe de altă parte de faptul că decidentul ajunge astfel să fie plătit de două ori pentru aceeași muncă, o dată corect și încă o dată dincolo de retribuția lui legitimă. Conform noului cod penal al României, traficul de influență este definit ca: „pretinderea, primirea ori acceptarea promisiunii de bani sau alte foloase, direct sau indirect, pentru sine sau pentru altul, săvârșită de către o persoană care are influență sau lasă să se creadă că are influență asupra unui funcționar public și care promite că îl va determina pe acesta să îndeplinească, să nu îndeplinească, să urgenteze ori să întârzie îndeplinirea unui act ce intră în îndatoririle sale de serviciu sau să îndeplinească un act contrar acestor îndatoriri.” (Art. 291)

Criteria de cuantificare:

- Compania va urmări dezvoltarea și implementarea unui sistem de transparentizare a procesului de influențare a deciziei publice:

- *Conformitate totală:* Compania va publica rapoarte ale activității de influențare a deciziei publice în care vor da publicității persoanele care desfășoară activitatea, instituțiile de decizie vizate, consultarea cu stakeholderii și rezultatele inițiativei.
- *Conformitatea parțială:* Compania va publica rapoarte ale activității de influențare a deciziei publice, fără o expunere detaliată a acestora.
- *Neconformitatea:* Lipsa publicării rapoartelor desfășurării activității de influențare a deciziei publice.

2.4. Mediul

Impactul activităților economice asupra mediului afectează în mod direct nu doar populația, ci însăși funcționarea și dezvoltarea pe termen lung a economiei prin efectele negative ale poluării asupra terenurilor, apelor și inclusiv forței de muncă, prin epuizarea materiilor prime naturale și prin creșterea costurilor operaționale. Indicatorii de mediu descriși în această secțiune privesc atât input-urile activității economice (resurse materiale, energie, apă etc.), cât și output-urile (emisii, substanțe toxice etc.), protejarea biodiversității și a ecosistemelor, și impactul produselor și serviciilor companiilor asupra mediului înconjurător.

Indicatorii privind mediul înconjurător acoperă următoarele zone de intervenție: *Protecția naturii, Controlul poluării, Gestionarea deșeurilor și a substanțelor periculoase, Managementul resurselor materiale, Practici ecologice – reciclare, reutilizarea pământului, energie curată etc., Protejarea biodiversității.* În ceea ce privește dimensiunea sustenabilității privind mediul înconjurător, GRI 3.1 o definește ca fiind impactul pe care îl are o organizație asupra sistemelor naturale. Indicatorii cu privire la mediul înconjurător au în vedere input-urile (resurse materiale, energie, apă etc.) și output-urile (emisii, substanțe toxice etc.), precum și performanța cu privire la protejarea biodiversității, conformitatea cu normele ecologice aflate în vigoare, impactul produselor și serviciilor organizației asupra mediului înconjurător și sumele cheltuite pentru acestea.

Cadrul normativ

Dintre actele normative de **nivel european**, pentru România sunt relevante: Directiva 2011/65/EU - *Restricția Uniunii Europene asupra substanțelor periculoase (RoHS)* și propunerile recente cu privire la mediul înconjurător și la resursele naturale. Directiva 2011/65/EU are ca scop restricționarea utilizării anumitor substanțe periculoase în echipamentul electric și electronic, conținând obligații atât pentru producători, cât și pentru distribuitori, utilizatori și autoritățile a căror sarcină este asigurarea respectării acestora. De asemenea, **la nivel internațional**, GRI 3.1 oferă indicatori pentru raportarea de sustenabilitate aplicabili oricărui gen de organizație, indiferent de mărimea, locația sau domeniul acesteia de activitate, iar *Inițiativa de Comerț Echitabil* a creat anumite standarde pentru modul în care sunt deținute anumite tipuri de produse, precum zahărul, cerealele, cafeaua, fructele, aurul, lemnul și multe altele, astfel încât procesul să nu pună în pericol sustenabilitatea producțiilor viitoare prin distrugerea mediului înconjurător. Mai există și o *serie de standarde ISO (26000, 14001 și 16000)*, ce introduc condiții clare privind protecția mediului. Pe lângă aceste standarde și recomandări, există și o serie de inițiative specializate la nivel de industrii dedicate anumitor domenii de activitate considerate problematice.

Pe plan național, *Ministerul Mediului din România* împarte legislația pe mai multe domenii de activitate: protecția mediului, controlul poluării, protecția atmosferei, managementul pădurilor și al apelor, gestionarea deșeurilor, gestionarea utilizării și deversării de substanțe periculoase. Pentru fiecare dintre aceste domenii există o multitudine de legi, ordonanțe și alte acte normative ce stabilesc, pe lângă obligațiile legale ale companiilor, și criteriile în funcție de care este evaluată performanța acestora cu privire la reducerea efectelor negative ale activităților lor asupra mediului înconjurător.

- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 195 din 22 decembrie 2005 privind protecția mediului
- Ordinul Ministrului Mediului și Pădurilor nr. 19 din 13 ianuarie 2010 pentru aprobarea Ghidului metodologic privind evaluarea adecvată a efectelor potențiale a planurilor sau proiectelor asupra ariilor naturale protejate de interes comunitar
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 152/2005 privind prevenirea și controlul integrat al poluării – M.Of. nr. 1078/30 noiembrie 2005
- OUG 243 2000 privind protecția atmosferei
- OUG 195 2005 privind protecția mediului
- OUG 196 2005 privind fondul pentru mediu
- OUG 43 2007 privind introducerea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic
- OUG 68 2007 privind răspunderea de mediu cu referire la prevenirea și repararea prejudiciului asupra mediului
- precum și legislația secundară și terțiară aferentă

Mecanisme de conformitate

2.4.1. PRACTICI PRIVIND PROTECȚIA MEDIULUI

INDICATOR 1: *Compania trebuie să-și desfășoare toate activitățile, la nivelul întregului lanț de producție și/sau distribuție, astfel încât să reducă la maxim poluarea și ia măsuri pentru reducerea impactului de mediu pe care acțiunile sale anterioare sau produsele sale îl au. De asemenea, compania trebuie să se asigure că și colaboratorii săi acționează în mod similar.*

Repere normative: **Pe plan internațional**, GRI 3.1 oferă o serie de indicatori cu privire la reducerea poluării, iar standardul ISO 26000 are un capitol dedicat recomandărilor cu privire la poluare și protecția mediului înconjurător. **Pe plan național**, în baza „Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 152/2005 privind prevenirea și controlul integrat al poluării”, care conține regulile ce trebuie urmate de către companii pentru prevenirea poluării mediului înconjurător, companiile trebuie să obțină o autorizație integrată de mediu pentru a funcționa. Lipsa acestei autorizații se pedepsește cu amenzi între 50.000 RON și 100.000 RON, iar încălcarea normelor ecologice prevăzute de aceasta se pedepsește cu suspendarea autorizației integrate de mediu.

Criteria de cuantificare:

- **Analizarea impactului și a efectelor pe care produsele companiei le au asupra mediului înconjurător.**

- *Conformitate totală:* Efectuarea unei analize comprehensive asupra impactului pe care activitatea companiei îl are asupra mediului înconjurător și alegerea colaboratorilor în urma efectuării de către aceștia a unor analize similare.
- *Conformitate parțială:* Efectuarea unei analize comprehensive asupra impactului pe care activitatea companiei îl are asupra mediului înconjurător, fără a lua vreo măsură pentru încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Compania nu efectuează nici o analiză a impactului pe care activitatea sa îl are asupra mediului înconjurător.

- **Modificarea proceselor de producție și a activităților companiei astfel încât să fie mai puțin dăunătoare mediului înconjurător.**

- *Conformitate totală:* Utilizarea de procese de producție și desfășurarea de activități care să dăuneze cât mai puțin mediului înconjurător, modificarea continuă a acestora în vederea reducerii tot mai mari a efectelor negative a acestora asupra mediului și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Utilizarea de procese de producție și desfășurarea de activități care să dăuneze cât mai puțin mediului înconjurător și modificarea proceselor și activităților astfel încât să se reducă efectele negative ale acestora asupra mediului, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Utilizarea de procese de producție și desfășurarea de activități care dăunează mediului înconjurător.

- Asumarea responsabilității pentru efectele pe care produsele și activitățile companiei le au asupra mediului înconjurător.

- *Conformitate totală:* Asumarea responsabilității pentru impactul activității sale asupra mediului înconjurător, adoptarea de măsuri pentru compensarea daunelor cauzate și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Asumarea responsabilității pentru impactul negativ al activității sale asupra mediului înconjurător doar în mod formal, fără a compensa daunele cauzate, ignorând atitudinea similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Ignorarea impactului negativ al produselor și activităților companiei asupra mediului înconjurător și primirea de sancțiuni în ultimii 3 ani pentru dăunarea mediului înconjurător.

- Elaborarea și aplicarea de inițiative și măsuri eficiente pentru prevenirea degradării mediului înconjurător ca urmare a activității companiei.

- *Conformitate totală:* Adoptarea și implementarea riguroasă de măsuri în vederea prevenirii degradării mediului înconjurător ca urmare a activității companiei și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Adoptarea și implementarea de măsuri în vederea prevenirii degradării mediului înconjurător ca urmare a activității companiei, fără însă prea mare rigurozitate, ignorând atitudinea similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Ignorarea impactului negativ al produselor și activităților companiei asupra mediului înconjurător, sancționarea în ultimii 3 ani pentru dăunarea mediului înconjurător, ignorând atitudinea similară a colaboratorilor.

- Elaborarea și aplicarea de inițiative și măsuri eficiente pentru reducerea efectelor negative ale activităților și produselor companiei asupra mediului înconjurător.

- *Conformitate totală:* Elaborarea, adoptarea și implementarea de măsuri pentru reducerea efectelor negative ale activităților și produselor companiei asupra mediului înconjurător și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Modificarea activităților și produselor companiei ce au efecte negative asupra mediului înconjurător, fără însă a produce o îmbunătățire semnificativă și ignorând atitudinea similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Păstrarea proceselor curente ale companiei în ciuda efectelor negative ale activităților și produselor companiei asupra mediului înconjurător și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Monitorizarea efectelor pe care produsele și activitățile companiei le au asupra mediului înconjurător.

- *Conformitate totală:* Monitorizarea continuă a efectelor pe care produsele și activitățile companiei le au asupra mediului înconjurător, în vederea elaborării de măsuri pentru a preveni și reduce eventualele consecințe negative ale acestora și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Monitorizarea efectelor imediate pe care produsele și activitățile companiei le au asupra mediului înconjurător, ignorând însă efectele pe termen lung și atitudinea similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Ignorarea impactului negativ al produselor și activităților companiei asupra mediului înconjurător și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Elaborarea unui program de prevenire și gestionare a accidentelor industriale ce ar afecta în mod negativ mediul înconjurător.

- *Conformitate totală:* Elaborarea, adoptarea și implementarea unui program de prevenire și gestionare a accidentelor industriale ce ar afecta în mod negativ mediul înconjurător și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Elaborarea unui program de prevenire și gestionare a accidentelor industriale ce ar afecta în mod negativ mediul înconjurător odată cu restul genurilor de accidente industriale, fără însă a cere colaboratorilor să participe la acesta sau să adopte măsuri similare.
- *Neconformitate:* Ignorarea posibilității accidentelor industriale ce ar afecta în mod negativ mediul înconjurător.

- Implicarea partenerilor de afaceri ai companiei în implementarea măsurilor respective și încurajarea lor în mod activ să adopte măsuri similare.

- *Conformitate totală*: Încheierea unui parteneriat sau pact între companie și colaboratorii săi în vederea adoptării de măsuri similare.
- *Conformitate parțială*: Încurajarea colaboratorilor companiei să adopte măsuri similare, fără însă a înceta colaborarea cu cei ce refuză să facă asta.
- *Neconformitate*: Ignorarea situației atunci când colaboratorii companiei nu iau nici o măsură similară.

- Evitarea asocierii cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare.

- *Conformitate totală*: Neasocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare și încurajarea colaboratorilor companiei să procedeze la fel.
- *Conformitate parțială*: Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare, dar care acceptă să adopte și să implementeze astfel de măsuri în viitor.
- *Neconformitate*: Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare.

INDICATOR 2: *Compania implementează inițiative și măsuri de reducere a consumului de energie electrică generat de clădiri, transport, procese de producție, servicii și echipamente electrice și electronice aflate în uz. Pe lângă asta, ea efectuează modificări ale proceselor sale de producție în vederea eficientizării acestora în ceea ce privește consumul de energie electrică.*

Reper normative: GRI 3.1 conține o serie de indicatori cu privire la consumul de energie electrică. Standardul ISO 26000, în capitolul dedicat recomandărilor cu privire la protecția mediului înconjurător, recomandă reducerea consumului de energie electrică de către companii. Reducerea consumului de energie electrică nu este cerut în mod expres de nici o lege din România. „Legea nr. 123/2012 energiei electrice și a gazelor naturale” face o mențiune la acest lucru, prevăzând necesitatea obținerii unei autorizații pentru procedurile de re tehnologizare menite să reducă consumul de energie electrică, dar obligația efectuării re tehnologizărilor le revine doar distribuitorilor, nu și consumatorilor.

Criteria de cuantificare:

- Monitorizarea cantității de energie electrică consumată în mod direct.

- *Conformitate totală*: Monitorizarea continuă a cantității de energie electrică consumată în mod direct de către companie și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Monitorizarea continuă a cantității de energie electrică consumată în mod direct, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Lipsa de monitorizare a cantității de energie electrică consumată în mod direct de către companie și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Monitorizarea cantității de energie electrică consumată în mod indirect.

- *Conformitate totală*: Monitorizarea continuă a cantității de energie electrică consumată în mod indirect de către companie și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Monitorizarea continuă a cantității de energie electrică consumată în mod indirect de către companie, fără a încuraja însă o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Lipsa de monitorizare a cantității de energie electrică consumată în mod indirect de către companie și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Adoptarea de măsuri de reducere a consumului direct de energie electrică.

- *Conformitate totală*: Elaborarea, adoptarea și implementarea de măsuri pentru reducerea consumului direct de energie electrică al companiei și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Modificarea activităților și produselor companiei astfel încât să se ajungă la reducerea consumului direct de energie electrică, fără însă a produce o îmbunătățire semnificativă și ignorând atitudinea similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Neadoptarea de măsuri de reducere a consumului direct de energie electrică al companiei și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Adoptarea de măsuri de reducere a consumului indirect de energie electrică.

- *Conformitate totală:* Elaborarea, adoptarea și implementarea de măsuri pentru reducerea consumului indirect de energie electrică al companiei și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Modificarea activităților și produselor companiei astfel încât să se ajungă la reducerea consumului indirect de energie electrică al companiei, fără însă a produce o îmbunătățire semnificativă și ignorând atitudinea similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Neadoptarea de măsuri de reducere a consumului indirect de energie electrică al companiei și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Modificarea proceselor de producție astfel încât să se reducă cantitatea de energie electrică consumată.

- *Conformitate totală:* Evaluarea și modificarea continuă proceselor de producție astfel încât să se reducă cât mai mult cantitatea de energie electrică consumată și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Efectuarea de modificări minore în procesele de producție ale companiei în vederea reducerii cantității de energie electrică consumată, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Conservarea proceselor de producție existente chiar dacă acestea consumă energie electrică în exces și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Încurajarea partenerilor de afaceri ai companiei să adopte măsuri similare.

- *Conformitate totală:* Încheierea unui parteneriat sau pact între companie și colaboratorii săi în vederea adoptării de către aceștia de măsuri similare.
- *Conformitate parțială:* Încurajarea colaboratorilor companiei să adopte măsuri similare, fără însă a înceta colaborarea cu cei ce refuză să facă asta.
- *Neconformitate:* Ignorarea situației atunci când colaboratorii companiei nu iau nici o măsură similară.

- Evitarea asocierii cu companii care nu adoptă sau au deja în vigoare măsuri similare.

- *Conformitate totală:* Neasocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare și încurajarea colaboratorilor companiei să procedeze la fel.
- *Conformitate parțială:* Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare, dar care acceptă să adopte și să implementeze astfel de măsuri în viitor.
- *Neconformitate:* Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare.

INDICATOR 3: *Compania efectuează o trecere de la de la sursele convenționale de energie electrică la surse regenerabile.*

Repere normative: **Pe plan internațional,** „Directiva 2009/72/CE privind normele comune pentru piața internă a energiei electrice” amintește obiectivul global comunitar al Uniunii Europene conform căruia în anul 2020 energia din surse regenerabile trebuie să formeze 20% din totalul energiei electrice consumate la nivelul Comunității Europene. **Pe plan local,** „Legea nr. 123/2012 energiei electrice și a gazelor naturale” încurajează utilizarea surselor de energie regenerabilă, prevăzând atât accesul garantat la rețelele electrice și distribuirea prioritară a energiei electrice produse din surse regenerabile, cât și aplicarea de scheme de sprijin în vederea promovării utilizării energiei electrice provenită din surse regenerabile. Încălcarea prevederilor acestei legi se sancționează cu amenzi între 2000 RON și 500.000 RON, în funcție de gravitatea faptei.

Criterii de cuantificare:

- Identificarea și analizarea surselor de energie utilizate în derularea tuturor activităților companiei.

- *Conformitate totală:* Identificarea și analiza surselor de energie utilizate în derularea activităților companiei și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Identificarea și analiza surselor de energie utilizate în derularea tuturor activităților companiei, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.

- *Neconformitate*: Ignorarea acestui aspect al activității companiei și a atitudinii similare a colaboratorilor.

- Implementarea unui proces tehnologic de înlocuire a surselor convenționale de energie utilizate cu surse regenerabile de energie.

- *Conformitate totală*: Elaborarea și implementarea unui proces gradual de înlocuire a surselor convenționale de energie utilizate cu surse regenerabile de energie și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Elaborarea și implementarea unui proces gradual de înlocuire a surselor convenționale de energie utilizate cu surse regenerabile de energie, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Lipsa unui program de înlocuire a surselor convenționale de energie utilizate cu surse regenerabile de energie.

- Încurajarea partenerilor de afaceri ai companiei să adopte măsuri similare.

- *Conformitate totală*: Încheierea unui parteneriat sau pact între companie și colaboratorii săi în vederea adoptării de către aceștia de măsuri similare.
- *Conformitate parțială*: Încurajarea colaboratorilor companiei să adopte măsuri similare, fără însă a înceta colaborarea cu cei ce refuză să facă asta.
- *Neconformitate*: Ignorarea situației atunci când colaboratorii companiei nu iau nici o măsură similară.

- Evitarea asocierii cu companii care nu adoptă sau au deja în vigoare măsuri similare.

- *Conformitate totală*: Neasocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare și încurajarea colaboratorilor companiei să procedeze la fel.
- *Conformitate parțială*: Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare, dar care acceptă să adopte și să implementeze astfel de măsuri în viitor.
- *Neconformitate*: Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare.

INDICATOR 4: *Compania implementează inițiative și măsuri de reducere a consumului de apă generat de activitățile sale, de conservare a surselor de apă și de reutilizare a apei folosite. Totodată, ea efectuează modificări ale proceselor sale de producție în vederea eficientizării acestora în ceea ce privește consumul de apă.*

54

Repere normative: „Directiva Cadru privind Apa 2000/60/CE” formează cadrul legislativ principal pentru țările din Uniunea Europeană în ceea ce privește protecția surselor de apă și utilizarea responsabilă a acestora. În România, ea este suplimentată de „Legea apelor nr. 107/1996”, care prevede obligația consumatorilor de a folosi cele mai bune tehnologii disponibile pentru optimizarea consumului de apă, precum și reciclarea și re folosirea apei. Încălcarea prevederilor acestei legi este sancționată cu amenzi între 6500 RON și 30.000 RON pentru persoanele fizice și 25.000 RON și 80.000 RON pentru persoanele juridice.

Criterii de cuantificare:

- Analiza impactului pe care procesele de producție îl au asupra sursei de apă.

- *Conformitate totală*: Analiza impactului pe care procesele de producție ale companiei îl au asupra sursei de apă utilizate de aceasta și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Analiza impactului pe care procesele de producție ale companiei îl au asupra sursei de apă utilizate de aceasta, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Ignorarea impactului pe care procesele de producție ale companiei îl au asupra sursei de apă utilizate de aceasta.

- Adoptarea de măsuri de reducere a consumului direct de apă.

- *Conformitate totală*: Elaborarea, adoptarea și implementarea de măsuri pentru reducerea consumului direct de apă al companiei și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Modificarea activităților și produselor companiei astfel încât să se ajungă la reducerea consumului direct de apă al companiei, fără a produce

o îmbunătățire semnificativă și ignorând atitudinea similară a colaboratorilor.

- *Neconformitate*: Neadoptarea de măsuri de reducere a consumului direct de apă al companiei și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Adoptarea de măsuri de reducere a consumului indirect de apă.

- *Conformitate totală*: Elaborarea, adoptarea și implementarea de măsuri pentru reducerea consumului indirect de apă al companiei și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.

- *Conformitate parțială*: Modificarea activităților și produselor companiei astfel încât să se ajungă la reducerea consumului indirect de apă al companiei, fără a produce o îmbunătățire semnificativă și ignorând atitudinea similară a colaboratorilor.

- *Neconformitate*: Neadoptarea de măsuri de reducere a consumului indirect de apă al companiei și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Modificarea proceselor de producție astfel încât să se reducă cantitatea de apă consumată.

- *Conformitate totală*: Evaluarea și modificarea continuă proceselor de producție astfel încât să se reducă cât mai mult cantitatea de apă consumată și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.

- *Conformitate parțială*: Efectuarea de modificări minore în procesele de producție ale companiei în vederea reducerii cantității de apă consumată, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.

- *Neconformitate*: Conservarea proceselor de producție existente chiar dacă acestea consumă apă în exces și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Reciclarea și reutilizarea apei.

- *Conformitate totală*: Reciclarea și reutilizarea apei folosite în cadrul proceselor de producție și a activităților companiei, încurajând o atitudine similară a colaboratorilor.

- *Conformitate parțială*: Reciclarea și reutilizarea apei folosite în cadrul proceselor de producție și a activităților companiei, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.

- *Neconformitate*: Nerecyclarea și nereutilizarea apei folosite în cadrul proceselor de producție și a activităților companiei.

- Încurajarea partenerilor de afaceri ai companiei să adopte măsuri similare.

- *Conformitate totală*: Încheierea unui parteneriat sau pact între companie și colaboratorii săi în vederea adoptării de către aceștia de măsuri similare.

- *Conformitate parțială*: Încurajarea colaboratorilor companiei să adopte măsuri similare, fără însă a înceta colaborarea cu cei ce refuză să facă asta.

- *Neconformitate*: Ignorarea situației atunci când colaboratorii companiei nu iau nici o măsură similară.

- Evitarea asocierii cu companii care nu adoptă sau au deja în vigoare măsuri similare.

- *Conformitate totală*: Neasocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare și încurajarea colaboratorilor companiei să procedeze la fel.

- *Conformitate parțială*: Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare, dar care acceptă să adopte și să implementeze astfel de măsuri în viitor.

- *Neconformitate*: Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare.

2.4.2. PROTECȚIA BIODIVERSITĂȚII

INDICATOR 5: *Compania ia măsuri pentru reducerea efectelor negative ale activității sale asupra habitatelor naturale, și implementează inițiative de protecție și restaurare a acestora. În plus, ea își reduce sau chiar elimină în totalitate colaborările cu alte companii ale căror activități pun în pericol habitatele naturale și speciile de animale protejate.*

Repere normative: „OUG nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, cu modificările și completările ulterioare”, o componentă de bază a strategiei naționale pentru dezvoltare durabilă, cuprinde prevederile de bază cu privire la protejarea habitatelor naturale. „Legea nr. 5/2000 privind aprobarea

Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate” și hotărârile de Guvern aferente acesteia delimitează care sunt zonele protejate. În plus, „Legea nr. 347/2004”, cunoscută ca „legea muntelui”, reglementează exploatarea zonelor din aria muntoasă a țării, iar „Codul silvic” pe cea a pădurilor. Periclitarea habitatelor naturale și a speciilor protejate se pedepsește, în funcție de gravitatea contravenției, cu o amendă de până la 15.000 RON pentru persoanele fizice sau de până la 100.000 RON pentru persoanele juridice.

Criteria de cuantificare:

- Analizarea impactului și a efectelor pe care activitățile companiei le au asupra habitatelor naturale protejate și neprotejate aflate în apropiere de locația companiei.

- *Conformitate totală:* Efectuarea unei analize comprehensive asupra impactului pe care activitatea companiei îl are asupra habitatelor naturale protejate și neprotejate aflate în apropiere de locația companiei și alegerea colaboratorilor în funcție de efectuarea de către aceștia a unor analize similare.
- *Conformitate parțială:* Efectuarea unei analize comprehensive asupra impactului pe care activitatea companiei îl are asupra habitatelor naturale protejate și neprotejate aflate în apropiere de locația companiei, fără a lua vreo măsură pentru încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Compania nu efectuează nici o analiză a impactului pe care activitatea sa îl are asupra habitatelor naturale protejate și neprotejate aflate în apropiere de locația companiei.

- Evitarea activităților ce ar pune în pericol habitatele speciilor de animale aflate pe cale de extincție sau protejate prin lege.

- *Conformitate totală:* Evitarea, cât mai mult posibil, a activităților ce pun în pericol habitatele speciilor de animale aflate pe cale de extincție sau protejate prin lege și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Evitarea unora din activitățile ce pun în pericol major habitatele speciilor de animale aflate pe cale de extincție sau protejate prin lege, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Efectuarea de activități ce pun în pericol habitatele speciilor de animale aflate pe cale de extincție sau protejate prin lege și primirea de sancțiuni în ultimii 3 ani pentru asta, precum și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Elaborarea și adoptarea de măsuri în vederea reducerii efectelor negative pe care activitățile companiei le au asupra habitatelor naturale protejate și neprotejate aflate în apropierea companiei.

- *Conformitate totală:* Elaborarea, adoptarea și implementarea de măsuri pentru reducerea efectelor negative pe care activitățile companiei le au asupra habitatelor naturale protejate și neprotejate aflate în apropiere de locația companiei și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Modificarea activităților și produselor companiei ce au efecte negative asupra habitatelor naturale protejate și neprotejate aflate în apropiere de locația companiei, fără însă a produce o îmbunătățire semnificativă și ignorând atitudinea similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Păstrarea proceselor companiei în ciuda efectelor negative pe care activitățile sale le au asupra habitatelor naturale protejate și neprotejate aflate în apropiere de locația companiei și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Protejarea și restaurarea habitatelor naturale aflate în apropiere de locația companiei.

- *Conformitate totală:* Implementarea de inițiative în vederea protejării și restaurării habitatelor naturale aflate în apropiere de locația companiei și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Implementarea de inițiative în vederea protejării și restaurării habitatelor naturale aflate în apropiere de locația companiei, fără însă a produce o îmbunătățire semnificativă și ignorând atitudinea similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Ignorarea efectelor negative pe care activitățile companiei le au asupra habitatelor naturale protejate și neprotejate aflate în apropiere de locația companiei și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Protejarea speciilor de animale aflate în pericol de extincție din habitatele naturale aflate în apropiere de locația companiei.

- *Conformitate totală:* Implementarea de inițiative în vederea protejării speciilor de animale aflate în pericol de extincție din habitatele naturale aflate în apropiere de locația companiei și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Implementarea de inițiative în vederea protejării speciilor de animale aflate în pericol de extincție din habitatele naturale aflate în apropiere de locația companiei, fără însă a produce o îmbunătățire semnificativă și ignorând atitudinea similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Ignorarea efectelor negative ale activităților companiei asupra habitatelor naturale ale speciilor de animale în pericol de extincție din apropierea locației companiei și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Elaborarea de strategii și planuri pentru evitarea unui viitor impact negativ al activităților companiei asupra habitatelor naturale.

- *Conformitate totală:* Elaborarea și implementarea de strategii și planuri pentru evitarea unui viitor impact negativ al activităților companiei asupra habitatelor naturale și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Elaborarea și implementarea de strategii și planuri pentru evitarea unui viitor impact negativ al activităților companiei asupra habitatelor naturale, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Ignorarea viitorului impact negativ al activităților companiei asupra habitatelor naturale.

- Încurajarea partenerilor de afaceri ai companiei să adopte măsuri similare.

- *Conformitate totală:* Încheierea unui parteneriat sau pact între companie și colaboratorii săi în vederea adoptării de către aceștia de măsuri similare.
- *Conformitate parțială:* Încurajarea colaboratorilor companiei să adopte măsuri similare, fără însă a înceta colaborarea cu cei ce refuză să facă asta.
- *Neconformitate:* Ignorarea situației atunci când colaboratorii companiei nu iau nici o măsură similară.

- Evitarea asocierii cu companii care nu adoptă sau au deja în vigoare măsuri similare.

- *Conformitate totală:* Neasocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare și încurajarea colaboratorilor companiei să procedeze la fel.
- *Conformitate parțială:* Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare, dar care acceptă să adopte și să implementeze astfel de măsuri în viitor.
- *Neconformitate:* Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare.

2.4.3. PRACTICI DE REDUCERE A DEȘEURILOR ȘI EMISIILOR

INDICATOR 6: *Activitățile companiei generează deșeuri de diverse tipuri. Ca urmare, compania implementează măsuri de reducere a cantității de deșeuri generată de activitatea sa, prin eficientizarea procesului de producție și utilizarea de cât mai multe materiale reciclabile sau reciclate.*

Repere normative: „Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 152/2005 privind prevenirea și controlul integrat al poluării” prevede în mod specific necesitatea prevenirii producerii de deșeuri, a valorificării acestora dacă nu pot fi prevenite și a eliminării lor, dacă nu pot fi valorificate, pentru a se reduce impactul negativ al acestora asupra mediului înconjurător.

Criterii de cuantificare:

- Modificarea proceselor de producție pentru a diminua cantitatea de deșeuri generată.

- *Conformitate totală:* Evaluarea și modificarea continuă a proceselor de producție astfel încât să se diminueze cât mai mult cantitatea de deșeuri generată de acestea și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Efectuarea de modificări minore în procesele de producție ale companiei în vederea reducerii cantității de deșeuri generată de acestea, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.

- *Neconformitate*: Conservarea proceselor de producție existente chiar dacă acestea generează deșeuri în cantități excesive și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Identificarea și analizarea materialelor utilizate în procesul de producție în vederea înlocuirii lor cu materiale reciclabile și/sau reciclate.

- *Conformitate totală*: Identificarea și analizarea materialelor utilizate în procesul de producție în vederea înlocuirii lor cu materiale reciclabile și/sau reciclate și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Identificarea și analizarea materialelor utilizate în procesul de producție în vederea înlocuirii lor cu materiale reciclabile și/sau reciclate, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Neefectuarea unei analize a materialelor utilizate în procesul de producție în vederea înlocuirii lor cu materiale reciclabile și/sau reciclate și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Utilizarea de materiale reciclabile și/sau reciclate în confecționarea produselor.

- *Conformitate totală*: Utilizarea de materiale reciclabile și/sau reciclate în confecționarea produselor și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Utilizarea de materiale reciclabile și/sau reciclate în confecționarea produselor, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Neutilizarea de materiale reciclabile și/sau reciclate în confecționarea produselor și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Modificarea proceselor de producție astfel încât să includă cât mai multe materiale reciclabile și/sau reciclate.

- *Conformitate totală*: Evaluarea și modificarea continuă proceselor de producție astfel încât să includă cât mai multe materiale reciclabile și/sau reciclate și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Efectuarea de modificări minore în procesele de producție ale companiei în vederea includerii a cât mai multe materiale reciclabile și/sau reciclate, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Conservarea proceselor de producție existente chiar dacă acestea nu includ materiale reciclabile și/sau reciclate și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Promovarea produselor „verzi”, adică a acelor produse care au fost confecționate în mod ecologic, a căror utilizare nu poluează mediul înconjurător, și care sunt sau reciclabile, sau pot fi distruse fără a pune în pericol mediul înconjurător.

- *Conformitate totală*: Promovarea produselor „verzi” și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Promovarea produselor „verzi”, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Lipsa de promovare a produselor „verzi” și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Recuperarea unui procent cât mai mare din materialele componente ale deșeurilor generate prin reciclare în condiții care nu duc la un impact negativ asupra mediului.

- *Conformitate totală*: Recuperarea unui procent cât mai mare din materialele componente ale deșeurilor generate prin reciclarea materială în condiții care nu duc la un impact negativ asupra mediului și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Recuperarea unei părți din materialele componente ale deșeurilor generate prin reciclarea materială, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Nerecyclarea deșeurilor generate și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Încurajarea partenerilor de afaceri ai companiei să adopte măsuri similare.

- *Conformitate totală*: Încheierea unui parteneriat sau pact între companie și colaboratorii săi în vederea adoptării de către aceștia de măsuri similare.
- *Conformitate parțială*: Încurajarea colaboratorilor companiei să adopte măsuri similare, fără însă a înceta colaborarea cu cei ce refuză să facă asta.

- *Neconformitate*: Ignorarea situației atunci când colaboratorii companiei nu iau nici o măsură similară.

- Evitarea asocierii cu companii care nu adoptă sau au deja în vigoare măsuri similare.

- *Conformitate totală*: Neasocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare și încurajarea colaboratorilor companiei să procedeze la fel.
- *Conformitate parțială*: Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare, dar care acceptă să adopte și să implementeze astfel de măsuri în viitor.
- *Neconformitate*: Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare.

INDICATOR 7: Deșeurile reciclabile generate de activitatea companiei sunt colectate, procesate și reciclate în centre speciale, urmând a fi reutilizate de către companie, atât în cadrul procesului de producție, cât și în cadrul altor activități.

Repere normative: GRI 3.1 conține o serie de indicatori cu privire la gestionarea deșeurilor, iar standardul ISO 26000, în cadrul capitolului dedicat mediului înconjurător, recomandă reciclarea deșeurilor produse de companii. „Legea nr. 132/2010 privind colectarea selectivă a deșeurilor în instituțiile publice” instituie obligativitatea colectării selective a deșeurilor în instituțiile publice, încălcarea prevederilor sale fiind sancționată cu amenzi de până la 10.000 RON, în funcție de gravitatea contravenției. Pe lângă această lege, mai există și „Legea nr. 211/2011 privind regimul deșeurilor”. Aceasta se aplică și companiilor private, nu doar instituțiilor publice, instituind obligativitatea colectării separate a deșeurilor reciclabile și a reciclării acestora. Sancțiunile pentru încălcarea legii nr. 211/2011 constau în amenzi de până la 40.000 RON și sunt aplicate de către Garda Națională de Mediu, în urma unor inspecții și controale.

Criterii de cuantificare:

- Separarea deșeurilor reciclabile de cele nereciclabile.

- *Conformitate totală*: Separarea deșeurilor reciclabile generate de activitățile companiei de cele nereciclabile și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Separarea deșeurilor reciclabile generate de activitățile companiei de cele nereciclabile, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Nesepararea deșeurilor reciclabile generate de activitățile companiei de cele nereciclabile și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Colectarea deșeurilor reciclabile în zone special amenajate.

- *Conformitate totală*: Colectarea deșeurilor reciclabile generate de companie în zone special amenajate pentru asta și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Colectarea deșeurilor reciclabile generate de companie în zone special amenajate pentru asta, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Colectarea și depozitarea deșeurilor reciclabile în același mod și loc cu cele nereciclabile și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Colectarea ambalajelor propriilor produse în vederea reciclării acestora.

- *Conformitate totală*: Colectarea ambalajelor propriilor produse în vederea reciclării acestora și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Colectarea ambalajelor propriilor produse în vederea reciclării acestora fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Necolectarea ambalajelor propriilor produse în vederea reciclării acestora și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Reciclarea materială a deșeurilor reciclabile colectate și recuperarea unui cât mai mare procent al materialelor componente ale acestora.

- *Conformitate totală*: Reciclarea materială a deșeurilor reciclabile colectate și recuperarea unui cât mai mare procent al materialelor componente ale acestora, precum și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.

- *Conformitate parțială*: Reciclarea materială a deșeurilor reciclabile colectate, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Nereciclarea deșeurilor reciclabile colectate și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- **Utilizarea, pe cât posibil, a materialelor reciclate în confecționarea produselor.**

- *Conformitate totală*: Utilizarea a materialelor reciclate în confecționarea produselor și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Utilizarea, într-un procent cât mai mare, a materialelor reciclate în confecționarea produselor companiei, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Neutilizarea de materiale reciclate în confecționarea produselor companiei și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- **Valorificarea energetică a deșeurilor ce pot fi utilizate în acest scop.**

- *Conformitate totală*: Valorificarea energetică a deșeurilor ce pot fi utilizate în acest scop și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Valorificarea energetică a deșeurilor ce pot fi utilizate în acest scop, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Nevalorificarea energetică a deșeurilor ce pot fi utilizate în acest scop și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- **Încurajarea partenerilor de afaceri ai companiei să adopte măsuri similare.**

- *Conformitate totală*: Încheierea unui parteneriat sau pact între companie și colaboratorii săi în vederea adoptării de către aceștia de măsuri similare.
- *Conformitate parțială*: Încurajarea colaboratorilor companiei să adopte măsuri similare, fără însă a înceta colaborarea cu cei ce refuză să facă asta.
- *Neconformitate*: Ignorarea situației atunci când colaboratorii companiei nu iau nici o măsură similară.

- **Evitarea asocierii cu companii care nu adoptă sau au deja în vigoare măsuri similare.**

- *Conformitate totală*: Neasocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare și încurajarea colaboratorilor companiei să procedeze la fel.
- *Conformitate parțială*: Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare, dar care acceptă să adopte și să implementeze astfel de măsuri în viitor.
- *Neconformitate*: Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare.

INDICATOR 8: *Compania are un proces de eliminare finală a deșeurilor sigur, transparent și atent monitorizat. Deșeurile ce nu pot fi reciclate sunt distruse într-un mod care să nu pună în pericol mediul înconjurător, iar deșeurile ce nu pot fi nici reciclate, nici distruse sunt transportate și depozitate la cele mai înalte standarde de siguranță.*

Repere normative: GRI 3.1 conține o serie de indicatori cu privire la gestionarea deșeurilor, iar standardul ISO 26000, în cadrul capitolului dedicat mediului înconjurător, recomandă eliminarea în condiții sigure a deșeurilor produse de companii. „*Legea nr. 211/2011 privind regimul deșeurilor*” este principala lege cu privire la gestionarea deșeurilor, stabilind care sunt măsurile pe care trebuie să le ia companiile în vederea protejării mediului de efectele nocive ale deșeurilor gestionate în mod incorect și în ce mod trebuie gestionate deșeurile astfel încât să nu pună în pericol mediul înconjurător. Încălcarea prevederilor acestei legi se pedepsește cu amenzi de până la 40.000 RON, în funcție de gravitatea infracțiunii. Standardele de transport și depozitare pentru deșeuri sunt descrise în „*Regulamentul (CE) nr. 1013/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 iunie 2006 privind transferurile de deșeuri*” și, respectiv, „*Directiva 1999/31/CE privind depozitarea deșeurilor, cu modificările și completările ulterioare*”. Distrugerea deșeurilor intră sub incidența prevederilor „*Directivei 2000/76/CE privind incinerarea deșeurilor cu modificările și completările ulterioare*”.

Criteria de cuantificare:

- Distrugerea, în condiții sigure, a deșeurilor ce nu pot fi reciclate.

- *Conformitate totală:* Distrugerea, în condiții sigure, a deșeurilor ce nu pot fi reciclate și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Distrugerea, în condiții sigure, a deșeurilor ce nu pot fi reciclate, fără însă a încuraja o atitudine similară din partea colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Deversarea sau depozitarea deșeurilor ce nu pot fi reciclate fără a le distruge și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Existența unui loc de depozitare a deșeurilor ce nu pot fi reciclate sau distruse, în care prezența acestora nu pune în pericol mediul înconjurător sau sănătatea umană.

- *Conformitate totală:* Existența unui loc de depozitare a deșeurilor ce nu pot fi reciclate sau distruse, în care prezența acestora nu pune în pericol mediul înconjurător sau sănătatea umană și încurajarea colaboratorilor săi să dețină un loc similar.
- *Conformitate parțială:* Existența unui loc de depozitare a deșeurilor ce nu pot fi reciclate sau distruse, în care prezența acestora nu pune în pericol mediul înconjurător sau sănătatea umană, fără însă a-și încuraja colaboratorii să aibă unul.
- *Neconformitate:* Lipsa unui loc de depozitare a deșeurilor ce nu pot fi reciclate sau distruse, punând astfel în pericol mediul înconjurător și sănătatea umană.

- Monitorizarea permanentă a locurilor de depozitare a deșeurilor.

- *Conformitate totală:* Monitorizarea permanentă a locurilor de depozitare a deșeurilor generate de companie și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Monitorizarea locurilor de depozitare a deșeurilor generate de companie, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Lipsa monitorizării locurilor de depozitare a deșeurilor generate de companie și ignorarea atitudinii colaboratorilor săi.

- Transportarea deșeurilor în moduri ce nu pun în pericol mediul înconjurător și sănătatea oamenilor.

- *Conformitate totală:* Transportarea deșeurilor în moduri ce nu pun în pericol mediul înconjurător și sănătatea oamenilor și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Transportarea deșeurilor în moduri ce nu pun în pericol mediul înconjurător și sănătatea oamenilor, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Transportarea deșeurilor în moduri ce pun în pericol mediul înconjurător și sănătatea oamenilor și ignorarea atitudinii colaboratorilor săi.

- Evitarea deversării deșeurilor lichide în râuri, lacuri sau alte surse de apă.

- *Conformitate totală:* Evitarea deversării deșeurilor lichide în râuri, lacuri sau alte surse de apă și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Evitarea deversării deșeurilor lichide în râuri, lacuri sau alte surse de apă, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Deversarea deșeurilor lichide în râuri, lacuri sau alte surse de apă și ignorarea atitudinii colaboratorilor săi.

- Încurajarea partenerilor de afaceri ai companiei să adopte măsuri similare.

- *Conformitate totală:* Încheierea unui parteneriat sau pact între companie și colaboratorii săi în vederea adoptării de către aceștia de măsuri similare.
- *Conformitate parțială:* Încurajarea colaboratorilor companiei să adopte măsuri similare, fără însă a înceta colaborarea cu cei ce refuză să facă asta.
- *Neconformitate:* Ignorarea situației atunci când colaboratorii companiei nu iau nici o măsură similară.

- Evitarea asocierii cu companii care nu adoptă sau au deja în vigoare măsuri similare.

- *Conformitate totală:* Neasocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare și încurajarea colaboratorilor companiei să procedeze la fel.
- *Conformitate parțială:* Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare, dar care acceptă să adopte și să implementeze astfel de măsuri în viitor.

- *Neconformitate*: Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare.

INDICATOR 9: *Compania se află într-un proces continuu de eficientizare și îmbunătățire a procesului său de producție, a activităților sale și a produselor sale, astfel încât să reducă emisiile de substanțe nocive în atmosferă generate de acestea.*

Repere normative: **Pe plan internațional**, României i se aplică prevederile „Directivei 2010/75/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind emisiile industriale (prevenirea și controlul integrat al poluării)”. Conform acesteia, companiile au obligația de a-și controla și monitoriza emisiile de substanțe nocive în aer, atât în cadrul procesului de producție, cât și în cadrul procesului de eliminare a deșeurilor. **Pe plan național**, în baza „Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 152/2005 privind prevenirea și controlul integrat al poluării”, companiile trebuie să obțină o autorizație integrată de mediu, prin intermediul căreia se angajează să facă același lucru. Încălcarea normelor prevăzute de aceasta se pedepsește cu suspendarea autorizației integrate de mediu.

Criteria de cuantificare:

- Calcularea cantității de substanțe nocive eliberate în mod direct în atmosferă.

- *Conformitate totală*: Calcularea cantității de substanțe nocive eliberate în mod direct în atmosferă ca urmare a activității companiei și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Calcularea cantității de substanțe nocive eliberate în mod direct în atmosferă ca urmare a activității companiei, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Ignorarea cantității de substanțe nocive eliberate în mod direct în atmosferă ca urmare a activității companiei și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Calcularea cantității de substanțe nocive eliberate în mod indirect în atmosferă.

- *Conformitate totală*: Calcularea cantității de substanțe nocive eliberate în mod indirect în atmosferă ca urmare a activității companiei și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Calcularea cantității de substanțe nocive eliberate în mod indirect în atmosferă ca urmare a activității companiei, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Ignorarea cantității de substanțe nocive eliberate în mod indirect în atmosferă ca urmare a activității companiei și a atitudinii similare a colaboratorilor.

- Efectuarea unei analize a impactului și a efectelor pe care emisiile de substanțe nocive eliberate de companie le au asupra atmosferei.

- *Conformitate totală*: Efectuarea unei analize a impactului și a efectelor pe care emisiile de substanțe nocive eliberate de companie le au asupra atmosferei și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Efectuarea unei analize a impactului și a efectelor pe care emisiile de substanțe nocive eliberate de companie le au asupra atmosferei, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Neefectuarea unei analize a impactului și a efectelor pe care emisiile de substanțe nocive eliberate de companie le au asupra atmosferei și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Elaborarea și aplicarea de inițiative și măsuri pentru reducerea cantității de substanțe nocive eliberate în atmosferă.

- *Conformitate totală*: Elaborarea și aplicarea de inițiative și măsuri pentru reducerea cantității de substanțe nocive eliberate în atmosferă și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Elaborarea și aplicarea de inițiative și măsuri pentru reducerea cantității de substanțe nocive eliberate în atmosferă, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Lipsa elaborării și implementării de inițiative și măsuri pentru

reducerea cantității de substanțe nocive eliberate în atmosferă și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Încurajarea partenerilor de afaceri ai companiei să adopte măsuri similare.

- *Conformitate totală:* Încheierea unui parteneriat sau pact între companie și colaboratorii săi în vederea adoptării de către aceștia de măsuri similare.
- *Conformitate parțială:* Încurajarea colaboratorilor companiei să adopte măsuri similare, fără însă a înceta colaborarea cu cei ce refuză să facă asta.
- *Neconformitate:* Ignorarea situației atunci când colaboratorii companiei nu iau nici o măsură similară.

- Evitarea asocierii cu companii care nu adoptă sau au deja în vigoare măsuri similare.

- *Conformitate totală:* Neasocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare și încurajarea colaboratorilor companiei să procedeze la fel.
- *Conformitate parțială:* Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare, dar care acceptă să adopte și să implementeze astfel de măsuri în viitor.
- *Neconformitate:* Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare.

INDICATOR 10: *Compania își eficientizează și îmbunătățește procesul de producție, activitățile și produsele, astfel încât să micșoreze cantitatea de substanțe toxice generate de activitățile sale eliberate în apă și sol, prin înlocuirea acestora cu substanțe mai puțin toxice și prin distrugerea sau depozitarea acestora în locuri sigure, unde nu vor pune în pericol mediul înconjurător.*

Repere normative: „Legea nr. 107/1996 – Legea apelor” este principala lege ale cărei prevederi sunt menite să protejeze sursele de apă din România. Ea este completată cu prevederile „Legii nr. 218/2011 pentru ratificarea Protocolului privind conservarea biodiversității și a cadrului natural al Mării Negre” și, la nivel european, de „Directiva Cadru Strategia pentru mediul marin (2008/56/CE)” și „Directiva Cadru privind Apa 2000/60/CE”, care are ca scop prevenirea poluării apei la sursă și stabilirea unui mecanism unitar de control al surselor de poluare. Deversarea de substanțe toxice în sursele de apă este pedepsită, pe lângă amenzi de până la 80.000 RON, cu o pedeapsă cu închisoarea între 1 și 5 ani.

Criteria de cuantificare:

- Evitarea utilizării, pe cât posibil, a substanțelor toxice în procesele de producție.

- *Conformitate totală:* Evitarea utilizării substanțelor toxice în procesele de producție și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Evitarea utilizării, pe cât posibil, a substanțelor toxice în procesele de producție, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Utilizarea substanțelor toxice în procesele de producție și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Elaborarea și aplicarea de mecanisme de siguranță pentru utilizarea substanțelor toxice ce nu pot fi înlocuite cu substanțe de un nivel de toxicitate mai scăzut.

- *Conformitate totală:* Elaborarea și implementarea de mecanisme de siguranță pentru utilizarea substanțelor toxice ce nu pot fi înlocuite cu substanțe de un nivel de toxicitate mai scăzut și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Elaborarea și implementarea de mecanisme de siguranță pentru utilizarea substanțelor toxice ce nu pot fi înlocuite cu substanțe de un nivel de toxicitate mai scăzut, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate:* Utilizarea substanțelor toxice fără mecanisme de siguranță adecvate și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- Transportarea substanțelor toxice în moduri care să minimalizeze pericolul pentru mediul înconjurător.

- *Conformitate totală:* Transportarea substanțelor toxice în moduri care să minimalizeze pericolul pentru mediul înconjurător și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială:* Transportarea substanțelor toxice în moduri care să minimalizeze pericolul pentru mediul înconjurător, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.

- *Neconformitate*: Transportarea substanțelor toxice în moduri care pun în pericol mediul înconjurător și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- **Distrugerea deșeurilor rezultate din utilizarea substanțelor toxice.**

- *Conformitate totală*: Distrugerea deșeurilor rezultate din utilizarea substanțelor toxice și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Distrugerea deșeurilor rezultate din utilizarea substanțelor toxice, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Deversarea și/sau depozitarea deșeurilor rezultate din utilizarea substanțelor toxice în locul distrugerii lor și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- **Depozitarea atentă, într-un loc special amenajat și monitorizat continuu, a deșeurilor ce nu pot fi distruse.**

- *Conformitate totală*: Depozitarea atentă, într-un loc special amenajat și monitorizat continuu, a deșeurilor ce nu pot fi distruse și încurajarea unei atitudini similare a colaboratorilor.
- *Conformitate parțială*: Depozitarea într-un loc special amenajat și monitorizat a deșeurilor ce nu pot fi distruse, fără însă a încuraja o atitudine similară a colaboratorilor.
- *Neconformitate*: Depozitarea deșeurilor ce nu pot fi distruse în moduri ce pun în pericol mediul înconjurător și ignorarea atitudinii similare a colaboratorilor.

- **Încurajarea partenerilor de afaceri ai companiei să adopte măsuri similare.**

- *Conformitate totală*: Încheierea unui parteneriat sau pact între companie și colaboratorii săi în vederea adoptării de către aceștia de măsuri similare.
- *Conformitate parțială*: Încurajarea colaboratorilor companiei să adopte măsuri similare, fără însă a înceta colaborarea cu cei ce refuză să facă asta.
- *Neconformitate*: Ignorarea situației atunci când colaboratorii companiei nu iau nici o măsură similară.

- **Evitarea asocierii cu companii care nu adoptă / nu au deja în vigoare măsuri similare.**

- *Conformitate totală*: Neasocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare și încurajarea colaboratorilor companiei să procedeze la fel.
- *Conformitate parțială*: Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare, dar care acceptă să adopte și să implementeze astfel de măsuri în viitor.
- *Neconformitate*: Asocierea cu companii care nu au deja în vigoare măsuri similare sau care refuză să procedeze la implementarea unor măsuri similare.

2.5. Practici de marketing

Practicile de marketing au impact direct asupra percepției beneficiarilor produselor și serviciilor puse la dispoziție de mediul de afaceri, lucru care se reflectă din ce în ce mai mult în decizia de a apela la produsele și serviciile respective. Ca atare, impactul practicilor incorecte de marketing se reflectă în mod direct asupra cifrei de afaceri a unei companii sau asupra întregului sector de activitate. Boicotul produselor și serviciilor companiilor care adoptă practici incorecte de marketing este cel mai puternic instrument aflat la îndemâna publicului larg. Conform standardului internațional ISO 26000, practicile corecte de marketing sunt acelea care respectă norme etice și legale în relațiile dintre organizații și stakeholderii lor (relațiile dintre organizații și agenții guvernamentale, între organizații și partenerii lor: furnizori, contractori, clienți, concurenți, și asociațiile din care fac parte).

Indicatorii din această secțiune înglobează ceea ce înseamnă:

- **publicitate** – promovare prin mijloace audio – video, online, bannere, afișe, etc.
- **protecția minorilor** – protejarea minorului împotriva exploatării în scopuri comerciale.
- **confidențialitatea** - prelucrarea datelor cu caracter personal în scopuri comerciale în raport cu protecția vieții private.
- **consum sustenabil** - gestionarea eco-eficientă a consumului de resurse
- **protecția consumatorilor** - drepturi ale consumatorilor, incluzând și aspecte de protecția vieții, sănătății și securității consumatorilor.

La nivel național, practicile de marketing și indicatorii vizați în cadrul secțiunii sunt reglementate atât prin legislația primară cât și prin legislația secundară. Astfel, publicitatea este reglementată la nivel național prin Legea nr. 148/ 2000; aceasta trebuie să fie decentă, corectă și să fie elaborată în spiritul responsabilității sociale. De asemenea, legea prevede ca autorul, realizatorul de publicitate și reprezentantul legal al mijlocului de difuzare să răspundă solidar cu persoana care își face publicitate, în cazul încălcării prevederilor legii. Totodată, persoana care își face publicitate trebuie să fie în măsură să probeze exactitatea afirmațiilor, indicațiilor sau prezentărilor din anunțul publicitar și este obligată, la solicitarea reprezentanților instituțiilor și autorităților desemnate prin lege să furnizeze documentele care să probeze exactitatea acestora. Legea se aplică și în cazul în care persoana care își face publicitate nu are sediul în România sau dacă nu poate fi identificată, prevăzând ca răspunderea să revină, după caz, reprezentantului său legal în România. Legea audiovizualului 504/ 2002 vizează explicarea tuturor tipurilor de servicii audio video ce sunt acceptate și reglementate la nivel național, definind modurile de publicitate ce implică utilizarea de servicii audio video și durata intervalului de publicitate. În ceea ce privește indicatorul protecția copilului Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului stabilește cadrul normativ în acest domeniu, la nivel național. Protecția minorului este reglementată și prin legislație secundară: HG nr. 1504/2004 care stabilește acțiunile ce trebuie întreprinse în vederea protejării minorului împotriva exploatării în scopuri comerciale. Indicatorul confidențialitate este reglementat prin Legea 677/ 2001 care se referă la condițiile de prelucrare a datelor cu caracter personal prin Legea 506/ 2004 ce aduce în discuție prelucrarea datelor cu caracter personal în raport cu protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice, dar și prin legea comerțului electronic 365/ 2002. Ordonanța privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță, republicată în Monitorul Oficial cu numărul 177 din data de 7 martie 2008 afirmă în textul său că tehnicile de comunicație la distanță necesită acordul prealabil al consumatorului. Protecția consumatorului se supune legislației secundare în special Ordonanței 21/1992 privind protecția consumatorilor și Ordinului nr. 473/2012 privind unele măsuri de informare a consumatorilor. Alte acte normative ce reglementează această arie sunt:

Directive europene reprezentative pentru dimensiunea publicității:

- Directiva 89/ 552 – privind serviciile mass-media audiovizuale;
- Directiva 2001/ 95 CE- privind siguranța generală a produselor;
- Directiva 2010/ 13 - privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale;
- Directiva 2007/ 65 - de modificare a Directivei 89/552/CEE;
- Directiva 2006/ 114 - privind publicitatea înșelătoare și comparativă.

Directive europene reprezentative pentru dimensiunea protecției copilului:

- Directiva 89/ 552 privind serviciile mass-media audiovizuale.

Directive europene reprezentative pentru dimensiunea protecției consumatorilor:

- Directiva 2011/83/UE privind drepturile consumatorilor;
- Directiva 2009/136/CE de modificare a Directivei 2002/22/CE privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile de comunicații electronice, a Directivei 2002/58/CE privind prelucrarea datelor personale și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor publice și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorului;
- Directiva 2005/29/CE privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori;
- Directiva 2002/65/CE privind comercializarea la distanță a serviciilor financiare de consum;
- Directiva 1999/44/EC privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe;

- Directiva 98/6/CE privind protecția consumatorului prin indicarea prețurilor produselor oferite consumatorilor;
- Directiva 93/13/CEE privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii;
- Directiva 97/7/CE privind protecția consumatorilor privind contractele la distanță;
- Regulamentul (CE) Nr. 2006/2004 Regulamentul privind cooperarea în materie de protecție a consumatorului.

În ceea ce privește cadrul normativ național actele importante care reglementează aria practicilor de marketing sunt următoarele:

Acte normative naționale privind publicitatea:

- Legea nr. 148/ 2000 privind publicitatea;
- Legea 363/ 2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii;
- Legea 504/ 2002 a audiovizualului.

Acte normative naționale privind protecției minorului:

- Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului;
- Legea 504/ 2002 a audiovizualului;
- Legea nr. 148/ 2000 privind publicitatea;

Acte normative naționale privind confidențialitatea:

- Legea 677/ 2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date;
- Legea 506/ 2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice;
- Legea 365/ 2002 privind comerțul electronic;
- Ordonanța privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță, republicată în Monitorul Oficial nr. 177 / 7 martie 2008.

Acte normative naționale privind consumul sustenabil:

- Legea nr. 148/ 2000 privind publicitatea.

Acte normative naționale privind protecția consumatorului:

- Ordonanța 21/1992 privind protecția consumatorilor, actualizată;
- Ordinul nr. 473/2012 pentru modificarea Ordinului președintelui și Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor nr. 72/2010 privind unele măsuri de informare a consumatorilor;
- Legea 158/2008 privind publicitatea înșelătoare și publicitatea comparativă.

Mecanisme de conformitate

2.5.1. PUBLICITATEA

INDICATOR 1: *Compania promovează o publicitate decentă, corectă și se asigură că realizatorul de publicitate nu folosește publicitatea subliminală.*

Repere normative: Conform articolului nr. 5 din Legea 148/2000 privind publicitatea, aceasta trebuie să fie decentă și corectă. Articolul 6 al aceleiași legi interzice publicitatea subliminală, definită de articolul 4 ca fiind „orice publicitate care utilizează stimuli prea slabi pentru a fi percepuți în mod conștient, dar care pot influența comportamentul economic al unei persoane”. Aceeași definiție este reluată și de Legea audiovizualului 504/2002. Articolul 29 al legii audiovizualului enumeră condițiile pe care comunicările comerciale trebuie să le respecte. Astfel, sunt interzise tehnicile subliminale și comunicările audiovizuale cu conținut comercial mascat. Publicitatea, de orice tip, trebuie să fie ușor identificată. Legea 363/2007 definește practicile comerciale incorecte și practicile comerciale înșelătoare și le interzice.

Criteria de cuantificare:

- Existența unui cod de etică al companiei.

- *Conformitate totală:* Compania a dezvoltat și implementat un cod de etică accesibil publicului, prin intermediul căruia se va alinia normelor și standardelor internaționale în scopul promovării unei publicități decente și corecte.
- *Conformitate parțială:* Compania are un cod de etică, dar nu este un document public
- *Neconformitate:* Compania nu are cod de etică.

- Existența unei politici interne privind promovarea unei publicități corecte și decente.

- *Conformitate totală:* Compania a elaborat și implementat o politică internă privind promovarea publicității corecte și decente, politică ce este publicată pe site. Compania actualizează periodic politica internă, în funcție de legislația în vigoare.
- *Conformitate parțială:* Compania a elaborat o politică internă privind promovarea publicității corecte și decente, dar politica nu este implementată sau publicată pe site.
- *Neconformitate:* Compania nu are o politică internă ce promovează publicitatea corectă și decentă.

- Existența unui departament de control în cadrul companiei și emiterea unui aviz din partea acestuia pentru fiecare comunicare comercială.

- *Conformitate totală:* Compania are în structura sa un departament de control, de sine stătător, ce funcționează în baza regulamentului și a organigramei aprobate. Departamentul emite un aviz de conformitate pentru fiecare comunicare comercială.
- *Conformitate parțială:* Compania are un departament ce deține, printre altele, și funcții de control asupra comunicărilor comerciale.
- *Neconformitate:* Comunicările comerciale nu sunt supuse unui control și nu este emis aviz de conformitate.

- Condiționarea colaborării cu alte firme, realizatoare de publicitate, stabilirea unor condiții de demonstrare a utilizării publicității corecte și decente.

- *Conformitate totală:* În cazul colaborării cu terți compania are clauze de condiționare și cere demonstrarea utilizării publicității decente și corecte
- *Conformitate parțială:* Compania include clauze de condiționare a colaborării, dar nu cere dovezi care să demonstreze utilizarea publicității decente și corecte.
- *Neconformitate:* Compania nu impune clauze de condiționare a colaborării.

- Punerea la dispoziția publicului, din oficiu, dovezi privind caracteristicile produsului/serviciului incluse în comunicarea comercială.

- *Conformitate totală:* Compania pune la dispoziția publicului dovezi privind caracteristicile produsului/serviciului inclus în comunicarea comercială, din oficiu.
- *Conformitate parțială:* Compania pune la dispoziția publicului dovezi privind caracteristicile produsului/serviciului la cerere.
- *Neconformitate:* Compania nu pune la dispoziția publicului dovezi privind caracteristicile produsului/serviciului.

2.5.2. PROTECȚIA MINORILOR ȘI CATEGORIILOR VULNERABILE

INDICATOR 2: *Comunicările comerciale nu provoacă daune morale, fizice sau mentale minorilor; nu instigă, în mod direct, minorii să cumpere un produs sau serviciu, nu exploatează naivitatea acestora și nu fac uz de încrederea pe care minorii o au în părinți, profesori sau alte persoane adulte.*

Repere normative: La nivelul Uniunii Europene, protecția minorului, în ceea ce privește publicitatea, este în mod expres prevăzută în cuprinsul Directivei 89/ 552. Astfel, conform Articolului 3 e (g) „comunicațiile comerciale audiovizuale nu afectează negativ minorii din punct de vedere fizic sau moral. Prin urmare, acestea nu incită în mod direct minorii să cumpere un produs sau să angajeze un serviciu abuzând de lipsa de experiență sau credulitatea acestora, nu îi încurajează în mod direct să își convingă părinții sau alte persoane să cumpere bunurile sau serviciile cărora li se face publicitate, nu exploatează încrederea specială pe care minorii o au în propriii părinți, profesori sau alte persoane.” Legea audiovizualului 504/2002 republicată, a preluat prevederile directivei întocmai, întărind deci legislația comunitară cu părți de legislație națională. Pornind de la ideea

credulității și a lipsei de experiență a minorilor, legea 148/2000 interzice publicitatea anumitor produse și servicii în unitățile de învățământ sau la o distanță de 200 metri de intrarea acestora, dar și în publicații destinate în principal minorilor (Art. 10, 11, 12, 13).

Criteria de cuantificare:

-Existența unui cod de etică și conduită al companiei.

- *Conformitate totală:* Compania are un cod de etică accesibil publicului, care prevede în mod expres principii de respectare și protecție a copilului în comunicări comerciale.
- *Conformitate parțială:* Compania are un cod de etică, dar acesta nu este public.
- *Neconformitate:* Compania nu are cod de etică.

- Existența unei politici interne ce interzice utilizarea comunicărilor comerciale care exploatează credulitatea și fac uz de lipsa de experiență a minorului influențându-l astfel să cumpere un produs sau să angajeze un serviciu.

- *Conformitate totală:* Compania a elaborat și implementat o politică ce interzice utilizarea comunicărilor comerciale care exploatează credulitatea și fac uz de lipsa de experiență a minorului.
- *Conformitate parțială:* Compania a elaborat o politică internă ce interzice utilizarea comunicărilor comerciale care exploatează credulitatea și fac uz de lipsa de experiență a minorului, dar aceasta este implementată aleatoriu.
- *Neconformitate:* Compania nu a elaborat o astfel de politică.

- Existența unei clauze privind neacceptarea practicilor comerciale ale realizatorilor de publicitate ce exploatează credulitatea și fac uz de lipsa de experiență a minorului.

- *Conformitate totală:* Compania impune în contractele încheiate cu realizatorul de publicitate clauza de neacceptarea a practicilor comerciale ce exploatează credulitatea și fac uz de lipsa de experiență a minorului și monitorizează respectarea acestei clauze.
- *Conformitate parțială:* Compania impune clauza de neacceptarea a practicilor comerciale care exploatează credulitatea și fac uz de lipsa de experiență a minorului, dar nu monitorizează respectarea acesteia.
- *Neconformitate:* Compania nu impune clauze menite să asigure protecția minorului în comunicările comerciale.

2.5.3. CONFIDENȚIALITATEA

INDICATOR 3: *Compania asigură protecția datelor personale; atunci când sunt cerute date cu caracter personal compania are obligația de a face cunoscut consumatorului/clientului scopul utilizării datelor, parcursul datelor, să prezinte avizul în baza căruia are dreptul de a utiliza date cu caracter personal.*

Repere normative: La nivel național confidențialitatea este reglementată de legislația privind datele personale. Astfel, Legea 677/ 2001 definește noțiunea de date cu caracter personal și acțiunea de prelucrare a datelor cu caracter personal. De asemenea, sunt evidențiate regulile generale cu privire la prelucrarea acestui tip de date. Art. 4 spune că "Datele cu caracter personal destinate a face obiectul prelucrării trebuie să fie: a) prelucrate cu bună-credință și în conformitate cu dispozițiile legale în vigoare; b) colectate în scopuri determinate, explicite și legitime [...]. Art. 5 prevede că orice prelucrare a datelor poate fi efectuată numai dacă persoana vizată și-a dat consimțământul în mod expres și neechivoc pentru acea prelucrare. Capitolul IV al legii mai sus menționate este dedicat drepturilor persoanei vizate în contextul prelucrării. În acest sens operatorul este obligat să comunice destinatarului identitatea operatorului și a reprezentantului acestuia; scopul în care se face prelucrarea datelor. Capitolul V reglementează confidențialitatea și securitatea prelucrărilor. "Persoana care acționează sub autoritatea operatorului sau a persoanei împuternicite, inclusiv persoana împuternicită, care are acces la date cu caracter personal, nu poate să le prelucreze decât pe baza instrucțiunilor operatorului". În ceea ce privește securitatea datelor, conform art. 20 al legii, operatorul este obligat să aplice măsuri tehnice și organizatorice adecvate pentru protejarea datelor cu caracter personal împotriva distrugerii accidentale sau ilegale, pierderii, modificării, dezvăluirii sau accesului neautorizat. Legea 506/ 2004 aduce în discuție prelucrarea datelor cu caracter personal în

raport cu protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice. De asemenea, legea comerțului electronic 365/ 2002 face referire la protecția datelor personale, prevăzând ca acest tip de comerț să se realizeze în condiții de securitate.

Criteria de cuantificare:

- **Existența unui departament de control în cadrul companiei care se asigură că datele sunt folosite exclusiv în scopul prezentat clientului/consumatorului și că există toate măsurile de protecție.**

- *Conformitate totală:* Compania are un departament, specializat, care verifică dacă datele sunt folosite exclusiv în scopul prezentat clientului/consumatorului. Departamentul se asigură, de asemenea, de luarea tuturor măsurilor de protecție.
- *Conformitate parțială:* Compania are un departament cu sarcina de a asigura protecția datelor cu caracter personal și respectarea legislației în vigoare.
- *Neconformitate:* Compania nu ia măsurile necesare pentru protecția datelor.

- **Training anual al persoanelor care se ocupă de prelucrarea datelor.**

- *Conformitate totală:* Anual, compania organizează sesiuni de training al persoanelor care se ocupă de prelucrarea datelor.
- *Conformitate parțială:* Compania organizează periodic, la mai mult de 18 luni, sesiuni de training ce vizează prelucrarea datelor și legislația în domeniu.
- *Neconformitate:* În cadrul companiei nu se organizează training-uri privind prelucrarea datelor.

- **Verificare și evaluare semestrială a persoanelor care se ocupă de prelucrarea datelor.**

- *Conformitate totală:* Compania efectuează semestrial verificarea și evaluarea persoanelor implicate în prelucrarea datelor cu caracter personal.
- *Conformitate parțială:* În cadrul companiei se efectuează în mod regulat, la perioade mai mari de 1 an, verificări și evaluări ale persoanelor ce au ca sarcină prelucrarea datelor cu caracter personal.
- *Neconformitate:* Compania nu verifică și nu evaluează persoanele ce au ca sarcină de serviciu prelucrarea datelor cu caracter personal.

2.5.4. CONSUM SUSTENABIL

INDICATOR 4: *Compania promovează consumul sustenabil și dezvoltă, la nivel intern, o politică privind dezvoltarea durabilă.*

Repere normative: Legea 148/2000 stipulează interzicerea publicității care încurajează un comportament ce prejudiciază mediul înconjurător. De asemenea, se prevede ca publicitatea trebuie să fie decentă, corectă și să fie elaborată în spiritul responsabilității sociale. **Strategia Națională** pentru dezvoltare durabilă identifică ca obiectiv cheie protecția mediului, prin măsuri care să permită disocierea creșterii economice de impactul negativ asupra mediului. Unul din principiile directe este acela că poluatorul plătește. Unul din obiectivele naționale este gestionarea eco-eficientă a consumului de resurse și valorificarea maximală a acestora prin promovarea unui model de consum și producție care să permită o creștere economică sustenabilă pe termen lung și apropierea treptată de nivelul mediu de performanță al țărilor UE.

Criteria de cuantificare:

- **Existența unei politici interne privind dezvoltarea durabilă.**

- *Conformitate totală:* Compania a elaborat, implementat și publicat o politică internă în domeniul consumului sustenabil.
- *Conformitate parțială:* Compania a elaborat o politică privind dezvoltarea durabilă și consumul sustenabil, însă aceasta nu a fost implementată.
- *Neconformitate:* Compania nu are o politică ce reglementează la nivel intern consumul sustenabil și dezvoltarea.

- **Publicarea măsurilor și tehnicilor folosite pentru asigurarea consumului sustenabil**

- *Conformitate totală:* Compania oferă pe site-ul instituției toate informațiile necesare cu privire la măsurile luate în vederea asigurării consumului sustenabil.

- *Conformitate parțială*: Compania publică numai anumite măsuri cu privire la consumul sustenabil și dezvoltarea durabilă.
- *Neconformitate*: Nu sunt oferite informații legate de măsurile luate în vederea asigurării consumului sustenabil.

- **Condiționarea colaborării cu terți, stabilirea unui set de condiții care să ateste utilizarea măsurilor de asigurare a consumului sustenabil și existența unei politici de dezvoltare durabilă.**

- *Conformitate totală*: Compania nu încheie contracte cu terți dacă aceștia nu demonstrează că prin politicile lor asigură un consum sustenabil.
- *Conformitate parțială*: Compania cere terților să asigure un consum sustenabil însă nu impune clauze de acest fel în încheierea contractelor.
- *Neconformitate*: Compania nu cere colaboratorilor să asigure un consum sustenabil.

2.5.5. PROTECȚIA CONSUMATORILOR

INDICATOR 5: *Publicul are acces la informații complete privind produsul / serviciul (componente, metode de obținere a componentelor).*

Repere normative: În România, protecția consumatorilor este reglementată prin Ordonanța 21/1992 privind protecția consumatorilor. Art. 3 enumeră principalele drepturi și anume: consumatorii au dreptul “de a fi protejați împotriva riscului de a achiziționa un produs sau de a li se presta un serviciu care ar putea să le prejudicieze viața, sănătatea sau securitatea ori să le afecteze drepturile și interesele legitime; de a fi informați complet, corect și precis asupra caracteristicilor esențiale ale produselor și serviciilor; de a avea acces la piețe care le asigură o gamă variată de produse și servicii de calitate; de a fi despăgubiți pentru pagubele generate de calitatea necorespunzătoare a produselor și serviciilor, folosind în acest scop mijloace prevăzute de lege”. Conform art. 5 este interzisă comercializarea produselor aflate în afara termenului de valabilitate/datei de minimă durabilitate. Ordinul nr. 473/2012 privind unele măsuri de informare a consumatorilor vorbește despre obligația operatorilor economici de a afișa numărul de telefon denumit telefonul consumatorului, unde consumatorul are posibilitatea să afle informații referitoare la modul în care poate face sesizări ori reclamații cu privire la produsele și/sau serviciile ce îi sunt puse la dispoziție. Legea 158 din 2008 privind publicitatea înșelătoare și publicitatea comparativă definește aceste practici interzise de 148/2000 actualizată. Astfel, pentru protejarea consumatorului nu este permisă “publicitatea care, în orice mod, inclusiv prin modul de prezentare, induce sau poate induce în eroare persoanele cărora li se adresează ori care iau contact cu aceasta și care, din cauza caracterului înșelător, poate afecta comportamentul economic al acestora sau care, din acest motiv, prejudiciază ori poate prejudicia un concurent.” La nivelul Uniunii Europene Directiva 2011/83/UE privind drepturile consumatorilor spune în Capitolul III, art. 6 că trebuie furnizate consumatorului informații clare asupra principalelor caracteristici ale bunurilor și serviciilor. De asemenea, consumatorul trebuie informat corect asupra prețului și a taxelor incluse sau a taxelor ce trebuie a fi plătite în cazul livrării produsului sau serviciului. Carta drepturilor fundamentale și tratatele europene menționează și asigură un nivel ridicat de protecție a consumatorilor în UE. Articolul 12 al Tratatului privind funcționarea UE afirmă clar faptul că cerințele din domeniul protecției consumatorilor se iau în considerare în definirea și punerea în aplicare a celorlalte politici și acțiuni ale Uniunii.

Criteria de cuantificare:

- **Publicarea atât pe site-ul companiei cât și pe etichetă, în cazul produselor, a informațiilor complete legate de componentele/ingredientele produsului/serviciului, dar și a metodelor de obținere a acestor componente.**

- *Conformitate totală*: Compania publică informații complete legate de componentele/ingredientele produsului/serviciului și asupra metodelor de obținere a acestora.
- *Conformitate parțială*: Compania publică informații legate de componente/ingredientele dar nu și despre metodele de obținere a acestora.
- *Neconformitate*: Compania nu oferă informații complete legate de componentele/ingredientele produsului/serviciului.

- **Compania nu utilizează publicitate înșelătoare.**

- *Conformitate totală:* Compania nu utilizează publicitate înșelătoare și include clauze de neacceptare a unor astfel de practici în contractele încheiate cu realizatorul de publicitate.
- *Conformitate parțială:* Compania nu utilizează publicitate înșelătoare, dar nu include clauze de neacceptare a unor astfel de practici în contractele încheiate cu realizatorul de publicitate.
- *Neconformitate:* Compania derulează campanii publicitare înșelătoare.

- **Compania oferă garanție pentru produse și/sau servicii.**

- *Conformitate totală:* Compania oferă garanție extinsă pentru produsele și/sau serviciile oferite.
- *Conformitate parțială:* Compania oferă garanție pentru o perioadă scurtă pentru produsele/serviciile sale.
- *Neconformitate:* Compania nu oferă garanție pentru produsele și serviciile sale.

2.6. Responsabilitatea pentru produs

Responsabilitatea pentru produs reprezintă în sensul prezentului document totalitatea măsurilor necesare prevenirii sau diminuării efectelor negative pe care acestea le pot avea, în mod direct sau indirect, asupra consumatorului, asupra societății sau asupra mediului înconjurător. Acest lucru presupune ca firma producătoare să se asigure în mod activ că produsele sale sunt în întregime realizate/fabricate cu respectarea tuturor prevederilor legale generale și specifice, dar și cu respectarea principiilor etice și a standardelor de calitate.

Un produs realizat/fabricat în mod responsabil nu prezintă nici un pericol pentru sănătatea sau siguranța consumatorului (sau semnalizează corespunzător eventualele riscuri existente), nu poluează mediul înconjurător nici în timpul utilizării, nici prin lăsarea de resturi nereciclabile și nu are un impact social negativ (nu este produs prin exploatarea resursei umane, nu utilizează strategii de marketing ofensatoare pentru anumite categorii de public, este realizat cu forță de muncă locală etc.).

Principalele dimensiuni abordate atunci când se vorbește despre responsabilitatea pentru produse sunt:

- **siguranța și calitatea produsului** - măsura în care utilizarea produselor este lipsită de riscuri pentru sănătate și în care acestea corespund normelor și așteptărilor justificabile cu privire la calitate
- **transparența produsului** - măsura în care compania pune la dispoziția publicului informații despre modul în care acesta este realizat/fabricat
- **integritatea pe lanțul de distribuție** - măsura în care standardele și principiile etice sunt respectate nu doar de către producător, ci și de către distribuitorii cu care acesta colaborează
- **etichetarea produsului** - măsura în care eticheta produsului reflectă în mod complet, vizibil și transparent întreaga sa compoziție, conținând și eventuale avertizări cu privire la riscurile pe care consumarea sa le implică.

Cadrul normativ

Standarde internaționale:

Pentru producătorii care doresc să se asigure că respectă principiile etice în realizarea/fabricarea produselor lor, există o serie de standarde internaționale care le pun la dispoziție repere după care să-și ghideze activitatea. Una dintre cele mai importante resurse în acest sens este Global Reporting Initiative (GRI), care pune la dispoziția companiilor un checklist prin intermediul căruia aceștia pot realiza raportarea cu privire la responsabilitatea pentru produse. Printre aspectele abordate în cadrul GRI, se regăsesc siguranța și sănătatea consumatorului, etichetarea bunurilor și serviciilor, comunicările de marketing, confidențialitatea datelor consumatorilor și conformitatea cu legea. Pe lângă indicatorii furnizați în trunchiul standardului, GRI oferă și un protocol specific acestui domeniu, care cuprinde definițiile, principiile și indicatorii necesari pentru buna

gestionare a acestei responsabilități. Un alt standard în același domeniu este United Nations Guidelines For Consumer Protection, instrument proiectat pentru a susține atât întreprinzătorii, cât și administrația în efortul de a construi o piață responsabilă. Din acest motiv, spre deosebire de GRI, el oferă și recomandări pentru guverne, nu numai pentru producători. Nu în ultimul rând, o bună sursă de informare pe această tematică sunt standardele realizate de către Fair Trade International, care sunt chiar mai specializate, oferind recomandări specifice în funcție de tipul de producător, de tipul de resurse umane utilizate, de specificul mediului de afaceri etc.

Cadru Legislativ:

La nivel european, principalele acte normative care conțin reglementări cu privire la responsabilitatea pentru produse sunt directivele Parlamentului European și ale Consiliului Uniunii Europene. Cele mai însemnate dintre acestea au prevederi din sfera siguranței și calității produsului:

- Directiva 2001/95/CE - privind siguranța generală a produselor;
- Directiva 85/374/EEC - de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre privind răspunderea pentru produsele cu defect;
- Directiva 2002/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene referitoare la suplimentele alimentare.

Pe lângă acestea, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au mai emis și o serie de regulamente care vizează responsabilitatea pentru produse, unele având caracter general, altele fiind specifice pentru anumite categorii de produse. Dintre cele cu caracter general, o mare parte se referă la siguranța și calitatea produsului sau la normele de etichetare ale acestuia, după cum urmează:

Regulamente europene reprezentative pentru sfera siguranței și calității produsului:

- Regulamentul (CE) nr. 178/2002 de stabilire a principiilor și cerințelor generale ale legislației alimentare, de instituire a Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară și de stabilire a procedurilor privind siguranța produselor alimentare;
- Regulamentul (CE) nr. 1333/2008 privind aditivii alimentari;
- Regulamentul (CE) NR. 2006/2004, privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorului;
- Regulamentul (CE) nr. 764/2008 - de stabilire a unor proceduri de aplicare a anumitor norme tehnice naționale pentru produsele comercializate în mod legal în alt stat membru;
- Regulamentul (CE) NR. 853/2004, de stabilire a unor norme specifice de igienă care se aplică alimentelor de origine animală ;
- Regulamentul (CE) NR. 882/2004 privind controalele oficiale efectuate pentru a verifica conformitatea cu legislația privind hrana pentru animale, produsele alimentare și normele de sănătate animală și de bunăstare a animalelor etc.

Regulamente europene reprezentative pentru sfera etichetării produsului:

- Regulamentul (CE) NR. 1924/2006 privind mențiunile nutriționale și de sănătate înscrise pe produsele alimentare.

În ceea ce privește **cadrul legislativ național**, ca și în cazul celui european, cea mai mare parte dintre reglementările care vizează responsabilitatea pentru produse sunt specializate în funcție de tipul de produs. Actele normative cu caracter general sunt concentrate în special în jurul calității și siguranței produselor, existând însă și unele documente reprezentative referitoare la normele de etichetare a produselor și la normele de transparență:

Acte normative naționale reprezentative pentru sfera siguranței și calității produsului:

- Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor;
- Legea nr. 449/2003 privind vânzarea produselor și garanțiile asociate acestora;
- Legea nr. 150/2004 privind siguranța alimentelor și a hranei pentru animale;

- Ordonanța nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor;
- Ordonanța nr. 42/1995 privind producția de produse alimentare destinate comercializării;
- și legislația secundară și terță aferentă

Acte normative europene reprezentative pentru sfera integrității pe lanțul de producție-distribuție:

- Regulamentul (CE) nr.178/2002 de stabilire a principiilor și a cerințelor generale ale legislației alimentare, de instituire a Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară și de stabilire a procedurilor în domeniul siguranței produselor alimentare.

Acte normative naționale reprezentative pentru sfera integrității pe lanțul de producție-distribuție:

- Legea 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor.

Acte normative europene reprezentative pentru sfera transparenței produsului:

- Directiva 98/6/CE privind protecția consumatorului.

Mecanisme de conformitate

2.6.1. SIGURANȚA ȘI CALITATEA PRODUSULUI

INDICATOR 1: *Compania este proactivă în a se asigura că produsele sale sunt sigure și nu prezintă risc pentru sănătea consumatorului. Toate ingredientele/componentele utilizate în procesul de producție respectă normele, dar și standardele de bună practică naționale și europene și sunt supuse unor teste regulate de siguranță și de calitate atât înaintea punerii în vânzare, cât și ulterior acesteia.*

Repere normative: Conform Directivei 2001/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului, „produs sigur” înseamnă orice produs care, în condiții de utilizare normale sau care pot fi prevăzute în mod rezonabil, nu prezintă nici un risc pentru siguranța și sănătatea consumatorului sau numai riscuri minime compatibile cu utilizarea produsului. Conform acestei directive, producătorii au obligația de a introduce pe piață numai produse sigure (Art. 3, alin. (1)). Conformitatea cu cerința de siguranță se evaluează nu numai din perspectiva respectării standardelor legale, ci și a adaptării la standardele naționale facultative, la recomandările Comisiei Europene și la prevederile codurilor de bună practică, dar și din perspectiva utilizării unor tehnologii noi și adecvate și a așteptării rezonabile a consumatorului cu privire la produs (Art. 3, alin (3)). În ceea ce privește **cadru legislativ național**, prin Ordonanța nr.21/1992, a protecției consumatorului, se interzice comercializarea de produse sau prestarea de servicii care, utilizate în condiții normale, pot pune în pericol viața, sănătatea sau securitatea consumatorilor (art 4, alin. (1)). Cei care încalcă această dispoziție comit, după caz, o contravenție sau o infracțiune, în funcție de gravitatea consecințelor produsului asupra consumatorului (art. 49).

Criterii de cuantificare:

- Respectarea de către companie a legilor și standardelor naționale și europene cu privire la calitatea și siguranța produselor din aria sa de activitate

- *Conformitate totală:* Compania respectă întregul cadru legislativ aplicabil ariei sale de producție, dar și cerințele principalelor coduri de bune practici în domeniu.
- *Conformitate parțială:* Compania respectă cadru legislativ aplicabil ariei sale de producție, însă nu și cerințele principalelor coduri de bune practici în domeniu.
- *Neconformitate:* Compania a fost sancționată în ultimii 3 ani pentru nerespectarea prevederilor legale din domeniu cu privire la calitatea și siguranța produselor.

- Utilizarea unor procese tehnologice actuale și adecvate în producție

- *Conformitate totală:* Compania utilizează procese tehnologice adecvate și

considerate a fi de ultimă generație la nivel european.

- *Conformitate parțială:* Compania utilizează procese tehnologice actuale și adecvate pentru țara noastră, nefiind însă de ultimă generație la nivel european.
- *Neconformitate:* Compania utilizează procese tehnologice inadecvate și/sau perimate, de natură să afecteze eficiența utilizării resurselor și/sau siguranța consumatorului.

- Compania asigură siguranța și calitatea produselor, prin efectuarea de testări repetate.

- *Conformitate totală:* Compania realizează testări repetate de siguranță și calitate atât înaintea lansării pe piață a produsului, cât și ulterior acesteia.
- *Conformitate parțială:* Compania realizează testări repetate de siguranță și calitate înainte de lansarea pe piață a produsului, însă nu și ulterior acesteia.
- *Neconformitate:* Compania nu testează siguranța și calitatea produselor / Compania a fost sancționată în ultimii 3 ani pentru comercializare de produse defecte sau periculoase.

INDICATOR 2: Atunci când constată că unul dintre produsele sale prezintă defecte, punând în pericol sănătatea sau siguranța consumatorului, compania oprește producția și îl retrage în mod prompt de pe piață, rechemând unitățile deja vândute, cu compensarea corespunzătoare a cumpărătorilor.

Repere normative: În definiția utilizată în cadrul Directivei 85/374/EEC, un produs este considerat a fi cu defect în momentul în care nu oferă consumatorului siguranță rezonabilă în raport cu modul său de prezentare, de utilizare sau cu momentul în care a fost pus în vânzare (Art. 6, alin. (1). Directiva 2001/95/CE privind siguranța generală a produselor prevede faptul că producătorii au obligația de a adopta măsuri corespunzătoare caracteristicilor produselor furnizate de ei, care să le permită să fie informați în privința riscurilor pe care le pot prezenta aceste produse și să aleagă măsurile adecvate, inclusiv, dacă este necesar pentru evitarea acestor riscuri, retragerea de pe piață, avertizând în mod adecvat și eficient consumatorii, sau acceptarea returului de la consumatori. În ceea ce privește **legislația națională**, OG nr 21/1992 reglementează în mod explicit obligația de a opri livrările, respectiv de a retrage de pe piață și/sau de la consumatori produsele la care organele abilitate ori specialiștii proprii au constatat neîndeplinirea caracteristicilor prescrise, declarate sau care ar putea afecta viața, sănătatea, securitatea ori interesul economic al consumatorilor, dacă această măsură constituie singurul mijloc prin care se pot elimina neconformitățile respective (art. 7, lit. a).

Criterii de cuantificare:

- Compania are capacitatea să reacționeze prompt în momentul în care apare suspiciunea că un produs prezintă risc pentru siguranță și/sau sănătate

- *Conformitate totală:* Există o procedură clară și strictă aplicabilă în momentul în care apare suspiciunea că un produs prezintă risc pentru siguranță și/sau sănătate
- *Conformitate parțială:* Există specificații disparate, în diferite documente interne, cu privire la reacția necesară în momentul apariției suspiciunii că un produs prezintă risc pentru siguranță și/sau sănătate, însă nu există o procedură concretă în acest sens.
- *Neconformitate:* Compania nu deține în documentația internă niciun tip de specificație conform căreia să poată reacționa în momentul în care apare suspiciunea că un produs prezintă risc pentru siguranță și/sau sănătate.

- Compania își asumă responsabilitatea pentru produsele defecte, oferind toate despăgubile necesare.

- *Conformitate totală:* Compania retrage prompt de la vânzare produsele cu defecte de fabricație, restituind celor care deja le-au cumpărat contravaloarea obiectului.
- *Conformitate parțială:* Compania retrage prompt de la vânzare produsele cu defecte de fabricație, însă nu le rechemă pe cele deja vândute, restituind contravaloarea obiectelor doar clienților care solicită acest lucru din proprie inițiativă.
- *Neconformitate:* Compania ignoră reclamațiile cu privire la produsele cu defect și întârzie să retragă de pe piață produsele potențial periculoase / Compania a fost sancționată în ultimii 5 ani pentru comercializarea de produse periculoase pentru sănătatea și/sau siguranța consumatorilor.

- Compania a elaborat mecanisme interne accesibile prin care consumatorii pot reclama un produs defect sau necorespunzător standardelor.

- *Conformitate totală:* Există o linie telefonică sau o adresă de e-mail specială, comunicată public, la care consumatorii pot apela pentru a reclama un produs defect sau necorespunzător standardelor
- *Conformitate parțială:* Nu există o linie telefonică sau o adresă de e-mail specială pentru reclamații, însă există un departament care preia reclamațiile atunci când consumatorii telefonează la companie sau scriu pe adresa oficială de e-mail.
- *Neconformitate:* Compania nu deține niciun mecanism intern accesibil consumatorului pentru efectuarea de reclamații.

- Compania păstrează evidența reclamațiilor cu privire la produse defecte și a demersurilor realizate pentru investigarea și soluționarea problemei

- *Conformitate totală:* Compania deține un registru de reclamații, care cuprinde atât problemele semnalate, cât și pașii urmați pentru soluționarea lor.
- *Conformitate parțială:* Compania deține un registru de reclamații, care cuprinde problemele semnalate, însă nu și pașii urmați pentru soluționarea lor.
- *Neconformitate:* Compania nu deține nicio evidență a reclamațiilor primite.

- Compania realizează în mod constant sondaje în rândul consumatorilor pentru a descoperi dacă produsele cumpărate de aceștia au fost corespunzătoare standardelor.

- *Conformitate totală:* Compania desfășoară în permanență sondaje cu privire la satisfacția clienților cu produsele achiziționate.
- *Conformitate parțială:* Compania desfășoară ocazional sondaje cu privire la satisfacția clienților cu produsele achiziționate.
- *Neconformitate:* Compania nu desfășoară sondaje cu privire la satisfacția clienților cu produsele achiziționate.

INDICATOR 3: *Produsele destinate anumitor categorii de consumatori cu nevoi speciale (ex. persoane aflate la dietă, femei gravide, bebeluși, persoane bolnave sau cu dizabilități, persoane vârstnice etc.) nu au în compoziția lor substanțe sau elemente care, deși sigure pentru restul populației, pot reprezenta un risc pentru respectivele categorii.*

Repere normative: Reglementarea europeană care abordează în mod specific necesitățile alimentare este Directiva 89/398/EEC, de apropiere a legislațiilor statelor membre privind produsele alimentare destinate unei alimentații special. Aceasta consemnează obligația ca natura sau compoziția produselor să fie astfel încât aceste produse să fie adecvate obiectivului nutrițional special căruia îi sunt destinate. Conform art. 4, alin. (c) al Regulamentului (CE) nr. 178/2002 de stabilire a principiilor și a cerințelor generale ale legislației alimentare, de instituire a Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară și de stabilire a procedurilor în domeniul siguranței produselor alimentare, pe lângă cerințele generale cu privire la siguranța produselor alimentare, producătorii au obligația și de a lua în considerare sensibilitatea deosebită, din punct de vedere al sănătății, a unei categorii specifice de consumatori, atunci când produsul alimentar este destinat acelei categorii de consumatori. De asemenea, compania nu se poate limita la a se asigura că produsul său nu dăunează categoriei țintă de consumatori numai pe termen scurt, ci pentru ca acesta să fie considerat sigur, el trebuie să prezinte garanția că nu va avea efecte negative nici pe termen lung, inclusiv pentru generațiile viitoare (art.14, alin. 4, lit. a). Deși acest regulament se referă în mod specific la produsele alimentare, o companie etică va extrapola respectiva cerință de siguranță și asupra produselor nealimentare, care pot avea însă efecte nedorite pentru sănătatea categoriilor de consumatori cu nevoi speciale cărora le sunt destinate. Totodată, prin Directiva 2001/95/CE privind siguranța generală a produselor, art. 8, alin.1, lit.c), se stabilește obligația operatorului economic de a da pentru orice produs care ar putea prezenta riscuri pentru anumite persoane instrucțiunile necesare pentru ca acestea să fie avertizate la timp și într-o formă adecvată în legătură cu riscul, inclusiv prin publicarea unor avertizări speciale;

Criterii de cuantificare:

- Compania a realizat demersuri de cercetare și documentare extensivă cu privire la nevoile și interdicțiile speciale ale categoriilor de consumatori vizate.

- *Conformitate totală*: Compania a comandat/realizat analize de specialitate cu privire la nevoile și interdicțiile speciale ale categoriilor de consumatori vizate, dar și sondaje - analiză de nevoi aplicate direct acestora.
- *Conformitate parțială*: Compania a comandat/realizat analize de specialitate cu privire la nevoile și interdicțiile speciale ale categoriilor de consumatori vizate, însă nu a realizat și sondaje aplicate direct acestora.
- *Neconformitate*: Compania nu a realizat niciun demers de cercetare și/sau documentare extensivă cu privire la nevoile și interdicțiile speciale ale categoriilor de consumatori vizate.

- Compania s-a asigurat că produsele sale destinate consumatorilor cu nevoi speciale sunt în totalitate sigure din punctul de vedere al compoziției.

- *Conformitate totală*: Compania s-a asigurat că atât în componența produsului, cât și în cea a ambalajului său intră numai substanțe sigure pentru consumatorii cu nevoi speciale
- *Conformitate parțială*: Compania s-a asigurat că în componența produselor sale intră numai substanțe sigure pentru consumatorii cu nevoi speciale, însă nu s-a asigurat de același lucru și în cazul ambalajelor utilizate.
- *Neconformitate*: Compania nu s-a asigurat că produsele sale destinate consumatorilor cu nevoi speciale sunt în totalitate sigure din punctul de vedere al compoziției / Compania a fost sancționată în ultimii 3 ani pentru comercializarea de produse care conțin substanțe periculoase pentru categoria de consumatori căreia îi sunt destinate.

- În cazul în care în componența produsului intră totuși una sau mai multe substanțe potențial riscante pentru anumite categorii de consumatori, acest lucru este semnalizat în mod adecvat consumatorului.

- *Conformitate totală*: Consumatorul este avertizat cu privire la substanțele potențial riscante din componența produsului printr-un avertisment plasat pe partea frontală a ambalajului, scris cu font de dimensiuni lizibile și semnalizat prin cuvântul "ATENȚIE!" .
- *Conformitate parțială*: Consumatorul este avertizat cu privire la substanțele potențial riscante din componența produsului printr-un avertisment plasat altundeva decât pe partea frontală a ambalajului și/sau cu un font de dimensiuni prea mici, nesemnalizat prin cuvântul "ATENȚIE!".
- *Neconformitate*: Consumatorul nu este avertizat cu privire la substanțele potențial riscante din componența produsului.

- Compania s-a asigurat că produsele sunt depozitate, transportate și vându-te în condiții care nu pun în pericol sănătatea și siguranța consumatorilor cu nevoi speciale.

- *Conformitate totală*: Compania a respectat toate condițiile de fabricație, depozitare și transport al produselor destinate consumatorilor cu nevoi speciale și a efectuat diligența necesară pentru a se asigura că și colaboratorii săi de pe întreg lanțul de producție-distribuție au făcut la fel.
- *Conformitate parțială*: Compania a respectat toate condițiile de fabricație, depozitare și transport al produselor destinate consumatorilor cu nevoi speciale, însă nu a efectuat diligența necesară pentru a se asigura că și colaboratorii săi de pe întregul lanț de producție-distribuție au făcut la fel.
- *Neconformitate*: Compania nu a respectat condițiile de fabricație, depozitare și transport al produselor destinate consumatorilor cu nevoi speciale

2.6.2. TRANSPARENȚA PRODUSULUI

INDICATOR 4 : Compania informează consumatorii în mod corect și complet cu privire la procesul de producție-distribuție, solicită în mod activ feedback din partea acestora și ține cont de feedback-ul primit pentru îmbunătățirea produselor și a proceselor.

Repere normative: Conform art. 18, alin. (1) din OG 21 privind protecția consumatorilor, consumatorii au dreptul de a fi informați, în mod complet, corect și precis, asupra caracteristicilor esențiale ale produselor și serviciilor oferite de către operatorii economici, astfel încât să aibă posibilitatea de a face o alegere rațională, în conformitate cu interesele

lor, între produsele și serviciile oferite și să fie în măsură să le utilizeze, potrivit destinației acestora, în deplină securitate. Informațiile pe care o companie este obligată în mod legal să le pună la dispoziția publicului sunt: denumirea produsului, denumirea și/sau marca producătorului, cantitatea, termenul de valabilitate/data de minimă durabilitate, durata medie de utilizare, principalele caracteristici tehnice și calitative, compoziția, aditivii folosiți, eventualele riscuri previzibile, modul de utilizare, manipulare, transport, depozitare, conservare sau păstrare, eventualele contraindicații, prețul final, dar și informațiile de identificare și de contact ale producătorului (art. 20, alin (1), (2), (4)). Neconformarea cu aceste prevederi se sancționează prin art. 55 alin. 2, lit. c) cu oprirea temporară a prestării serviciilor, importului, fabricației, comercializării produselor sau a utilizării acestora la prestarea serviciilor, până la remedierea deficiențelor, însă se poate solda și cu alte sancțiuni, în funcție de legislația specifică pe ramură.

Criteria de cuantificare:

- Publicul are acces nerestricționat la informațiile nepriviligiante relevante în ceea ce privește produsele și procesul de producție-distribuție al acestora.

- *Conformitate totală:* Compania oferă din oficiu toate informațiile nepriviligiante relevante pentru consumator în ceea ce privește produsele și procesul de producție-distribuție al acestora.
- *Conformitate parțială:* Componenta pune informațiile nepriviligiante relevante în ceea ce privește produsele și procesul de producție-distribuție al acestora la dispoziția consumatorilor la solicitarea acestora.
- *Neconformitate:* Compania nu oferă consumatorilor nici măcar minimumul de informații obligatorii prin lege.

- Compania deține infrastructura necesară informării publicului cu privire la activitatea sa și la bunurile și produsele oferite

- *Conformitate totală:* Compania deține un departament specializat pentru informarea consumatorilor.
- *Conformitate parțială:* În cadrul companiei există o persoană cu rol specific de informare a consumatorilor.
- *Neconformitate:* Compania nu deține nicio structură sau poziție specifică informării consumatorilor.

- Compania organizează întâlniri periodice cu consumatorii în vederea informării și consultării directe cu aceștia.

- *Conformitate totală:* Compania organizează de cel puțin două ori pe an întâlniri cu consumatorii, în vederea informării și consultării directe cu aceștia
- *Conformitate parțială:* Compania organizează o dată pe an întâlniri cu consumatorii, în vederea informării și consultării directe cu aceștia
- *Neconformitate:* Compania nu a realizat în ultimii 2 ani întâlniri cu consumatorii, în vederea informării și consultării directe cu aceștia

INDICATOR 5: *Compania afișează prețurile produselor sale în mod onest și transparent, nepercepând costuri ascunse, pe care clientul le descoperă la un moment ulterior deciziei de cumpărare.*

Repere normative: Conform Directivei 98/6/CE privind protecția consumatorului prin indicarea prețurilor produselor oferite consumatorilor, prețul de vânzare înseamnă prețul final al unei unități din produs sau al unei cantități date din produs, inclusiv TVA și toate celelalte taxe, iar prețul unitar înseamnă prețul final, inclusiv TVA și toate celelalte taxe, pentru un kilogram, un litru, un metru, un metru pătrat sau un metru cub din produs sau pentru o unitate cantitativă unică diferită care este folosită la scară largă și în mod obișnuit în statul membru respectiv pentru comercializarea unor produse specifice. Conform art. 3, alin. 1), prețul de vânzare și prețul unitar se indică pentru toate produsele, în afara cazului în care legea națională prevede o excepție explicită prin care nu se mai solicită și afișarea prețului unitar. De asemenea, conform art. 4, Prețul de vânzare și prețul unitar trebuie să fie clare, ușor de identificat și lizibile. **Pe plan național**, conform OG 21/1992 privind protecția consumatorilor, vânzătorii și prestatorii de servicii trebuie să informeze consumatorii despre prețul final al produsului sau despre tariful serviciului prestat, pe care

il suportă consumatorul, care să cuprindă toate costurile, inclusiv taxa pe valoarea adăugată și toate costurile suplimentare (Art. 20, alin 4). Conform HG 947/2000 privind modalitatea de indicare a prețurilor produselor oferite consumatorilor spre vânzare, atât acestea, cât și prețul pe unitatea de măsură se indică într-o formă clară, lizibilă și ușor de identificat, prețurile indicându-se pe produse sau lângă acestea ori putând fi cuprinse într-o listă sau într-un catalog, împreună cu prețurile altor produse, în imediata apropiere a acestora. Prețurile trebuie să fie indicate astfel încât consumatorul aflat în suprafața de vânzare să le poată vedea în locurile de prezentare fără a întreba vânzătorul (Art.4). Nerespectarea dispozițiilor acestei hotărâri constituie contravenție și se sancționează cu amendă.

Criterii de cuantificare:

- Compania are o politică transparentă de prețuri/onorarii/tarife.

- *Conformitate totală:* Compania a implementat o politică de prețuri/onorarii/tarife coerentă și comprehensivă, realizată în spiritul transparenței față de parteneri și clienți.
- *Conformitate parțială:* Compania este transparentă în ceea ce privește prețurile/onorariile/tarifele pe care le practică, însă nu deține o politică specifică în acest sens.
- *Neconformitate:* Compania dovedește lipsă de transparență în ceea ce privește prețurile/onorariile/tarifele pe care le practică

- Clientul este informat în mod corect și complet cu privire la prețurile bunurilor sau serviciilor oferite de companie.

- *Conformitate totală:* Prețurile afișate includ toate costurile suportate de client, neexistând nicio altă taxă suplimentară ascunsă.
- *Conformitate parțială:* Prețurilor afișate li se adaugă o serie de taxe suplimentare, acestea fiind însă specificate în mod vizibil, cu font de dimensiuni lizibile, în imediata apropiere a prețului.
- *Neconformitate:* Compania induce în eroare clienții, prețurile afișate incluzând o serie de costuri ascunse, de care clientul nu este informat până în momentul facturării.

- Compania ține cont de feedback-ul primit din partea publicului în ceea ce privește forma de comunicare a prețurilor/onorariilor/tarifelor percepute.

- *Conformitate totală:* Compania solicită în mod activ, periodic, feedback din partea publicului în ceea ce privește forma de afișare a prețurilor/onorariilor/tarifelor percepute.
- *Conformitate parțială:* Compania ține cont de feedback-ul primit din inițiativa publicului privind forma de afișare a prețurilor/onorariilor/tarifelor percepute.
- *Neconformitate:* Compania nu solicită și nu ia în considerare feedbackul oferit de public în ceea ce privește forma de afișare a prețurilor/onorariilor/tarifelor percepute.

2.6.3. INTEGRITATEA PE LANȚUL DE PRODUCȚIE-DISTRIBUȚIE

INDICATOR 6: *Compania realizează diligența necesară pentru a se asigura că toți colaboratorii săi de pe întreg lanțul de producție-distribuție respectă legislația națională și europeană în domeniu și nu întreprind nici un fel de acțiuni imorale sau ilegale de natură să afecteze calitatea sau siguranța produsului.*

Repere normative: Regulamentul (CE) nr.178/2002 specifică faptul că pentru a garanta siguranța produselor alimentare, este necesar să se ia în considerare toate aspectele lanțului de producție a produselor alimentare ca un proces continuu, pornind de la și incluzând producția primară și producerea hranei pentru animale și terminând cu și incluzând vânzarea sau furnizarea de produse alimentare către consumatori, deoarece fiecare element poate avea un impact potențial asupra siguranței produselor alimentare (alin.12). Aceste prevederi pot fi însă extrapolate de către o companie proactivă și la produsele non-alimentare. Conform legii 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor, diligența profesională reprezintă competența și grija așteptate, în mod rezonabil, de un consumator din partea comercianților, în conformitate cu practicile corecte de piață și/sau cu principiul general al bunei-credințe, în domeniul de activitate al acestora. În contextul prezentului indicator, această grijă implică

solicitarea de către companie a tuturor informațiilor relevante din partea partenerilor cu care lucrează pe lanțul de producție-distribuție, pentru a se putea asigura că și aceștia operează într-un mod legal și integru și nu vor periclita siguranța sau calitatea produsului și implicit sănătatea și satisfacția consumatorului în nici un fel.

Criteria de cuantificare:

- Există o politică de parteneriat la nivelul companiei care stipulează faptul că aceasta nu va colabora pe lanțul de producție-distribuție cu nicio entitate care nu poate sau refuză să prezinte dovezi conform cărora operează în limitele legii și se supune unor standarde de etică, siguranță și calitate corespunzătoare.

- *Conformitate totală:* Compania deține o politică concretă prin care se impune realizarea diligenței necesare pentru a se asigura că toți colaboratorii de pe lanțul de producție-distribuție pot dovedi că operează în limitele legii și se supun unor standarde de etică, siguranță și calitate corespunzătoare.
- *Conformitate parțială:* Compania realizează, atunci când are suspiciuni, diligența necesară pentru a se asigura că și colaboratorii săi de pe lanțul de producție-distribuție operează în limitele legii și se supun unor standarde de etică, siguranță și calitate corespunzătoare, însă nu deține o politică concretă în acest sens.
- *Neconformitate:* Compania nu se asigură în nici un fel de fapt că și colaboratorii săi de pe lanțul de producție-distribuție operează în limitele legii și se supun unor standarde de etică, siguranță și calitate corespunzătoare

- Compania a încheiat cu partenerii săi acorduri privind modul etic și responsabil de desfășurare a activității pe lanțul de producție-distribuție

- *Conformitate totală:* Compania deține acorduri privind modul etic și responsabil de desfășurare a activității pe lanțul de producție-distribuție cu toți colaboratorii săi.
- *Conformitate parțială:* Compania deține acorduri privind modul etic și responsabil de desfășurare a activității pe lanțul de producție-distribuție doar cu o mică parte dintre colaboratorii săi.
- *Neconformitate:* Compania nu a încheiat nici un acord privind modul etic și responsabil de desfășurare a activității pe lanțul de producție-distribuție cu colaboratorii săi.

2.6.4. ETICHETAREA PRODUSULUI

INDICATOR 7: *Adivivii sau substanțele care prezintă risc moderat pentru sănătate sunt trecute pe eticheta produsului în mod clar, complet și vizibil, utilizând acolo unde este posibil și denumirea familiară publicului larg, fără a se încerca disimularea prezenței respectivelor ingrediente sau inducerea consumatorului în eroare cu privire la natura acestora.*

Repere normative: Directiva 2000/13/CE privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la etichetarea și prezentarea produselor alimentare, precum și la publicitatea acestora definește etichetarea ca reprezentând mențiunile, indicațiile, mărcile de fabrică sau de comerț, imaginile sau semnele care se referă la un produs alimentar și care figurează pe orice ambalaj, document, anunț, etichetă, inel sau manșetă care însoțesc sau se referă la acest produs alimentar; Conform legii nr. 296/2004, privind Codul Consumului, scopul etichetării este de a oferi consumatorilor informațiile necesare, suficiente, verificabile și ușor de comparat, astfel încât să permită acestora să aleagă acel produs care corespunde exigențelor lor din punct de vedere al nevoilor și posibilităților lor financiare, precum și de a cunoaște eventualele riscuri la care ar putea fi supuși (Art.49). Informațiile de pe etichetele produselor trebuie să fie înscrise în limba română, indiferent de țara producătoare, fără a se exclude prezentarea lor și în alte limbi, să fie vizibile, lizibile și inscripționate într-un mod care să nu permită ștergerea lor (Art.50). Pentru produsele alimentare, producătorul are obligația de a informa consumatorul despre denumirea produsului, denumirea și/sau marca producătorului, cantitatea și, după caz, termenul de valabilitate ori data durabilității minime, lista ingredientelor, despre eventualele riscuri previzibile, modul de utilizare, manipulare, depozitare sau păstrare, despre contraindicații, mențiuni suplimentare pe grupe de produse, precum și alte mențiuni prevăzute de lege (Art. 52, alin. (1)). Ordonanța nr. 21/1992 precizează, de asemenea, că informarea consumatorilor despre produsele

și serviciile oferite se realizează, în mod obligatoriu, prin elemente de identificare și caracterizare ale acestora, care se înscriu în mod vizibil, lizibil, ușor de înțeles, într-o formă care să nu permită ștergerea și să nu fie inscripționate în locuri obscure, să nu fie întrerupte prin desen sau imagini, după caz, pe produs, etichetă, ambalaj de vânzare sau în cartea tehnică, contract, instrucțiunile de folosire ori altele asemenea, ce însoțesc produsul sau serviciul, în funcție de natura acestuia (art. 19). Tot acest act normativ specifică faptul că nerespectarea prezentelor prevederi constituie contravenție sau infracțiune, în funcție de gravitatea urmărilor abaterii (Art. 49).

Criteria de cuantificare:

- Consumatorul poate găsi pe ambalajul produselor, într-un limbaj accesibil, întreaga compoziție a acestora.

- *Conformitate totală:* Compoziția figurează în mod clar, complet și vizibil pe ambalajul produsului, utilizând inclusiv denumirile cunoscute publicului larg ale substanțelor care prezintă risc moderat pentru sănătate.
- *Conformitate parțială:* Compoziția figurează în mod clar, complet și vizibil pe ambalajul produsului, însă denumirile utilizate sunt cele științifice, mai puțin familiare consumatorului obișnuit.
- *Neconformitate:* Pe ambalajul produsului nu se găsește compoziția sa, sau ingredientele nocive sunt mascate sub denumiri generice nedetaliat, precum „arome”, „coloranți” etc.

- Compania arată preocupare pentru informarea corectă și completă cu privire la lista de ingrediente utilizate în componența produselor sale.

- *Conformitate totală:* Compania a publicat pe website-ul propriu un glosar al ingredientelor care intră în componența produselor sale, în cadrul căruia să fie semnalizate cele care prezintă risc pentru sănătate.
- *Conformitate parțială:* Compania a publicat pe website-ul propriu un glosar al ingredientelor care intră în componența produselor sale, fără a atenționa însă consumatorul cu privire la cele care prezintă risc pentru sănătate.
- *Neconformitate:* Compania nu a publicat pe website-ul său nicio informație cu privire la ingredientele utilizate, periculoase sau nu.

- Publicul este consultat cu privire la inteligibilitatea listei de ingrediente ale produselor.

- *Conformitate totală:* Compania consultă publicul cu privire la inteligibilitatea listei de ingrediente ale produselor atât înainte de lansarea pe piață a acestora, cât și ulterior.
- *Conformitate parțială:* Compania consultă publicul cu privire la inteligibilitatea listei de ingrediente ale produselor doar după lansarea acestora pe piață.
- *Neconformitate:* Compania nu consultă publicul cu privire la inteligibilitatea listei de ingrediente ale produselor

INDICATOR 8: *Produsele care prezintă sau care au în componența lor substanțe care prezintă un risc ridicat pentru siguranța și/sau sănătatea consumatorilor în general sau a unei anumite categorii de consumatori în special afișează pe ambalaj elemente de avertizare vizibile cu privire la acest lucru, ele nefiind specificate doar în secțiunea de compoziție.*

Repere normative: Deși prevederile menționate în cadrul normativ al indicatorului 7 sunt reprezentative și pentru acest indicator, Codul Consumatorului prevede și reglementări care se aplică în mod special produselor care prezintă un risc mai semnificativ pentru sănătatea și siguranța consumatorilor. Conform unora dintre acestea, consumatorii trebuie să fie informați despre riscurile la care sunt supuși prin folosirea normală sau previzibilă a bunurilor, informațiile privind protejarea vieții, sănătății și securității consumatorilor trebuind să fie comunicate acestora, pe cât este posibil și prin simboluri grafice internaționale, ușor de înțeles (art. 46, art. 48).

Criteria de cuantificare:

-Există avertismente speciale pe ambalajul produselor ce conțin substanțe/componente ce prezintă un risc ridicat pentru siguranța și/sau sănătatea consumatorului.

- *Conformitate totală:* Produsele care conțin substanțe/componente ce prezintă un

risc ridicat pentru siguranța și/sau sănătatea consumatorului au pe partea frontală a ambalajului o avertizare clară și vizibilă în acest sens. Avertizarea este imprimată pe ambalaj (nu lipită pe acesta), scrisă lizibil ca font și dimensiune, și este marcată printr-o imagine convențională care indică pericolul și cuvântul "ATENȚIE!"

- *Conformitate parțială:* Produsele care conțin substanțe/componente ce prezintă un risc ridicat pentru siguranța și/sau sănătatea consumatorului au o avertizare în acest sens pe ambalaj. Această avertizare nu este însă pe partea frontală a ambalajului/ nu este imprimată, ci lipită/ nu este scrisă lizibil ca font și dimensiune și/sau nu este marcată printr-o imagine care simbolizează în mod conventional pericolul și cuvântul "ATENȚIE!"

- *Neconformitate:* Produsele care conțin substanțe/componente ce prezintă un risc ridicat pentru siguranța și/sau sănătatea consumatorului nu au o nicio avertizare în acest sens pe ambalaj.

- Avertismentele cu privire la produsele care conțin substanțe/componente ce prezintă un risc ridicat pentru siguranța și/sau sănătatea consumatorului existente sunt vizibile și inteligibile pentru toți consumatorii.

- *Conformitate totală:* Avertismentele existente pe produsele companiei sunt scrise clar, simplu și citeț, realizate astfel încât să poată fi descifrate și de persoane analfabete sau cu deficiențe de vedere fiind imprimate și în braille, pentru nevăzători.

- *Conformitate parțială:* Avertismentele existente pe produsele companiei sunt scrise clar, simplu și citeț, însă nu pot fi descifrate și de persoane analfabete sau cu deficiențe de vedere și/sau nu sunt imprimate și în braille, pentru nevăzători.

- *Neconformitate:* Avertismentele existente pe produsele companiei sunt dificil de observat, de citit și/sau de înțeles chiar și pentru persoane alfabetizate și cu vedere bună.

- Compania solicită feedback din partea clienților cu privire la vizibilitatea și inteligibilitatea formatului de avertizare pentru care a optat.

- *Conformitate totală:* Compania consultă publicul cu privire la vizibilitatea și inteligibilitatea formatului de avertizare pentru care a optat atât înainte de lansarea pe piață a produselor, cât și ulterior.

- *Conformitate parțială:* Compania consultă publicul cu privire la vizibilitatea și inteligibilitatea formatului de avertizare pentru care a optat doar după lansarea pe piață

- *Neconformitate:* Compania nu consultă publicul cu privire la la vizibilitatea și inteligibilitatea formatului de avertizare pentru care a optat.

INDICATOR 9: *Produsele etichetate de companie sunt obținute prin procedee specifice (eco, bio, organic etc) sau au o componență adecvată regimurilor alimentare (vegetarian, cușer, de post, dietetic etc.) respectă în cele mai mici detalii cerințele pentru respectiva încadrare.*

Repere normative: Producția ecologică este definită, prin Regulamentul (CE) NR. 834/2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, precum și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 2092/91, ca fiind acea formă de producție care respectă normele stabilite în cadrul directivei în toate stadiile de producție, procesare și distribuție, produsul ecologic fiind rezultatul acestui tip de producție. Acesta este realizat exclusiv din materie primă naturală, obținută prin procese specifice și sustenabile, fără adaosul de substanțe chimice sau de organisme modificate genetic. Conform Regulamentului, eticheta "bio" sau "eco" poate fi pusă numai pe acele produse realizate și distribuite exclusiv prin procese și din materii prime ecologice, utilizarea sa fiind interzisă pentru a descrie alte tipuri de produs. Este interzisă în mod expres utilizarea în acestor termeni în etichetare sau promovare pentru a induce în eroare consumatorul sau utilizatorul prin sugerarea faptului că un produs sau ingredientele acestuia răspund exigențelor prevăzute de reglementările românești și europene (art. 23., alin.1, 2)). Directiva 2000/13/CE specifică la rândul său faptul că etichetarea produselor nu trebuie să fie de natură a induce cumpărătorul în eroare, în special asupra caracteristicilor produsului alimentar și în special asupra naturii, identității, calităților, compoziției, cantității, durabilității, originii sau provenienței, modului de fabricare sau de obținere sau prin atribuirea produsului alimentar de efecte sau proprietăți pe care nu le are (art. 2). Conform definiției oferite în cadrul Regulamentului nr.834/2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, producția ecologică presupune utilizarea

unei metode care respectă preferințele anumitor consumatori pentru produse obținute cu ajutorul unor substanțe și procese naturale. Pe **plan legislativ național**, conform HG 131/2013 pentru stabilirea măsurilor și sancțiunilor necesare în vederea respectării prevederilor Regulamentului (CE) nr. 834/2007 al Consiliului din 28 iunie 2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, constă în contravenția folosirea frauduloasă a termenilor de “ecologic”, “biologic”, “organic” sau a abrevierilor acestora, precum “bio”, “eco”, ca mărci comerciale sau practici de utilizare în producția, procesarea, ambalarea, transportul, depozitarea și distribuția produselor, inclusiv pe eticheta produsului, materiale publicitare și documentele comerciale, care pot induce în eroare consumatorul și care nu sunt obținute în conformitate cu regulile de producție ecologică, prevăzute de art. 23-26 din Regulamentul (CE) nr. 834/2007.

Criterii de cuantificare:

- Compania respectă definițiile și criteriile adecvate acestor tipuri de produse

- *Conformitate totală:* Compania respectă cu strictețe definițiile și criteriile furnizate de lege și/sau de autoritățile competente pentru aceste tipuri de produse.
- *Conformitate parțială:* Compania își numește produsele bio/eco/de post etc, însă definițiile și criteriile utilizate de anumite tipuri de produse sau numai în anumite privințe nu se suprapun cu cele furnizate de lege și/sau de autoritățile competente.
- *Neconformitate:* Compania își numește produsele bio/eco/de post etc, ignorând complet caracteristicile pe care ele ar trebui să le aibă pentru a purta aceste denumiri.

- Compania poate demonstra scriptic faptul că a respectat toate rețetele, prescripțiile și standardele în ceea ce privește această categorie de produse

- *Conformitate totală:* Compania poate furniza, la cerere, dovezi concrete că a urmat procedeele de producție, rețetele și standardele cerute de lege și de bunele practici în ceea ce privește această categorie de produse
- *Conformitate parțială:* Compania respectă în practică procedeele de producție, rețetele și standardele cerute de lege în ceea ce privește această categorie de produse, însă nu are toate dovezile scriptice necesare în acest sens.
- *Neconformitate:* Compania nu respectă procedeele de producție, rețetele și standardele cerute de lege în ceea ce privește această categorie de produse.

- Orice ingredient sau procedeu tehnologic utilizat care contravine rețetelor, prescripțiilor și/sau standardelor de producere ale acestei categorii de produse este semnalat printr-un avertisment vizibil plasat pe ambalaj.

- *Conformitate totală:* Compania semnalizează printr-un avertisment vizibil, scris cu fonturi și dimensiuni lizibile, plasat pe partea frontală a ambalajului, utilizarea oricărui ingredient sau procedeu tehnologic care contravine rețetelor, prescripțiilor și/sau standardelor de producere ale acestei categorii de produse
- *Conformitate parțială:* Compania semnalizează printr-un avertisment utilizarea unor ingrediente sau procedeu tehnologic care contravine rețetelor, prescripțiilor și/sau standardelor de producere ale acestei categorii de produse. Acesta nu este însă plasat în mod vizibil pe ambalaj și/sau nu este scris cu fonturi și dimensiuni lizibile.
- *Neconformitate:* Compania nu semnalizează în nici un fel utilizarea oricărui ingredient sau procedeu tehnologic care contravine rețetelor, prescripțiilor și/sau standardelor de producere ale acestei categorii de produse

- Compania se consultă periodic cu consumatorii și cu asociațiile și organizațiile neguvernamentale de profil pentru a îmbunătăți această categorie de produse.

- *Conformitate totală:* Compania organizează de cel puțin 2 ori pe an întâlniri de consultare cu consumatorii și cu asociațiile și organizațiile neguvernamentale de profil pentru a îmbunătăți această categorie de produse.
- *Conformitate parțială:* Compania organizează anual întâlniri de consultare cu consumatorii și cu asociațiile și organizațiile neguvernamentale de profil pentru a îmbunătăți această categorie de produse.
- *Neconformitate:* Compania nu a organizat în ultimii 2 ani nicio întâlnire de consultare cu consumatorii și cu asociațiile și organizațiile neguvernamentale de profil pentru a îmbunătăți această categorie de produse.

INDICATOR 10: Produsele alimentare obținute prin procedee controversate (precum modificare genetică, clonare) metode ce pot fi considerate deosebit de crude de pregătire și/sau sacrificare a animalelor etc. conțin pe ambalaj avertismente vizibile cu privire la acest lucru.

Repere normative: Conform Directivei 2001/18/EC cu privire la diseminarea deliberată de organisme modificate genetic în mediul înconjurător, organismele modificate genetic (OMG) reprezintă acele organisme, exceptând ființele umane, în cazul cărora materialul genetic a fost modificat într-un fel care nu are loc în mod natural, prin împerechere sau prin recombinare naturală. Prin Regulamentul (CE) nr.1830/2003 privind trasabilitatea și etichetarea organismelor modificate genetic și trasabilitatea produselor destinate alimentației umane sau animale, produse din organisme modificate genetic, și de modificare a Directivei 2001/18/CE, operatorii economici au obligația ca în cazul produselor preambalate constând din sau care conțin OMG-uri, pe etichetă, să menționeze: „Acest produs conține organisme modificate genetic” sau „Acest produs conține [denumirea organismului/organismelor modificat(e) genetic]”, iar în cazul produselor neambalate în prealabil oferite consumatorului final, pe prezentarea produsului sau asociată să menționeze cuvintele „Acest produs conține organisme modificate genetic” sau „Acest produs conține [denumirea organismului/organismelor modificat(e) genetic]”. Această prevedere a fost transpusă literal și în art. 5 al HG nr. 173/2006, privind trasabilitatea și etichetarea organismelor modificate genetic și trasabilitatea alimentelor și hranei pentru animale, obținute din organisme modificate genetic. Conform art.10, nerespectarea prevederilor cu privire la etichetarea OMG constituie contravenție și se sancționează prin amendă, putând fi dispusă, de asemenea, oprirea temporară a activității, până la intrarea în legalitate.

Criteria de cuantificare:

- Există avertismente vizibile pe ambalajul produselor obținute prin procedee controversate, care atrag atenția asupra modului lor de fabricație

- *Conformitate totală:* Compania semnalizează printr-un avertisment vizibil, scris cu fonturi și dimensiuni lizibile, plasat pe partea frontală a ambalajului, procedeul controversat prin care a fost obținut produsul.
- *Conformitate parțială:* Compania semnalizează printr-un avertisment procedeul controversat prin care a fost obținut produsul. Acesta nu este însă plasat în mod vizibil pe ambalaj și/sau nu este scris cu fonturi și dimensiuni lizibile.
- *Neconformitate:* Compania nu avertizează consumatorul în niciun fel cu privire la procedeul controversat prin care a fost obținut produsul.

- Compania ține cont de feedback-ul primit din partea consumatorilor cu privire la forma optimă a avertismentului

- *Conformitate totală:* Compania solicită în mod activ feedback din partea consumatorilor cu privire la forma optimă a avertismentului.
- *Conformitate parțială:* Compania nu solicită în mod activ feedback din partea consumatorilor cu privire la forma optimă a avertismentului, însă este receptivă în momentul în care acest feedback este oferit din inițiativa consumatorilor.
- *Neconformitate:* Compania nu este receptivă și nu ține cont de feedbackul primit din partea consumatorilor cu privire la forma optimă a avertismentului

- Compania consultă instituțiile publice competente și organizațiile nonguvernamentale de profil pentru a se informa cu privire la eventualele riscuri sau dileme etice ridicate de respectivele procedee.

- *Conformitate totală:* Compania organizează de cel puțin 2 ori pe an întâlniri de consultare cu instituțiile publice competente și organizațiile nonguvernamentale de profil pentru a se informa cu privire la eventualele riscuri sau dileme etice ridicate de respectivele procedee.
- *Conformitate parțială:* Compania organizează anual întâlniri de consultare cu instituțiile publice competente și organizațiile nonguvernamentale de profil privind eventualele riscuri sau dileme etice ridicate de respectivele procedee.
- *Neconformitate:* Compania nu consultă instituțiile publice competente sau organizațiile nonguvernamentale de profil pentru a se informa cu privire la eventualele riscuri sau dileme etice ridicate de respectivele procedee.

- **Compania publică pe pagina sa de web mai multe informații, studii, rezultate ale cercetărilor etc. cu privire la procedeele utilizate și eventualele riscuri asociate cu ele, precum și măsurile luate pentru a le minimiza.**

- *Conformitate totală:* Compania publică pe pagina sa de web atât informații, studii, rezultate ale cercetărilor etc. cu privire la procedeele controversate utilizate, cât și informații corecte și complete cu privire la eventualele riscuri asociate cu ele și la măsurile luate pentru a le minimiza.
- *Conformitate parțială:* Compania publică pe pagina sa de web informații, studii, rezultate ale cercetărilor etc. cu privire la procedeele controversate utilizate, însă nu și informații corecte și complete cu privire la eventualele riscuri asociate cu ele și la măsurile luate pentru a le minimiza.
- *Neconformitate:* Compania nu publică pe pagina sa de web niciun fel de informații cu privire la procedeele controversate utilizate.

2.7. Practici concurențiale

Caracteristica definitorie a unei economii de piață deschise o reprezintă libera concurență, cea care stimulează activitățile economice și care oferă consumatorilor produse și servicii de o calitate mai bună, la prețuri competitive. Concurența exercită o presiune constantă asupra companiilor pentru a pune la dispoziția consumatorilor o ofertă cât mai variată, la cele mai bune prețuri. Concurența face parte din regulile de joc ale unei piețe libere și este în interesul consumatorilor, beneficiarii finali.

Potrivit legislației naționale (Legea nr 11/1991 privind combaterea concurenței neloiale), constituie concurență neloială orice act sau fapt contrar uzanțelor cinstită în activitatea industrială și de comercializare a produselor, de execuție a lucrărilor, precum și de efectuare a prestațiilor de servicii. Practicile de piață reprezintă acele comportamente și instrumente folosite de diferiții ofertanți pentru câștigarea unei cote de piață dominante în segmentele vizate. Unele organizații încearcă să distorsioneze libera concurență prin adoptarea unor practici anticoncurențiale pentru a-și impune propriile reguli pe piață. Cele care utilizează astfel de practici pot încheia înțelegeri între ele pentru a controla prețurile sau pentru a-și repartiza cote de piață. De asemenea, o organizație care deține o poziție dominantă pe o piață, poate să abuzeze de această poziție și să își elimine concurenții de pe piața respectivă. De aceea, tranzacțiile efectuate pe piață au nevoie de o cât mai clară și completă reglementare, care să prevină și să combată acele practici anticoncurențiale care duc la deformarea unui mediu economic funcțional și competitiv.

Cadrul normativ

La nivel european, Titlul VII Capitolul 1 din *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene* stabilește fundamentele normelor comunitare în materie de concurență, întrucât orice înțelegere anti-concurențială, practică concertată sau abuz de poziție dominantă investigată de către Consiliul Concurenței afectează comerțul între Statele Membre. Pentru a sancționa și a preveni comportamentele anticoncurențiale, UE a instituit o serie de reglementări. În privința politicilor antitrust (practici restrictive și abuzul de poziție dominantă) menționăm Regulamentul (CE) nr.1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 101 și 102 din tratat (ex-articolele 81 și 82 TCE) și Regulamentul (CE) nr.139/2004 al Consiliului privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi. În domeniul ajutoarelor de stat există Directiva 2006/111/CE a Comisiei din 16 noiembrie 2006 privind transparența relațiilor financiare dintre statele membre și întreprinderile publice, precum și transparența relațiilor financiare din cadrul anumitor întreprinderi. Pentru anumite sectoare, există dispoziții specifice (în domeniul transporturilor sau Regulamentul (CE) nr. 1184/2006 al Consiliului din 24 iulie 2006 de aplicare a anumitor norme de concurență în domeniul producției și comerțului cu produse agricole). Pe lângă acestea, mai există o serie de dispoziții aplicabile întreprinderilor, plecând de la informări cu privire la încălcări și plângeri, până la îndrumări informale adresate firmelor, comunicări și acorduri privind ajutoarele de stat, fuziuni și carteluri. Referiri privind mediul competiției sunt întâlnite și în Principiile OECD pentru Companiile Multinaționale unde sunt enumerate principalele recomandări în domeniu.

La nivel național legislația principală care reglementează concentrările economice, înțelegerile anti-concurențiale, practicile concertate și abuzul de poziție dominantă, este Legea concurenței nr. 21/1996, cu modificările și completările ulterioare, (art. 5 care sancționează înțelegerile anticoncurențiale și art. 6 care sancționează abuzul de poziție dominantă sunt corespondentele art. 81 și art. 82 din Tratatul CE), alături de legislația secundară adoptată de Consiliul Concurenței (regulamente și instrucțiuni). Acestea se aplică tuturor societăților (indiferent de naționalitatea acestora) pentru activitățile desfășurate în România sau în afara României dacă aceste activități au efect asupra concurenței în România, dar și autorităților publice centrale sau locale implicate în operațiuni economice și care influențează, direct sau indirect, concurența pe o anumită piață relevantă. Alte reglementări adiacente din domeniu sunt: Legea nr. 11/1991 privind concurența neloială, Legea nr. 143/1999 privind ajutorul de stat. În privința politicilor de monopol, există Ordonanța nr. 5/2013 privind stabilirea unor măsuri speciale de impozitare a activităților cu caracter de monopol natural din sectorul energiei electrice și al gazului natural, OG nr. 6/2013 care a introdus impozitul pe veniturile din activitățile din exploatare a resurselor naturale, altele decât gazele naturale și OG nr. 7/2013 care a introdus impozitul asupra veniturilor suplimentare obținute ca urmare a dereglementării prețurilor din sectorul gazelor naturale. Cele 3 acte normative se vor aplica temporar până la 31 decembrie 2014, unor operatori economici din unele domenii specifice.

Mecanisme de conformitate

2.7.1. PRACTICI ANTI-MONOPOL

INDICATOR 1: Organizația se asigură că respectă norme privind pozițiile dominante pe piață.

Repere normative: Abuzurile de poziție dominantă cu caracter discriminatoriu sunt practici care slăbesc constituirea pieței unice, deoarece ele împiedică dezvoltarea întreprinderilor, în situația dependenței, sau a celor care încearcă să intre pe o piață, în special în contextul liberalizării industriilor de rețea. Art. 102 al Tratatului privind funcționarea UE declară incompatibile și interzise pe piața comună acțiunile prin care una sau mai multe întreprinderi exploatează, într-un mod abuziv, o poziție dominantă în cadrul pieței comune, sau pe o parte substanțială a sa, în măsura în care comerțul între statele membre este susceptibil de a fi afectat. Deținerea unei poziții dominante pe piața din România sau pe o parte a acesteia nu este interzisă de Legea Concurenței (art. 6), ci doar folosința abuzivă a acestei poziții prin practici anti-concurențiale precum impunerea unor prețuri inechitabile sau a unor termeni contractuali și refuzul de a negocia cu anumiți furnizori sau clienți, aplicarea unor condiții diferite pentru tranzacții echivalente cu alte părți care s-ar găsi astfel în dezavantaj din punct de vedere concurențial, condiționarea încheierii unor contracte de acceptarea de către părțile adverse a unor obligații suplimentare care, prin natura acestora sau conform uzanțelor comerciale, nu au legătură cu astfel de contracte.

Criterii de cuantificare:

- **Existența unor politici de prevenire a impunerii, directe sau indirecte, a unor prețuri de cumpărare sau de vânzare, sau a unor condiții de tranzacție inechitabile, prin examinarea prețului, în comparație cu nivelul costului de producție**

- **Conformitate totală:** Compania a adoptat sau sunt în curs de adoptare o serie de politici și proceduri de prevenire a impunerii, directe sau indirecte, a unor prețuri de cumpărare sau de vânzare, sau a unor condiții de tranzacție inechitabile, prin examinarea prețului, în comparație cu nivelul costului de producție.
- **Conformitate parțială:** Compania nu are adoptate o serie de politici pentru prevenirea impunerii în orice fel a unor prețuri de cumpărare sau de vânzare, însă urmează o anumită conduită instituțională în acest sens.
- **Neconformitate:** Compania nu poate demonstra nici existența, nici intenția de a elabora astfel de documente cu privire la prevenirea impunerii în orice fel a unor prețuri de cumpărare sau de vânzare sau a unor condiții de tranzacție inechitabile.

- **Justificarea voluntară față de Consiliul Concurenței a deciziilor de limitare a producției, a distribuției, sau a dezvoltării tehnologice**

- *Conformitate totală*: Compania face dovada unui comportament diligent, demonstrând că atunci când au existat cazuri de limitare a producției, a distribuției, sau a dezvoltării tehnologice, deciziile respective au fost justificate prin notificări/ înștiințări către Consiliul Concurenței.
- *Conformitate parțială*: Compania face dovada justificării voluntare față de Consiliul Concurenței numai a anumitor decizii prin care s-a dispus limitarea producției, a distribuției, sau a dezvoltării tehnologice, atunci când au existat astfel de cazuri.
- *Neconformitate*: Compania nu poate face dovada justificării voluntare față de Consiliul Concurenței a deciziilor prin care s-a dispus limitarea producției, a distribuției, sau a dezvoltării tehnologice, atunci când au existat astfel de cazuri.

- Publicarea angajamentului față de excluderea aranjamentelor exclusive cu anumiți furnizori

- *Conformitate totală*: Compania și-a asumat angajamentul public față de de excluderea aranjamentelor exclusive cu anumiți furnizori prin anumite modalități convenite de conducerea organizației (publicare pe pagina proprie de Internet, conferințe de presă, etc).
- *Conformitate parțială*: Compania nu a făcut public angajamentul față de excluderea aranjamentelor exclusive cu anumiți furnizori, acesta există, dar este cunoscut doar de către personalul propriu organizației (mediul intern al acesteia)
- *Neconformitate*: Compania nu și-a asumat nici un fel de angajament față de excluderea aranjamentelor exclusive cu anumiți furnizori sau de politicile pe care le urmărește în acest sens.

- Publicarea politicii de practicare a prețurilor, atât pentru vânzarea la export, cât și pentru cea națională.

- *Conformitate totală*: Compania a adoptat la nivelul board-ului/ președintelui și a publicat pe pagina de web a organizației politicile de practicare a prețurilor, atât pentru vânzarea la export cât și pentru cea națională.
- *Conformitate parțială*: Compania demonstrează existența politicilor de practicare a prețurilor, însă acestea nu sunt cunoscute de către mediul extern organizației prin publicarea lor pe pagina proprie de Internet.
- *Neconformitate*: Compania nu a stabilit și nu a afișat pe pagina sa de internet politicile de practicare a prețurilor, atât pentru vânzarea națională, cât și pentru export.

INDICATOR 2: *Organizația se implică în inițiative de promovare a integrității în mediul de afaceri și de prevenire a acțiunilor de monopolizare a pieței într-o anumită ramură de activitate.*

Repere normative: Promovarea integrității, a conformității și a responsabilității sociale în mediul de afaceri românesc a reprezentat una dintre marile provocări asumate de Guvernul României în ultimul deceniu. Prin Programul de Guvernare 2012, Guvernul și-a asumat misiunea de a implementa prevederile Strategiei Naționale Anticorupție 2012-2015, unul dintre obiectivele specifice enunțate în cadrul acesteia fiind “Promovarea unui mediu de afaceri concurențial, corect și integru”, prin implementarea standardelor OECD, UE și ONU în domeniul combaterii corupției.

Lipsa integrității în mediul de afaceri duce la apariția actelor de corupție, cum ar fi fraudă, mită, conflictele de interese, incompatibilitățile și spălarea de bani. Lege concurenței nr. 21/1996 vorbește la art. 5 (alineatele 1 – 6) despre interzicerea oricărei înțelegeri între întreprinderi, decizii ale asociațiilor de întreprinderi și practici concertate, care au ca obiect sau au ca efect împiedicarea, restrângerea ori denaturarea concurenței pe piața românească sau pe o parte a acesteia. Sunt acceptate acele înțelegeri care: a) contribuie la îmbunătățirea producției sau distribuției de mărfuri ori la promovarea progresului tehnic sau economic, asigurând, în același timp, consumatorilor un avantaj corespunzător celui realizat de părți la respectiva înțelegere, decizie ori practică concertată; b) impun întreprinderilor în cauză doar acele restricții care sunt indispensabile pentru atingerea acestor obiective; c) nu oferă întreprinderilor posibilitatea de a elimina concurența substanțială a pieței produselor în cauză.

Criteria de cuantificare:

- **Semnarea unor acorduri (pacte de integritate, convenții, protocoale, înțelegeri etc) la nivel de ramură prin care operatorii din domeniu se angajează să nu recurgă la practici neconcurențiale în activitatea pe care o desfășoară.**

- *Conformitate totală:* Compania face dovada semnării unor acorduri la nivel de ramură care vizează asumarea unui comportament integru privind practicile concurențiale în activitatea pe care o desfășoară.
- *Conformitate parțială:* Compania face dovada implicării într-un proces care vizează semnarea anumitor acorduri la nivel de ramură legate de practicile neconcurențiale, care însă nu este finalizat.
- *Neconformitate:* Compania nu a semnat și nu este în curs de semnare a unor acorduri la nivel de ramură prin care operatorii din domeniu se angajează să nu recurgă la practici neconcurențiale în activitatea pe care o desfășoară.

- **Participarea activă în decursul unui an la cel puțin o conferință, întâlnire sau grup de lucru care a avut în vedere elaborarea unor documente de poziție în domeniul creșterii integrității pe nivel de ramură.**

- *Conformitate totală:* Compania a participat activ, în decursul unui an, la cel puțin o conferință, întâlnire sau grup de lucru care a avut în vedere elaborarea unor documente de poziție în domeniul creșterii integrității pe nivel de ramură.
- *Conformitate parțială:* Compania demonstrează că are în vedere (pe agenda activităților) participarea la cel puțin o conferință, întâlnire sau grup de lucru care urmărește creșterea integrității pe nivel de ramură.
- *Neconformitate:* Compania nu a participat și nici nu are intenția de a lua parte la vreo conferință, întâlnire sau grup de lucru care urmărește creșterea integrității pe nivel de ramură.

- **Suținerea inițiativelor privind integritatea în afaceri a altor actori din domeniu prin transmiterea de propuneri și sugestii către factorii decidenți la nivel de activitate.**

- *Conformitate totală:* Compania face dovada elaborării și transmiterii de propuneri și sugestii la adresa inițiativelor altor actori.
- *Conformitate parțială:* Compania demonstrează că are cunoștință de inițiativele altor actori de pe piață din același domeniu de activitate, însă nu a elaborat nici un fel de propunere/ sugestie.
- *Neconformitate:* Compania nu cunoaște și nici nu a susținut inițiativele privind integritatea în afaceri ale altor actori din același domeniu de activitate.

2.7.2. PRACTICI CONCURENȚIALE

INDICATOR 3: *Instituirea în interiorul companiei a unui cadru de respectare a practicilor loiale de concurență.*

Repere normative: Principiile OECD pentru Companiile Multinaționale cuprind recomandări referitoare la practici de business responsabile, recomandând încheierea de acorduri anti-competitive între operatori, cooperarea cu autoritățile competente din domeniu și promovarea în rândul angajaților a conformității față de legea aplicabilă. Așa cum este descris și în ISO26000, comportamentul anti-competitiv poate însemna stabilirea prețului când operatorii se înțeleg să vândă același produs sau serviciu, la același preț, trucarea licitațiilor, stabilirea prețurilor de ruinare, pentru a vinde un produs sau serviciu la un preț foarte scăzut, cu intenția de a scoate concurenții de pe piață. Legislația referitoare la concurență din România (Legea nr. 21/1996) tratează pe larg următoarele trei tipuri de comportamente anticoncurențiale: înțelegerile între întreprinderi (acorduri orizontale, care privesc agenții economici situați la același nivel al proceselor economice (de exemplu, acorduri între producători, acorduri între distribuitori) și acorduri verticale, care privesc agenții economici situați la niveluri diferite ale aceluiași proces economic (de exemplu, acorduri între producătorii și distribuitorii aceluiași produs), abuzul de poziție dominantă, fuzionările și alte forme de concentrări între întreprinderi. Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neloiale incriminează potrivit art. 1-3, prin atragerea răspunderii civile, contravenționale ori penale, utilizarea în mod neloial a secretelor comerciale ale unui comerciant prin practici de genul neexecutării unilaterale a

contractului sau utilizării unor proceduri neloiale, abuzului de încredere, incitării la delict și achiziționării de secrete comerciale de către terții care cunoșteau că respectiva achiziție implică astfel de practici, de natură să afecteze poziția comercianților concurenți pe piață.

Criteria de cuantificare:

- **Stabilirea de proceduri pentru prevenirea implicării în practici anti-concurențiale neloiale**(ex:linii de sesizare adresate angajaților/partenerilor cu care compania colaborează).

- *Conformitate totală*: Compania a adoptat sau sunt în curs de adoptare procedurile pentru prevenirea implicării în practici anti-concurențiale neloiale.
- *Conformitate parțială*: Compania urmărește o serie de proceduri pentru prevenirea implicării în practici anti-concurențiale neloiale, însă nu a adoptat la nivel de conducere nici o politică pentru formalizarea acestor practici.
- *Neconformitate*: Compania nu a elaborat și implementat politici și proceduri pentru prevenirea implicării în practici anti-concurențiale neloiale.

- **Realizarea de training-uri periodice pentru angajații companiei în vederea conștientizării și informării asupra legislației în domeniul concurenței corecte.**

- *Conformitate totală*: Compania a organizat în ultimii 2 ani training-uri semestriale pentru angajații proprii în vederea conștientizării și informării privind respectarea legislației în domeniul concurenței corecte.
- *Conformitate parțială*: Compania demonstrează că în ultimul an a organizat cel puțin un training pentru angajații săi privind legislația aplicabilă domeniului concurenței.
- *Neconformitate*: Compania nu-și instruește proprii angajați privind respectarea legislația în domeniul concurenței; nu a organizat și nici nu are intenția de a organiza astfel de training-uri.

- **Sesizarea Consiliului Concurenței a cazurilor de practici neloiale în rândul celorlalți operatori despre care ia cunoștință și solicitarea efectuării de investigații.**

- *Conformitate totală*: Atunci când a luat cunoștință în desfășurarea activității sale de practici neloiale, compania a sesizat Consiliul Concurenței și a solicitat efectuarea de investigații.
- *Conformitate parțială*: Compania nu a încurajat o atitudine similară a colaboratorilor săi, neinteresându-se de posibilitatea de a face sesizări Consiliului Concurenței privind practicile neloiale din rândul celorlalți operatori.
- *Neconformitate*: Se face dovada că în activitatea sa, compania a cunoscut cazuri de practici neloiale în rândul celorlalți operatori, fără a sesiza Consiliul Concurenței.

INDICATOR 4: Asigurarea gestionării adecvate a informației confidențiale din interiorul companiei.

Repere normative: Orice companie ar trebui să se asigure că fiecare angajat al său protejează întotdeauna bunurile organizației și le utilizează în mod adecvat și în conformitate cu legislația în vigoare, indiferent dacă acest bunuri sunt documente, date electronice, resurse IT, mărci comerciale sau bunuri fizice. Potrivit Directivei 2003/6/CE privind utilizările abuzive ale informațiilor confidențiale și manipulările pieței (abuzul de piață) poate exista un abuz de piață în cazurile în care investitorii au fost prejudiciați de alți investitori care au utilizat în mod nepermis informații confidențiale, au falsificat mecanismul de stabilire a cursului de referință pentru instrumentele financiare sau au răspândit informații false sau înșelătoare. Drept urmare, statele membre interzic oricărei persoane care deține informații să comunice o informație confidențială unei alte persoane în afara cadrului exercitării muncii sale, să recomande unei alte persoane să dobândească sau să cedeze instrumentele financiare la care se referă informația în cauză și să se implice în manipulări de piață. Emitenții de instrumente financiare trebuie să publice, de îndată ce este posibil, informațiile referitoare la acestea și să le afișeze pe site-ul lor de internet. În cazul în care un emitent comunică unui terț o informație confidențială în cursul exercitării normale a funcției sale, această informație trebuie făcută publică. În România, Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neloiale definește la art 11 secretul comercial ca fiind ” informația care, în totalitate sau în conexasă exactă a elementelor acesteia, nu este în general cunoscută sau nu este ușor accesibilă persoanelor din mediul care se ocupă în mod obișnuit cu acest gen de informație și care dobândește o valoare comercială prin faptul că este

secretă, iar deținătorul a luat măsuri rezonabile, ținând seama de circumstanțe, pentru a fi menținută în regim de secret; protecția secretului comercial operează atâta timp cât condițiile enunțate anterior sunt îndeplinite;”. Aceeași lege stabilește drept contravenție divulgarea, achiziționarea sau folosirea unui secret comercial de către un comerciant sau un salariat al acestuia, fără consimțământul deținătorului legitim al respectivului secret comercial și într-un mod contrar uzanțelor comerciale cinstite (art. 4 lit. b), deturnarea clientelei unui comerciant prin folosirea legăturilor stabilite cu această clientelă în cadrul funcției deținute anterior la acel comerciant; (art. 4 lit. g), iar ca infracțiune divulgarea, achiziționarea sau utilizarea secretului comercial de către terți, fără consimțământul deținătorului său legitim, ca rezultat al unei acțiuni de spionaj comercial sau industrial (art. 5 lit. e).

Criteria de cuantificare:

- **Existența unor regulamente și proceduri interne, și aducerea lor la cunoștința angajaților, conform cărora aceștia nu au dreptul să utilizeze mediile sociale sau alte mijloace de comunicare online** (rețele sociale precum LinkedIn, Facebook, Twitter și diferite bloguri și pagini wiki) pentru a propune afaceri în numele companiei, a promova marca, produsele sau serviciile acesteia sau pentru a se angaja în discuții privind aspectele financiare referitoare la activitatea desfășurată de organizație decât dacă aceste lucruri fac parte dintr-un program aprobat de companie.

- *Conformitate totală:* Compania a adoptat și a comunicat angajaților săi o serie de regulamente/proceduri interne privind utilizarea mediilor sociale sau a altor mijloace de comunicare online în gestionarea informațiilor confidențiale ale organizației.
- *Conformitate parțială:* Compania dovedește că există o serie de regulamente/proceduri interne privind utilizarea mediilor sociale sau a altor mijloace de comunicare online în gestionarea informațiilor confidențiale ale organizației, însă acestea nu au fost aduse la cunoștință angajaților.
- *Neconformitate:* Compania nu a adoptat și nici nu este în curs de a adopta regulamente/proceduri interne privind utilizarea mediilor sociale sau a altor mijloace de comunicare online în gestionarea.

- **Existența unor verificări periodice a accesului la sistemele IT / internet și a autorizațiilor angajaților, consultanților și membrilor temporari ai companiei, precum și a utilizării corecte a informațiilor stocate, transmise sau primite pe computerele și dispozitivele ce aparțin companiei**

- *Conformitate totală:* Compania arată că în ultimul an a realizat verificări lunare ale accesului la sistemele IT/internet și ale autorizațiilor angajaților, consultanților și membrilor temporari ai companiei, precum și ale utilizării corecte a informațiilor stocate, transmise sau primite pe computerele și dispozitivele ce aparțin companiei.
- *Conformitate parțială:* Compania a făcut în ultimul an cel puțin 2 verificări ale accesului la sistemele IT/internet și ale autorizațiilor angajaților, consultanților și membrilor temporari ai companiei, precum și ale utilizării corecte a informațiilor stocate, transmise sau primite pe computerele și dispozitivele ce aparțin companiei.
- *Neconformitate:* Compania nu a făcut niciodată, nici un fel de verificare a accesului la sistemele IT/ internet și a autorizațiilor angajaților, consultanților și membrilor temporari ai companiei, precum și a utilizării corecte a informațiilor stocate, transmise sau primite pe computerele și dispozitivele ce aparțin companiei.

- **Asumarea de către toți angajații companiei a obligațiilor privind confidențialitatea datelor cu care intră în contact în timpul desfășurării activității de muncă** (semnarea clauzelor de confidențialitate).

- *Conformitate totală:* Compania face dovada semnării de către toți angajații săi a clauzelor de confidențialitate.
- *Conformitate parțială:* Nu toți angajații companiei au fost de acord cu politica de confidențialitate a companiei, prin urmare nu toți au semnat clauza de confidențialitate.
- *Neconformitate:* Compania nu a arătat o preocupare privind confidențialitatea datelor legate de afacerea sa, neîndeplinind condiția de mai sus.

INDICATOR 5: Promovarea unor practici concurențiale bazate pe onestitate și corectitudine în raport cu ceilalți comercianți.

Repere normative: Legea nr 11/1991 privind combaterea concurenței neloiale enumeră la art. 4 faptele care constituie contravenții (dacă nu sunt săvârșite în astfel de condiții încât să fie considerate, potrivit legii penale, infracțiuni), printre acestea enumerându-se: “ ... c) încheierea de contracte prin care un comerciant asigură predarea unei mărfi sau executarea unor prestații în mod avantajos, cu condiția aducerii de către client a altor cumpărători cu care comerciantul ar urma să încheie contracte asemănătoare; d) comunicarea sau răspândirea în public, de către un comerciant, de afirmații asupra întreprinderii sale sau activității acesteia, menite să inducă în eroare și să îi creeze o situație de favorizare în dauna unor concurenți; e) comunicarea, chiar făcută confidențial, sau răspândirea de către un comerciant, de afirmații mincinoase asupra unui concurent sau asupra mărfurilor/serviciilor sale, afirmații de natură să dăuneze bunului mers al întreprinderii concurente; f) oferirea, promiterea sau acordarea - mijlocit sau nemijlocit - de daruri ori alte avantaje salariațului unui comerciant sau reprezentanților acestuia, pentru ca, prin purtare neloială, să poată afla procedeele sale industriale, pentru a cunoaște sau a folosi clientela sa ori pentru a obține alt folos pentru sine ori pentru altă persoană în dauna unui concurent; h) concedierea sau atragerea unor salariați ai unui comerciant în scopul înființării unei societăți concurente care să capteze clienții aceluia comerciant sau angajarea salariaților unui comerciant în scopul dezorganizării activității sale ... ”

Criteria de cuantificare:

- Poate demonstra scriptic că a efectuat diligența necesară pentru a se asigura că nici colaboratorii lor din întregul lanț de producție/distribuție nu utilizează practici neloiale

- Conformitate totală: Compania arată, prin dovezi scriptice, că în ultimii 2 ani a efectuat diligența necesară pentru a se asigura că nici colaboratorii lor de pe întregul lanț de producție/ distribuție nu utilizează practici neloiale.
- Conformitate parțială: Compania s-a asigurat că pe întregul lanț de producție/ distribuție nu se utilizează practici neloiale, nu există în acest sens sesizări sau cazuri de sancțiuni, însă nu poate face dovada acestor diligențe.
- Neconformitate: Compania nu îndeplinește condiția de mai sus.

- Poate demonstra că nu a fost subiectul unor investigații ale Consiliului Concurenței datorate reclamațiilor/ sesizărilor privind procedurile companiei sau activitatea sa

- Conformitate totală: În ultimii 2 ani, compania nu a fost subiectul unor investigații ale Consiliului Concurenței datorate unor reclamații/ sesizări privind procedurile în care compania își desfășoară activitatea.
- Conformitate parțială: Compania nu a fost subiectul unor investigații ale Consiliului Concurenței, însă au existat reclamații/ sesizări făcute la adresa procedurilor în care compania își desfășoară activitatea .
- Neconformitate: În ultimii 2 ani, compania a fost subiectul unor investigații ale Consiliului Concurenței.

INDICATOR 6: Promovarea și încurajarea de către companie a practicilor anti-cartel.

Repere normative: Înțelegerile între întreprinderi concurente care au drept scop fixarea prețurilor sau împărțirea pieței, astfel încât fiecare să-și asigure o poziție de monopol, pot denatura regulile concurenței. Acordurile anticoncurențiale pot fi publice sau secrete (ex. cartelurile), încheiate în scris sau pot fi mai puțin formale (ca „acorduri între întreprinderi” sau ca decizii ori regulamente ale asociațiilor profesionale). Cartelurile nu sunt compatibile cu legislația UE în domeniul concurenței (Regulamentul (CE) nr. 622/2008 al Comisiei din 30 iunie 2008 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 773/2004 în ceea ce privește desfășurarea procedurii de tranzacționare în cazurile privind cartelurile, Comunicarea Comisiei privind imunitatea la amenzi și reducerea cuantumului amenzilor în cazul referitor la înțelegeri 2006/C 298/11). Comisia Europeană aplică amenzi foarte mari întreprinderilor care încheie astfel de înțelegeri. Deoarece sunt ilegale, aceste acorduri sunt în general secrete, iar dovezile privind existența lor sunt greu de găsit. Ca și la nivelul UE, și în România se practică o politică de ”clemență”: ansamblu de reguli (condiții și criterii) adoptate de Consiliul Concurenței pentru a încuraja agenții economice implicați în înțelegeri anticoncurențiale de tip-cartel să coopereze cu autoritatea de concurență pentru descoperirea și dovedirea cartelurilor. Primul agent economic care informează

Consiliul Concurenței cu privire la existența unui cartel beneficiază de imunitate la amendă sau de reducerea cuantumului amenzi.

Criteria de cuantificare:

- **Solicitarea de inspecții periodice din partea Consiliului Concurenței în vederea recunoașterii că acea companie nu se implică în practici neloiale pe ramura sa de activitate. Raportul autorității publice va fi publicat pe pagina de internet proprie a companiei.**

- *Conformitate totală:* Compania a solicitat în ultimii 2 ani cel puțin o inspecție din partea Consiliului Concurenței în vederea recunoașterii că acea companie nu se implică în practici neloiale pe ramura sa de activitate. Rezultatele inspecției au fost făcute publice pe pagina de internet a companiei.
- *Conformitate parțială:* Compania dovedește proactivitate prin solicitarea în ultimii 2 ani a cel puțin o inspecție din partea Consiliului Concurenței, însă rezultatele nu au fost făcute publice pe pagina de internet a companiei.
- *Neconformitate:* Compania nu a solicitat niciodată vreo evaluare din partea Consiliului Concurenței pentru confirmarea neimplicării în practici de tip cartel.

- **Publicarea și actualizarea periodică pe site-ul companiei a tuturor parteneriatelor încheiate sau aflate în desfășurare din ultimii 3 ani.**

- *Conformitate totală:* Compania publică și actualizează periodic pe site-ul companiei toate parteneriatelor încheiate sau aflate în desfășurare din ultimii 3 ani.
- *Conformitate parțială:* Compania afișează o transparență parțială prin publicarea, dar neactualizarea tuturor partenerilor cu care a colaborat în ultimii 3 ani.
- *Neconformitate:* Compania nu îndeplinește nici o condiție din cele de mai sus (nici de publicare, nici de actualizare).

INDICATOR 7: *Compania nu participă la nici o colaborare între companii, atât pe orizontală, cât și pe verticală, cu scopul de a controla sau influența un anumit sector al pieței.*

Repere normative: Articolele 101 și 102 ale Tratatului de la Nisa al Uniunii Europene interzic colaborările între companii cu scopul de a controla sau influența un anumit sector al pieței. Companiile ce participă la astfel de colaborări vor fi judecate în conformitate cu legea statului de care aparțin. La nivel european, dacă în urma investigațiilor Comisiei Europene este dovedită existența unei astfel de înțelegeri, Comisia poate emite o decizie de prohibiție în acest sens. La nivel național, situațiile de acest gen sunt monitorizate de către Consiliul Concurenței și reglementate prin Legea Concurenței nr. 21/1996.

Criteria de verificare a conformității:

- **Neîncheierea nici unui acord de colaborare, formal sau informal, cu alte companii cu scopul de forma un cartel sau de a participa în practici de cartel.**

- *Conformitate totală:* Compania nu face și nu a făcut niciodată parte din nici un cartel și nu participă la practici de cartel. Ea nu colaborează și nu încheie parteneriate, nici măcar informale, cu scopul de a forma un cartel, și nu colaborează cu alte companii dacă acestea participă la astfel de practici.
- *Conformitate parțială:* Compania colaborează cu membri ai cartelurilor, fără a face parte însă din vreun cartel și fără a participa în mod direct la practici de cartel.
- *Neconformitate:* Compania face parte dintr-un cartel și participă frecvent la practici de cartel. Ea colaborează și încheie parteneriate, atât formale cât și informale, cu scopul de a forma noi carteluri.

- **Neparticiparea la activități de fixare directă sau indirectă a prețurilor de vânzare sau cumpărare, și nici a altor condiții de comercializare a produselor.**

- *Conformitate totală:* Compania nu fixează prețurile de vânzare și cumpărare de pe o anumită piață, și nici alte condiții de comercializare a produselor. Pe lângă asta, ea nu colaborează cu companii care efectuează astfel de activități.
- *Conformitate parțială:* Compania se conformează cu prețurile fixate de alții pe o anumită piață, fără însă a participa direct la fixarea acestora.
- *Neconformitate:* Compania participă activ și chiar inițiază activități de fixare directă și indirectă a prețurilor de vânzare și cumpărare, precum și a altor condiții de comercializare a produselor.

- Neparticiparea la activități de control sau limitare a producției, pieței, investițiilor sau dezvoltării tehnologice.

- *Conformitate totală:* Compania nu participă la activități de control sau limitare a producției, pieței, investițiilor sau dezvoltării tehnologice, și nu colaborează cu companii care fac asta.
- *Conformitate parțială:* Compania nu participă în mod direct la activități de control sau limitare a producției, pieței, investițiilor sau dezvoltării tehnologice, dar colaborează uneori cu companii care efectuează astfel de activități.
- *Neconformitate:* Compania participă în mod direct la activități de control sau limitare a producției, pieței, investițiilor sau dezvoltării tehnologice, și colaborează în mod frecvent cu companii care efectuează astfel de activități.

- Neparticiparea la înțelegeri de împărțire a piețelor de desfacere sau resurselor care nu respectă principiul liberei concurențe.

- *Conformitate totală:* Compania nu încheie înțelegeri de împărțire a piețelor de desfacere sau resurselor care nu respectă principiul liberei concurențe și nu colaborează cu alte companii dacă acestea participă la astfel de practici.
- *Conformitate parțială:* Compania nu încheie înțelegeri de împărțire a piețelor de desfacere sau resurselor care nu respectă principiul liberei concurențe, dar colaborează uneori cu companii care efectuează astfel de activități.
- *Neconformitate:* Compania încheie înțelegeri de împărțire a piețelor de desfacere sau resurselor care nu respectă principiul liberei concurențe și colaborează în mod frecvent cu alte companii care participă la astfel de practici.

- Nu dezavantajează unele companii în cadrul tranzacțiilor prin aplicarea de condiții diferite de cele aplicate altor companii.

- *Conformitate totală:* Compania aplică aceleași condiții în toate tranzacțiile pe care le încheie cu alte companii, indiferent care sunt acestea. Ea nu colaborează cu alte companii dacă acestea nu fac la fel.
- *Conformitate parțială:* Compania aplică aceleași condiții în toate tranzacțiile pe care le încheie cu alte companii, dar colaborează cu alte companii chiar dacă acestea nu fac la fel.
- *Neconformitate:* Compania nu aplică aceleași condiții în toate tranzacțiile pe care le încheie cu alte companii, punându-le pe unele din aceste în dezavantaj, și colaborează în mod frecvent cu companii care fac la fel.

- Nu condiționează încheierea contractelor cu alte companii de acceptarea de către acestea a unor clauze suplimentare care nu au nici o legătură cu obiectul contractului.

- *Conformitate totală:* Compania nu introduce în contractele cu alte companii clauze suplimentare care nu au nici o legătură cu obiectul contractului și nici nu condiționează încheierea acestora de acceptarea acestor clauze suplimentare. Pe lângă asta, ea nu colaborează cu companii care practică astfel de activități.
- *Conformitate parțială:* Compania nu introduce în contractele cu alte companii clauze suplimentare care nu au nici o legătură cu obiectul contractului, dar nu protestează vizavi de atitudinea similară a colaboratorilor săi.
- *Neconformitate:* Compania introduce frecvent în contractele cu alte companii clauze suplimentare care nu au nici o legătură cu obiectul contractului și condiționează încheierea acestora de acceptarea acestor clauze suplimentare. Pe lângă asta, ea colaborează frecvent cu companii care practică astfel de activități.

INDICATOR 8: *Compania nu participă la fuziuni sau alte asocieri similare care creează dezechilibre pe piață, care limitează în mod semnificativ libera concurență sau care favorizează abuzurile din parte celor aflați în poziții dominante.*

Repere normative: La nivel european, fuziunile sunt reglementate prin Legea Europeană a Competiției, prin Regulamentul privind Fuziunile al Comisiei Europene, care conține principalele reguli de evaluare a asocierilor de acest gen, și Regulile de Implementare ale acestuia, care au în vedere chestiunile procedurale. Conform acestui regulament, toate fuziunile propuse a căror cifră anuală de afaceri depășește un anumit prag, sunt evaluate de către Comisia Europeană, iar cele aflate sub prag sunt evaluate de către autoritățile naționale ale statului de care aparțin companiile în cauză. Dacă fuziunea propusă nu

pune în pericol libera concurență pe piață, ea este acceptată în mod necondiționat. Dacă fuziunea pune în pericol concurența liberă, ea este interzisă sau condiționată, caz în care companiile sunt obligate să ia măsuri pentru prevenirea sau rectificarea efectelor negative ale fuziunii asupra concurenței libere. Pe plan național se aplică atât prevederile Codului Fiscal, cât și cele ale Legii Societăților nr. 31/1990. Conform prevederilor acestora, fuziunile care sunt în detrimentul liberei concurențe trebuie dizolvate.

Criterii de verificare a conformității:

- Neparticiparea la fuziuni care duc la stabilirea unei companii într-o poziție dominantă pe piață.

- *Conformitate totală:* Compania nu încheie și nu facilitează în nici un fel încheierea unor fuziuni care duc la stabilirea unei anumite companii într-o poziție dominantă pe piață, și nu colaborează cu companii care practică astfel de activități.
- *Conformitate parțială:* Compania nu participă la fuziuni care ar pune o companie într-o poziție dominantă pe piață, dar colaborează frecvent cu astfel de companii.
- *Neconformitate:* Compania încheie și facilitează încheierea unor fuziuni care duc la stabilirea unei anumite companii într-o poziție dominantă pe piață, și colaborează frecvent cu alte companii care practică astfel de activități.

- Abținerea de asocieri ce duc la scăderea ofertei pentru consumatori sau la creșterea prețurilor ca urmare a abuzării de poziție dominantă din partea companiei ce o deține.

- *Conformitate totală:* Compania nu se asociază cu alte companii dacă asocierea ar duce la scăderea ofertei pentru consumatori sau la creșterea prețurilor ca urmare a abuzării de poziție dominantă din partea companiei ce o deține. Pe lângă asta, ea nu colaborează în nici un fel cu companii care practică astfel de activități.
- *Conformitate parțială:* Compania nu se asociază cu alte companii dacă asocierea ar duce la scăderea ofertei pentru consumatori sau la creșterea prețurilor ca urmare a abuzării de poziție dominantă din partea companiei ce o deține, dar colaborează cu companii care practică astfel de activități.
- *Neconformitate:* Compania se asociază cu alte companii chiar dacă asocierea duce la scăderea ofertei pentru consumatori sau la creșterea prețurilor ca urmare a abuzării de poziție dominantă din partea companiei ce o deține. Pe lângă asta, ea colaborează frecvent cu companii care practică astfel de activități.

- Neparticiparea la fuziuni fără obținerea unei autorizații din partea Comisiei Europene.

- *Conformitate totală:* Compania nu încheie și nu facilitează în nici un fel încheierea fuziunilor care nu sunt autorizate de către Comisia Europeană, și nu colaborează cu companii care practică astfel de activități.
- *Conformitate parțială:* Compania nu participă la fuziuni care nu sunt autorizate de către Comisia Europeană, dar colaborează cu companii care fac asta.
- *Neconformitate:* Compania încheie și facilitează încheierea de fuziuni fără autorizația Comisiei Europene și colaborează frecvent cu companii care practică astfel de activități.

INDICATOR 9: *Compania nu beneficiază de nici un ajutor din partea statului care îi oferă un avantaj necuvenit față de companii din același domeniu de activitate, atât din statul de care aparține și compania în cauză cât și din alte state, punând astfel în pericol libera concurență.*

Repere normative: La nivel european, acordarea ajutorului de stat este reglementată de articolul 107 al Tratatului de Bază al Comunității Europene de la Nisa, care stabilește ce tipuri de ajutor de stat sunt acceptabile. Pe lângă articolul 107 al Tratatului mai există și regulamente și ghiduri împărțite pe diverse arii de activitate. De exemplu, criteriile de acordare a ajutorului pentru cercetare, inovație și dezvoltare sunt descrise în cadrul legii-cadru a Comunității cu privire la ajutorul de la stat pentru cercetare și dezvoltare și inovație (*Community Framework for State aid for Research and Development and Innovation*), iar cele de acordare a ajutorului pentru restructurare sunt cuprinse în Ghidul comunitar cu privire la ajutorul de stat pentru salvarea și restructurarea companiilor aflate în dificultate (*Community guidelines on State aid for rescuing and restructuring firms in difficulty*). **Pe plan național**, ajutorul de stat este reglementat prin Ordonanța de Urgență nr. 117/2006 privind procedurile naționale în domeniul ajutorului de stat și prin Hotărârea nr. 651

privind aprobarea Politicii în domeniul ajutorului de stat pentru perioada 2006-2013. Aceste două acte normative reglementează acordarea ajutorului de stat în România și stabilesc necesitatea monitorizării ajutoarelor acordate. În situațiile în care ajutorul este primit în mod ilegal sau utilizat în mod abuziv, legea prevede rambursarea, recuperarea, suspendarea sau recuperarea provizorie a ajutorului. Încălcarea prevederilor legale de către beneficiari se pedepsește cu amenzi între 5000 RON și 40.000 RON.

Criteria de verificare a conformității:

- Compania nu primește ajutor din partea statului care să îi confere un avantaj necuvenit față de alte companii din același domeniu.

- *Conformitate totală:* Compania nu primește nici un ajutor din partea statului.
- *Conformitate parțială:* Compania primește ajutor din partea statului, dar acesta este necesar și nu îi conferă nici un avantaj față de celelalte companii din domeniu.
- *Neconformitate:* Compania primește ajutor din partea statului în ciuda faptului că nu are nevoie de el, ceea ce îi conferă un avantaj semnificativ față de celelalte companii din domeniu.

- Compania primește ajutor din partea statului doar atunci când se dovedește necesitatea acestuia și faptul că primirea acestui ajutor nu pune în pericol libertatea pieței și libera concurență.

- *Conformitate totală:* Compania primește ajutor din partea statului atunci când are nevoie, dar numai când se dovedește atât necesitatea acestuia cât și faptul că primirea acestui ajutor nu pune în pericol libertatea pieței și libera concurență.
- *Conformitate parțială:* Compania primește ajutor din partea statului atunci când are nevoie, fără a se cere însă dovezi că primirea acestuia nu pune în pericol libertatea pieței și libera concurență.
- *Neconformitate:* Compania primește ajutor din partea statului, fără a se cere însă dovezi că primirea acestuia este necesară și nu pune în pericol libertatea pieței și libera concurență.

- Toate ajutoarele de stat pe care le primește compania sunt atent monitorizate.

- *Conformitate totală:* Ajutorul din partea statului pe care îl primește compania este atent monitorizat, prin inspecții și rapoarte periodice.
- *Conformitate parțială:* Compania trimite periodic rapoarte cu privire la ajutorul pe care îl primește din partea statului către autoritățile competente.
- *Neconformitate:* Ajutorul din partea statului primit de companie nu este monitorizat în nici un fel, iar compania nu trimite nici măcar un raport anual cu privire la acesta.

3. SECURIZAREA PROCESULUI DECIZIONAL

Corupția și toate celelalte comportamente lipsite de integritate se pot reduce, în cazul unei organizații, la decizii individuale care vin în contradicție cu legislația, politicile și procedurile interne, precum și normele etice acceptate la nivelul societății, în care acea organizație își desfășoară activitatea ori la nivelul comunității internaționale de afaceri. Conformitatea este, din această perspectivă, o problemă de decizie la nivel organizațional, iar adesea a fost privită în manieră euristică, i.e., ce pași trebuie satisfăcuți pentru a respecta regulile jocului.

În accepțiunea prezentului document, conformitatea bazată exclusiv pe respectarea unor proceduri nu reprezintă un model de urmat întrucât companiile se confruntă adesea cu situații în care procedurile însele nu oferă o protecție suficientă împotriva comportamentelor lipsite de integritate. Permanenta evaluare a riscurilor de neconformitate și dezvoltarea unor mecanisme de avertizare cu privire la comportamentele lipsite de etică și ilegale, alături de existența procedurilor interne, constituie un mod mai bun de securizare a procesului decizional în companii. Abordarea menționată anterior (abordare euristică sau a conformismului) a pus accentul aproape întotdeauna pe sancțiuni și mecanisme de constrângere a angajaților și managementului. Cu alte cuvinte, s-a considerat că singura modalitate viabilă de a determina angajații și managementul să reziste la corupție și alte comportamente neetice este oferită de supraleghere și un puternic sistem sancționatoriu. Deși sancțiunile pot oferi o motivație importantă pentru membrii unei organizații să refuze a se angaja în comportamente lipsite de integritate, ele nu sunt suficiente

pentru a-i determina să adopte un comportament proactiv în prevenirea neconformității. În abordarea propusă de către Transparency International România, accentul cade pe decidenți – caracterul acestora este esențial pentru o cultură organizațională a integrității –, pe procese, și pe o combinație de sancțiuni și stimulente (Sanctions & Incentives).

Indicatorii din capitolul anterior oferă acel cadru general pentru evaluarea riscurilor de neconformitate și pentru ajustarea sistemului de management al eticii și conformității la nivel de organizație. Dincolo de acest cadru general, companiile trebuie să țină seama de trei principii care sunt aplicabile pe orice palier într-o organizație și indiferent de zona de activitate. Cele trei principii acoperă acțiunile decidenților, procesele, dar și zona de avertizare cu privire la neintegritate. Ele sunt: **peer decision** sau „decizia controlată”, **shared decision** sau „decizia distribuită” și **avertizarea de integritate**. În cele ce urmează le vom prezenta pe fiecare dintre ele, lăsând la discreția companiilor modalitatea de a le configura în funcție de profilul propriu. Nici unul dintre cele trei principii nu face subiectul unei legi aplicabile la nivelul companiilor, deși avertizarea de integritate este reglementată pentru sectorul public din România prin intermediul Legii nr. 571/2004 privind protecția personalului din autoritățile publice, instituțiile publice și din alte unități care semnalează încălcări ale legii. Peer decision și shared decision sunt bune practici în materie de prevenire a fenomenelor de corupție recomandate prin diverse documente și ghiduri realizate de instituții și organizații internaționale (e.g., OECD, Banca Mondială, Națiunile Unite, Transparency International).

3.1. Peer Decision

Fenomenul corupției este privit de majoritatea specialiștilor ca un fenomen rațional în care actorii aleg să-și maximizeze resursele pe căi ilegite. Costurile asociate sunt mari pentru companie (e.g., amenzi, întreruperi ale activității, suspendarea tranzacțiilor de export-import, boicot etc.), dar mici, sau cel puțin sunt percepute ca fiind mici, pentru angajatul sau managerul corupt. Faptul că avem de-a face cu un fenomen rațional determină opinia conform căreia procesul decizional poate fi controlat, iar riscurile de neconformitate asociate diminuate. Totuși, resorturile psihologice care stau în spatele deciziilor ce presupun comportamente imorale și ilegale nu trebuie pierdute din vedere niciodată. Deschiderea față de asumarea unor riscuri mari poate fi un semnal că la nivelul angajaților sau respectiv managerilor există disponibilitatea pentru asumarea unor riscuri de natură etică. Prăbușirea companiei Enron și a companiei de consultanță financiară Arthur Anderson în 2001, ori a băncii de investiții Lehman Brothers în 2008, au subliniat în tonuri grave tocmai această corelație între apetența pentru risc și comportamentele lipsite de integritate. Chiar și în aceste condiții, comportamentele imorale și ilegale pot fi diminuate prin eliminarea factorului arbitrar din deciziile de business. O metodă de a face acest lucru este prin introducerea unui sistem general la nivel de companie prin care toți factorii decidenți beneficiază de un sprijin sau de o dublare a responsabilității în cazul deciziilor de business. Cu alte cuvinte, pentru fiecare decident există un peer, adică o persoană de nivel ierarhic superior care sprijină procesul de decizie și se asigură de respectarea unor condiții de bună guvernare corporativă și integritate în business. Peer-ul participă alături de decident la procesul de decizie și contrasemnează documentele care rezultă în urma acestui proces. În această situație, răspunderea și responsabilitatea pentru decizia de business revin exclusiv sau aproape exclusiv decidentului, în timp ce peer-ului îi revin răspunderea și responsabilitatea

privind respectarea normelor de etică și conformitate (e.g., prevenirea conflictelor de interese, discriminării etc.). Peer-ul poate funcționa și drept consilier pentru decident, înainte ca procesul de decizie să aibă loc, astfel încât rezoluția finală să nu fie neconformă cu politicile și procedurile interne, cu legislația națională și internațională ș.a.m.d. Rostul peer-ului este să prevină concretizarea riscurilor de neconformitate și diminuarea acestora.

Exemplu: *Managerul de Resurse Umane al unei companii ce activează în domeniul Petrol & Gaze nu știe dacă relația de prietenie pe care o are cu soția reprezentantului unei companii de recrutare care a câștigat contul pentru selecția a 250 de angajați va fi considerată conflict de interese sau nu. El a declarat conform politicii interne ceea ce consideră a fi un potențial conflict de interese, dar oferta înaintată de respectiva companie este cea mai avantajoasă atât din perspectiva prețului, cât și din cea a calității serviciilor. Procedura de achiziție prin ofertă închisă prevăzută de politica internă a companiei sale a fost respectată, iar firma de recrutare a depus oferta fără ca între managerul de Resurse Umane și reprezentantul firmei să fi existat vreun contact prealabil. Pierderea ofertei ar însemna o creștere a costurilor cu selecția de personal mai mare cu cel puțin 4,5%. Sistemul de peer decision implică faptul că decizia finală asupra atribuirii contractului revine managerului de Resurse Umane, însă acesta se consultă cu peer-ul său, care contrasemnează pe contractul de servicii de selecție de personal.*

Peer-ul nu decide în locul decidentului ci doar îi oferă sprijinul său astfel încât decizia de business să nu fie denaturată de fenomene de corupție. În unele companii, peer-ul are o relație formală cu decidentul dincolo de contrasemnarea unor documente. De exemplu, peer-ul trebuie să completeze rapoarte trimestriale sau chiar lunare cu privire la activitatea decidentului.

Exemplu: *Ca urmare a unui conflict apărut într-un anumit departament, managerului de Resurse Umane i se cere de către un team leader să evalueze negativ performanța a doi membri din propria sa echipă chiar dacă aceștia au înregistrat rezultate pozitive. În această situație, peer-ul managerului de Resurse Umane îl poate direcționa fie către Biroul de Etică și Conformitate, fie către superiorul respectivului team leader. Decizia finală aparține managerului de Resurse Umane, dar existența peer-ului asigură un mediu în care tentația de a ceda în fața unor comportamente incorecte este mică.*

Peer decision este considerată adesea metoda cea mai puțin rigidă de a securiza procesele decizionale la nivelul unei companii. De cele mai multe ori, se apelează la ea în contextul unor programe interne de comunicare și training de etică și conformitate, în contextul unei transparențe organizaționale sporite și a unui leadership etic bine consolidat.

3.2. Shared Decision

O formă mult mai rigidă de securizare a proceselor decizionale și larg răspândită, nu doar în mediul de afaceri din România, este reprezentată de „decizia distribuită” sau „decizia cu responsabilități distribuite” – shared decision. Acest sistem implică mai mulți decidenți, cu răspundere și responsabilitate distribuită în mod egal între ei. Rezoluția aparține deopotrivă tuturor celor implicați în procesul decizional, nici unul dintre aceștia neputând să se sustragă procesului decizional. Exemplul tipic pentru acest sistem este reprezentat de situația în care un contract de achiziții de echipamente necesită să fie aprobat succesiv de managerul Departamentului de Achiziții, de managerul Departamentului Financiar-Contabil, de managerul Departamentului Juridic și, în final, de managerul companiei. O astfel de conjugare a răspunderii mai multor decidenți implică și un grad destul de ridicat de proceduralizare a deciziilor la nivelul organizației. Pentru ca un contract de achiziții să poată fi aprobat și semnat, el trebuie să urmeze procedura întru totul. Fiecare pas corespunde în fapt unui nivel de decizie, unde se verifică pe componente contractul în cauză. Această metodă este cel mai adesea preferată întrucât ea presupune un parcurs clar al documentelor și deciziilor interne, la care se adaugă o sistematizare a răspunderii și responsabilității. Însă acest sistem nu este infailibil, la fel ca în cazul

peer decision. Atât peer-ul, cât și co-decidenții pot fi corupți. Pentru a diminua acest risc este nevoie de un nivel ridicat de transparență organizațională, programe anuale de comunicare internă și training de etică și conformitate, dar și sancțiuni aplicate celor care au cedat tentației de a înșela organizația. Totodată, decizia distribuită este privată și ca un proces de birocratizare excesivă, care în loc să înlesnească rezoluțiile, le frânează. Această perspectivă nu-și găsește adeptii în companiile de dimensiuni medii și mari, unde numărul de angajați impune o proceduralizare menită să protejeze compania de decizii eronate, întârziate ori care presupun comportamente lipsite de integritate. De altfel, dezvoltarea sistemelor informatice de tip ERP (Enterprise Resource Planning) facilitează foarte mult procesul decizional, păstrând același nivel de siguranță ca și în cazul proceselor de decizie derulate fără ajutor din partea noilor tehnologii IT&C.

EXEMPLU: Un manager de Achiziții a realizat un caiet de sarcini și trebuie să decidă între o serie de oferte primite. Atât caietul de sarcini, cât și ofertele au fost distribuite prin intermediul unui modul de achiziții din sistemul ERP, iar toți cei implicați în procesul decizional au fost informați în timp real de finalizarea apelului lansat de companie, existența ofertelor și procedura de evaluare. Însăși evaluarea are loc online, iar fiecare decident își dă acordul sau nu pe baza unei semnături electronice. Timpul de decizie este astfel mult scurtat față de metodele clasice de decizie, în care o hârtie circulă prin 3-7 birouri pentru a fi semnată. În plus, în cazul sistemelor ERP, trasabilitatea și securitatea documentelor este mult mai bine gestionată decât atunci când se folosesc documente tipărite. În această situație, documentele ajung să fie văzute exclusiv de cei care iau parte la procesul decizional, iar riscurile de a pierde informații sensibile este diminuat la maximum.

Shared decision este utilizată cel mai adesea în sectorul public, unde măsurile anticorupție au impus distribuirea răspunderii pentru corectitudinea procesului decizional către mai mulți decidenți. Totuși, configurarea sistemului la nivelul companiilor este mult mai flexibilă decât în cazul instituțiilor publice, unde procedurile iau adesea forma unei hotărâri instituționale (legislație secundară și terțiară). Companiile se pot adapta mai ușor realităților cu care se confruntă în mediul economic și se pot proteja mult mai bine decât o fac instituțiile publice tocmai datorită acestei flexibilități la nivelul politicilor și procedurilor interne. Transparency International România recomandă ca această flexibilitate să fie utilizată cât mai mult, adică politicile și procedurile interne să fie modificate ori de câte ori mediul și contextul o impun. Rigiditatea, de exemplu, în conținutul unui cod de etică sau a unei proceduri de achiziție nu face altceva decât să ofere oportunități de explorare a breșelor de control a comportamentelor imorale și ilegale.

3.3. Avertizarea de integritate

Sistemele de monitorizare a comportamentelor lipsite de integritate și co-decizie oricât de bine ar fi puse la punct, nu sunt infailibile. Din acest motiv, se recomandă ca firmele să-și dezvolte sisteme proprii sau să apeleze la sisteme independente de avertizare de integritate (*whistleblowing*). Beneficiul major al avertizării de integritate este acela că funcționează atât pe partea de detectare a comportamentelor de integritate și prevenire a lor, cât și pe partea de cultură organizațională. Funcționarea eficientă a unui astfel de sistem poate determina un proces de învățare organizațională care să transforme comportamentele lipsite de integritate în inamicul nr. 1 în mentalitatea colectivă. În prezentul document, avertizarea de integritate reprezintă divulgarea, în interiorul unei organizații sau dinspre exteriorul acesteia, de informații cu privire la acțiuni neconforme precum și dezvăluirea riscurilor de neintegritate care privesc indivizii ori organizația per se și care pot afecta atât angajații și organizația, cât și societatea, mediul economic ori instituțiile statului. Adesea se consideră că scopul ultim al avertizării de integritate este reprezentat de interesul public, însă pot exista situații în care interesul public este slujit indirect, cel care apelează la avertizarea de integritate urmărind un interes privat (e.g., protejarea avertizorului împotriva unui management abuziv sau care impune un comportament lipsit de integritate). Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică, inițial, a recomandat prin intermediul diferitelor rapoarte și studiilor elaborate în ultimii 20 de ani, introducerea unor astfel de sisteme la nivelul administrației publice. Ulterior, în

2008, prin *raportul OECD Linii directoare pentru întreprinderile multinaționale*, instituția internațională a extins recomandarea și la companiile multinaționale.⁹ În Statele Unite ale Americii avertizarea de integritate face parte din așa-numitele programe de conformitate sau programe de etică ce există la nivel de administrație publică și companii listate pe bursă. Pentru acestea din urmă, introducerea *Legii Sarbanes-Oxley (SOX)* a reprezentat o întărire a ideii de avertizare de integritate.

La nivelul Uniunii Europene, în ultimii 5 ani, practica neunitară în ceea ce privește avertizarea de integritate a fost denunțată de o bună parte a societății civile. Chiar dacă sistemul bancar a beneficiat de recomandările Basel, care au introdus și obligativitatea unor politici de avertizare de integritate (whistleblowing policies), la nivelul corporațiilor și companiilor de dimensiunii medii nu a fost introdusă o directivă sau o recomandare a instituțiilor europene. Conform opiniei exprimate în 2006 de Comisia Europeană,¹⁰ „anonimitatea s-ar putea să nu fie o bună soluție, nici pentru avertizorul de integritate, nici pentru organizație”. Contrar acestei opinii, **Transparency International România** recomandă ca orice politică organizațională sau sistem național privind avertizarea de integritate să ofere atât posibilitatea realizării unor sesizări anonime (în care cel care apelează la avertizarea de integritate optează să rămână necunoscut organizației), cât și unor sesizări confidențiale (în care identitatea avertizorului este cunoscută doar de departamentul care preia sesizarea). În felul acesta, cei care doresc să tragă un semnal de alarmă cu privire la comportamente neconforme sau riscuri de neintegritate se vor simți mai protejați și vor fi mai deschiși în a oferi informații.

Elementele centrale ale avertizării de integritate sunt:

- *existența unei politici interne privind avertizarea de integritate (whistleblowing policy);*
- *existența unui sistem electronic sau vocal (cunoscut și ca ethics hotline / anti-corruption hotline) prin care angajații și terții să poată sesiza reprezentanții companiei cu privire la comportamentele neconforme pe care le observă;*
- *existența unui program de comunicare internă menit să popularizeze sistemul de avertizare de integritate;*
- *existența unui departament specializat care să preia și să investigheze sesizările (fie el Departamentul de Etică și Conformitate sau Departamentul de Conformitate);*
- *existența unor evaluări periodice a modului cum funcționează politica privind avertizarea de integritate la nivelul companiei;*
- *existența unui canal public prin care să se comunice în mod transparent, depersonalizat, cazurile de neconformitate investigate și, respectiv, sancționate.*

Garantarea protecției avertizorilor de integritate, alături de ideea că ei acționează de bona fide, este baza întregului sistem de avertizare. Howard Whitton de la *Centrul de Resurse Anticorupție* susține în raportul „Cum funcționează protecția avertizorilor de integritate: elemente ale unei abordări eficiente” că pe lângă avertizorul de integritate care sesizează un comportament neconform, mai există și alte trei categorii de persoane care trebuie protejate:¹¹

- cei care sunt onești în credința că sesizează o faptă incorectă, dar se dovedesc a fi insuficient sau eronat informați;
- cei care fac sesizări care se dovedesc în ultimă instanță a fi nefondate sau pentru care nu se pot furniza dovezi;
- cei care sunt onești în credința lor dar care nu sunt în mod necesar motivați de interesul public.

Politica privind avertizarea de integritate trebuie să se refere nu doar la elementele centrale menționate anterior, ci să prindă și astfel de nuanțe în ceea ce privește protecția avertizorilor. Avertizarea de integritate nu presupune doar latura internă, adică raportarea în interiorul organizației, ci și latura externă, către instituțiile publice relevante. De exemplu, un avertizor de integritate poate opta să denunțe comportamente lipsite de integritate în derularea unor contracte de achiziții publice nu doar către *Departamentul de Conformitate* al companiei în cauză, ci și către instituția sau instituțiile implicate în acele

achiziții publice sau care veghează la respectarea legii. Pot exista, de asemenea, cazuri în care avertizorul de integritate, fie de frica unor răzbunări din partea managementului companiei, fie dată fiind natura urgentă ori gravitatea faptelor, alege să sesizeze doar autoritățile. Această situație trebuie să fie prevăzută în politica privind avertizarea de integritate, iar avertizorul să beneficieze de protecție maximală. În cazul departamentelor care se ocupă cu implementarea politicii privind avertizarea de integritate, acestea trebuie să beneficieze de independență totală față de managementul companiei, iar investigațiile trebuie să fie obiective și să ofere un tratament imparțial celor implicați.

Utilizarea celor trei instrumente reprezintă, înainte de orice, bune practici în materie de management și de promovare a integrității în mediul de afaceri. Toate trei presupun existența unei politici specifice și a unei proceduri menite să transforme în practică prevederile politicii. Companiile trebuie să evalueze anual modul cum sunt implementate acest instrumente la nivel organizațional, să raporteze transparent progresul și să adopte măsuri corectorii atunci când acestea se impun.

1. OUG nr 109/2011 privind guvernanta corporativă în întreprinderile publice: „Art. 51 - (1) *Întreprinderea publică, prin grija consiliului de administrație sau, după caz, a directoratului, trebuie să publice pe pagina proprie de internet, pentru accesul asociaților/acționarilor, următoarele documente și informații:* a) hotărârile adunărilor generale ale acționarilor, în termen de 48 de ore de la data adunării; b) situațiile financiare anuale, în termen de 48 de ore de la aprobare; c) raportările contabile semestriale, în termen de 45 de zile de la încheierea semestrului; d) raportul de audit anual; e) componența organelor de conducere ale societății, CV-urile membrilor consiliului de administrație și ale directorilor sau, după caz, ale membrilor consiliului de supraveghere și membrilor directoratului; f) rapoartele consiliului de administrație sau, după caz, ale consiliului de supraveghere.”
2. Convenția din 1995 privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene și protocoalele conexe [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:12:41995A1127\(03\):RO:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:12:41995A1127(03):RO:PDF)
3. Convenția din 1997 privind lupta împotriva corupției în care sunt implicați funcționari ai Comunităților Europene sau funcționari din statele membre ale Uniunii Europene [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:11:31997F0625\(01\):RO:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:19:11:31997F0625(01):RO:PDF)
4. Acțiunea comună din 22 decembrie 1998 adoptată de Consiliu în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, privind corupția în sectorul privat (98/742/JAI) JO L 358, 31.12.1998
5. Raport al Comisiei către Consiliu întemeiat pe articolul 9 din Decizia-cadru 2003/568/JAI a Consiliului din 22 iulie 2003 privind combaterea corupției în sectorul privat <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=ro&ihmlang=ro&lng1=ro,ro&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=450573:cs>
6. Basle Statement of Principles on the prevention of criminal use of the banking system for the purpose of money laundering, Decembrie 1988.
7. Latin America and the Caribbean Anti-money Laundering Compliance Guide, Money Gram https://www.moneygram.com/WCM/groups/mgicorp_content/documents/content/aml_lacaml0908_eng.pdf
8. Legea pentru ratificarea Convenției penale privind corupția, adoptată la Strasbourg la 27 ianuarie 1999, publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 65, 30 ianuarie 2002.
9. OECD, Managing Government Ethics; PUMA Policy Brief, Feb. 1997. OECD, Whistleblower protection: encouraging reporting; Iulie 2012.
10. Opinion 1/2006 on the application of EU data protection rules to internal whistleblowing schemes in the fields of accounting, internal accounting controls, auditing matters, fight against bribery, banking and financial crime; European Commission, Directorate General Justice, Freedom and Security, Feb 2006. A se vedea și Resolution 1729 (2010). Protection of “whistle-blowers”; Council of Europe, Parliamentary Assembly, Committee on Legal Affairs and Human Rights, Aprilie 2010.
11. Howard Whitton, Making Whistleblower Protection Work: elements of an effective approach; Anti-Corruption Resource Centre, Dec 2008.

4. ACTIUNI COLECTIVE ÎMPOTRIVA CORUPȚIEI

“Costul corupției trebuie să fie foarte mare pentru a servi ca un factor de descurajare al corupției. Acest lucru ar necesita o combinație de sancțiuni, inclusiv urmărirea penală și închisoarea, și stimulente, inclusiv clasificarea publică a celor mai bune performanțe.”

“În cele din urmă, căutând stimulente pozitive, vom recunoaște și promova de asemenea cele mai bune practici în acest domeniu de către întreprinderi și instituții, încurajând o “cursă spre vârf” între egali.”

(Transparency International, Strategia 2015)

Sectorul public, sectorul de afaceri și reprezentanții societății civile trebuie să lucreze împreună la stabilirea standardelor de integritate și aplicarea de sancțiuni și stimulente, pentru a obține rezultate vizibile în lupta împotriva corupției. Astfel, la întrebarea dacă există o latură a sectorului privat care să vizeze combaterea corupției nu se poate răspunde în mod categoric cu “da” sau “nu”. În ciuda aspectelor morale puternice și a argumentelor solide privind profitabilitatea pe termen lung a combaterii corupției, cadrul existent al acesteia în sectorul privat persistă, într-un grad sau altul, aproape peste tot. Astfel, o atitudine integră în sectorul privat nu poate deveni virală decât prin stabilirea unor sancțiuni și stimulente. În momentul în care posibilitatea de detecție și aplicare a unor sancțiuni descurajante devine iminentă, companiile vor fi determinate să contracareze fenomenul de corupție. Chiar și pentru companiile care operează în medii lipsite de sancțiuni descurajante și/sau cu șanse reduse de a fi prinse, atitudinea integră poate garanta un profit sustenabil pe termen lung. Pe de o parte, în combaterea corupției, stimulentele pot fi o alternativă prin avantaje tangibile acordate companiilor integre și responsabile.

Prin urmare, stakeholderii din sectoarele public și privat, dar și societatea civilă pot stabili și aplica sancțiuni și stimulente de combatere a corupției atât companiilor, reprezentanților lor, cât și asociațiilor, astfel încât combaterea corupției să devină, din ce în ce mai mult, o decizie de afaceri la ordinea zilei, susținând totodată dorința morală de a face ceea ce este corect.

Tipuri de sancțiuni și stimulente de combatere a corupției în afaceri aplicate diferitor sectoare:

- **Sectorul Public** (instituții guvernamentale, organizații interguvernamentale, etc.): o instituție guvernamentală poate impune o amendă unei companii prinsă mituind un funcționar public.
- **Sectorul Privat** (companii, investitori, etc.): o companie mare poate prefera un anumit furnizor datorită codului său etic, a atitudinii anticorupție și a programelor excepționale de conformitate.
- **Societatea Civilă** (organizații ale societății civile, asociații de afaceri, media, etc.): organizațiile societății civile pot face publice anumite cazuri de corupție, afectând astfel reputația companiilor corupte.

Trebuie avut în vedere faptul că selecția sancțiunilor și stimulentele aplicate depinde nu numai de stakeholderi, ci și de contextul local, în funcție de acesta determinându-se tipul și întinderea măsurilor folosite de stakeholderi.

Atât în zonele cu o guvernare puternică, cât și în cele cu o guvernare slabă, stakeholderii din sectorul public au un potențial enorm de a motiva combaterea corupției fie prin aplicarea de sancțiuni și stimulente, fie prin facilitarea aplicării de măsuri de către sectorul privat și societatea civilă. (p. 19) În aceeași măsură stakeholderii din sectorul privat reprezintă un factor-cheie în formarea unui mediu de afaceri integru prin aplicarea de sancțiuni celor care nu respectă standardele de integritate și aplicarea de stimulente celor care le respectă, precum și facilitarea aplicării de măsuri de către societatea civilă sau sectorul public. Pe de altă parte, chiar stakeholderii din societatea civilă au un rol deosebit în determinarea combaterii corupției, nu doar prin sancțiunile și stimulentele care vizează reputația societăților comerciale/companiilor, ci mai exact prin promovarea și monitorizarea aplicării de sancțiuni și stimulente juridice și comerciale de către sectorul public și privat.

4.1. Combaterea corupției prin sancțiuni pentru conduită neconformă

Primul pas în a determina combaterea corupției în afaceri este de a preciza în mod clar ce se așteaptă de la companii și reprezentanții acestora. **Un standard de integritate**, la care companiile și reprezentanții acestora să adere, servește drept criteriu obiectiv de evaluare a performanței în afaceri. Acest standard de integritate poate căpăta caracter de lege (în sectorul public), poate deveni cod de conduită pentru partenerii de afaceri (în sectorul privat), poate lua forma unei recomandări de bună-practică (în societatea civilă) sau poate lua diverse alte forme agreeate de cele trei sectoare.

În general, un standard de integritate trebuie să îndeplinească două condiții fundamentale: (i) să incrimineze corupția; și (ii) să impună un program de etică, integritate și conformitate. Prin urmare, la elaborarea acestui standard trebuie luate în considerare sursele și condițiile deja recunoscute, pentru a evita impunerea unor cerințe multiple sau chiar contradictorii. Implicarea stakeholderilor în definirea standardelor de integritate și implicarea lor în monitorizarea aplicării/respectării lor reprezintă un al doilea pas. Al treilea pas în combaterea corupției este de a o face mai costisitoare. Costurile financiare, sociale și psihologice trebuie să fie suficient de ridicate astfel încât companiile (reprezentanții, colaboratorii și partenerii acestora) să fie motivați în a contracara corupția, aderând la respectivele standarde de integritate. Acest lucru poate fi realizat prin aplicarea de sancțiuni care să fie eficace, proporționale și cu efect de descurajare. Deși costurile financiare sunt cel mai frecvent luate în considerare, trebuie evaluate cu atenție atât costurile sociale cât și costurile psihologice. (*Philip M. Nichols, 2012: - Costurile psihice ale încălcării legilor corupției, Vanderbilt Journal of Transnational Law, Vol. 45.*)

- **Costuri sociale:** Indivizii nici nu trăiesc și nici nu lucrează pe o insulă pustie, aceștia fiind influențați de mediul social actual - la locul de muncă (de către colegi, parteneri de afaceri, competitori sau de către autoritățile de reglementare), la domiciliu (de familie și prieteni) și în sfera publică (de mass-media sau de către activiști). Aceste grupuri pot influența decizia unui reprezentant de a se abține sau nu de la a comite un act de corupție.

- **Costuri psihologice:** Un reprezentant al unei companii nu numai că va compara câștigurile așteptate cu costurile financiare și sociale, dar va lua de asemenea în considerare sentimentul pe care îl are în momentul angajării într-un act de corupție. Atitudinea unei persoane atunci când analizează o astfel de decizie va reflecta valorile personale și gradul lor de conștientizare, ca rezultat al experiențelor și influențelor trecute (condamnarea corupției de către părinți, valorile sociale transmise în școală), valori foarte dependente de contextul social al reprezentantului și de conștientizarea de către reprezentantul companiei a consecințelor negative pe care corupția le are asupra organizației, economiei și societății.

O abordare anticorupție care utilizează doar sancțiuni este insuficientă, motiv pentru care stakeholderii ar trebui să aplice o abordare complementară care să ridice nu numai costurile financiare, sociale și psihologice ale corupției, dar și beneficiile celor care rămân/devin integrii. Asemănător abordării sancțiunilor, este important a crește nu numai beneficiile financiare, ci și beneficiile sociale și psihologice atunci când se aplică stimulente. Beneficiile financiare includ toate recompensele financiare pe care reprezentantul unei companii se așteaptă să le obțină pentru respectarea/alinierea la standardele de integritate. Majoritatea beneficiilor financiare din partea stakeholder-ilor externi afectează compania în ansamblu, de exemplu, statutul de a fi furnizor preferat. Beneficiile sociale apar de obicei din recunoașterea și laudele aduse de colegi, prieteni, parteneri sau de către alte organizații publice. Spre deosebire de cele mai multe beneficii financiare, stakeholderii externi pot aplica, de obicei în mod direct, beneficiile sociale convenite reprezentanților companiei. Pe de altă parte, beneficiile psihologice se produc atunci când o persoană își atinge în mod continuu propriile standarde de comportament etic (ex.: o imagine de sine pozitivă, datorită refuzului de a primi/oferi vreo plată de facilitare).

Există trei categorii principale de sancțiuni și stimulente anti-corupție:

- **Sancțiunile și stimulentele legale** reprezintă o serie de măsuri financiare și non-financiare implementate în principal prin intermediul unor dispoziții legale.
- **Sancțiunile și stimulentele comerciale** reprezintă o serie de măsuri implementate în principal în relațiile de afaceri.
- **Sancțiunile și stimulentele reputaționale** reprezintă o serie de măsuri implementate în special prin publicarea raportului anti-corupție a companiilor

4.2. Stimulente pentru implementarea unor standarde de integritate sporite

4.3. Instrumente pentru motivarea unor comportamente anticorupție

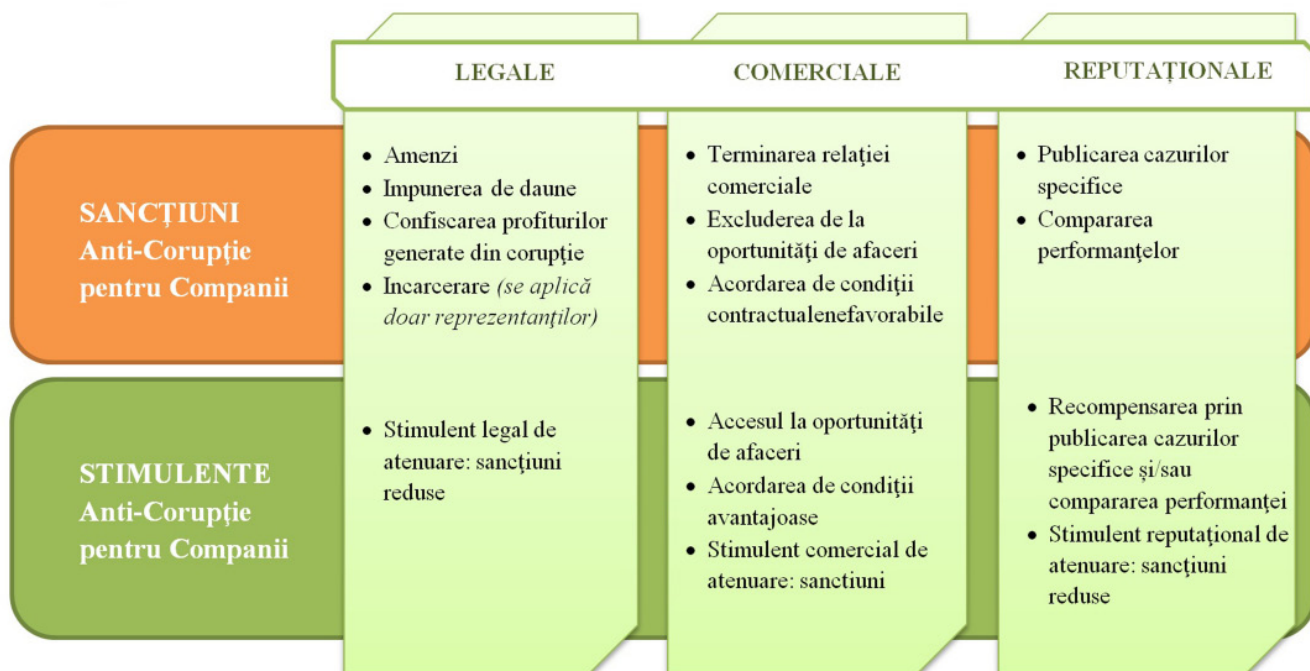
STIMULENTE:

Stimulent	Descriere / Exemplu
Status-ul de furnizor preferat	<p>O companie stabilește o listă de parteneri de afaceri preferați, care se bucură de anumite avantaje în plus față de alți parteneri cu statut comercial egal. Tratatamentul preferențial poate presupune:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cote de vânzări mai mari cu partenerii de afaceri; • interval de timp scurtat între ofertă și achiziții; • contract de furnizare fără a fi nevoie să treacă printr-un proces formal de ofertare (luând în considerare pragurile de aprobare a achizițiilor); • dreptul la prima cotă într-un proces de ofertare; • cerințe de diligență reduse; • termeni contractuali îmbunătățiți (ex.: răspundere mai scăzută, etc.)
Recunoașterea publică	<p>O companie introduce un premiu pentru „partenerii de afaceri ai anului” sau recunoaște public partenerii de afaceri relevanți prin alte mijloace, de exemplu prin a-i menționa pe website, activități de promovare etc.</p>
Asistență pentru creșterea capacității	<p>O companie își sprijină partenerii de afaceri în realizarea de training și creșterea capacității (ex.: prin accesul la propriile programe). O astfel de creștere a capacității poate fi aplicată în toate zonele de operațiuni și nu se limitează la etică și conformitate. O companie furnizează partenerilor săi anumite servicii din propriile sale departamente interne (ex.: IT, juridic, resurse umane, contabilitate și control) gratuit sau la un cost redus.</p>
Participarea la întâlnirile de planificare strategică cu furnizorii	<p>O companie acordă partenerilor săi de afaceri acces la ședințele de planificare strategică cu furnizorii.</p>
Împărțirea costurilor pentru îmbunătățirea sustenabilității	<p>O companie stabilește un program comun de îmbunătățire a sustenabilității cu partenerii săi de afaceri.</p>
Recomandarea partenerilor de afaceri	<p>O companie își recomandă partenerii de afaceri, fie direct către alte companii mari sau prin anunțuri în rețelele dedicate partenerilor de afaceri.</p>
Condiții de plată favorabile	<p>O companie plătește cu prioritate facturile partenerilor de afaceri apoi facturile proprii. Pot fi, de asemenea, oferite și alte facilitări sau reduceri de plată.</p>
Costuri de achiziție reduse pentru parteneri	<p>O companie își vinde propriile produse sau servicii la un preț redus sau oferă taxe reduse de servicii pentru partenerii săi de afaceri, de exemplu, în leasing de telecomunicații, servicii juridice și de consultanță (ex.: asistență în contabilitate în scopuri fiscale), IT, vânzări, imobiliare și utilități.</p>
Extinderea de beneficii către reprezentanții partenerilor preferați	<p>O companie permite ca beneficiile acordate unui partener de afaceri să fie, de asemenea, utilizate de către reprezentanții partenerului (ex.: discount personal la produsele companiei, cursuri educaționale).</p>
Număr redus de audite	<p>O companie reduce numărul de audite anti-coruție la fața locului necesare pentru partenerii săi de afaceri.</p>
Cerințe de raportare reduse	<p>O companie reduce frecvența controalelor cu privire la cerințele / indicatorii anti-coruție pentru partenerii săi de afaceri.</p>

Timp de reacție mai bun pentru livrarea de produse/servicii	O companie anticipează provocările (ex., întârzieri în livrarea de servicii/produse) cu care un partener de afaceri se confruntă în desfășurarea operațiunilor sale fără a utiliza plăți de facilitare. Se poate renunța la amenzile contractuale pentru furnizarea cu întârziere a serviciilor/produselor contractate.
Taxe de servicii reduse *	Un creditor reduce sau se abține de la taxele de cont legate de servicii, cum ar fi taxele de întârziere, taxele anuale, penalitățile pentru plățile restante.
Condiții bancare mai bune*	Un creditor pune la dispoziția partenerilor săi de afaceri condiții preferențiale pentru tranzacțiile de zi cu zi, cum ar fi scrierea nelimitată de cecuri, lipsa soldului minim, utilizarea în mod gratuit a bancomatelor, etc.
Acces mai ușor la împrumuturi*	Un creditor reduce controalele necesare pentru partenerii de afaceri care solicită împrumuturi.
Condiții de rambursare preferențiale pentru credite *	Un creditor reduce ratele dobânzilor sau tarifele de procesare pentru credite, crește flexibilitatea rambursării, sau reduce comisioanele și taxele pentru examinarea documentelor.
Taxe reduse pentru clasificarea investițiilor*	Un furnizor de servicii pe piața de capital reduce taxele pentru clasificarea de investiții și pentru analize.
Promovare pe piața de capital*	Un furnizor de servicii pe piața de capital (de exemplu, Bursa de Valori) își poate lista partenerii de afaceri într-un Index de Bună Guvernare.

În momentul evaluării celui mai bun curs de acțiune, stakeholder-ii ar trebui să verifice întotdeauna toate cele trei categorii de sancțiuni și stimulente. De exemplu, stakeholder-ii din sectorul public și privat ar trebui să facă publice sancțiunile, deoarece acest lucru ar putea mări nu doar costurile financiare și costurile sociale, dar și costurile psihologice. De asemenea, societatea civilă trebuie să aibă o înțelegere bună a sancțiunilor și stimulentele juridice și comerciale, în scopul de a le include în strategiile sale de advocacy sau de monitorizare a aplicării lor.

Trei categorii de sancțiuni și stimulente anti-corupție pentru mediul de afaceri

Impactul posibil al **sanctiunilor și stimulentei legale** cu privire la combaterea corupției în mediul privat:

<i>Sanctiuni legale</i>	<i>Stimulente legale</i>
<p>Costuri financiare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Creșterea costurilor de a activa pe piața prin amenzi, impunerea de daune, confiscarea profiturilor generate de corupție • Pierderea venitului (în cazul încarcerării) • Reducerea reputației brandului și posibilitatea unei evaluări mai scăzute a activelor • Alte costuri asociate (ex.: costurile de apărare juridică) <p>Costuri sociale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reputația pătată a reprezentanților și rușinea la locul de muncă, acasă sau în public (în cazul în care sancțiunea legală este făcută publică) <p>Costuri psihologice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sentimentul personal de vinovăție (în special în caz de încarcerare) 	<p>În prezent, nu există stimulente juridice autentice care să ofere beneficii pentru comportament bun.</p> <p><i>(În general, nu ar trebui acordate nici un fel de stimulente pentru respectarea standardului obligatoriu dat este o lege. Totuși, ar putea fi posibilă aplicarea de stimulente comerciale sau reputaționale pentru conformarea/ aplicarea standardelor voluntare)</i></p>

Impactul posibil al **sanctiunilor și stimulentei comerciale** cu privire la combaterea corupției în mediul privat:

<i>Sanctiuni comerciale</i>	<i>Stimulente comerciale</i>
<p>Costuri financiare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pierderea unor oportunități de venituri și cotă de piață • Creșterea costurilor de capital (ex: dobânzi mai mari) • Pierdere de subvenții sau alte fonduri • Costuri operaționale mai mari (ex: prin impunerea unui monitor extern) • Pierderea de contacte (cost financiar indirect) • Dificultate la re-intrarea pe piață (cost financiar indirect) <p>Costuri sociale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reputația pătată a reprezentanților și blamul, în primul rând la locul de muncă (în cazul în care sancțiunea comercială este făcută publică) 	<p>Beneficii financiare:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oportunități de venituri • Cotă de piață mărită • Scăderea costurilor de capital (ex: dobânzi mai mici) • Accesul la subvenții sau alte fonduri • Contacte noi (beneficiu financiar indirect) • Credite fiscale • Acces la piețe (beneficiu financiar indirect) <p>Beneficii sociale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reputația bună a reprezentanților și aprecierea, în special la locul de muncă (în cazul în care stimulentele comerciale sunt făcute publice)

Impactul posibil al **sanctiunilor și stimulentei reputaționale** cu privire la combaterea corupției în mediul privat:

<i>Sanctiuni reputaționale</i>	<i>Stimulente reputaționale</i>
<p>Costuri financiare (indirecte):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dificultate în atragerea de clienți, investitori, angajați, furnizori, etc. care pun accent pe etică. • Pierderea de clienți, investitori, furnizori, etc. • Creșterea cheltuielilor privind relațiile cu publicul și marketingul, pentru a contracara reputația proastă datorată încălcării standardelor <p>Costuri sociale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Excluderea / ostracizarea în cadrul comunității • Respingerea socială a reprezentanților din partea colegilor, prietenilor și familiei și asocierea lor (publică) cu un comportament care dăunează societății <p>Costuri psihologice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sentiment personal de vinovăție 	<p>Beneficii financiare (indirecte):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atragerea de clienți, investitori, angajați, furnizori, etc care pun accent pe etică. • Reputația bună poate fi utilizată în scopul relațiilor cu publicul și a marketingului <p>Beneficii sociale:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Respect și statut în comunitate • Aprecieri din partea colegilor, prietenilor și familiei • Asocierea (publică) cu un comportament onorabil care aduce beneficii societății <p>Beneficii psihologice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Imagine de sine pozitivă

Ori de câte ori este posibil, stakeholder-ii trebuie să se asigure că sancțiunile și stimulentele lor sunt aplicate direct reprezentanților relevanți, afectându-le costurile și beneficiile financiare, sociale și psihologice. Acest lucru poate fi realizat în primul rând prin măsuri legale și, într-o măsură limitată, reputaționale. Cu toate că țintirea decidenților direct răspunzători de implicarea companiei în acte de corupție este esențială, aceasta nu este întotdeauna suficientă sau fezabilă; prin urmare, stakeholder-ii vor fi nevoiți să aplice sancțiuni și stimulente întregii companii, precum și directorilor săi. Printre motivele pentru care este indicată aplicarea de sancțiuni și stimulente întregii companii enumerăm:

- Corupție sistemică.
- Sancționarea reprezentanților individuali s-ar putea să nu protejeze stakeholder-ul de riscurile de corupție eminate din companie.
- Presiunea socială.
- Bază crescută pentru solicitarea de daune.
- Profiturile obținute din corupție sunt deseori cel puțin parțial deținute de către o companie.

4.4. Principii pentru a schimba atitudinea unei companii

Dincolo de eforturile menite să remedieze probleme punctuale de integritate, pentru a beneficia de avantajele unei conduite integre pe termen mediu și lung este necesar ca într-o companie să se construiască o cultura a integrității. Iar pentru aceasta este nevoie de schimbarea atitudinii față de corupție.

4.4.1. IMPACTUL: ”Fi relevant și proporțional!”

Atunci când o companie este pusă în situația de a alege ce măsuri și sancțiuni anti-corupție să implementeze, ea trebuie să țină cont de impactul pe care acestea îl vor avea asupra factorilor ce influențează luarea de decizii cu privire la adoptarea măsurilor anti-corupție, decizii ce sunt în general influențate de beneficiile sociale, financiare și psihologice ce pot fi obținute în urma lor. Acești factori sunt:

(i) Factori ce afectează dimensiunea unei sancțiuni / stimulent

a. Relevanța sancțiunilor/stimulentelor pentru compania vizată

- Concentrare puternică pe un singur sau pe un grup de clienți.
- Reputația este un punct de vânzare important pentru companii.
- Reputația este un punct de vânzare important pentru reprezentanți.
- Dependența puternică de anumite canale de distribuție.
- Beneficii tangibile pe termen scurt.

b. Orizontul sancțiunilor/stimulentelor

- Recompensele ar trebui să fie proporționale.
- Pedepsele ar trebui să fie raportate la comportament.
- Înțelegerea orizontului sancțiunilor/stimulentelor în raport cu timpul.
- Luarea în considerare a posibilelor efecte nedorite.

c. Credibilitatea stakeholder-ului

- Aplicarea de măsuri reputaționale.
- Disponibilitatea altor stakeholder-i de a adopta măsuri.

(ii) Factori ce afectează probabilitatea aplicării unei sancțiuni / stimulent

a. Angajamentul stakeholder-ului

- O declarație publică despre standarde anti-corupție (ex. un comunicat de presă, o declarație etc.);
- Demonstrarea propriilor eforturi de etică și conformitate anti-corupție;
- Participarea în inițiative voluntare (ex. stakeholder-ii din sectorul de afaceri pot să ia în considerare UN Global Compact);
- Istoric public vizibil a sancțiunilor și stimulentele anti-corupție aplicate.

b. Capacitatea companiei de a aplica sancțiuni/stimulente

c. Factorii de mediu ce pot influența aplicarea de sancțiuni/stimulente

4.4.2. COMUNICAREA: „Dacă nimeni nu știe, nimănui nu-i pasă!”

Mijloacele de combatere a corupției se bazează pe comunicarea de mesaje clare și puternice. Stakeholder-ii trebuie să își comunice standardele anti-corupție, sancțiunile și stimulentele aferente, precum și cazurile de aplicare a acestora. E importantă deci creșterea

gradului de conștientizare în rândul companiilor, precum și a altor stakeholderi și a publicului larg, care la rândul lor să creeze o presiune socială ce poate declanșa aplicarea de măsuri suplimentare; lucru obținut desigur atât prin comunicarea standardelor și posibilitatea sancțiunilor și stimulentele anti-corupecție, cât și prin comunicarea sancțiunilor și stimulentele aplicate efectiv. Pe de altă parte, sancțiunile ar trebui să se aplice întotdeauna în combinație cu stimulente de atenuare. Companiile ar trebui să primească stimulente de atenuare pentru auto-control, auto-raportare, cooperare și măsuri de remediere. De asemenea, stimulentele ar trebui să fie acordate în primul rând pentru un comportament bun - și nu doar în cazul în care o încălcare a avut loc. La fel cum companiile oferă stimulente pentru angajați în propriile lor organizații pentru a obține comportamentul dorit, stakeholder-ii ar trebui să ofere stimulente reale pentru afaceri curate.

4.4.3. MONITORIZAREA: “Încrederea este bună, monitorizarea este necesară!”

Stakeholder-ii care aplică sancțiuni și stimulente doresc să facă acest lucru pe baze solide și justificate. O monitorizare transparentă și credibilă este extrem de importantă și poate necesita implicarea unor părți diferite, inclusiv societatea civilă. Astfel, monitorizarea performanței companiilor, care trebuie să fie transparentă și credibilă, presupune: adunarea de informații despre performanțele companiilor în ceea ce privește standardul de integritate și evaluarea informațiilor adunate cu privire la respectarea standardului, pentru a decide dacă trebuie aplicate sancțiuni și/sau stimulente.

(i) Abordări practice pentru stakeholder-ii care doresc să adune informații relevante pentru a evalua dacă o companie a respectat sau nu standardul său de integritate:

- *Cercetarea*: Efectuarea cercetării se bazează în principal pe date disponibile public.
- *Investigarea*: Conducerea unei investigații se referă la adunarea în profunzime a datelor care nu sunt disponibile public.
- *Auto-evaluarea companiilor*: Adunarea de informații prin furnizarea de propria companie către stakeholder.

(ii) Modalități majore de evaluare a datelor colectate:

- *Evaluarea făcută de către stakeholder*: Cel mai evident mod de a evalua datele colectate este ca stakeholder-ul să facă el însuși acest lucru.
- *Verificarea de către o terță parte*: O altă modalitate de a evalua performanța anti-corupecție a unei companii este de a cere verificarea de către o terță parte.
- *Evaluarea inter pares*: Constituie o abordare în cadrul căreia companiile sunt evaluate de către alte companii.

4.4.4. MULTIPLICAREA impactului sancțiunilor și stimulentele: “Caută aliați!”

Un singur stimulent sau o singură sancțiune nu ar putea avea un efect suficient asupra afacerilor. Stakeholder-ii trebuie să ia în considerare atât aplicarea mai multor sancțiuni și stimulente, în scopul de a ținti diferite obiective ale afacerii, cât și motivarea partenerilor în a aplica sancțiuni și stimulente. În general, acest lucru va combina măsurile legale sau comerciale cu cele reputaționale pentru a crește atât costurile cât și beneficiile financiare și sociale, și deci mai multe moduri de a pedepsi sau recompensa afacerile. Stakeholder-ii trebuie, prin urmare, să se familiarizeze cu gama largă de măsuri juridice, comerciale și reputaționale și să le aplice pe cele mai adecvate, în funcție de situație.

4.4.5. RESPONSABILITATEA: „Crează un efect „bulgăre de zăpadă”!”

Stakeholder-ii ar trebui să crească impactul sancțiunilor și stimulentele prin tragerea companiilor la răspundere pentru acțiunile partenerilor lor de afaceri, fie ei entități aflate sub control efectiv, entități care acționează în numele societății, investitori sau alți parteneri de afaceri (cum ar fi furnizorii). Enumerăm patru *grupe majore de parteneri de afaceri* cărora stakeholder-ii le pot extinde responsabilitatea pentru combaterea corupției unei companii vizate:

1. *Parteneri de afaceri asupra cărora o companie exercită un control puternic sau eficient (ex. filiale) ;*

2. Parteneri de afaceri care acționează în numele unei companii (ex. agenți);
3. Parteneri de afaceri asupra cărora o companie exercită un control slab sau inexistent prin deținerea de acțiuni (ex. investiții minoritare);
4. Alți parteneri de afaceri (ex. furnizori, distribuitori).

4.4.6. EVALUAREA: „Funcționează măsurile?”

Criteria:

1. Eficacitate și eficiență: „Cât de bine a fost stabilită și aplicată sancțiunea sau stimulentele?”

Prin evaluarea eficacității, stakeholder-ii evaluează cât de bine au fost stabilite și aplicate sancțiunile și stimulentele. Indicatorii de eficiență includ:

- Numărul de companii care au aplicat sancțiuni și stimulente (ex. cu privire la cazurile raportate de corupție);
- Cazurile în care companiile și reprezentanții au fost în măsură să se sustragă sau să reducă în mod semnificativ impactul dorit al măsurilor aplicate;
- Stabilirea unui proces de monitorizare credibil și eficient;
- Creșterea conștientizării cu privire la standardele anti-corupție și la aplicarea de măsuri.

Prin evaluarea eficienței, stakeholder-ii evaluează dacă sancțiunile și stimulentele au fost aplicate într-un mod responsabil în ceea ce privește resursele. Indicatorii de eficiență includ:

- Nivelurile de resurse care au fost utilizate în aplicarea de sancțiuni și stimulente (ex. numărul de angajați care au contribuit la o anumită politică, costurile pentru o campanie de comunicare etc.);
- Costurile financiare pentru sprijinul extern de monitorizare;
- Proportionalitatea rezultatelor cu resursele investite (ex. costurile suportate pentru a găsi substitutul unui furnizor exclus).

2. Impact: „Au contribuit sancțiunile și beneficiile la obiectivul general?”

Indicatorii de impact pot include:

- Numărul de incidente de corupție raportate în companiile vizate;
- Nivelele de raportare ale companiilor vizate cu privire la chestiuni legate de corupție;
- Contribuția sancțiunilor și stimulentele aplicate la consolidarea atitudinii companiilor vizate și a reprezentanților de a combate corupția;
- Nivelul perceput al corupției;
- Numărul de avertizări de integritate;
- Numărul de sesizări legate de corupție;
- Poveștile de succes raportate (de exemplu, evitarea cererilor de plăți de facilitare);
- Costurile generale de a face afaceri cu o companie țintă;
- Răspunsul companiilor țintă la incidente de corupție (ex. auto-raportarea);
- Relațiile dintre companii și stakeholder-i (ex. o mai mare transparență în luarea deciziilor).

4.5. Factori externi ce pot avea impact asupra aplicării de sancțiuni și stimulente

Stakeholder-ii ar trebui să acorde atenție factorilor de mediu care afectează aplicarea măsurilor anti-corupție, pentru ca apoi să selecteze abordările și măsurile potrivite pentru contextul lor unic.

O analiză de mediu cu privire la factorii politici, economici, sociali, tehnologici și juridici ai unei țări sau ai unei societăți este prin urmare utilă. Lista de mai jos ajută la evaluarea căror factori externi sunt importanți pentru aplicarea de sancțiuni și stimulente:

Politici

- Voința politică și angajamentul de a lupta împotriva corupției
- Siguranța și absența violenței
- Libertatea de exprimare eficientă și legi cu privire la libertatea informației
- Sistem judiciar eficace (inclusiv în protecția experților și a victimelor)
- Avocatul Poporului sau alte mecanisme de raportare publică
- Protecția avertizorilor de integritate și acceptarea socială a avertizării de integritate
- Impunitatea
- Implementarea convențiilor internaționale, etc.

Economici

- Centralizarea economiei (ex. piața de monopol)
- Dreptul de proprietate asupra principalilor actori economici (ex. sectorul public)
- Economia din umbră (ex. procentul de companii active în activități neoficiale sau neînregistrate)
- Procese administrative, etc.

Sociali

- Independența percepută a mass-media
- Atitudinile societale (ex. condamnarea generală a corupției)
- Nivele de încredere între diferite părți ale societății, etc.

Technologici *

- Cetățenii și stakeholder-ii care utilizează Internetul / mijloace mobile de comunicare
- Disponibilitatea informațiilor

Legali

- Asistență (legală) mutuală între stakeholder-i (ex. extrădare, recuperarea activelor, schimbul de informații, anchete comune)
- Coduri aplicabile eficiente pentru procedurile civile, administrative și penale
- Statutul de limitări, etc.

* Internetul și mijloacele sociale de media oferă acces la noi surse de informare, permit distribuirea rapidă și reduc pragul pentru participarea directă și activă a cetățenilor. După succesul în combaterea criminalității, ajutorul în caz de dezastre, monitorizarea alegerilor și protestele politice (de exemplu, Ushahidi, Crowdfunder), utilizarea de noi tehnologii pentru a monitoriza și a pleda pentru cauze sociale a fost acum extins și la lupta împotriva corupției (de exemplu, Am plătii o mită, Bribespot, Egunjedotinfo). Astfel de măsuri pot fi folosite pentru a crește probabilitatea de detectare, precum și pentru pedepse sau recompense reputaționale.

Prezentul capitol reprezintă o prelucrare a lucrării “Motivating Business to Counter Corruption” (Motivând mediul de afaceri să ia atitudine împotriva corupției), elaborată de către Humboldt-Viadrina School of Governance. Drepturile de autor asupra publicației originale aparțin în totalitate Humboldt-Viadrina School of Governance, iar materialul de față a fost realizat cu acordul expres al acesteia.

REFERINTE BIBLIOGRAFICE

2.1. GUVERNARE CORPORATIVĂ

Lucrări științifice și studii

- Transparency International (2012), Transparency in corporate reporting: Assessing the world's largest companies; Berlin.

Legislație, standarde, regulamente și alte documente normative

Cadrul normativ românesc

- Bursa de Valori București (BVB), Codul de Guvernanță Corporativă al Bursei de Valori București
- Camera de Comerț Americană în România, Codul de Guvernanță Corporativă al AMCHAM România
- Ordonanță de urgență nr. 109/2011 privind guvernanța corporativă a întreprinderilor publice din 30/11/2011, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 883 din 14/12/2011
- Legea societăților comerciale nr. 31/1990
- Legea nr. 297/2004 privind piața de capital

Cadrul normativ european

- Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - Planul de acțiune: Dreptul european al societăților comerciale și guvernanța corporativă - un cadru juridic modern pentru acționari mai angajați și societăți durabile, Strasbourg, 12.12.2012
- Directiva 2007/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 iulie 2007 privind exercitarea anumitor drepturi ale acționarilor în cadrul societăților comerciale cotate la bursă
- Comisia Europeană, Carte Verde - Cadrul de guvernanță corporativă al UE, Bruxelles, 5.4.2011
- Comisia Europeană, Feedback declarație sumară a răspunsurilor la Cartea verde a Comisiei privind Cadrul de guvernanță corporativă al UE, Brussels, 15 November 2011
- Comisia cu privire la aspectele financiare ale Guvernanței Corporative si Gee & Co. Ltd, Aspectele financiare ale guvernanței corporative (Cadbury Report), 1992

Cadrul normativ internațional

- AA1000 ASSURANCE STANDARD 2008
- Global Reporting Initiative, GRI 3.1 Sustainability Reporting Guidelines, 2000-2011
- International Standard ISO26000 - Guidance on social responsibility, 2010
- Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, OECD Guidelines for Multinational Enterprises, 2008
- Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, OECD Principles of Corporate Governance, 2004
- Open Compliance and Ethics Group, GRC Compatibility Model "Red Book" 2.0, Aprilie 2009
- Legea contabilității nr 82/1991
- Legea nr 31/1990 privind societățile comerciale
- Legea nr 672/2002 privind auditul public intern

2.2. PRACTICI ÎN DOMENIUL MUNCII

Cadrul normativ internațional

- International Standard: 2010, ISO26000 - Guidance on social responsibility
- International Standard: 2008, Social Accountability 8000
- Global Reporting Initiative: 2000-2011, GRI 3.1 Sustainability Reporting Guidelines
- AA1000 Assurance Standard: 2008
- Fair Labor Association: 2011 FLA Workplace Code of Conduct and Compliance Benchmarks
- Fair Trade Initiative, <http://www.fairtrade.net/standards.html>, ultima accesare în data de 14.05.2014
- International Labor Office: 2006, Tripartite Declaration Of Principles Concerning Multinational Enterprises And Social Policy, Geneva
- California Transparency in Supply Chains Act of 2010
- Chocolate Manufacturers Association: Protocol for the Growing and Processing of Cocoa Beans and Their Derivative Products in a Manner That Complies With ILO Convention 182 Concerning the Prohibition And Immediate Action for The Elimination of the Worst Forms of Child Labor
- Convenția International Labor Office nr.100 privind remunerarea egală
- Convenția International Labor Office nr.111 1958 privind discriminarea în domeniul ocupării forței de muncă și exercitării profesiei
- Convenția International Labor Office nr.87 cu privire la libertatea de asociere și protejarea dreptului la organizare
- Convenția International Labor Office nr.98 privind dreptul la organizare și negociere colectivă
- Convenția International Labor Office nr.138 privind vârsta minimă de angajare
- Convenția International Labor Office nr.182 privind interzicerea și acțiunea imediată pentru eliminarea celor mai rele forme de exploatare a copiilor prin muncă
- Convenția International Labor Office nr.29 cu privire la munca forțată
- Convenția International Labor Office nr.105

Cadrul normativ european:

- Directiva 96/34/CE privind acordul-cadru referitor la concediul pentru creșterea copilului încheiat de UNICE, CEEP și CES
- Directiva 2003/88/CE privind anumite aspecte ale organizării timpului de lucru
- Directiva 75/117/CEE privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la aplicarea principiului egalității de remunerare între lucrătorii de sex masculin și cei de sex feminin
- Directiva 2002/14/CE de stabilire a unui cadru general de informare și consultare a lucrătorilor din Comunitatea Europeană
- Directiva 2001/23/CE privind apropierea legislației statelor membre referitoare la menținerea drepturilor lucrătorilor în cazul transferului de întreprinderi, unități sau părți de întreprinderi sau unități
- Directiva 91/533/CEE privind obligația angajatorului de a informa lucrătorii asupra condițiilor aplicabile contractului sau raportului de muncă
- Directiva 96/71/CE din 16 decembrie 1996 privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii
- Directiva 2008/104/CE privind protecția lucrătorilor salariați în cazul insolvenței angajatorului
- Directiva 98/59/CE privind apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la concedierile colective
- Directiva 94/33/CE privind protecția tinerilor la locul de muncă
- Directiva 2008/94/CE privind protecția lucrătorilor salariați în cazul insolvenței angajatorului
- Directiva 91/383/CEE de completare a măsurilor destinate să promoveze îmbunătățirea securității și sănătății la locul de muncă în cazul lucrătorilor care au un raport de muncă pe durată determinată sau un raport de muncă temporară
- Directiva 2000/78/CE de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă
- Directiva 1999/70/CE privind acordul-cadru cu privire la munca pe durată determinată, încheiat între CES, UNICE și CEEP
- Directiva 89/391/CEE privind punerea în aplicare de măsuri pentru promovarea îmbunătățirii securității și sănătății lucrătorilor la locul de muncă
- Directiva 2011/36/EU privind prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor
- Recomandarea 2009/384/EC privind politicile de remunerare în sectorul financiar

Cadrul normativ românesc:

- Legea nr. 53/2003 - Codul Muncii
- Legea nr.62/2011 privind dialogul social
- Legea nr. 319/2006 - legea securitatii si sanatatii in munca
- Legea nr. 195/2001 - legea voluntariatului
- Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați
- Legea nr.76/2002 cu modificari si completari privind asigurarile pentru somaj
- Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice
- Legea 678/2001 privind prevenirea si combaterea traficului de persoane
- Legea nr. 23/1969 privind executarea pedepselor
- Ordinul MMFPSV nr. 64/2003 pentru aprobarea modelului cadru al contractului individual de munca
- Ordinul MMFPSV nr. 1616/2011 privind modificarea și completarea modelului-cadru al contractului individual de muncă, prevăzut în anexa la Ordinul ministrului muncii și solidarității sociale nr. 64/2003
- O.G. nr.137/2000 privind prevenirea si sanctionarea tuturor formelor de discriminare
- OUG nr.96/2003 privind protecția maternității la locurile de munca
- H.G. nr.250/1992 privind concediul de odihna si alte concedii ale salariatilor din administratia publica, din regiile autonome cu specific deosebit si din unitatile bugetare
- HG 1048/2006 modificata si completata - privind cerintele minime de securitate si sanatare pentru utilizarea de catre lucratori a echipamentelor de protectie la locul de munca ;
- HG1875/2005 privind protecția sănătății și securității lucrătorilor fata de riscurile datorate expunerii la azbest
- HG nr. 1.136/2006 privind cerințele minime de securitate și sănătate referitoare la expunerea lucrătorilor la riscuri generate de câmpuri electromagnetice etc)

2.4. MEDIU

Lucrări științifice și studii

- Global Report Initiative (2011), GRI v3.1, <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/G3.1-Guidelines-Incl-Technical-Protocol.pdf>
- ISO 26000 Guidance Standard on Social Responsibility (2010), ISO Store
- Fair Trade Initiative, <http://www.fairtrade.net/standards.html>
- Roundtable on Sustainable Palm Oil, http://www.rspo.org/en/how_to_be_rspo_certified
- CAOBISCO (2011), Sustainable Sourcing Guidelines, <http://caobisco.eu/public/file/sourcing-guidelines.pdf>
- Environment and Security Initiative (2005), Mining for Closure: Policies, practises and guidelines for sustainable mining and closure of mines
- Forest Stewardship Council, <https://ic.fsc.org/certification.4.htm>

Legislație, standarde, regulamente și alte documente normative

Cadrul normativ românesc

- Legea nr. 5 din 06 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate
- Hotărârea Guvernului nr. 1266 din 07 decembrie 2000 privind transmiterea Lacului Techirghiol și a plajelor aferente, proprietate publică a statului, din administrarea Ministerului Sănătății în administrarea Ministerului Apelor, Pădurilor și Protecției Mediului

- Hotărârea Guvernului nr. 230 din 04 martie 2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora
- Hotărârea Guvernului nr. 2151 din 30 noiembrie 2004 privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone
- Hotărârea Guvernului nr. 1581 din 08 decembrie 2005 privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru noi zone
- Ordinul Ministrului Mediului și Gospodăririi Apelor nr. 207 din 03 martie 2006 privind aprobarea conținutului Formularului Standard Natura 2000 și a manualului de completare al acestuia
- Hotărârea Guvernului nr. 1529 din 01 noiembrie 2006 pentru modificarea anexei nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 230/2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora
- Hotărârea Guvernului nr. 1586 din 08 noiembrie 2006 privind încadrarea unor arii naturale protejate în categoria zonelor umede de importanță internațională
- Hotărârea Guvernului nr. 1143 din 18 septembrie 2007 privind instituirea de noi arii naturale protejate
- Hotărârea Guvernului nr. 1284 din 24 octombrie 2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România
- Ordinul Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile nr. 1710 din 01 noiembrie 2007 privind aprobarea documentației necesare în vederea instituirii regimului de arie naturală protejată de interes național
- Ordinul Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile nr. 1964 din 13 decembrie 2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România
- Hotărârea Guvernului nr. 1066 din 20 octombrie 2010 privind instituirea regimului de arie naturală protejată asupra unor zone din Rezervația Biosferei Delta Dunării și încadrarea acestora în categoria rezervațiilor științifice
- Hotărârea Guvernului nr. 1217 din 02 decembrie 2010 privind instituirea regimului de arie naturală protejată pentru Parcul Natural Cefa
- Ordinul Ministrului Mediului și Pădurilor nr. 2387 din 29 septembrie 2011 pentru modificarea Ordinului ministrului mediului și dezvoltării durabile nr. 1.964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România
- Hotărârea Guvernului nr. 971 din 05 octombrie 2011 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1.284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România
- Decretul nr. 187 din 30 martie 1990 pentru acceptarea Convenției privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural, adoptată de Conferința generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură la 16 noiembrie 1972
- Legea nr. 5 din 25 ianuarie 1991 pentru aderarea României la Convenția asupra zonelor umede, de importanță internațională, în special ca habitat al păsărilor acvatice
- Legea nr. 13 din 11 martie 1993 pentru aderarea României la Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, adoptată la Berna la 19 septembrie 1979
- Legea nr. 58 din 13 iulie 1994 pentru ratificarea Convenției privind diversitatea biologică, semnată la Rio de Janeiro la 5 iunie 1992
- Legea nr. 69 din 15 iulie 1994 pentru aderarea României la Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție, adoptată la Washington la 3 martie 1973
- Legea nr. 13 din 08 ianuarie 1998 pentru aderarea României la Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice, adoptată la Bonn la 23 iunie 1979
- Legea nr. 89 din 10 mai 2000 pentru ratificarea Acordului privind conservarea păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice, adoptat la Haga la 16 iunie 1995
- Legea nr. 90 din 10 mai 2000 pentru aderarea României la Acordul privind conservarea liliecilor în Europa, adoptat la Londra la 04 decembrie 1991
- Legea nr. 91 din 10 mai 2000 pentru ratificarea Acordului privind conservarea cetaceelor din Marea Neagră, Marea Mediterană și din zona contiguă a Atlanticului, adoptat la Monaco la 24 noiembrie 1996
- Legea nr. 451 din 08 iulie 2002 pentru ratificarea Convenției europene a peisajului, adoptată la Florența la 20 octombrie 2000
- Ordinul Ministrului Mediului și Gospodăririi Apelor nr. 374 din 03 septembrie 2004 pentru aprobarea Planului de acțiune privind conservarea cetaceelor din apele românești ale Mării Negre
- Legea nr. 389 din 19 octombrie 2006 pentru ratificarea Convenției-cadru privind protecția și dezvoltarea durabilă a Carpaților, adoptată la Kiev la 22 mai 2003
- Legea nr. 314 din 13 noiembrie 2007 pentru aderarea Guvernului României la Convenția internațională privind reglementarea vânării balenelor, adoptată la Washington la 2 decembrie 1946, și la Protocolul la Convenția internațională privind reglementarea vânării balenelor, adoptat la Washington la 19 noiembrie 1956
- Legea nr. 137 din 01 iulie 2010 pentru ratificarea Protocolului privind conservarea și utilizarea durabilă a diversității biologice și a diversității peisajelor, adoptat și semnat la București la 19 iunie 2008, la Convenția-cadru privind protecția și dezvoltarea durabilă a Carpaților, adoptată la Kiev la 22 mai 2003
- Ordin nr. 338/2013 privind aprobarea unor regulamente pentru situri de importanță comunitară și/sau arii naturale protejate de interes național
- Ordin MMP nr. 3836/2012 privind aprobarea Metodologiei de avizare a tarifelor instituite de către administratorii/custozii ariilor naturale protejate pentru vizitarea ariilor naturale protejate, pentru analizarea documentațiilor și eliberarea de avize conform legii, pentru fotografiatul și filmatul în scop comercial
- Legea nr. 82 din 20 noiembrie 1993 privind constituirea Rezervației Biosferei "Delta Dunării"
- Legea nr. 191 din 16 aprilie 2002 - Legea grădinilor zoologice și acvariilor publice
- Ordinul Ministrului Agriculturii, Pădurilor, Apelor și Mediului nr. 552 din 26 august 2003 privind aprobarea zonării interioare a parcurilor naționale și a parcurilor naturale, din punct de vedere al necesității de conservare a diversității biologice
- Legea nr. 347 din 14 iulie 2004 - Legea muntelui, republicată

- Ordinul Ministrului Mediului și Gospodăririi Apelor nr. 604 din 04 iulie 2005 pentru aprobarea Clasificării peșterilor și a sectoarelor de peșteri - arii naturale protejate
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 195 din 22 decembrie 2005 privind protecția mediului
- Legea nr. 407 din 09 noiembrie 2006 - Legea vânătorii și a protecției fondului cinegetic
- Ordinul Ministrului Mediului și Gospodăririi Apelor nr. 255 din 01 martie 2007 privind unele măsuri pentru aplicarea regulamentelor Uniunii Europene privind comerțul cu specii sălbatice de faună și floră
- Ordinul Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile nr. 755 din 27 aprilie 2007 privind aprobarea modelului fișei de evidență a fiecărei grădini zoologice și fiecărui acvariu public, precum și a Registrului național al grădinilor zoologice și acvarierilor publice
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57 din 20 iunie 2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 49 din 16 aprilie 2011
- Ordinul Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile nr. 1798 din 19 noiembrie 2007 pentru aprobarea Procedurii de emiteră a autorizației de mediu
- Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 23 din 05 martie 2008 privind pescuitul și acvacultura
- Legea nr. 46 din 19 martie 2008 - Codul silvic, cu modificări și completări
- Ordinul Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile nr. 410 din 11 aprilie 2008 pentru aprobarea Procedurii de autorizare a activităților de recoltare, capturare și/sau achiziție și/sau comercializare, pe teritoriul național sau la export, a florilor de mină, a fosilelor de plante și fosilelor de animale vertebrate și nevertebrate, precum și a plantelor și animalelor din flora și, respectiv, fauna sălbatice și a importului acestora
- Ordinul Ministrului Mediului și Dezvoltării Durabile nr. 1338 din 23 octombrie 2008 privind procedura de emiteră a avizului Natura 2000
- Hotărârea Guvernului nr. 1679 din 10 decembrie 2008 privind modalitatea de acordare a despăgubirilor prevăzute de Legea vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006, precum și obligațiile ce revin gestionarilor fondurilor cinegetice și proprietarilor de culturi agricole, silvice și de animale domestice pentru prevenirea pagubelor
- Ordinul Ministrului Mediului nr. 203 din 05 martie 2009 și Ordinul Ministrului Agriculturii, Pădurilor și Dezvoltării Rurale nr. 14 din 26 ianuarie 2009 privind Procedura de stabilire a derogărilor de la măsurile de protecție a speciilor de floră și de faună sălbatice
- Ordinul Ministrului Mediului nr. 979 din 10 iulie 2009 privind introducerea de specii alohtone, intervențiile asupra speciilor invazive, precum și reintroducerea speciilor indigene prevăzute în anexele nr. 4A și 4B la Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, pe teritoriul național
- Ordinul Ministrului Mediului și Pădurilor nr. 19 din 13 ianuarie 2010 pentru aprobarea Ghidului metodologic privind evaluarea adecvată a efectelor potențiale ale planurilor sau proiectelor asupra ariilor naturale protejate de interes comunitar
- Ordinul Ministrului Mediului și Pădurilor nr. 135 din 10 februarie 2010, Ordinul Ministrului Administrației și Internelor nr. 76 din 24 martie 2010, Ordinul Ministrului Agriculturii și Dezvoltării Rurale nr. 84 din 06 aprilie 2010 și Ordinul Ministrului Dezvoltării Regionale și Turismului nr. 1284 din 14 aprilie 2010 privind aprobarea Metodologiei de aplicare a evaluării impactului asupra mediului pentru proiecte publice și private
- Hotărârea Guvernului nr. 323 din 31 martie 2010 privind stabilirea sistemului de monitorizare a capturilor și uciderilor accidentale ale tuturor speciilor de păsări, precum și ale speciilor strict protejate prevăzute în anexele nr. 4A și 4B la Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice
- Ordinul Ministrului Mediului și Pădurilor nr. 1948 din 17 noiembrie 2010 privind aprobarea Metodologiei de atribuire a administrării ariilor naturale protejate care necesită constituirea de structuri de administrare și a Metodologiei de atribuire a custodiei ariilor naturale protejate care nu necesită constituirea de structuri de administrare
- Hotărârea Guvernului nr. 1191 din 24 noiembrie 2010 privind stabilirea sistemului de înregistrare a loturilor de sturioni din crescătorii și a caviarului obținut din activități de acvacultură și de marcarea prin etichetare a caviarului
- Ordinul Ministrului Agriculturii și Dezvoltării Rurale nr. 159 din 24 iunie 2011 și Ordinul Ministrului Mediului și Pădurilor nr. 1266 din 18 aprilie 2011 privind aprobarea condițiilor de practicare a pescuitului recreativ/sportiv, regulamentul de aplicare de practicare a pescuitului recreativ/sportiv și modelelor permiselor de pescuit recreativ/sportiv în ariile naturale protejate
- Ordinul Ministrului Mediului și Pădurilor nr. 1044 din 16 martie 2012 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Comisiei Patrimoniului Speologic
- Ordinul Ministrului Agriculturii și Dezvoltării Rurale nr. 84 din 24 aprilie 2012 și Ordinul Ministrului Mediului și Pădurilor nr. 1302 din 27 aprilie 2012 privind măsurile de refacere și conservare a populațiilor de sturioni din habitatele piscicole naturale și dezvoltarea acvaculturii de sturioni în România
- Hotărâre nr. 1502 din 25 octombrie 2006 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 541/2003 privind stabilirea unor măsuri pentru limitarea emisiilor în aer ale anumitor poluanți proveniți din instalații mari de ardere
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 152/2005 privind prevenirea și controlul integrat al poluării – M.Of. nr. 1078/30 noiembrie 2005
- Legea nr. 84/2006 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 152/2005 privind prevenirea și controlul integrat al poluării – M.Of. nr. 327/11 aprilie 2006
- Legea nr. 92/2003 pentru aderarea României la Convenția privind efectele transfrontiere ale accidentelor industriale, adoptată la Helsinki la 17 martie 1992 – M.Of. nr. 220 / 2 aprilie 2003
- Ordinul MAPM nr. 1144/09.12.2002 privind înființarea Registrului poluanților emiși de activitățile care intră sub incidența art. 3 alin. (1) lit. g) și h) din OUG nr. 34/2002 privind prevenirea, reducerea și controlul integrat al poluării și modul de raportare a acestora – M.Of. nr. 35/ 22.01.2003
- Ordinul MAPM nr. 1440/12.03.2003 pentru aprobarea Ghidului național de implementare a Registrului poluanților emiși de activitățile care intră sub incidența prevederilor OUG nr. 34/2002 privind prevenirea, reducerea și controlul integrat al poluării, – M.Of. nr. 177/20.03.2003

- Ordinul MAPM nr. 37/02.04.2003 pentru aprobarea Documentului de referință privind cele mai bune tehnici disponibile (BAT) pentru industria celulozei și hârtiei – M.Of. nr. 247/10.04.2003
- Ordinul MAPAM nr. 566/01.09.2003
- Ordinul MAPAM nr. 818/17.10.2003 pentru aprobarea Procedurii de emitere a autorizației integrate de mediu – M.Of. nr. 800/13.11.2003
- Ordinul MMGA nr. 1158/2005 pentru modificarea și completarea anexei la Ordinul ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr.818/2003 pentru aprobarea Procedurii de emitere a autorizației integrate de mediu – M.Of. nr. 1091/5 decembrie 2005
- Ordinul MAPAM nr. 36/07.01.2004 privind aprobarea Ghidului tehnic general pentru aplicarea procedurii de emitere a autorizației integrate de mediu – M.Of. nr. 43/19.01.2004
- Ordinul MAPAM nr. 169/02.03.2004 pentru aprobarea, prin metoda confirmării directe, a Documentelor de referință privind cele mai bune tehnici disponibile (BREF), aprobate de Uniunea Europeană – M.Of. nr. 206/09.03.2004
- Ordinul MAPAM 1301/27.12.2005 pentru înființarea Comisiei pentru analiza contestațiilor în cadrul procedurii de autorizare integrată
- Ordinul MMGA nr. 249/2005 pentru înființarea Centrului național de coordonare, informare, reactualizare a ghidurilor privind cele mai bune tehnici disponibile și de comunicare cu Biroul European pentru Prevenirea și Controlul Integrat al Poluării și cu Forumul European de Informare – M.Of. nr. 296/8 aprilie 2005
- HG nr. 541/17.05.2003 privind stabilirea unor măsuri pentru limitarea emisiilor în aer ale anumitor poluanți proveniți din instalații mari de ardere – M.Of. nr. 365/29.05.2003 modificată și completată prin HG nr. 322 din 14 aprilie – M.Of. nr. 359/27.04.2005
- Ordinul comun MAPAM, MEC, MAI, nr. 712/24.09.2003 pentru aprobarea Ghidului privind elaborarea propunerilor de programe de reducere progresivă a emisiilor anuale de dioxid de sulf, oxizi de azot și pulberi provenite din instalații mari de ardere – M.Of. nr. 145/18.02.2004
- Ordinul MAPAM nr. 1052/15.12.2003 privind organizarea și funcționarea Secretariatului tehnic pentru controlul activităților instalațiilor mari de ardere – M.Of. nr. 32/15.01.2004
- Ordinul MMGA nr. 347/17.08.2004 privind modelul de notificare a autorităților publice de protecție a mediului privind limitarea funcționării instalațiilor mari de ardere, în vederea derogării de la respectarea valorilor limita de emisie, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 541/2003 – M.Of. nr. 786/26.08.2004
- HG nr. 699/12.06.2003 privind stabilirea unor măsuri pentru reducerea emisiilor de compuși organici volatili datorate utilizării solvenților organici în anumite activități și instalații – M.Of. nr. 489/ 08.07.2003 modificată și completată de HG nr. 1902/04.11.2004 M.Of. nr. 1102/25.11.2004
- Ordinul MMGA *) pentru aprobarea “Ghidului privind elaborarea procedurilor de autorizare, notificare privind elaborarea planurilor (schemelor) de reducere a emisiilor de compuși organici volatili și privind elaborarea planului de gestionare a solvenților organici cu conținut de COV”
- Ordinul MAPAM nr. 1441/2003 privind înființarea Secretariatelor de risc pentru controlul activităților care prezintă pericole de accidente majore în care sunt implicate substanțe periculoase – M.Of. nr. 196/26.03.2003
- Ordinul MAPAM nr. 1084/22.12.2003 privind aprobarea procedurilor de notificare a activităților care prezintă pericole de producere a accidentelor majore în care sunt implicate substanțe periculoase și, respectiv, a accidentelor majore produse – M.Of. nr. 118/10.02.2004
- Ordinul MAPAM 142/25.02.2004 pentru aprobarea Procedurii de evaluare a raportului de securitate privind activitățile care prezintă pericole de producere a accidentelor majore în care sunt implicate substanțe periculoase – M.Of. nr. 191/04.03.2004
- Ordinul MMGA nr. 251/2005 pentru organizarea și funcționarea secretariatelor de risc privind controlul activităților care prezintă pericole de accidente majore în care sunt implicate substanțe periculoase – M.Of. nr. 298/11 aprilie 2005
- Ordinul MAPAM nr. 1052/15.12.2003 privind organizarea și funcționarea Secretariatului tehnic pentru controlul activităților instalațiilor mari de ardere – M.Of. nr. 32/15.01.2004
- Înființarea Comisiei pentru analiza contestațiilor în cadrul procedurii de autorizare integrată
- Ordinul MMGA 50/14.01.2004 privind Stabilirea procedurii de organizare și coordonare a schemelor de management de mediu și audit (EMAS) în vederea participării voluntare a organizațiilor la aceste scheme
- Regulamentul de organizare și funcționare a Comitetului Consultativ EMAS și a Biroului EMAS
- Ordin pentru modificarea și completarea Ordinului ministrului agriculturii, pădurilor, apelor și mediului nr. 50 din 14 ianuarie 2004 privind Stabilirea procedurii de organizare și coordonare a schemelor de management de mediu și audit (EMAS) în vederea participării voluntare a organizațiilor la aceste scheme
- Ordin MM nr. 1026/2009 pentru aprobarea condițiilor de elaborare a Raportului de Mediu, Raportului privind Impactul asupra Mediului, Bilanțului de Mediu, Raportului de amplasament, Raportului de Securitate și a Studiului de Evaluare adecvată
- LEGE nr. 211 din 15 noiembrie 2011 privind regimul deșeurilor
- HOTĂRÂRE nr. 1470 din 9 septembrie 2004 privind aprobarea Strategiei naționale de gestionare a deșeurilor și a Planului național de gestionare a deșeurilor
- HOTĂRÂRE nr. 856 din 16 august 2002 privind evidența gestiunii deșeurilor și pentru aprobarea listei cuprinzând deșeurile, inclusiv deșeurile periculoase
- ORDIN nr. 1364/1499 din 14 decembrie 2006 de aprobare a planurilor regionale de gestionare a deșeurilor
- ORDIN nr. 1385 din 29 decembrie 2006 privind aprobarea Procedurii de participare a publicului la elaborarea, modificarea sau revizuirea planurilor de gestionare a deșeurilor, adoptate sau aprobate la nivel național, regional și județean
- ORDIN nr. 951 din 6 iunie 2007 privind aprobarea Metodologiei de elaborare a planurilor regionale și județene de gestionare a deșeurilor
- Regulamentul (CE) nr. 1013/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 iunie 2006 privind transferurile de deșeuri
- HOTĂRÂRE nr. 788 din 17 iulie 2007 privind stabilirea unor măsuri pentru aplicarea Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 1.013/2006 privind transferul de deșeuri

- HOTĂRÂRE nr. 1453 din 12 noiembrie 2008 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 788/2007 privind stabilirea unor măsuri pentru aplicarea Regulamentului Parlamentului European și al Consiliului (CE) nr. 1.013/2006 privind transferul de deșeuri
- HOTĂRÂRE nr. 1061 din 10 septembrie 2008 privind transportul deșeurilor periculoase și nepericuloase pe teritoriul României
- ORDIN nr. 1119 din 8 noiembrie 2005 privind delegarea către Agenția Națională pentru Protecția Mediului a atribuțiilor ce revin Ministerului Mediului și Gospodăririi Apelor în domeniul exportului deșeurilor periculoase și al transportului deșeurilor nepericuloase în vederea importului, perfecționării active și a tranzitului
- HOTĂRÂRE nr. 349 din 21 aprilie 2005 privind depozitarea deșeurilor
- HOTĂRÂRE nr. 210 din 28 februarie 2007 pentru modificarea și completarea unor acte normative care transpun aquis-ul comunitar în domeniul protecției mediului
- HOTĂRÂRE nr. 1292 din 15 decembrie 2010 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 349/2005 privind depozitarea deșeurilor
- ORDIN nr. 757 din 26 noiembrie 2004 pentru aprobarea Normativului tehnic privind depozitarea deșeurilor
- ORDIN nr. 1230 din 30 noiembrie 2005 privind modificarea anexei la Ordinul ministrului mediului și gospodăririi apelor nr. 757/2004 pentru aprobarea Normativului tehnic privind depozitarea deșeurilor
- ORDIN nr. 95 din 12 februarie 2005 privind stabilirea criteriilor de acceptare și procedurilor preliminare de acceptare a deșeurilor la depozitare și lista națională de deșeuri acceptate în fiecare clasă de depozit de deșeuri
- ORDIN nr. 775 din 28 iulie 2006 pentru aprobarea Listei localităților izolate care pot depozita deșeurile municipale în depozitele existente ce sunt exceptate de la respectarea unor prevederi ale Hotărârii Guvernului nr. 349/2005 privind depozitarea deșeurilor
- HOTĂRÂRE nr. 128 din 14 februarie 2002 privind incinerarea deșeurilor
- HOTĂRÂRE nr. 268 din 31 martie 2005 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 128/2002 privind incinerarea deșeurilor
- HOTĂRÂRE nr. 427 din 28 aprilie 2010 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 128/2002 privind incinerarea deșeurilor
- ORDIN nr. 756 din 26 noiembrie 2004 pentru aprobarea Normativului tehnic privind incinerarea deșeurilor
- ORDIN nr. 1274 din 14 decembrie 2005 privind emiterea avizului de mediu la încetarea activităților de eliminare a deșeurilor, respectiv depozitare și incinerare
- ORDIN nr. 636 din 28 mai 2008 pentru completarea Ordinului ministrului mediului și gospodăririi apelor nr. 1.274/2005 privind emiterea avizului de mediu la încetarea activităților de eliminare a deșeurilor, respectiv depozitare și incinerare
- ORDIN nr. 344/708 din 16 august 2004 pentru aprobarea Normelor tehnice privind protecția mediului și în special a solurilor, când se utilizează nămolurile de epurare în agricultură
- ORDIN nr. 27 din 10 ianuarie 2007 pentru modificarea și completarea unor ordine care transpun aquis-ul comunitar de mediu
- HOTĂRÂRE nr. 2406 din 21 decembrie 2004 privind gestionarea vehiculelor scoase din uz
- HOTĂRÂRE nr. 1313 din 20 septembrie 2006 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 2.406/2004 privind gestionarea vehiculelor scoase din uz
- HOTĂRÂRE nr. 1633 din 29 decembrie 2009 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 2.406/2004 privind gestionarea vehiculelor scoase din uz
- HOTĂRÂRE nr. 907 din 25 august 2010 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 2.406/2004 privind gestionarea vehiculelor și a vehiculelor scoase din uz
- ORDIN nr. 1224/722 din 29 noiembrie 2005 pentru aprobarea Procedurii și condițiilor de autorizare a persoanelor juridice în vederea preluării responsabilității privind realizarea obiectivelor anuale de reutilizare, reciclare și valorificare energetică a vehiculelor scoase din uz
- ORDIN nr. 985/1726 din 12 iunie 2007 privind modificarea Ordinului ministrului mediului și gospodăririi apelor și al ministrului economiei și comerțului nr. 1.224/722/2005 pentru aprobarea Procedurii și condițiilor de autorizare a persoanelor juridice în vederea preluării responsabilității privind realizarea obiectivelor anuale de reutilizare, reciclare și valorificare energetică a vehiculelor scoase din uz
- ORDIN nr. 816 din 15 august 2006 pentru constituirea Comisiei de evaluare și autorizare a persoanelor juridice în vederea preluării responsabilității privind realizarea obiectivelor anuale de reutilizare, reciclare și valorificare energetică a vehiculelor scoase din uz
- ORDIN nr. 979 din 18 septembrie 2006 privind modificarea anexei la Ordinul ministrului mediului și gospodăririi apelor nr. 816/2006 pentru constituirea Comisiei de evaluare și autorizare a persoanelor juridice în vederea preluării responsabilității privind realizarea obiectivelor anuale de reutilizare, reciclare și valorificare energetică a vehiculelor scoase din uz
- ORDIN nr. 625 din 2 aprilie 2007 privind aprobarea Metodologiei pentru urmărirea realizării de către operatorii economici a obiectivelor prevăzute la art. 15 alin. (1) și (2) din Hotărârea Guvernului nr. 2.406/2004 privind gestionarea vehiculelor scoase din uz
- HOTĂRÂRE nr. 621 din 23 iunie 2005 privind gestionarea ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje
- HOTĂRÂRE nr. 1872 din 21 decembrie 2006 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 621/2005 privind gestionarea ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje
- HOTĂRÂRE nr. 247 din 17 martie 2011 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 621/2005 privind gestionarea ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje
- ORDIN nr. 927 din 6 octombrie 2005 privind procedura de raportare a datelor referitoare la ambalaje și deșeuri de ambalaje
- ORDIN nr. 1281/1121 din 16 decembrie 2005 privind stabilirea modalităților de identificare a containerelor pentru diferite tipuri de materiale în scopul aplicării colectării selective
- ORDIN nr. 2742/3190/305 din 21 noiembrie 2011 pentru aprobarea Procedurii, criteriilor de autorizare, reautorizare, revizuire, avizare anuală, emitere și anulare a licenței de operare, a procentajului minim de valorificare a deșeurilor de ambalaje

preluate de la populație, a operatorilor economici în vederea preluării obligațiilor privind realizarea obiectivelor anuale de valorificare și reciclare a deșeurilor de ambalaje, precum și pentru aprobarea componenței și atribuțiilor comisiei de autorizare

- ORDIN nr. 493 din 17 mai 2006 privind constituirea Comisiei de evaluare și autorizare a operatorilor economici în vederea preluării responsabilității privind realizarea obiectivelor anuale de valorificare și reciclare a deșeurilor de ambalaje
- ORDIN nr. 2406 din 4 octombrie 2011 pentru modificarea art. 2 din Ordinul ministrului mediului și gospodăririi apelor nr. 493/2006 privind constituirea Comisiei de evaluare și autorizare a operatorilor economici în vederea preluării responsabilității privind realizarea obiectivelor anuale de valorificare și reciclare a deșeurilor de ambalaje
- HOTĂRÂRE nr. 235 din 7 martie 2007 privind gestionarea uleiurilor uzate
- HOTĂRÂRE nr. 1037 din 13 octombrie 2010 privind deșeurile de echipamente electrice și electronice
- ORDIN nr. 1441 din 23 mai 2011 privind stabilirea metodologiei de constituire și gestionare a garanției financiare pentru producătorii de echipamente electrice și electronice
- ORDIN nr. 2264 din 14 septembrie 2011 privind aprobarea metodologiei de calcul al ratei anuale de colectare selectivă a deșeurilor de echipamente electrice și electronice
- ORDIN nr. 1225/721 din 29 noiembrie 2005 privind aprobarea Procedurii și criteriilor de evaluare și autorizare a organizațiilor colective în vederea preluării responsabilității privind realizarea obiectivelor anuale de colectare, reutilizare, reciclare și valorificare a deșeurilor de echipamente electrice și electronice
- ORDIN nr. 1269/820 din 21 noiembrie 2006 pentru modificarea Ordinului ministrului mediului și gospodăririi apelor și al ministrului economiei și comerțului nr. 1.225/721/2005 privind aprobarea Procedurii și criteriilor de evaluare și autorizare a organizațiilor colective în vederea preluării responsabilității privind realizarea obiectivelor anuale de colectare, reutilizare, reciclare și valorificare a deșeurilor de echipamente electrice și electronice
- ORDIN nr. 910/1704 din 31 mai 2007 pentru modificarea Ordinului ministrului mediului și gospodăririi apelor și al ministrului economiei și comerțului nr. 1.225/721/2005 privind aprobarea Procedurii și criteriilor de evaluare și autorizare a organizațiilor colective în vederea preluării responsabilității privind realizarea obiectivelor anuale de colectare, reutilizare, reciclare și valorificare a deșeurilor de echipamente electrice și electronice
- ORDIN nr. 901/S.B. din 30 septembrie 2005 privind aprobarea măsurilor specifice pentru colectarea deșeurilor de echipamente electrice și electronice care prezintă riscuri prin contaminare pentru securitatea și sănătatea personalului din punctele de colectare
- ORDIN nr. 1223/715 din 29 noiembrie 2005 privind procedura de înregistrare a producătorilor, modul de evidență și raportare a datelor privind echipamentele electrice și electronice și deșeurile de echipamente electrice și electronice
- Ordin nr. 66/20 ianuarie 2006 privind Privind constituirea Comisiei de evaluare și autorizare a organizațiilor colective în vederea preluării responsabilității privind realizarea obiectivelor anuale de colectare, reutilizare, reciclare și valorificare a deșeurilor de echipamente electrice și electronice
- ORDIN nr. 556/435/191 din 5 iunie 2006 privind marcajul specific aplicat echipamentelor electrice și electronice introduse pe piață după data de 31 decembrie 2006
- HOTĂRÂRE nr. 992 din 25 august 2005 privind limitarea utilizării anumitor substanțe periculoase în echipamentele electrice și electronice
- HOTĂRÂRE nr. 816 din 21 iunie 2006 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 992/2005 privind limitarea utilizării anumitor substanțe periculoase în echipamentele electrice și electronice
- ORDIN nr. 1226/1771 din 30 iulie 2007 pentru modificarea anexei la Hotărârea Guvernului nr. 992/2005 privind limitarea utilizării anumitor substanțe periculoase în echipamentele electrice și electronice
- ORDIN nr. 344/732 din 31 martie 2009 privind completarea anexei la Ordinul ministrului mediului și dezvoltării durabile și al ministrului economiei și finanțelor nr. 1.226/1.771/2007 pentru modificarea anexei la Hotărârea Guvernului nr. 992/2005 privind limitarea utilizării anumitor substanțe periculoase în echipamentele electrice și electronice
- HOTĂRÂRE nr. 1518 din 2 decembrie 2009 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 448/2005 privind deșeurile de echipamente electrice și electronice și a Hotărârii Guvernului nr. 992/2005 privind limitarea utilizării anumitor substanțe periculoase în echipamentele electrice și electronice
- HOTĂRÂRE nr. 1132 din 18 septembrie 2008 privind regimul bateriilor și acumulatorilor și al deșeurilor de baterii și acumulatori
- HOTĂRÂRE nr. 1079 din 26 octombrie 2011 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1.132/2008 privind regimul bateriilor și acumulatorilor și al deșeurilor de baterii și acumulatori
- ORDIN nr. 669/1304 din 28 mai 2009 privind aprobarea Procedurii de înregistrare a producătorilor de baterii și acumulatori
- ORDIN nr. 1399/2032 din 26 octombrie 2009 pentru aprobarea Procedurii privind modul de evidență și raportare a datelor referitoare la baterii și acumulatori și la deșeurile de baterii și acumulatori
- ORDIN nr. 2743/3189 din 21 noiembrie 2011 privind aprobarea Procedurii și criteriilor de evaluare și autorizare a organizațiilor colective și de evaluare și aprobare a planului de operare pentru producătorii care își îndeplinesc în mod individual obligațiile privind gestionarea deșeurilor de baterii și acumulatori, precum și componența și atribuțiile comisiei de evaluare și autorizare
- HOTĂRÂRE nr. 856 din 13 august 2008 privind gestionarea deșeurilor din industriile extractive
- ORDIN nr. 2042/2934/180 din 22 noiembrie 2010 privind aprobarea Procedurii pentru aprobarea planului de gestionare a deșeurilor din industriile extractive și a normativului de conținut al acestuia
- HOTĂRÂRE nr. 124 din 30 ianuarie 2003 privind prevenirea, reducerea și controlul poluării mediului cu azbest
- HOTĂRÂRE nr. 734 din 7 iunie 2006 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 124/2003 privind prevenirea, reducerea și controlul poluării mediului cu azbest
- HOTĂRÂRE nr. 210 din 28 februarie 2007 pentru modificarea și completarea unor acte normative care transpun acquis-ul comunitar în domeniul protecției mediului
- ORDIN nr. 751/870 din 23 noiembrie 2004 privind gestionarea deșeurilor din industria dioxidului de titan
- Legea 17/1990 privind regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale, al zonei contigue și al zonei economice exclusive ale României

- Legea 107 1996 a apelor
- OUG 202 2002 privind gospodărirea integrată a zonei costiere
- OUG 243 2000 privind protecția atmosferei
- OUG 195 2005 privind protecția mediului
- OUG 196 2005 privind fondul pentru mediu
- OUG 43 2007 privind introducerea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic
- OUG 68 2007 privind răspunderea de mediu cu referire la prevenirea și repararea prejudiciului asupra mediului
- OUG 71 2010 privind stabilirea strategiei pentru mediul marin
- OUG 64 2011 privind stocarea geologică a dioxidului de carbon
- OG 87 2001 servicii publice salubritate localități
- OG 47 2005 privind reglementări de neutralizare a deșeurilor de origine animală
- OG 41 2007 pentru comercializarea produselor de protecție a plantelor, precum și pentru modificarea și abrogarea unor acte normative din domeniul fitosanitar
- HG 321 2005 privind evaluarea și gestionarea zgomotului ambiant
- HG 1037 2010 privind deșeurile de echipamente electrice și electronice
- HG 1132 2008 privind regimul bateriilor și acumulatorilor și al deșeurilor de baterii și acumulatori
- Ordin 1450 2010 pentru aprobarea Ghidului de finanțare a Programului vizând protecția resurselor de apă, sisteme integrate de alimentare cu apă, stații de tratare, canalizare și stații de epurare

Cadrul normativ european

- Directiva 2011/65/EU - EU Restriction of Hazardous Substances, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:174:0088:0110:en:PDF>
- Propunerile Comisiei Europene, http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/wood-paper-printing/index_en.htm
- Directiva 2008/98/EC privind deșeurile și de abrogare a anumitor directive
- Directiva 1999/31/CE privind depozitarea deșeurilor, cu modificările și completările ulterioare
- Directiva 2000/76/CE privind incinerarea deșeurilor cu modificările și completările ulterioare
- Directiva Consiliului nr. 86/278/CEE privind protecția mediului și în special a solurilor, când se utilizează nămolurile de epurare în agricultură, cu modificările și completările ulterioare
- Directiva 2000/53/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 septembrie 2000 privind vehiculele scoase din uz, cu modificările și completările ulterioare
- Directiva nr. 94/62/CE privind ambalajele și deșeurile de ambalaje, cu modificările și completările ulterioare
- Directiva 2002/96/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 ianuarie 2003 privind deșeurile de echipamente electrice și electronice, cu modificările și completările ulterioare
- Directiva 2002/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind limitarea utilizării anumitor substanțe periculoase în echipamentele electrice și electronice, cu modificările și completările ulterioare
- Directiva 2006/66/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 septembrie 2006 privind bateriile și acumulatorii și deșeurile de baterii și acumulatori și de abrogare a Directivei 91/157/CEE, cu modificările și completările ulterioare

2.5. PRACTICI DE MARKETING

Cadrul normativ național:

- Legea nr. 148/ 2000 privind publicitatea
- Legea 363/ 2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii
- Legea 504/ 2002 a audiovizualului
- Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului
- Hotărârea Guvernului nr. 1504/2004 privind aprobarea Planului național de acțiune pentru prevenirea și combaterea abuzului sexual asupra copilului și a exploatarea sexuală a copiilor în scopuri comerciale (2004 - 2007)
- Legea 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulația acestor date
- Legea 506/ 2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal și protecția vieții private în sectorul comunicațiilor electronice
- Legea 365/ 2002 privind comerțul electronic
- Ordonanța privind protecția consumatorilor la încheierea și executarea contractelor la distanță, republicată în Monitorul Oficial cu numărul 177 din data de 7 martie 2008
- Ordonanța 21/1992 privind protecția consumatorilor
- Ordinul nr. 473/2012 pentru modificarea Ordinului președintelui Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor nr. 72/2010 privind unele măsuri de informare a consumatorilor
- Legea 158/2008 privind publicitatea înșelătoare și publicitatea comparativă
- Regulamentul BNR nr.8/2011 privind instituțiile emitente de moneda electronică
- Legea nr.127/2011 privind activitatea de emisie de moneda electronică
- Regulamentul BNR 6 din 11 Octombrie 2006 privind emisia și utilizarea instrumentelor de plată electronică și relațiile dintre participanții la tranzacțiile cu aceste instrumente
- Ordinul MCTI nr. 389 din 27 iunie 2007 privind procedura de avizare a instrumentelor de plată cu acces la distanță, de tipul aplicațiilor internet-banking, home-banking sau mobile-banking (abrogă Ordinul MCTI 218/2004) - Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 485 din data de 19 iulie 2007
- Strategia națională pentru Dezvoltare Durabilă

Cadru normativ european:

- Tratatului privind funcționarea UE
- Convenția Europeană a Drepturilor Omului
- Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.
- Directiva 89/ 552 – privind serviciile mass-media audiovizuale
- Directiva 2001/ 95 CE- privind siguranța generală a produselor
- Directiva 2010/ 13 - privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale
- Directiva 2007/ 65 - de modificare a Directivei 89/552/CEE
- Directiva 2006/ 114 - privind publicitatea înșelătoare și comparativă
- Directiva 2011/83/UE privind drepturile consumatorilor
- Directiva 2009/136/CE de modificare a Directivei 2002/22/CE privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile de comunicații electronice, a Directivei 2002/58/CE privind prelucrarea datelor personale și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor publice și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorului
- Directiva 2005/29/CE privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori
- Directiva 2002/65/CE privind comercializarea la distanță a serviciilor financiare de consum
- Directiva 1999/44/EC privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe
- Directiva 98/6/CE privind protecția consumatorului prin indicarea prețurilor produselor oferite consumatorilor
- Directiva 93/13/CEE privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii
- Directiva 97/7/CE privind protecția consumatorilor cu privire la contractele la distanță
- Regulamentul (CE) Nr. 2006/2004 Regulamentul privind cooperarea în materie de protecție a consumatorului

2.6. RESPONSABILITATEA PENTRU PRODUS

Cadrul normativ internațional:

- Global Reporting Initiative: 2000-2011, GRI 3.1 Sustainability Reporting Guidelines
- International Standard: 2010, ISO26000 - Guidance on social responsibility
- Open Compliance and Ethics Group: 2009, GRC Compatibility Model "Red Book" 2.0, Aprilie
- California Proposition 37, Mandatory Labeling of Genetically Engineered Food (2012)
- Fair Trade Initiative, <http://www.fairtrade.net/standards.html>, ultima accesare în data de 14.05.2014
- United Nations Conference On Trade And Development: 2001, United Nations Guidelines For Consumer Protection, United Nations: New York, Geneva

Cadrul normativ european:

- Directiva 2001/95/CE privind siguranța generală a produselor
- Directiva 2002/46/CE referitoare la apropierea legislațiilor statelor membre privind suplimentele alimentare
- Directiva 85/374/EEC privind armonizarea dispozițiilor legislative, de reglementare și administrative ale statelor membre referitoare la răspunderea pentru produsele defectuoase
- Directiva 89/398/EEC de apropierea legislațiilor statelor membre privind produsele alimentare destinate unei alimentații speciale
- Directiva 98/6/CE privind protecția consumatorului
- Directiva 2000/13/CE privind apropierea legislațiilor statelor membre referitoare la etichetarea și prezentarea produselor alimentare, precum și la publicitatea acestora
- Directiva 2001/18/EC cu privire la diseminarea deliberată de organisme modificate genetic în mediul înconjurător
- Regulamentul (CE) nr. 178/2002 de stabilire a principiilor și a cerințelor generale ale legislației alimentare, de instituire a Autorității Europene pentru Siguranța Alimentară și de stabilire a procedurilor în domeniul siguranței produselor alimentare
- Regulamentul (CE) nr.1333/2008 privind aditivii alimentari
- Regulamentul (CE) NR. 2006/2004 privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorului („Regulamentul privind cooperarea în materie de protecție a consumatorului”)
- Regulamentul (CE) nr. 764/2008 de stabilire a unor proceduri de aplicare a anumitor norme tehnice naționale pentru produsele comercializate în mod legal în alt stat membru și de abrogare a Deciziei nr. 3052/95/CE
- Regulamentul (CE) NR. 853/2004 de stabilire a unor norme specifice de igienă care se aplică alimentelor de origine animală
- Regulamentul (CE) NR. 1924/2006 privind mențiunile nutriționale și de sănătate înscrise pe produsele alimentare
- Regulamentul (CE) NR. 882/2004 privind controalele oficiale efectuate pentru a asigura verificarea conformității cu legislația privind hrana pentru animale și produsele alimentare și cu normele de sănătate animală și de bunăstare a animalelor
- Regulamentul (CE) NR. 834/2007 privind producția ecologică și etichetarea produselor ecologice, precum și de abrogare a Regulamentului (CEE) nr. 2092/91
- Regulamentul (CE) NR. 1830/2003 privind trasabilitatea și etichetarea organismelor modificate genetic și trasabilitatea produselor destinate alimentației umane sau animale, produse din organisme modificate genetic, și de modificare a Directivei 2001/18/CE

Cadrul normativ românesc:

- Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor
- Legea nr. 150/2004 privind siguranța alimentelor și a hranei pentru animale
- Legea nr. 296/2004 privind Codul Consumului
- Ordonanța nr. 21/1992 privind protecția consumatorilor

- Ordonanța nr. 42/1995 privind producția de produse alimentare destinate comercializării
- HG nr.947/2000 privind modalitatea de indicare a prețurilor produselor oferite consumatorilor spre vânzare
- HG nr. 681/2009 pentru aplicarea Regulamentului (CE) nr. 764/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 iulie 2008 de stabilire a unor proceduri de aplicare a anumitor norme tehnice naționale pentru produsele comercializate în mod legal în alt stat membru și de abrogare a Deciziei nr. 3.052/95/CE
- HG nr. 106/2002 privind etichetarea alimentelor
- HG nr. 173/2006, privind trasabilitatea și etichetarea organismelor modificate genetic și trasabilitatea alimentelor și hranei pentru animale, obținute din organisme modificate genetic

2.7. PRACTICI CONCURENȚIALE

Lucrări științifice și studii

- DRĂGAN, Gabriela (2005), Uniunea Europeană între federalism și interguvernamentalism. Politici comune ale UE, Capitolul Dreptul european al concurenței; Editura ASE, București

Legislație, standarde, regulamente și alte documente normative

Cadrul normativ românesc

- Legea concurenței nr. 21 din 10 aprilie 1996
- Legea nr. 11/1991 privind concurența neloială
- Legea nr. 143/1999 privind ajutorul de stat în privința politicilor de monopol
- Ordonanța nr. 5/2013 privind stabilirea unor măsuri speciale de impozitare a activităților cu caracter de monopol natural din sectorul energiei electrice și al gazului natural - Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.52 din 23 ianuarie 2013
- Ordonanța nr. 6/2013 privind instituirea unor măsuri speciale pentru impozitarea exploatarea resurselor naturale, altele decât gazele naturale
- OG 7/2013 privind instituirea impozitului asupra veniturilor suplimentare obținute ca urmare a dereglementării prețurilor din sectorul gazelor naturale
- Transparency International România, Asociația Magistraților din România, Newsletter nr. 1, Proiect Formare pentru magistrați români în dreptul european al concurenței
- Transparency International România, Asociația Magistraților din România, Newsletter nr. 4/2013 Instrumente legislative, Proiect Formare pentru magistrați români în dreptul european al concurenței

Cadrul normativ european

- Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
- Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat (Text cu relevanță pentru SEE)
- Regulamentul (CE) nr. 139/2004 al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi [Regulamentul (CE) privind concentrările economice] (text cu relevanță pentru SEE)
- Directiva 2003/6/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 28 ianuarie 2003 privind utilizările abuzive ale informațiilor confidențiale și manipulările pieței (abuzul de piață)
- Directiva 2006/111/CE a Comisiei din 16 noiembrie 2006 privind transparența relațiilor financiare dintre statele membre și întreprinderile publice, precum și transparența relațiilor financiare din cadrul anumitor întreprinderi (text cu relevanță pentru SEE)
- Comisia Europeană, Glosar de termeni utilizați în politica UE în domeniul concurenței - antitrust și controlul concentrărilor, Brussels, July 2002
- European Commission, Normele dreptului concurenței UE aplicabile în domeniul antitrust, Volumul 1: Reguli generale (Manualul Concurenței), Brussels, 2011
- Comisia Europeană, normele dreptului concurenței UE aplicabile în domeniul antitrust, Volumul 2: Reguli specifice sectorului (Manualul Concurenței), Brussels, 2011

Cadrul normativ internațional

- Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, OECD Guidelines for Multinational Enterprises, 2008
- CESR Comitetul Organismelor Europene de Reglementare a Valorilor Mobiliare, Directiva privind Abuzul pe Piață, Nivelul 3 – primul ghid CESR privind implementarea uniformă a Directivei

ÎMPREUNĂ PENTRU INTEGRITATE

Titlul programului:
Programul Operațional Sectorial pentru
Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013

Titlul proiectului:
„Împreună pentru integritate, responsabilitate
socială și dezvoltare durabilă,”

Editorul materialului:
Asociația Română pentru Transparență /
Transparency International Romania
Anul publicării: 2013

Conținutul acestui material nu reprezintă în
mod obligatoriu poziția oficială a
Uniunii Europene sau a Guvernului României.